

International bilingual journal in
Humanities & social Sciences

Millennium

მილენიუმი

Academy for Digital
Humanities - Georgia

Vol. 4
2026

The Bilingual Scientific Online Journal of the Academy for Digital Humanities

in Humanities and Social Science

დიგიტალური ჰუმანიტარიის აკადემია - საქართველოს

ორენოვანი საერთაშორისო ახალგაზრდული სამეცნიერო ონლაინჟურნალი

მილენიუმი

Millennium

Volume 4

Tbilisi/თბილისი

2026

The peer-reviewed bilingual scientific online journal **Millennium** was initiated by the founders of the Academy for Digital Humanities and is designed for young researchers working in Humanities and Social Sciences – master students, doctoral students and postdocs. Millennium aims to promote the academic development of a new generation of scientists by creating an academic platform for young researchers working in the Humanities and Social Sciences to publish scientific papers.

დიგიტალური ჰუმანიტარიის აკადემიის რეცენზირებადი ელექტრონული ბილინგუური სამეცნიერო ჟურნალი „მილენიუმი“ დაარსდა დიგიტალური ჰუმანიტარიის აკადემიის დამფუძნებელთა მიერ და განკუთვნილია ჰუმანიტარიაში და სოციალურ მეცნიერებებში მოღვაწე ახალგაზრდა მკვლევართათვის - მაგისტრანტების, დოქტორანტებისა და პოსტდოქტორანტებისათვის. ჟურნალი „მილენიუმი“ მიზნად ისახავს მეცნიერთა ახალი თაობის აკადემიური განვითარების ხელშეწყობას - ჰუმანიტარულ დარგებსა და სოციალურ მეცნიერებებში მომუშავე ახალგაზრდა სპეციალისტებისათვის აკადემიური პლატფორმის შექმნას სამეცნიერო ნაშრომების გამოსაქვეყნებლად.

Scientific Council:

Chairman of the Scientific Council: Manana Tandaschwili (Germany)

Members of the Scientific Council: Manana Tandaschwili (Germany), Jost Gippert (Germany), Gerd Carling (Germany), Iryna Gurevych (Germany), Khatuna Beridze (Georgia), Emzar Jgerenaia (Georgia), Vakhtang Litcheli (Georgia), Rati Skhirtladze (Georgia)

Secretary of the Scientific Council: Sarah Dopierala (USA)

სამეცნიერო საბჭო:

სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე: მანანა თანდაშვილი (გერმანია)

სამეცნიერო საბჭოს წევრები: იოსტ გიპერტი (გერმანია), გერდ კარლინგი (გერმანია), ირინა გურევიჩი (გერმანია), ხათუნა ბერიძე (საქართველო), ემზარ ჯგერენაია (საქართველო), ვახტანგ ლიჩელი (საქართველო), რატი სხირტლაძე (საქართველო), ნანა ლოლაძე (საქართველო).

სამეცნიერო საბჭოს მდივანი: სარა დოპიერალა (აშშ)

Editorial Board:

Mariam Kamarauli (Editor-in-Chief), Eka Kvirkvelia (Editor), Mzia Khakhutaishvili, Maia Kuktchishvili, Mariam Matiashvili, Mariam Rukhadze, Giorgi Jgharkava (Executive Secretary), Mariam Gobianidze, Zviad Zalikiani.

სარედაქციო საბჭო:

სარედაქციო საბჭო: მარიამ ყამარაული (მთავარი რედაქტორი), ეკა კვირკველია (რედაქტორი), მზია ხახუტაიშვილი, მაია კუტჩიშვილი, მარიამ რუხაძე, გიორგი ჯღარკავა (აღმასრულებელი მდივანი), მარიამ გობიანიძე, ზვიად ზალიკიანი.

დიგიტალური
ჰუმანიტარიის
აკადემია

© Academy for Digital Humanities - Georgia

© დიგიტალური ჰუმანიტარიის აკადემია - საქართველო

ISSN 2960-9887 (Online)

Millennium, Volum 4

მილენიუმი, ტომი 4

Content / სარჩევი

I. Kartvelian Languages / ქართველური ენები

- ელზა ასანიძე (ივ. ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი) 5
კომპოზიციის ინდექსი ქართველურ ენებში

Elza Asanidze (Ivane Javakhishvili Tbilisi State University)
The Composition Index in Kartvelian Languages

II. Linguistics / ლინგვისტიკა

- თამაზ დევიძე (აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი) 32
სემანტიკური ტრანზიციის სინტაქსური მახასიათებლები ახალი იადგარის
დიდმარხვის ჰიმნოგრაფიაში

Tamaz Devidze (Akaki Tsereteli State University)
Syntactic Features of Semantic Transition in the Lenten Hymnody of the New Iadgari

- დავით იობიძე (აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი) 49
მიცემითობრუნვიანი აქტანტისა და ვითარებითობრუნვიანი სახელის ფუნქციურ-
სემანტიკური დიფერენციაცია ძველ ქართულში: ერთი გელათური თარგმანის
მეტატექსტის საფუძველზე

David Iobidze (Akaki Tsereteli State University, Georgia)
The Functional-semantic Differentiation of a Dative-marked Actant
and an Adverbial-case Noun in an Old Georgian: Based on the Metatext of a Gelatian Translation

III. Manuscript Studies / ხელნაწერთა კვლევა

- სანდრო ცხვედაძე (ჰამბურგის უნივერსიტეტი, ხელნაწერ კულტურათა შემსწავლელი 72
ცენტრი)
ბერძნული სახარება-ლექციონარი Paris, BnF, grec 279 და ჟალიის (ღალიის) ქართული
მონასტერი კვიპროსზე

Sandro Tskhvedadze (University of Hamburg, CSMC)
The Greek Gospel Lectionary Paris, BnF, grec 279 and the Georgian Monastery of Gialia in Cyprus

IV. Digital Rustvelology / დიგიტალური რუსთველოლოგია

- იანიკ ლიდტკე (გოთე ფრანკფურტის უნივერსიტეტი) 94
მარგალიტის ეკვივალენტები რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ ორ ესპანურ
თარგმანში: კორპუსზე დაფუძნებული კვლევა

Jannik Liedtke (Goethe Frankfurt University)
Equivalent Renderings of the Georgian Lexeme *margaliti* in Two Spanish Translations of Rustaveli's
The Knight in the Panther's Skin: A Corpus-Based Translation Study

V. Communication Studies / მედია და კომუნიკაცია

- ნინო კვიტაშვილი** (საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი) 133
სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენა ციფრულ მედიაგარემოში
(ქართული მულტიმედიაური გამოცემების მიხედვით)

Nino Kvitashvili (Georgian Technical University)

The Language of Science Journalism in the Digital Media Environment (According to Georgian Multimedia Publications)

- კიმ სპოლიარევიჩი** (ჰესენის მთავარი სახელმწიფო არქივი, ვისბადენი, გერმანია) 164
ხორვატული მედიის პერსპექტივა ნაციონალ-სოციალისტური გერმანიის შესახებ

Kim Spoljarevic (Hessian Main State Archive, Wiesbaden)

The Croatian Media's Perspective on National Socialist Germany

- ლევან ქათამაძე** (ლევან კირკლენდის სტიპენდიანტი ვარშავის უნივერსიტეტში) 191
სტრუქტურული აცდენა სამოქალაქო კამპანიებში: კამპანიის ადაპტაციური
არქიტექტურის მოდელი (ACAM)

Levan Katamadze (Lane Kirkland Fellow at the University of Warsaw)

Structural Misalignment in Civic Campaigns: The Adaptive Campaign Architecture Model (ACAM)

VI. Political Linguistics / პოლიტიკური ლინგვისტიკა

- თამარ გუჩუა** (აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი) 212
ზემოთ/ქვემოთ და წინ/უკან: ორიენტაციული მეტაფორები ქართულ პოლიტიკურ
დისკურსში

Tamar Guchua (Akaki Tsereteli State University)

Upward/Downward and Forward/Backward: Orientational Metaphors in Georgian Political Discourse

- იულიან ჰაშე** (ფრანკფურტის გოეთეს უნივერსიტეტი) 232
საქართველოს პრეზიდენტების საინაუგურაციო გამოსვლების კორპუსზე
დაფუძნებული კვლევა (1991-2024)

Julian Hasche (Goethe Frankfurt University)

A Corpus-Driven Analysis of the Inaugural Speeches of Georgian Presidents (1991-2024)

- ანასტასია ყამარაული** (ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი) 263
ფუნქციური სიტყვების ანალიზი ქართულ პოლიტიკურ დისკურსში: ახალი
პერსპექტივა

Anastasia Kamarauli (Batumi Shota Rustaveli State University)

Analysis of Functional Words in Georgian Political Discourse: a New Perspective

The Composition Index in Kartvelian Languages¹

Elza Asanidze

(Ivane Javakhishvili Tbilisi State University)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12150

elza.asanidze512@hum.tsu.edu.ge || ORCID: [0009-0001-7741-5875](https://orcid.org/0009-0001-7741-5875)

Abstract: The present work aims to provide a complex study of the morphological systems of the Kartvelian languages through the lens of quantitative typology. The object of research is the morphological structure of the Kartvelian linguistic group (Georgian, Megrelian, Laz, and Svan), specifically focusing on the mechanisms of word formation (composition), the frequency of their functioning, and their place within the overall naming system. Linguistic typology, as the systematic study of linguistic diversity, has evolved beyond purely descriptive frameworks and is increasingly grounded in empirical data and mathematical models. The theoretical and methodological foundation of this paper is the quantitative approach developed by Joseph Greenberg, which allows us to define the morphological character of a language through specific indices. The primary focus of this study is the Index of Composition, which objectively reflects the degree of prevalence of compound words (composites) in a language. The research object is analyzed from two perspectives: the synchronic aspect compares 300-word text samples from the Megrelian, Laz, and Svan languages to determine the extent of similarity regarding composition, despite the fact that structurally some are more agglutinative while others are more inflectional, and the diachronic aspect uses the Georgian literary language as a case study from the 5th to the 21st century to investigate the stability of the morphological framework. The analysis encompasses texts from various eras and functional styles, including hagiography, epics, publicistics, and media texts, allowing us to observe how trends in the use of compounds have changed or persisted over fifteen centuries. Attention is also given to the theoretical visions of Wilhelm von Humboldt, Edward Sapir, and William Croft, which aids in the critical reappraisal of the Eurocentric paradigms characteristic of 19th-century typology. To process the data, the R programming platform (R-Studio) was selected, as this tool enables the processing of statistical and linguistic data with mathematical precision, ensuring the attainment of reliable results.

Keywords: Kartvelian languages; Quantitative Typology; Index of Composition; R-Studio.

Introduction

The present work aims to provide a complex and comprehensive study of the morphological systems of the Kartvelian languages through the lens of quantitative typology. The primary object of research is the morphological structure of the Kartvelian linguistic group, which includes Georgian, Megrelian, Laz, and Svan. The study specifically focuses on the mechanisms of word formation via composition, the frequency of their functioning, and their established place within the overall naming system. Linguistic typology, as the systematic study of linguistic diversity, has significantly evolved beyond purely descriptive frameworks and is increasingly grounded in empirical data and mathematical models. The theoretical and methodological foundation of this paper is deeply rooted in the quantitative approach developed by Joseph Greenberg, which allows researchers to objectively define the morphological

¹ This research was supported by Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (SRNSFG) [grant number PHDF-24-1946].

character of a language through specific, calculable indices. The central focus of this research is the Index of Composition, a metric that objectively reflects the degree of prevalence of compound words (composites) in a given language. To achieve a comprehensive understanding, the research object is analyzed from two distinct perspectives: synchronic and diachronic. The synchronic aspect compares 300-word text samples from the Megrelian, Laz, and Svan languages to determine the extent of their similarity regarding composition, despite the fact that structurally some of these languages are more agglutinative while others are highly inflectional (fusional). Conversely, the diachronic aspect uses the Georgian literary language from the 5th century to the 21st century as a primary case study to thoroughly investigate the stability and resilience of its morphological framework. To accurately process the statistical and linguistic data, the R programming platform (R-Studio) was selected, ensuring the attainment of reliable, mathematically precise results.

1. Methodology

The Index of Composition is calculated using the formula $C=R/W$, where R represents the number of root morphemes and W represents the total number of words in a text. An index exactly equal to 1.0 indicates a complete absence of composition, while higher numbers reflect greater productivity in forming compound words. Word formation involves two fundamental strategies: composition (combining independent lexemes) and derivation (modifying an existing lexeme via affixation). Compounds are characterized by their phonological unity, morphological behavior (inflecting as a whole rather than by components), and syntactic integrity, adhering to the Lexical Integrity Principle which prevents the insertion of other lexical units between a compound's elements. Structurally, compounds are categorized into four types: endocentric, exocentric, copulative (coordinative), and syntactic.

2. Discussion

Linguistic typology is a fundamental branch of linguistics that systematically studies the diversity of linguistic structures. According to William Croft, the concept of typology is divided into three interconnected aspects: typological classification (grouping languages by structural features), typological generalization (identifying common patterns), and functional-typological explanation (interpreting the functional nature of these structures). This method distinctly contrasts with the traditional historical-comparative method, which groups languages into families based on common genealogical origins and lexical similarities. As Joseph Greenberg argues, typological classification allows for the comparative analysis of languages even when genetic relationships cannot be confirmed, focusing purely on structural similarities to discover linguistic universals.

The historical development of morphological typology dates back to the early 19th century when the Schlegel brothers created a classification model based on internal structure rather than shared vocabulary, distinguishing between agglutinative and inflectional languages. They later added isolating languages to this system, while Wilhelm von Humboldt subsequently introduced the incorporating type to describe Native American languages. However, Thomas Payne and Edward Sapir criticized early typologies for their Eurocentric bias and “evolutionary prejudice” where inflectional languages were subjectively deemed superior. Sapir

revolutionized this by demonstrating that formal similarity does not equate to functional identity, introducing “fusion” as a more precise term. Building on this, Greenberg transformed linguistics into an empirical science by replacing impressionistic approaches with objective functional and formal indices. His system includes ten parameters, such as indices for synthesis, agglutination, derivation, inflection, prefixation, suffixation, isolation, and, crucially, composition.

In the Kartvelian linguistic tradition, Akaki Shanidze divides Georgian compounds into single-concept units (completely merged) and multi-concept units (where connections between parts remain clear). He also details various forms of root reduplication, including simple reduplication, phonetic alteration (dissimilation), ablaut, and assonant reduplication. Megrelian and Laz frequently preserve the conjunction *do* (“and”) within compounds, indicating a lingering connection to syntactic constructions, unlike Georgian’s predominantly asyndetic forms. Svan displays unique mechanisms, neutralizing certain morphological markers and utilizing complex vowel alternations and circumfixes.

3. Analysis

The empirical analysis was conducted using the Index of Composition to evaluate both synchronic and diachronic data. For the synchronic aspect, representative 300-word text samples were selected from academic publications for Megrelian, Laz, and Svan. The texts were meticulously broken down at the morphemic level in strict accordance with the Leipzig Glossing Rules. Special analytical attention was required for the Svan language, as its fusional nature and complex morphonological processes present significant obstacles during morphemic segmentation. The structural analysis highlighted that in all three non-literary Kartvelian languages, new words are predominantly formed by combining two independent elements, usually nouns. For instance, Megrelian uses *oxoru-dudi* (“house-head”), Laz utilizes *odi-badi* (“old man-old woman”), and Svan uses forms like *xorsha-ded* (“house-mother”), where genitive markers often fuse with the root.

For the diachronic aspect, the study investigated the morphological evolution of the Georgian language from the 5th century to the 21st century. To achieve this, representative 100-word texts were selected across diverse stylistic genres, including academic articles, classical and modern artistic prose, media texts, and everyday speech from social media networks. During the analytical process, punctuation was removed, and words were categorized based on their root count.

To process this data, the R programming platform (R-Studio) was utilized. However, analyzing the specific morphological complexity of the Georgian language via automated computational methods presents profound challenges. Because Georgian is a polysynthetic language with complex morphosyntax, automated Natural Language Processing (NLP) tools frequently fail to properly identify roots without pre-defined, manually annotated data. Specifically, software struggles to differentiate multi-root compound words from simple roots heavily modified by affixes. To test the reliability, an experiment was conducted comparing the error rates between an automated text processing algorithm lacking additional structural information and a fully verified, manually annotated dataset provided to the program.

4. Results

The computational results yielded highly revealing data regarding both the typological nature of the Kartvelian languages and the current limitations of NLP tools. The synchronic analysis of the 300-word texts resulted in nearly identical composition indices: Megrelian at 1.027, Laz at 1.030, and Svan at 1.030. This remarkable proximity confirms a deep, systemic structural unity across the Kartvelian language family. The low index numbers firmly establish that composition is not the primary grammatical mechanism for word formation in these languages; instead, they heavily prioritize affixation.

The diachronic analysis of the Georgian language further demonstrated extraordinary structural conservatism and historical resilience. From the 5th century to the 21st century, the Index of Composition fluctuated only minimally, strictly remaining between 1.00 and 1.09. The highest rate of composition (1.09) was identified in modern media texts, which is logically explained by the high density of terminological compounds necessary for informational condensation. Chivalric epics also showed a slight increase (1.06) due to complex artistic epithets. Interestingly, both modern scientific texts and everyday social media language exhibited an identical index of 1.03, highlighting the overall stability of the morphological framework. Ultimately, the variance in the composition index is determined significantly more by the functional style and genre of the text than by chronological era or specific linguistic distinctions.

Finally, the computational experiment utilizing R-Studio exposed critical flaws in fully automated analyses of Georgian morphology. When the algorithm processed the texts without manual root annotations, it interpreted all units as simple, single-root words, resulting in an inaccurate composition index of 1.00. Only after manual intervention to explicitly specify the exact number of roots for the algorithm did the software output the mathematically accurate index of 1.09. This discrepancy proves that complex Kartvelian compounds remain 'invisible' to standard NLP programs without human philological intervention. Therefore, while R-Studio is an indispensable tool for quantitative analysis, accurately parsing the polysynthetic and fusional complexities of Kartvelian languages currently necessitates a hybrid approach combining computational power with precise manual linguistic verification.

კომპოზიციის ინდექსი ქართველურ ენებში²

ელზა ასანიძე

(ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12150

elza.asanidze512@hum.tsu.edu.ge || ORCID: [0009-0001-7741-5875](https://orcid.org/0009-0001-7741-5875)

შესავალი

წინამდებარე ნაშრომი მიზნად ისახავს ქართველურ ენათა მორფოლოგიური სისტემის კომპლექსურ კვლევას კვანტიტატიური ტიპოლოგიის ჭრილში. საკვლევ ობიექტს წარმოადგენს ქართველური ენობრივი ჯგუფის – ქართულის, მეგრულის, ლაზურისა და სვანურის – მორფოლოგიური სტრუქტურა, კერძოდ კი, რთულსიტყვაწარმოების (კომპოზიციის) მექანიზმები, მათი ფუნქციონირების სიხშირე და ადგილი სახელდების საერთო სისტემაში.

ლინგვისტური ტიპოლოგია, როგორც ენობრივი მრავალფეროვნების სისტემური შესწავლის მეცნიერება, თანამედროვე ეტაპზე სცილდება წმინდა აღწერილობით ჩარჩოებს და სულ უფრო მეტად ემყარება ემპირიულ მონაცემებსა და მათემატიკურ მოდელებს. ნაშრომის თეორიულ-მეთოდოლოგიური საფუძველია **ჯოზეფ გრინბერგის** მიერ შემუშავებული რაოდენობრივი მიდგომა, რომელიც საშუალებას გვაძლევს, ენის მორფოლოგიური ხასიათი სპეციფიკური ინდექსების მეშვეობით განვსაზღვროთ. კვლევის მთავარი ობიექტია კომპოზიციის ინდექსი, რომელიც ობიექტურად ასახავს ენაში რთული სიტყვების (კომპოზიტების) გავრცელების ხარისხს.

1. მეთოდი

ნაშრომში საკვლევ ობიექტი გაანალიზებულია ორი რაკურსით:

ა) **სინქრონიული ასპექტი:** ნაშრომში შედარებულია მეგრული, ლაზური და სვანური ენების 300-სიტყვიანი ტექსტები. კვლევის მიზანია დადგინდეს, რამდენად მსგავსია ეს ენები კომპოზიციის თვალსაზრისით, მიუხედავად იმისა, რომ სტრუქტურულად ზოგი უფრო აგლუტინაციურია, ზოგი კი – ფლექსიური (მელიქიშვილი 2010: 77).

² კვლევა განხორციელდა შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტის [PHDF-24-1946] ფარგლებში.

ბ) **დიაქრონიული ასპექტი**: ქართული სალიტერატურო ენის მაგალითზე (V საუკუნიდან XXI საუკუნემდე) ვიკვლევთ მორფოლოგიური ჩარჩოს მდგრადობას. ანალიზი მოიცავს სხვადასხვა ეპოქისა და ფუნქციური სტილის (პაგიოგრაფია, ეპოსი, პუბლიცისტიკა, მედიატექსტები) ტექსტებს, რაც საშუალებას გვაძლევს დავინახოთ, თუ როგორ იცვლებოდა (ან ნარჩუნდებოდა) კომპოზიციების გამოყენების ტენდენცია 16 საუკუნის განმავლობაში.

ნაშრომში ყურადღება ეთმობა **ვილჰელმ ფონ ჰუმბოლდტის, ედუარდ სეპირისა და უილიამ კროფტის** თეორიულ ხედვებს, რაც გვეხმარება მე-19 საუკუნის ტიპოლოგიისათვის დამახასიათებელი ევროცენტრისტული პარადიგმის კრიტიკულ გადააზრებაში.

მონაცემთა დასამუშავებლად შერჩეულია **R** პროგრამირების პლატფორმა (*R-Studio*), რომელიც იძლევა სტატისტიკური, მათ შორის ლინგვისტური მონაცემების მათემატიკური სიზუსტით დამუშავებისა და სანდო შედეგების მიღების შესაძლებლობას.

2. დისკუსია

2. 1. ლინგვისტური ტიპოლოგიის არსი

ლინგვისტური ტიპოლოგია წარმოადგენს ენათმეცნიერების ერთ-ერთ ფუნდამენტურ მიმართულებას, რომელიც მიზნად ისახავს ენობრივი სტრუქტურების მრავალფეროვნების სისტემურ და მეცნიერულ შესწავლას. თანამედროვე ლინგვისტიკაში ტერმინი ტიპოლოგია სამი განსხვავებული, თუმცა ერთმანეთთან მჭიდროდ დაკავშირებული, მნიშვნელობით გამოიყენება, რაც სიღრმისეულად არის გაანალიზებული **უილიამ კროფტის** ნაშრომში „ტიპოლოგია და უნივერსალები“ (Croft 2003: 45).

უილიამ კროფტი ტიპოლოგიის ცნებას სამ ურთიერთდაკავშირებულ ასპექტად ყოფს: პირველია **ტიპოლოგიური კლასიფიკაცია**, რომელიც ენების დაჯგუფებას მათი სტრუქტურული ნიშნების მიხედვით გულისხმობს; მეორე – **ტიპოლოგიური განზოგადება**, რომლის მიზანიც ენებს შორის საერთო კანონზომიერებების გამოვლენაა; ხოლო მესამე – **ფუნქციურ-ტიპოლოგიური ახსნა**, რაც ენობრივი სტრუქტურების ფუნქციონალურ ინტერპრეტაციას ემსახურება. ავტორის ხედვით, ეს სამი კომპონენტი სრულ თანხვედრაშია ნებისმიერი ემპირიული მეცნიერების კვლევის ეტაპებთან: დაკვირვებასთან, განზოგადებასა და ახსნასთან (Croft 2003: 48).

აღსანიშნავია, რომ ტიპოლოგიური მეთოდი არსებითად განსხვავდება ტრადიციული ისტორიულ-შედარებითი მეთოდისგან. **ჯოზეფ გრინბერგი** თავის კლასიკურ ნაშრომში „ენის მორფოლოგიური ტიპოლოგიის რაოდენობრივი მიდგომა“ განმარტავს, რომ ისტორიულ-შედარებითი კვლევა ენებს აერთიანებს ოჯახებად, რომელთაც ერთიანი გენეალოგიური წარმომავლობა აკავშირებთ. ეს ტრადიციული გზა ძირითადად ლექსიკურ შედარებასა და სხვადასხვა ენებში ბგერითი და შინაარსობრივი მსგავსებების ძიებას ეყრდნობა (Greenberg 1954: 57). ტიპოლოგიური ხედვა კი, გრინბერგის მოსაზრებით, შესაძლებელს ხდის იმ ენების შედარებით ანალიზსაც, რომელთა შორისაც გენეტიკური ნათესაობის დადასტურება ვერ ხერხდება (Greenberg 1954: 57). ასეთი კვლევა წმინდა სტრუქტურულ პარამეტრებზეა ორიენტირებული. კროფტი ხაზს უსვამს, რომ ტიპოლოგიური დაყოფა, გენეალოგიურისგან განსხვავებით, მკვლევრის მიერ შერჩეულ კრიტერიუმებზეა დამოკიდებული (Croft 2003: 49). გრინბერგი სვამს კითხვას: თუ გენეალოგიური მეთოდი ენებს ოჯახებად აჯგუფებს, განა ტიპოლოგიაც იმავეს არ აკეთებს? მისი აზრით, მთავარი განსხვავება მიზანშია: **გენეალოგიური კლასიფიკაცია ენების ისტორიულ წარმომავლობას იკვლევს, ტიპოლოგიური კი – მხოლოდ მათ სტრუქტურულ მსგავსებას**. ამ გაგებით, ტიპოლოგია *თვითნებურია*, რადგან ისტორიულ ფესვებს არ ეძებს, თუმცა სწორედ ეს აძლევს მკვლევარს თავისუფლებას (Greenberg 1954: 58). კროფტის თქმით, ეს თავისუფლება საშუალებას გვაძლევს აღმოვაჩინოთ ენობრივი უნივერსალიები – ისეთი საერთო წესები, რომლებიც ისტორიული ნათესაობის მიუხედავად, ყველა ენისთვის საერთოა (Croft 2003: 51).

2.2. მორფოლოგიური ტიპოლოგიის ისტორიული განვითარება

ენათა პირველი მეცნიერული სისტემატიზაცია მორფოლოგიურ ტიპოლოგიას უკავშირდება. **თომას პეინი** ნაშრომში „მორფოლოგიური ტიპოლოგია“ მიუთითებს, რომ მე-19 საუკუნის დასაწყისში ძმებმა, **ავგუსტ და ვილჰელმ შლეგელმა**, შექმნეს ენების კლასიფიკაციის მოდელი, რომელიც არა *საერთო ლექსიკას*, არამედ *შინაგან სტრუქტურას* ეფუძნებოდა (Payne 2019: 78). ეს მნიშვნელოვანი ნაშრომი ვ. შლეგელმა 1808 წელს წარუდგინა საზოგადოებას.

გრინბერგი უფრო ღრმად განიხილავს შლეგელისეულ ხედვას და აღნიშნავს, რომ ყველა შემდგომი კვლევის საფუძველი სწორედ შლე-

გელის 1808 წლის ესეშია, რომელშიც მან პირველად გამოიყენა ერთმანეთისგან აგლუტინაციური და ფლექსიური ენები (Greenberg 1954: 59). პეინის განმარტებით, შლევგელმა გამოიყენა ბოტანიკური ანალოგია ფლექსიური ტიპისთვის, რომელშიც ძირები ბიოლოგიური ორგანიზმებივით *ღვივდებიან* და წარმოშობენ სხვადასხვა ფორმებს (Payne 2019: 79). შლევგელისეული მეტაფორა მოიცავდა ისეთ მორფოლოგიურ პროცესებს, როგორებიცაა აპოფონია, უმლაუტი და ინკორპორაცია. მაგალითად, *sing, sang, sung* და *song* მიიჩნევა ფლექსიურად, რადგან ისინი ფუძის შიდა განვითარების შედეგია (Payne 2019: 79). ეს მიდგომა ხაზს უსვამდა ფლექსიის ორგანულ ბუნებას, განსხვავებით აფიქსების მექანიკური მიერთებისგან.

მოგვიანებით, 1818 წელს, ძმებმა შლევგელებმა ეს სისტემა სამნაწილიანი გახადეს, რომელშიც ფლექსიურ და აგლუტინაციურ ენებს დაემატა იზოლირებული ენები (Greenberg 1954: 60). ამით პირველად იქნა აღიარებული ისეთი ენების სტატუსი, როგორიცაა კლასიკური ჩინური. შემდეგი ნაბიჯი გადადგა **ვილჰელმ ფონ ჰუმბოლდტმა** (1836), რომელმაც კლასიფიკაციას დაუმატა ინკორპორაციული ტიპი ამერიკელი ინდიელების ენების სტრუქტურის აღსაწერად (Greenberg 1954: 60).

2.3. ადრეული ტიპოლოგიის ევროცენტრისტული ხასიათი და მეთოდოლოგიური ხარვეზი

თომას პეინი აკრიტიკებს მე-19 საუკუნის ენათმეცნიერებაში დამკვიდრებულ იდეოლოგიას, რომლის მიხედვითაც ფლექსიური ენები (მაგ., ბერძნული, ლათინური) აგლუტინაციურ და ინკორპორაციულ ენებზე *აღმატებულად* მიიჩნეოდა. მისი აზრით, ეს სუბიექტური ხედვა აფერხებდა ობიექტურ კვლევას, რადგან ეყრდნობოდა არა მეცნიერულ არგუმენტებს, არამედ მკვლევართა პირად რწმენას (Payne 2019: 80);

1921 წელს **ედუარდ სეპირმა** ფუნდამენტურად შეცვალა ეს მიდგომა. მან უარყო ადრეული მორფოლოგიური ტიპოლოგიის ეთნოცენტრისტული საფუძვლები და ამ მოვლენას *ევოლუციური ცრურწმენა* უწოდა. სეპირის თქმით, ლინგვისტთა ეს უპირატესობის განცდა გამოწვეული იყო იმით, რომ ისინი თავად საუბრობდნენ ფლექსიურ ენებზე. გარდა ამისა, სეპირმა გამოავლინა მეთოდოლოგიური შეცდომებიც: მისი მტკიცებით, ენის დახასიათება მხოლოდ ერთი ნიშნით (მაგ., აგლუტინაციით) შეუძლებელია, რადგან ნებისმიერ ენაში

რამდენიმე მორფოლოგიური საზომი თანაარსებობს (Payne 2019: 80; მელიქიშვილი 2010: 77).

სეპირმა ასევე აჩვენა, რომ ფორმალური მსგავსება არ ნიშნავს ფუნქციურ იდენტობას. მაგალითად, პრეფიქსაცია ზოგიერთ ენებში სინტაქსურ ფუნქციას ასრულებს, ზოგში კი – დერივაციულს. მან გადაამუშავა ჰუმბოლდტისეული კლასიფიკაცია და ენების დასახასიათებლად ორი მთავარი ნიშანი – **სიტყვაში მორფემათა რაოდენობა** (სინთეზის ხარისხი) და მათი **შეერთების ხასიათი** – გამოყო. სწორედ სეპირის დამსახურებაა ტიპოლოგიაში მანამდე არსებული ორაზროვანი ტერმინის, *ფლექსიის*, ჩანაცვლება ზუსტი ტერმინით – *ფუზია* (გამყრელიძე და სხვ. 2008: 405).

ჯოზეფ გრინბერგის შეფასებით, სეპირმა ლინგვისტიკაში ახალი ეპოქა შექმნა, რადგან საბოლოოდ უარყო ენების სტრუქტურის მიხედვით შეფასებითი (იერარქიული) მიდგომა (Greenberg 1954: 59).

2.4. გრინბერგის რაოდენობრივი მიდგომა

(მეთოდოლოგიური საფუძვლები და თეორიული სიახლე)

ჯოზეფ გრინბერგის ნაშრომი წარმოადგენს გარდამტეხ ეტაპს, რადგან მან პირველმა სცადა მორფოლოგიური ტიპოლოგიის რაოდენობრივი განსაზღვრა. მისი მიზანი იყო ლინგვისტიკის გადაყვანა **ემპირიულ მეცნიერულ რეესებზე**, სადაც დაკვირვება და გაზომვა კვლევის მთავარი ინსტრუმენტია (Greenberg 1954: 60).

გრინბერგმა სეპირის იმპრესიონისტული მიდგომა ჩანაცვლა ობიექტური ფუნქციური და ფორმალური ინდექსებით (მელიქიშვილი 2010: 77). პეინი განმარტავს, რომ თითოეული ინდექსი არის მათემატიკური თანაფარდობა ორ ლინგვისტურ ელემენტს შორის ტექსტურ მასალაში. მაგალითად, სინთეზის ინდექსი გამოითვლება მორფემების რაოდენობის შეფარდებით სიტყვების რაოდენობასთან (Payne 2019: 82).

გრინბერგის სისტემა რამდენიმე პარამეტრისგან შედგება:

1. **სინთეზურობის ინდექსი (M/W)**: განსაზღვრავს მორფემების საშუალო რაოდენობას ერთ სიტყვაში. ამასთან, სინთეზურობის ინდექსის მაღალი მაჩვენებელი ენის სინთეზურობის ხარისხზე მიუთითებს;

2. *აგლუტინაციის ინდექსი (A/J)*: ზომავს მორფემათა საზღვრების სიცხადეს; აჩვენებს, თუ რამდენად მარტივად ხდება სიტყვაში შემავალი მორფემების ერთმანეთისგან გამოცალკევება;
3. *კომპოზიციის ინდექსი (R/W)*: ასახავს ფუძეთა რაოდენობას სიტყვაში, რაც საშუალებას გვაძლევს შევაფასოთ რთული სიტყვების (კომპოზიტების) წარმოების სიხშირე;
4. *დერივაციის ინდექსი (D/W)*: ითვლის დერივაციული (სიტყვათწარმოებითი) მორფემების წილს, რაც ენის ლექსიკურ პროდუქტიულობასა და სიტყვათქმნის პოტენციალზე მიუთითებს;
5. *ფლექსიის ინდექსი (I/W)*: განსაზღვრავს ფლექსიური მორფემების რაოდენობას სიტყვაში, რაც გრამატიკული კატეგორიების გამოხატვის ინტენსივობის საზომია;
6. *პრეფიქსაციის ინდექსი (P/W)*: მიუთითებს ენაში პრეფიქსების (თავსართების) გამოყენების სიხშირეზე;
7. *სუფიქსაციის ინდექსი (S/W)*: ასახავს სუფიქსების (ბოლოსართების) გამოყენების სიხშირეს სიტყვებში;
8. *იზოლაციის ინდექსი (O/N)*: განსაზღვრავს გრამატიკული მიმართებულების გამოხატვის ხარისხს სიტყვათა რიგის (და არა მორფოლოგიური საშუალებების) მეშვეობით (Greenberg 1954: 61).

გრინბერგის სისტემა იძლევა ენების ზუსტი შედარების შესაძლებლობას. თუმცა *პეინი* მიუთითებს *უკუგების შემცირების კანონზე* – მიუხედავად სიზუსტისა, ამხელა გამოთვლების პრაქტიკული სარგებელი ხშირად მცირეა. *პეინის* აზრით, სიზუსტე არ უნდა იყოს თვითმიზანი, თუ იგი ენის არსებით თვისებებს არ გვიხსნის. *გრინბერგიც* აღიარებდა, რომ ტიპოლოგია სასარგებლო მხოლოდ მაშინ არის, თუ იგი ფუნდამენტურ მახასიათებლებს მოიცავს. მიუხედავად ამისა, აღწერილობით ლინგვისტიკაში ეს პარამეტრები კვლავ აქტუალურია ენის სტრუქტურული ინდივიდუალობის საჩვენებლად (Payne 2019: 83).

3.1. კომპოზიციის ინდექსის არსი და თეორიული საფუძვლები

ჯოზეფ გრინბერგის მიერ შემუშავებულ რაოდენობრივ მორფოლოგიურ კლასიფიკაციაში კომპოზიციის ინდექსი ერთ-ერთ ფუნდამენტურ საზომს წარმოადგენს. იგი გამოითვლება ფორმულით: $C=R/W$, რომელშიც R აღნიშნავს ძირი-მორფემების რაოდენობას, ხოლო W – ტექსტში წარმოდგენილი სიტყვების საერთო რაოდენობას (Payne 2019: 84). აღნიშნული მაჩვენებელი ობიექტურად ასახავს ენაში კომპოზიტების გავრცელების ხარისხს, რაც ენის სტრუქტურული ტიპოლოგიის მნიშვნელოვანი ინდიკატორია.

იმ შემთხვევაში, თუ ინდექსი ზუსტად 1,0-ის ტოლია, ეს მიუთითებს ენაზე, რომელშიც თითოეული სიტყვა მხოლოდ ერთ ძირი-მორფემას შეიცავს, რაც კომპოზიციის პროცესების არარსებობაზე ან მათ უკიდურეს სიმცირეზე მეტყველებს. ინდექსის ზრდა (1,0-ზე მეტი მაჩვენებელი) პირდაპირპროპორციულია ენაში რთული სიტყვების ფორმირების პროდუქტიულობისა და სისტემურობისა. როგორც უილიამ კროფტი აღნიშნავს, გრინბერგის რაოდენობრივი მაჩვენებლები უზრუნველყოფს ენების ობიექტური შედარებისა და ტიპოლოგიური დიფერენციაციის მყარ მეცნიერულ საფუძველს (Croft 2003: 52).

კომპოზიციის ინდექსის გამოთვლისას ყველაზე დიდ პრობლემას სიტყვის ზუსტი განსაზღვრა წარმოადგენს. თომას პეინის მიხედვით, ამ საკითხის გადასაჭრელად ორი მთავარი კრიტერიუმი გამოიყენება: პირველია **ფონოლოგიური მიდგომა**, რომლის დროსაც სიტყვა აღიქმება როგორც ერთიანი წარმოთქმის მქონე, ავტონომიური ერთეული (მაგალითად, ინგლისური *walked* ერთი ფონოლოგიური სიტყვაა, თუმცა ის ფუძისა და აფიქსისგან შედგება), მეორეა **გრამატიკული (სინტაქსური) მიდგომა**, რომლის მიხედვითაც მთავარია სიტყვის ფუნქცია წინადადებაში: ფორმები ცალკეულ სიტყვებად ჩაითვლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მათ შეუძლიათ ადგილის შეცვლა (მობილურობა) ან თუ მათ შორის სხვა სიტყვის ჩასმა შესაძლებელი (Payne 2019: 85).

ცალკეულ სიტყვებს წარმოადგენს ე. წ. კლიტიკების სტატუსი, რომლებიც შუალედურ პოზიციას იკავებენ აფიქსებსა და დამოუკიდებელ სიტყვებს შორის. ამ მეთოდოლოგიური დილემის გადასაჭრელად პეინი გვთავაზობს პრაქტიკულ მიდგომას: თუ კლიტიკა ფონოლოგიურად მიბმულია *მახინძელ* სიტყვაზე, იგი უნდა განიხილებოდეს როგორც ცალკეული მორფემა ერთი სიტყვის

ფარგლებში. ეს მიდგომა უზრუნველყოფს გამოთვლების ერთგვაროვნებასა და სიზუსტეს სხვადასხვა ტიპოლოგიის ენების ანალიზისას (Payne 2019: 86).

ახალი ლექსემების ფორმირების პროცესში ვივება ველუპილაი ორ ფუნდამენტურ სტრატეგიას მიჰნავს: ა) კომპოზიცია – ორი ან მეტი დამოუკიდებელი ლექსემის გაერთიანება ახალი სემანტიკური ერთეულის შესაქმნელად (მაგალითად, *windmill* – (wind+mill) და ბ) დერივაცია: არსებული ლექსემის მოდიფიკაცია აფიქსაციის გზით (მაგალითად, *healthy* – HEALTH + -y) (Velupillai 2012: 117). მიუხედავად იმისა, რომ კომპოზიცია ერთი შეხედვით მარტივი მექანიზმია, მნიშვნელოვანია მისი მრავალშრიანი ბუნება, რაც თანამედროვე მორფოლოგიურ კვლევებში წინააღმდეგობრივ და კომპლექსურ პროცესად არის მიჩნეული (Lieber & Štekauer 2009: 102).

კომპოზიტის მთავარი განმასხვავებელი ნიშანი მისი ფონოლოგიური ერთიანობაა. ორთოგრაფიული გაფორმება (ერთად წერა, დეფისი თუ დაცილება) ხშირად პირობითია და არ ასახავს სიტყვის სტრუქტურულ სტატუსს. ველუპილაის მაგალითების მიხედვით (*football, pie-eyed, fire door*), მიუხედავად მათი განსხვავებული მართლწერისა, სამივე მათგანი ერთ ფონოლოგიურ ერთეულს წარმოადგენს, რაც ინგლისურ ენაში ერთი მთავარი მახვილით დასტურდება (Velupillai 2012: 118).

ლორი ბაუერი აღნიშნავს, რომ მახვილის მდებარეობა ხშირად ერთადერთი განმასხვავებელი კრიტერიუმი კომპოზიტისა და თავისუფალი ფრაზის გასამიჯნავად (მაგ., *blackboard* – დაფა და *black 'board* – შავი ფიცარი). თუმცა ტიპოლოგიურად სხვადასხვა ენაში ეს მთლიანობა შესაძლოა სხვა მექანიზმებითაც გამოიხატოს, როგორიცაა, მაგალითად, ხმოვანთა ჰარმონია ჩუკოტკურ ენაში (Bauer 2003: 125).

3.2. კომპოზიტების მორფოლოგიური, სინტაქსური და სემანტიკური მახასიათებლები

კომპოზიტის, როგორც ერთიანი ლექსიკური ერთეულის, ერთ-ერთი მთავარი ინდიკატორი მისი მორფოლოგიური ქცევაა. ველუპილაი აღნიშნავს, რომ რთული სიტყვა, როგორც წესი, იბრუნვის როგორც მთლიანი ერთეული და არა მისი შემადგენელი ელემენტები ცალ-ცალკე. ეს პროცესი ხორციელდება კომპოზიტის ბირთვის (*head*) შესაბამისად. მაგალითად, ინგლისურ ენაში მრავლობითი რიცხვის წარმოებისას ვიღებთ ფორმას *footballs* და არა **feetballs*, რაც

ადასტურებს, რომ ფლექსიური მორფოლოგიის თვალსაზრისით კომპოზიტი ერთიანი სიტყვაა (Velupillai 2012: 122). სინტაქსურ დონეზე კომპოზიტები ხასიათდებიან მთლიანობით. ეს ნიშნავს, რომ დაუშვებელია რთული სიტყვის შემადგენელ კომპონენტებს შორის სხვა ლექსიკური ერთეულების (მაგალითად, განსაზღვრებების) ჩართვა. შესაძლებელია ითქვას *new football* (ახალი ფეხბურთის ბურთი), თუმცა სინტაქსურად გაუმართლებელია ფორმა **foot-new-ball* (Velupillai 2012: 122). მარიან ლიბერი და პიტერ შტეკაუერი ამ ფენომენს **ლექსიკური მთლიანობის პრინციპის** ჩარჩოში განიხილავენ. მათი განმარტებით, კომპოზიტი სინტაქსურად *გამჭვირვალე ერთეულია*, რაც გამორიცხავს მისი ნაწილების ცალკეულ მოდიფიცირებას ზმნიზედებითა თუ სხვა საშუალებებით. ნებისმიერი მცდელობა, დაირღვეს ეს მთლიანობა, იწვევს მნიშვნელობის გაუფასურებას ან გრამატიკულ ანომალიას (Lieber & Štekauer 2009: 105).

კომპოზიტების კიდევ ერთი ფუნდამენტური ნიშანი მათი სემანტიკური სპეციფიკაა. ხშირ შემთხვევაში რთული სიტყვის მნიშვნელობა არ წარმოადგენს მისი კომპონენტების მნიშვნელობათა უბრალო არითმეტიკულ ჯამს. ლიბერი და შტეკაუერი მიუთითებენ გარკვეულ სემანტიკურ გრადაციაზე, რომელიც მოიცავს ორ უკიდურეს წერტილს: 1) **სემანტიკურად გამჭვირვალე კონსტრუქციები**, რომლებშიც მნიშვნელობა პირდაპირ გამომდინარეობს ნაწილებიდან (მაგ., *ვაშლის წვენი*) და 2) **იდიომატური ფორმები**, რომლებშიც პირვანდელი მნიშვნელობა სრულიად ტრანსფორმირებულია და სიტყვა ახალ, მეტაფორულ ან სპეციფიკურ შინაარსს იძენს (Lieber & Štekauer 2009: 103).

ეს სემანტიკური მრავალფეროვნება კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს იმას, რომ კომპოზიცია არ არის მხოლოდ მექანიკური შეერთება, არამედ ახალი ლექსიკური ერთეულის წარმოქმნის რთული პროცესია.

3.3. კომპოზიტების ოთხი ფუნდამენტური ტიპი

ველუპილაი, სტრუქტურულ და სემანტიკურ კრიტერიუმებზე დაყრდნობით, კომპოზიტების ოთხ ძირითად კატეგორიას გამოყოფს, რომლებიც ერთმანეთისგან შინაგანი იერარქიითა და მნიშვნელობის ფორმირების პრინციპით განსხვავდებიან. პირველია **ენდოცენტრული კომპოზიტები**, რომლებშიც ერთ-ერთი ელემენტი სემანტიკური ბირთვია, მთლიანი სიტყვა კი ამ ბირთვის ქვესახეობას წარმოადგენს; მაგალითად, *blackbird* (შაშვი) თავისი არსით არის ფრინველი (*bird*), ხოლო პირველი კომპონენტი *black* „შავი“ მას სხვა ფრინველებისგან

განასხვავებს (Velupillai 2012: 123). მეორე ჯგუფს შეადგენს **ეგზოცენტრული კომპოზიტები**, რომლებშიც მნიშვნელობა არცერთ ნაწილს არ ეფუძნება; ლორი ბაუერის განმარტებით, ასეთ ფორმებში (მაგ., *scarecrow* – საფრთხობელა) სემანტიკური ბირთვი თავად ლექსიკური ერთეულის მიღმაა, რაც არღვევს კომპოზიციის სტანდარტულ იერარქიას (Bauer 2003: 127). მესამე ტიპია **კოპულაციური (კოორდინაციული) კომპოზიტები**, რომლებშიც წევრებს შორის არ არსებობს დაქვემდებარება და ორივე ელემენტი თანასწორია (მაგ., *bitter-sweet* – მწარე-ტკბილი); მეოთხე, **სინტაქსური კომპოზიტები**, რომელშიც ძირითადი ელემენტი ზმნური ფუძეა, მეორე კი – მისი ობიექტი, როგორც ეს ჩანს სიტყვაში *hair-dryer* (თმის საშრობი), აქ „თმა“ გაშრობის მოქმედების ობიექტია (Velupillai 2012: 123). ისეთ ენებში კი, როგორიცაა სლოვაკური, კომპოზიცია უპირატესად ბინარულია და ენა რთული ცნებების გადმოსაცემად ხშირად სინტაქსურ კონსტრუქციებს ამჯობინებს (Velupillai 2012: 123).

კომპოზიციის მნიშვნელობა ენობრივ სისტემაში რამდენიმე ძირითადი ასპექტით შეიძლება შეჯამდეს, რაც მას სიტყვათწარმოების ერთ-ერთ ყველაზე მძლავრ ინსტრუმენტად აქცევს: პირველია **ლექსიკური მარაგის ეკონომიური გამოყენება** – კომპოზიცია საშუალებას აძლევს ენას, არსებული სიტყვების შეერთებით შექმნას სრულიად ახალი მნიშვნელობები. ეს სახელდების ძალიან პროდუქტიული გზაა, რადგან ენას აღარ სჭირდება ყოველი ახალი ცნებისთვის ახალი ფუძის გამოგონება. მეორე ასპექტი არის **სინტაქსური კონდენსაცია**, რაც გრძელი ფრაზების ერთ სიტყვაში შეკუმშვას გულისხმობს. მაგალითად, ნაცვლად წინადადებისა *მანქანა, რომელიც თმას აშრობს*, ვიღებთ ერთ კომპოზიტურ ლექსიკურ ერთეულს – *თმის საშრობს*, რაც ბევრად უფრო ეფექტურს ხდის კომუნიკაციას. მესამეა **სემანტიკური კატეგორიზაცია** – კომპოზიტების მეშვეობით ცნებების დალაგება.

ენდოცენტრული მოდელები გვეხმარება საგანთა ქვეკლასების გამოყოფაში, ხოლო ეგზოცენტრული და კოპულაციური მოდელები საშუალებას გვაძლევს გამოვხატოთ რთული, ხშირად მეტაფორული შინაარსი, რომელიც ცალკეული სიტყვების პირდაპირ მნიშვნელობას სცილდება. მეოთხე, **ტიპოლოგიური დიფერენციაცია**, გვიჩვენებს, თუ როგორ აბალანსებს კონკრეტული ენა მორფოლოგიურ და სინტაქსურ ხერხებს ინფორმაციის გადასაცემად. საბოლოოდ, კომპოზიცია არ არის მხოლოდ სიტყვების მექანიკური გადაბმა; ეს არის რთული

პროცესი, რომელიც ენას უფრო მოქნილს ხდის და ეხმარება მას თანამედროვე სამყაროს მრავალფეროვნების ასახვაში (Velupillai 2012: 125).

3.4. კომპოზიციის ფენომენი ქართულ საენათმეცნიერო ტრადიციაში

აკაკი შანიძე სახელთა წარმოების პროცესში განსაკუთრებულ ადგილს უთმობს თხზულ სახელებს (კომპოზიტებს), რაც გულისხმობს ორი ან მეტი ფუძის შეერთებას ერთიანი მნიშვნელობის მქონე სიტყვის მისაღებად. მეცნიერი მკაცრად მიჯნავს კომპოზიტებს მათი შინაარსობრივი დატვირთვისა და ფორმალური სტრუქტურის მიხედვით.

აკაკი შანიძე თხზულ სახელებს ორ ძირითად ჯგუფად ყოფს:

ა) **საკუთრივ კომპოზიტები** (ერთცნებიანი): სიტყვები, რომელთა შემადგენელი ნაწილები სრულიად შერწყმულია და აღიქმება როგორც ერთი ცნება (მაგ., *ქინძისთავი*, *თავისუფალი*). ასეთ შემთხვევაში კომპოზიტის შემადგენელი ლექსიკური ნაწილების წარმოთქმისას ცალკეული კომპონენტების პირვანდელი მნიშვნელობა აღარ ცოცხლდება.

ბ) **შერწყმული სახელები** (ორ- ან მეტცნებიანი): სახელები, რომლებშიც ნაწილებს შორის კავშირი ჯერ კიდევ ნათელია (მაგ., *ტოლ-ამხანაგი*, *წყალ-წაღებული*) (შანიძე 1973: 149).

აკაკი შანიძე დეტალურად განიხილავს ფუძის გაორკეცების ფორმებს, რაც ქართული ენის ერთ-ერთი უძველესი მორფოლოგიური თავისებურებაა:

- მარტივი გაორკეცება: ფუძის უცვლელი გამეორება (მაგ., *თავ-თავი*, *მა-მა*).
- გაორკეცება ფონეტიკური ცვლილებებით (მაგ., დისიმილაცია), როდესაც ერთ-ერთ ნაწილში თანხმოვანი იცვლება (მაგ., *წერ-წეტი*, *კერ-კეტი*);
- აბლაუტი (ხმოვანთმონაცვლეობა): ხმოვნის შენაცვლება სიმრავლის ან კნინობითი შინაარსის გამოსახატავად (მაგ., *ბიჭ-ბუჭი*, *ბინდ-ბუნდი*);
- ასონანსური გაორკეცება: სიტყვის გამეორება დასაწყისი მარცვლის შეცვლით. აკაკი შანიძე მიუთითებს ისეთ ფორმებზე, როგორებიცაა *არე-მარე*, *გიჟ-მაჟი* და აღნიშნავს, რომ ზოგიერთი მათგანი შესაძლოა არაქართული ენების გავლენითაც იყოს შექმნილი (შანიძე 1973: 150).

აკაკი შანიძის თანახმად, თხზულ სახელებში ნაწილები ერთმანეთთან სხვადასხვაგვარად ერთიანდებიან: 1) კოორდინაციული (ტოლად-შერწყმული), როდესაც ნაწილებს თანაბარი წონა აქვთ (მაგ., *პურ-მარილი*, *ცოლ-ქმარი*, *დღე-*

და-ღამე), 2) სუბორდინაციული (არ-ტოლად-შერწყმული), როდესაც მსაზღვრელი წინ უსწრებს საზღვრულს. მსაზღვრელად შეიძლება გვევლინებოდეს არსებითი (*დედა-ქალაქი*), ზედსართავი (*ახალ-სოფელი*) ან ნაცვალსახელი (*თვით-მფრინავი*) და 3) ბრუნვითი ურთიერთობის საშუალებით: კომპოზიტის შიგნით ნაწილები დაკავშირებულია ნათესაობითი (*ხის-თავი*), მიცემითი (*გულ-შემატკივარი*) ან მოქმედებითი (*ხელ-ნაწერი*) ბრუნვის სემანტიკით (შანიძე 1973: 150).

აკაკი შანიძე ხაზს უსვამს, რომ კომპოზიტი იბრუნვის როგორც ერთი მთლიანი სიტყვა – ბრუნვის ნიშანს მხოლოდ ბოლო კომპონენტი ირთავს, პირველი ნაწილი კი უცვლელი რჩება (მაგ., *დედა-ქალაქის* და არა *დედის-ქალაქის*) (შანიძე 1973: 151).

3.5. კომპოზიტის წარმოების ძირითადი სპეციფიკა მეგრულ-ლაზურში

ზანურში კომპოზიციის პროცესი მჭიდროდაა დაკავშირებული ენის ფონეტიკურ ბუნებასთან. ამ ენაში რედუქციაციისას ხშირია პირველი კომპონენტის მიერ თავკიდური თანხმოვნის დაკარგვა, რაც ქმნის „მორითმავე“ კომპოზიტებს: *აცა-ბაცა* (მოხეტიალე), *აზა-კვაზა* (კოპწია). ასევე, ფართოდაა წარმოდგენილი *რ* თანხმოვნის დისიმილაცია: *გვარგვალა* (ძლიერი დუღილი), *ჭვარჭვალა* (ჭურჭული). მნიშვნელობის მქონე ფუძეთა გაორკეცებისას კი ხშირად იგულისხმება „და“ კავშირი: *ლუკა-ლუკათ* (ლუკმა-ლუკმად), *ჩხე-ჩხე* (ცხელ-ცხელი) (თოფურია 1959: 296–297).

ზანური ენის ერთ-ერთი გამორჩეული ნიშანია *ღო* (და) კავშირის შენარჩუნება კომპოზიტის შიგნით. ქართულისაგან განსხვავებით, რომელშიც მსგავსი ფორმები ასინდეტურია, ზანურში ვხვდებით: *და-ღო-ჯიმა* (და-ძმა), *ჩილ-ღო-ქომონჯი* (ცოლ-ქმარი), *შქენდი-ღო-კოპული* (მშვილდ-ისარი). ეს მიუთითებს იმაზე, რომ ზანურში კომპოზიციის პროცესი ჯერ კიდევ ინარჩუნებს კავშირს სინტაქსურ კონსტრუქციებთან (თოფურია 1959: 297).

უკავშირო კომპოზიტებში მსაზღვრელი შეიძლება იყოს: არსებითი სახელი – *ქომოლსქუა* (ვაჟიშვილი), *ოსურპატონი* (ქალბატონი); ზედსართავი სახელი: ზანურში ხშირია პოსტპოზიციური წყობა, რაც განსაკუთრებით ტოპონიმებში ვლინდება: *ჭალადიდი* (ჭალა + დიდი), *ზუგდიდი* (ზუგ + დიდი); მიმდებარეობით კომპოზიტებში მსაზღვრელი წევრი ყოველთვის პოსტპოზიციურია: *ჯიმაჩაფირი* (ძმობილი), *კიბირმოჭკადილი* (კბილმოჭედილი).

ნუმერალური (რიცხვითი) კომპოზიტების შემთხვევაში, ზანურში ასს ზემოთ წარმოება უკავშირობს: *ჟიროში* (ორასი), *სუმოში* (სამასი) (თოფურია 1959: 299–300).

ვარლამ თოფურიას კვლევა ცხადყოფს, რომ სალიტერატურო ქართულში კომპოზიტთა უფრო მაღალი რაოდენობის მიუხედავად (რაც გამოწვეულია აბსტრაქტული და რელიგიურ-ფილოსოფიური ტერმინოლოგიის საჭიროებით), სვანური და ზანური ენები ინარჩუნებენ კომპოზიციის ავთენტურ მოდელებს (თოფურია 1959: 300).

სამივე ქართველური ენისთვის საერთოა:

1. კომპოზიტთა დაყოფა რედუპლიკაციურ და ნაირფუძიან ტიპებად;
2. ფონეტიკური პროცესების (დისიმილაცია, ხმოვანთმონაცვლეობა) მსგავსი ხასიათი;
3. განსაზღვრებითი და კუთვნილებითი სემანტიკური მოდელების არსებობა.

ამრიგად, კომპოზიცია ქართველურ ენათა სიტყვაწარმოების სისტემის ორგანული ნაწილია, რომლის შესწავლაც გადამწყვეტია ენათა ისტორიული განვითარებისა და ურთიერთმიმართების დასადგენად (თოფურია 1959: 300).

3.6. კომპოზიტის წარმოების ძირითადი სპეციფიკა სვანურში

სვანური ენა, ქართულთან შედარებით, ავლენს კომპოზიტის გაფორმების განსხვავებულ მეთოდებს. თუ ქართულში რთული სიტყვის ამოსაცნობად ხშირად გამოიყენება ემფატიკური ხმოვნების არარსებობა ან ფუძის სპეციფიკური სახე, სვანურში ეს მორფოლოგიური ნიშნები ნეიტრალიზებულია (თოფურია 1959: 300). შესაბამისად, სვანური კომპოზიტის დიფერენციაცია ჩვეულებრივი სინტაქსური შესიტყვებისაგან ხდება სამი ძირითადი ფაქტორით: **მახვილით, ფონეტიკური ტრანსფორმაციებითა და სემანტიკური ერთიანობით.**

სვანურში ფართოდაა გავრცელებული ფუძეგაორკეცებული კომპოზიტები. ფუძეუცვლელ ფორმებში ხშირად ვხვდებით ხმაბაძვით სიტყვებსა და ზმნისართებს (ბაჟ-ბაჟ – სიარული, გურ-გურ – გრიალი, ხა-ხა – ხარხარი). თუმცა განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს ფუძეუცვლილი რედუპლიკაცია, სადაც მეორე კომპონენტში ხდება ხმოვნის შენაცვლება (თოფურია 1959: 289). მაგალითად:

- ა) ა – უ მონაცვლეობა: *წაჰ-წუჰ* (წკაპაწკუპი), *ხაჟ-ხუჟ* (ხაჭახუჭი);
- ბ) ი – ა მონაცვლეობა: *წკილ-წკაღ* (წკრიალი), *ჭიფ-ჭაფ* (ჭიკჭიკი).

აღსანიშნავია, რომ სვანური ხშირად რთულ ფუძეს აფორმებს ცირკუმფიქსებით: *ლა-ყვაჟ-ყვაჟ-ე* (მყეფარი), *ლი-ცახ-ცახ-ე* (ცახცახი), რაც მიუთითებს კომპოზიციისა და აფიქსაციის მჭიდრო სტრუქტურულ კავშირზე (თოფურია 1959: 289).

სვანურში კავშირიანი კომპოზიტი ინარჩუნებს სახელობითი ბრუნვის არქაულ სუფიქსს, რომელიც ორივე წევრს ერთვის: *დი-ი-მამი* (დედ-მამა), *უშხე-ი-ფანი* (დიდ-პატარა). უკავშირო (ასინდეტურ) კომპოზიტებში კი გამოიყოფა 1) განსაზღვრებითი კომპოზიტები: *დი-ლა-ხორ* (დედაციხე) და 2) კუთვნილებითი კომპოზიტები: *ხე-გრძელ* (ხელგრძელი), *ჩოლ-გვერდ* (ცალგვერდა). სვანური ენისთვის ნიშანდობლივია ე. წ. შეკუმშული კომპოზიტები, სადაც ფუძეთა შერწყმისას ადგილი აქვს ძლიერ ფონეტიკურ რედუქციას, მაგალითად: *ქორ-გან* (სახლის კარი) < *ქორ* + *გან* (თოფურია 1959: 290).

4.1. კომპოზიციის ინდექსი ქართველურ ენებში

როგორც დასაწყისში აღვნიშნეთ, წინამდებარე ნაშრომი პირველი მცდელობაა ქართველურ ენათა (მეგრული, ლაზური, სვანური) რაოდენობრივი ტიპოლოგიური დახასიათებისა ჯოზეფ გრინბერგის მიერ შემუშავებული კომპოზიციის ინდექსის საფუძველზე. საკვლევ მასალად გამოყენებულ იქნა აკადემიური გამოცემებიდან შერჩეული 300-სიტყვიანი ტექსტები (მეგრული: მ. ლომია, რ. გერსამია, *მეგრული ტექსტები*, თბილისი 2012 – „ლოცვის ამბავი და მაშინდელი იდეოლოგია“; ლაზური: გ. კარტოზია, *მეგრული და ლაზური ტექსტები*, თბილისი 2008 – „მოლა ნასრედინი და ხელმწიფე“; სვანური: ვ. თოფურია, *სვანური ენის სახელმძღვანელო*, თბილისი 2008 – „სავეთში წასვლა“).

კომპოზიციის ინდექსის გამოსათვლელად ტექსტები დაიშალა მორფემულ დონეზე ლაიფციგის გლოსირების წესების (Leipzig Glossing Rules) დაცვით. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო სვანურ ენას, რომელიც თავისი ფუზიური ბუნებითა და რთული მორფონოლოგიური პროცესებით მნიშვნელოვან დაბრკოლებას წარმოადგენს მორფემული განცალკევებისას (ივანიშვილი 1983: 16–24).

4.2. კომპოზიტების სტრუქტურული ანალიზი

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ სამივე ენაში ახალი სიტყვები ხშირად ორი დამოუკიდებელი მნიშვნელობის მქონე ერთეულის (ამ შემთხვევაში უმეტესად არსებითი სახელის) შეერთებით მიიღება.

მეგრული ენის მაგალითები:

- ოხორუ-დუდი (house-head) – ოჯახის უფროსი
- ხე-მანჯღვერე (hand-leader) – წინამძღოლი (აქ „ხე“ *hand* და „მანჯღვერე“ *leader* ქმნიან სტაბილურ ტერმინოლოგიურ ერთეულს)
- თოლ-ონჭაფუ (eye-reaching) – თვალის დახამხამება (დროის მცირე მონაკვეთი)

ლაზური ენის მაგალითები:

- ოდი-ბადი (old man-old woman) – მოხუცი ცოლ-ქმარი (ეს არის კუმულაციური კომპოზიტი, სადაც ორივე კომპონენტი თანასწორუფლებიანია)
- ხამ-სანჯალი (knife-flag/weapon) – შეიარაღება, ხანჯალ-იარაღი
- ოთხ-კუნხონი (four-cornered) – ოთხკუთხედი

სვანური ენის მაგალითები (ფუზიური სირთულეებით):

- ხორშა-დედ (house-mother) – დიასახლისი (სვანურში გენეტივის მარკერი ხშირად ერწყმის ძირს, რაც ართულებს სუფთა ძირის გამოყოფას)
- დედ-ხორა (mother-house) – ფუძეოჯახი
- ეშხუ-თოლ (one-eye) – ცალთვალა

4.3. რაოდენობრივი მონაცემების შეჯამება

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში 1 წარმოდგენილია 300-სიტყვიანი ტექსტების ანალიზის შედეგად მიღებული მონაცემები, რომლებიც გამოთვლილია გრინბერგის კომპოზიციის ინდექსის ფორმულის საფუძველზე:

ენა	სიტყვათა რაოდენობა (W)	კომპოზიტების რაოდენობა ტექსტში	ძირების რაოდენობა (R)	კომპოზიციის ინდექსი (Ic)
მეგრული	300	8	308	1,027
ლაზური	300	9	309	1,030
სვანური	300	9	309	1,030

ცხრილი 1: კომპოზიციის ინდექსი (მეგრული, ლაზური, სვანური)

წინამდებარე კვლევა, რამდენიმე მნიშვნელოვანი დასკვნის საშუალებას იძლევა:

- I. **სისტემური ტიპოლოგიური ერთიანობა:** მიუხედავად იმისა, რომ სვანური ფუზიური ენაა, ხოლო მეგრული და ლაზური მეტწილად აგლუტინაციური ტიპისაა, კომპოზიციის ინდექსი სამივე ენაში თითქმის იდენტურ ზღვარში მერყეობს (1,027 - 1,030). აღნიშნული მონაცემები კიდევ ერთხელ ადასტურებს ქართველურ ენათა ღრმა სტრუქტურულ და სისტემურ ერთიანობას (მელიქიშვილი 2010: 76).
- II. **სიტყვათწარმოების პრიორიტეტები:** ინდექსის დაბალი მაჩვენებელი მიუთითებს იმაზე, რომ შესწავლილ ტექსტებში კომპოზიცია არ წარმოადგენს ძირითად გრამატიკულ მექანიზმს. ენები უპირატესობას სიტყვათწარმოების პროცესში აფიქსაციას ანიჭებენ.
- III. **ფილოლოგიური ანალიზის მნიშვნელობა:** სვანური ტექსტების სეგმენტაციამ ცხადყო, რომ ფუზიურ ენებში გრინბერგის ფორმულის გამოყენება მხოლოდ მათემატიკური პროცესი არ არის. ის საჭიროებს სიღრმისეულ ფილოლოგიურ ანალიზს, რათა ზუსტად გაიმიჯნოს ფუძისეული ცვლილებები დამოუკიდებელი მორფემებისაგან.

5.1. კომპოზიციის ინდექსის დიაქრონიული ანალიზი ქართულ ენაში

ქართული ენის მორფოლოგიური განვითარების შესასწავლად ჩავატარეთ დიაქრონიული ანალიზი. კვლევის მიზანი იყო იმის დადგენა, თუ როგორ იცვლებოდა კომპოზიტების გამოყენების სიხშირე V საუკუნიდან დღემდე.

პირველ ეტაპზე შევარჩიეთ 100-სიტყვიანი ტექსტები შემდეგი სტილისტური ჯგუფებიდან:

- *სამეცნიერო ლიტერატურა* (აკადემიური სტატიები);
- *მხატვრული პროზა* (კლასიკური და თანამედროვე);
- *მედიატექსტები* (საინფორმაციო მასალა);
- *ყოველდღიური მეტყველება* (სოციალური ქსელების პოსტები).

ანალიზის პროცესში ჩატარდა ინდექსაცია და შემდგომ მორფემული ანალიზი. სიტყვები დაიყო ძირების რაოდენობის მიხედვით: ერთი ძირის შემცველი სიტყვები აღინიშნა ციფრით 1, ორი ძირის შემცველი (კომპოზიტები) – 2-ით, ხოლო სამი ან მეტი ძირის მქონე – შესაბამისი ციფრით.

5.2. კვლევის შედეგები

ქვემოთ წარმოვადგენთ კომპოზიციური სტრუქტურის სტატისტიკას ჟანრებისა და ეპოქების მიხედვით. ცხრილში მოცემული მონაცემები წარმოაჩენს ქართული ენის კომპოზიციური სტრუქტურის ცვლილებას სხვადასხვა ეპოქაში და ასახავს ამ პროცესის დიაქრონიულ ასპექტს.

ტექსტი	ჟანრი	ეპოქა	ინდექსი (Ic)
იაკობ ხუცესი, <i>შუშანიკის წამება</i>	ჰაგიოგრაფია	V ს.	1,01
გიორგი მერჩულე, <i>გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება</i>	ჰაგიოგრაფია	IX ს.	1,00
მოსე ხონელი, <i>ამირანდარეჯანიანი</i>	სარაინდო ეპოსი	XII–XIII სს.	1,06
ილია ჭავჭავაძე, <i>ოთარაანთ ქვრივი</i>	მოთხრობა	XIX ს.	1,02
ილია ჭავჭავაძე, <i>რა გითხრათ, რით გაგახართ</i>	პუბლიცისტიკა	XIX ს.	1,02
აკაკი ბაქრაძე, <i>მე-19 საუკუნე</i>	კრიტიკა	XX ს.	1,03
ოთარ ჭილაძე, <i>მარტის მამალი</i>	რომანი	XX ს.	1,06
აკა მორჩილაძე, <i>ჯადოსნური ნივთები</i>	თანამედროვე პროზა	XXI ს.	1,04
ე. ჩხეიძე, <i>სამეცნიერო სტატია</i>	მეცნიერება	XXI ს.	1,03
რადიო თავისუფლება, <i>სტატია</i>	მედია	XXI ს.	1,09
პოსტი სოციალური ქსელიდან	ყოველდღიური	XXI ს.	1,03

ცხრილი 2: კომპოზიციის ინდექსი ქართულში დიაქრონიულ ჭრილში

5.3. კვლევის შედეგების შეჯამება

ჩატარებულმა დიაქრონიულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ ქართულ ენაში კომპოზიციის ინდექსი სტაბილურობით ხასიათდება:

- I. *ისტორიული მდგრადობა*: V საუკუნიდან დღემდე ინდექსი 1,00-იდან 1,09-ამდე მერყეობს. ეს ნიშნავს, რომ ქართული ენისთვის რთული სიტყვების შექმნა არ არის სიტყვათქმნადობის მთავარი გზა; იგი უპირატესობას ანიჭებს აფიქსაციას (სუფიქსებისა და პრეფიქსების დართვას).
- II. *ქანობრივი თავისებურება*: ინდექსის შედარებითი ზრდა შეინიშნება სარაინდო ეპოსსა (1,06) და თანამედროვე მედიაში (1,09). ეს აიხსნება ამ ქანრების სპეციფიკით – ეპოსში რთული მხატვრული ეპითეტების სიტყვებით, ხოლო მედიაში ტერმინოლოგიური კომპოზიტების (მაგ., *სოციალურ-ეკონომიკური*) ხშირი გამოყენებით.
- III. *თანამედროვეობა*: საინტერესოა, რომ ყოველდღიური მეტყველება (სოციალური ქსელები) და სამეცნიერო სტილი ინდექსის იდენტურ მაჩვენებელს (1,03) ავლენენ, რაც ქართული სალიტერატურო ენის მყარ მორფოლოგიურ სისტემაზე მიუთითებს.

მეგრული, ლაზური და სვანური ტექსტების ანალიზმა აჩვენა, რომ მიუხედავად სტრუქტურული განსხვავებებისა (აგლუტინაციურობა და ფუზიურობა), კომპოზიციის ინდექსი სამივე ენაში თითქმის იდენტურია.

შდრ.:

ენები ³	მეგრული	ლაზური	სვანური
კომპოზიციის ინდექსი	1,027	1,030	1,030

ცხრილი 3: კომპოზიციის ინდექსი მეგრულში, ლაზურსა და სვანურში

ეს მონაცემები მოწმობს, რომ ქართველური ენები რთული ცნებების გამომხატვისას ერთნაირ სტრატეგიას იყენებენ და კომპოზიცია მათში არ წარმოადგენს დომინანტურ მორფოლოგიურ პროცესს.

ქართული ენის დიაქრონიულმა დაკვირვებამ (V ს-იდან XXI ს-მდე) გამოავლინა კომპოზიციის ინდექსის სიმტკიცე. ინდექსი მერყეობს 1,00-იდან 1,09-

³ ქართული ენის მონაცემები იხ. ზემოთ.

ამდე. ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი თანამედროვე მედიატექსტებში იქნეს თავს, რაც ტერმინოლოგიური კომპოზიტების სიმრავლით არის განპირობებული.

ჩატარებული კვლევის საფუძველზე შესაძლებელია შემდეგი ძირითადი დასკვნების ჩამოყალიბება:

I. ტიპოლოგიური ერთიანობა

ქართველური ენების (ქართული, მეგრული, ლაზური, სვანური) კომპოზიციის ინდექსების სიახლოვე ადასტურებს მათ ტიპოლოგიურ იდენტობას. მორფოლოგიური თვალსაზრისით, ქართველური ენობრივი მოდელი ერთიანი სისტემაა, სადაც სიტყვათწარმოების პროცესში აფიქსაცია დომინირებს, ხოლო კომპოზიციას მეორეხარისხოვანი როლი ენიჭება.

II. სტრუქტურული კონსერვატიულობა

დიაქრონიული ანალიზი აჩვენებს, რომ ქართული ენის საბაზისო მორფოლოგიური ჩარჩო თხუთმეტი საუკუნის განმავლობაში მდგრადობით ხასიათდება. ენამ სტაბილურად შეინარჩუნა ავთენტური ბუნება და არ განიცადა ტრანსფორმაცია კომპოზიციური (მაგალითად, გერმანული ტიპის) მოდელების მიმართულებით.

III. ფუნქციური სტილების დეტერმინაცია

კვლევამ გამოკვეთა, რომ კომპოზიციის ინდექსის ვარიანტულობა უფრო მეტად ტექსტის ფუნქციური სტილითაა განპირობებული, ვიდრე ქრონოლოგიური ფაქტორით ან კონკრეტული ქართველური ენის სპეციფიკით. შესაბამისად, ტექსტის ტიპი კომპოზიციურობის ხარისხის მთავარი განმსაზღვრელია.

6.1. კომპიუტერული მეთოდების როლი თანამედროვე ტიპოლოგიაში

თანამედროვე ენათმეცნიერებაში კვანტიტატიური ტიპოლოგია მიზნად ისახავს ენობრივი სტრუქტურების მათემატიკური კანონზომიერებების დადგენას. ამ პროცესში *R* პროგრამირების პლატფორმის (*R-Studio*) გამოყენება გადამწყვეტ როლს ასრულებს. *R*-ის, როგორც სტატისტიკური გამოთვლების მძლავრი სისტემის, უპირატესობა მდგომარეობს იმაში, რომ იგი მკვლევარს აძლევს საშუალებას, მინიმალური დროის დანახარჯით დაამუშაოს დიდი მოცულობის ლინგვისტური კორპუსები და შეძლოს მონაცემთა მრავალგანზომილებიანი გამოსახვა.

კვანტიტატიურ ტიპოლოგიაში ისეთი საზომების გამოთვლა, როგორიცაა კომპოზიციის ინდექსი, მოითხოვს აბსოლუტურ მათემატიკურ სიზუსტეს. R-Studio ამარტივებს ამ პროცესს იმით, რომ მონაცემთა დამუშავება ხდება ალგორითმულ დონეზე, რაც გამორიცხავს შემთხვევით (მექანიკურ) შეცდომებს გამოთვლისას.

6.2. ქართული ენის სპეციფიკა და ავტომატიზაციის ბარიერები

მიუხედავად ტექნოლოგიური პროგრესისა, ქართული ენის მორფოლოგიური ანალიზი კომპიუტერული მეთოდებით ჯერ კიდევ მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე დგას. ქართული ენა, თავისი პოლისინთეზური ბუნებითა და რთული მორფოსინტაქსით, მოითხოვს მაღალი სიზუსტის მქონე მორფოლოგიურ ანალიზატორებს.

ავტომატური დამუშავებისას (NLP) პროგრამა ხშირად უშვებს შეცდომებს ფუძეთა (Roots) იდენტიფიცირებისას, თუ მას არ მიეწოდება მკაცრად დეფინირებული, წინასწარ ანოტირებული მონაცემები. განსაკუთრებით პრობლემურია კომპოზიტების სეგმენტაცია: პროგრამულ უზრუნველყოფას უჭირს რთულფუძიანი სიტყვების დიფერენციაცია მარტივი, აფიქსებით გართულებული ფუძეებისგან.

კვლევის სანდოობის უზრუნველსაყოფად ჩატარდა ექსპერიმენტი, რომლის მიზანი იყო პროგრამული ალგორითმის მიერ ავტომატურად აღქმული მონაცემების შედარება მკვლევრის მიერ ხელით ანოტირებულ მონაცემებთან.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში ასახულია ცდომილების დონე ორ შემთხვევაში: 1. შემთხვევა პირველი, როდესაც პროგრამამ ტექსტი დაამუშავა დამატებითი ინფორმაციის გარეშე და 2. შემთხვევა მეორე, როდესაც პროგრამას მიეწოდა სიტყვათა სია, სადაც თითოეული ერთეულის გასწვრივ ხელით იყო მითითებული ფუძეთა ზუსტი რაოდენობა.

	ანალიზის მეთოდი	სიტყვათა რაოდენობა (N)	რთულფუძიანი ერთეულები (n)	კომპოზიციის ინდექსი (I)
1.	ავტომატური (ინფორმაციის გარეშე)	100	0	1,00
2.	ვერიფიცირებული (ხელით ანოტირებული)	100	9	1,09

ცხრილი 4: R-პროგრამირებით გამოთვლილი კომპოზიციის ინდექსი

როგორც ცხრილიდან ჩანს, ავტომატური დამუშავებისას (როცა ფუძეთა რაოდენობა არ იყო მითითებული), პროგრამამ ყველა ერთეული მარტივ, ერთფუძიან სიტყვად აღიქვა. ამან გამოიწვია კომპოზიციის ინდექსის ნულოვანი მაჩვენებელი, რაც რეალობას არ შეესაბამება.

მხოლოდ მას შემდეგ, რაც თითოეულ სიტყვას ხელით მიეწერა ფუძეთა რაოდენობა (მაგ., *დედაჩემი* - 2, *ირაკლი* - 1), R-Studio-მ შეძლო ზუსტი მათემატიკური სურათის ჩვენება. ამან კომპოზიციის ინდექსი 0,09-ამდე (ანუ 9%-ამდე) გაზარდა. ეს სხვაობა ადასტურებს, რომ ქართული ენის კომპოზიტებს (განსაკუთრებით შერწყმული ტიპისას: *ოცდაათი*, *ქერივიშვილი*) პროგრამა ვერ აღიქვამს ლინგვისტის ჩარევის გარეშე.

ქართული ენის კომპიუტერული ტიპოლოგიის მომავალი დამოკიდებულია მანქანური სწავლების მოდელების გაწვრთნაზე სწორედ ისეთ ანოტირებულ მასალებზე, როგორიც ამ კვლევის ფარგლებში მომზადდა. მომავალში ავტომატური მორფოლოგიური ანალიზატორების სრულყოფა საშუალებას მოგვცემს, ხელით მარკირების გარეშეც მივიღოთ მაღალი სიზუსტის მონაცემები.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ R-Studio არის შეუცვლელი ინსტრუმენტი კვანტიტატიური ანალიზისთვის, თუმცა ქართული ენის მორფოლოგიური სირთულე ამ ეტაპზე მოითხოვს პიბრიდულ მიდგომას კომპიუტერული მონაცემების ევალუაციას მკვლევრის მიერ.

7. დასკვნა

ჩატარებული კომპლექსური კვლევის შედეგად, რომელიც მოიცავდა როგორც ქართველურ ენათა სინქრონიულ შედარებას, ისე ქართული სალიტერატურო ენის 15-საუკუნოვან დიაქრონიულ ანალიზს, შესაძლებელია შემაჯამებელი დასკვნების გამოტანა შემდეგი მახასიათებლების მიხედვით:

- **სტრუქტურული სტაბილურობა და კონსერვატიზმი:** დიაქრონიულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ ქართული ენის საბაზისო მორფოლოგიური ჩარჩო V საუკუნიდან დღემდე მდგრადობას ინარჩუნებს. კომპოზიციის ინდექსის მინიმალური მერყეობა (1,00 – 1,09) ადასტურებს, რომ ენა არ იხრება კომპოზიციური მოდელების გაძლიერებისკენ და ინარჩუნებს აფიქსაციასზე ორიენტირებულ ბუნებას.

- **ქართველურ ენათა სისტემური ერთიანობა:** მიუხედავად იმისა, რომ სვანური, მეგრული და ლაზური ენები მორფოლოგიურად განსხვავებულად ვითარდებოდნენ, მათი კომპოზიციის ინდექსები (1,027 – 1,030) თითქმის იდენტურია. ეს მიუთითებს ერთიან ქართველურ მორფოლოგიურ მოდელზე, რომელშიც კომპოზიცია, როგორც სახელდების საშუალება, მეორეხარისხოვან, თუმცა სტაბილურ როლს ასრულებს.
- **ფუნქციური სტილის დომინანტობა:** კვლევამ გამოკვეთა, რომ კომპოზიციის ინდექსის ცვალებადობა უფრო მეტად დაკავშირებულია ტექსტის ფუნქციურ სტილსა და ჟანრთან (მაგ., პუბლიცისტიკა, ეპოსი), ვიდრე დროსთან. თანამედროვე მედიატექსტებში ინდექსის შედარებითი ზრდა (1,09) განპირობებულია არა ენობრივი სისტემის ცვლილებით, არამედ ტერმინოლოგიური საჭიროებითა და ინფორმაციული კონდენსაციის მაღალი ხარისხით.
- **მეთოდოლოგიური იმპლიკაციები:** R-Studio-სა და კვანტიტატიური მეთოდების გამოყენებამ ქართული ენის კონტექსტში აჩვენა, რომ ზუსტი მონაცემების მისაღებად აუცილებელია ლინგვისტური ანოტირებისა და კომპიუტერული ალგორითმების ჰიბრიდული გამოყენება. ეს ქმნის პერსპექტივას ქართული ენის სრული მორფოლოგიური პორტრეტის შესაქმნელად გრინბერგის ათივე ინდექსის მიხედვით.

შეჯამების სახით შეიძლება ითქვას, რომ კომპოზიცია ქართველურ ენებში წარმოადგენს არა მხოლოდ ლექსიკური მარაგის გამდიდრების ეკონომიურ საშუალებას, არამედ ტიპოლოგიური პარამეტრის ერთ-ერთ მთავარ მარკერს, რომელიც უცვლელად მიჰყვება ენას მისი განვითარების ყველა ეტაპზე.

გამოყენებული ლიტერატურა

ბაუერი 2009: Bauer, Laurie; *Introducing linguistic morphology*, 2nd edn., Washington, DC: Georgetown University Press

გამყრელიძე და სხვ. 2008: გამყრელიძე, თამაზ; კიკნაძე, ზაზა; შადური, ინგა; შენგელაია, ნანა; *თეორიული ენათმეცნიერების კურსი*, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

გრინბერგი 1954: Greenberg, Joseph H.; ‘A quantitative approach to the morphological typology of language’, *International Journal of American Linguistics*, 26(3), Chicago: University of Chicago Press, pp. 178–194.

ველუპილაი 2012: Velupillai, Viveka; *An Introduction to Linguistic Typology*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

თოფურია 1959: თოფურია, ვარლამ; ‘ფუძედრეკად ზმნათა სუფიქსაციისათვის’, *ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები*, I, თბილისი: საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია, გვ. 281–306.

ივანიშვილი 1983: ივანიშვილი, მარინე; ‘სიტყვათა სიგრძე და სიღრმე’, წიგნში: *ასპირანტთა და ახალგაზრდა მეცნიერ მუშაკთა შრომების კრებული (III)*, გიორგი წერეთლის სახელობის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტი, თბილისი, გვ. 16–24.

კროფტი 2003: Croft, William; *Typology and Universals* (2nd ed.), Cambridge: Cambridge University Press.

ლიბერი, შტეკაუერი 2009: Lieber, Rochelle; Štekauer, Pavol (Eds.); *The Oxford Handbook of Compounding*, Oxford: Oxford University Press.

მელიქიშვილი 2010: მელიქიშვილი, ირინე; ‘ფლექსიურობის (ფუზიურობის) საკითხთა შესახებ ქართველურ ენებში’, *ენათმეცნიერების საკითხები*, 1–2, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გვ. 290–292.

პეინი 2019: Payne, Thomas E.; ‘Morphological typology’, in A. Y. Aikhenvald & R. M. W. Dixon (Eds.), *The Cambridge Handbook of Morphological Theory*, Oxford: Oxford University Press, pp. 78–94.

შანიძე 1973: შანიძე, აკაკი; *ქართული გრამატიკის საფუძვლები*, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

ტექსტები

ლომია, გერსამია 2012: ლომია, მაია; გერსამია, რუსუდან; *მეგრულის ლინგვისტური ანალიზი*, ნაწ. 2, მეგრული ტექსტები. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

კარტოზია 2008: კარტოზია, გურამ; *მეგრული და ლაზური ტექსტები*. თბილისი: გამომცემლობა „ნეკერი“.

თოფურია 2008: თოფურია, ვარლამ; სვანური ენის სახელმძღვანელო: (მოკლე გრამატიკული მიმოხილვა, სასაუბრო მასალები მცირე ლექსიკონითურთ, ტექსტები და მათი თარგმანები). თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

Syntactic Features of Semantic Transition in the Lenten Hymnody of the New Iadgari¹

Tamaz Devidze

(Akaki Tsereteli State University)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12151

tamaz.devidze@atsu.edu.ge || ORCID: 0000-0002-4029-6171

Abstract: This article examines the syntactic features of semantic transition in the Lenten hymnody of the New Iadgari – the most important liturgical collection preserved in the Georgian manuscript tradition, whose Sinai witnesses represent the earliest and best-attested stratum of medieval Georgian hymnographic poetry. The New Iadgari occupies a unique position in the history of Old Georgian literature: it stands at the intersection of translated Byzantine hymnography and original Georgian poetic composition, and its language exhibits a degree of syntactic elaboration that sets it apart from other genres of ecclesiastical writing. Drawing on six manuscripts from the Sinai collection (Sin. Geo. 1, Sin. Geo. 14, Sin. Geo. 26, Sin. Geo. 34, Sin. Geo. 59, Sin. Geo. 64), with Sin. Geo. 1 serving as the primary base manuscript throughout, the study analyses the syntactic mechanisms through which hymnographic texts mediate a shift between layers of meaning – from theological proclamation to doxological or petitionary discourse. This shift, termed semantic transition in the present article, is not merely a rhetorical device but a structurally encoded feature of the troparion genre, realised through identifiable grammatical means. The article argues that the Georgian text of the New Iadgari constitutes an autonomous linguistic entity, independent of any recoverable Greek Vorlage – the bulk of whose antecedents are either lost or substantially later than the Georgian witnesses – and must therefore be analysed on its own terms. The textual tradition of the New Iadgari is notably stable: redactional variation among the Sinai manuscripts is infrequent and largely confined to minor orthographic and morphophonological differences, which reinforces the reliability of Sin. Geo. 1 as a representative witness. The syntactic dimension of semantic transition is shown to be realised primarily through changes in modality, predicative structure, and the arrangement of circumstantial clauses, and the findings are situated within the broader context of the syntactic study of Old Georgian ecclesiastical poetry.

Keywords: New Iadgari, Hymnography, Old Georgian, Semantic Transition, Syntax, Modality, Lenten Troparia

Introduction

Hymnography occupies a distinct position within the corpus of Old Georgian ecclesiastical literature. As a genre shaped by the demands of liturgical performance, it operates under constraints that distinguish it sharply from homiletic, hagiographic, or doctrinal prose: its texts are composed to be sung, to be repeated, and to function within a precisely ordered ritual sequence. These constraints leave a demonstrable imprint on every level of linguistic organisation – phonological, lexical, and syntactic. The present article is concerned with the syntactic dimension, and specifically with a phenomenon that is constitutive of the genre: the coexistence, within a single troparian unit, of theologically propositional content and liturgical speech-act content, and the linguistic mechanisms through which the passage between these two registers is affected.

¹ This research has been supported by Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (SRNSFG) [grant number YS-24-1215].

The collection under examination is the **New Iadgari**, a Georgian liturgical manuscript tradition datable to the tenth century, the majority of whose witnesses form part of the Sinai collection. The **New Iadgari** represents the final major stage in the Georgian reception of the Jerusalem liturgical rite and is distinguished from earlier Iadgari compilations by its comprehensive organisation and its incorporation of both translated and originally composed Georgian hymnody (Metreveli et al. 1980). The present study is restricted to the Lenten cycle, which comprises the hymnody from Meatfare Sunday through to the Saturday of Lazarus, and which constitutes a thematically coherent and linguistically rich corpus.

The specific phenomenon examined here is what the present article terms semantic transition: the structural movement within a troparian text from one semantic register to another – most typically, from the constative affirmation of theological fact to the performative expression of petition, doxology, or communal exhortation. This movement is not merely a matter of content; it is realised through identifiable syntactic means, and it is the task of the present investigation to describe those means systematically.

The question of the Greek Vorlage presents a methodological difficulty that must be addressed at the outset. Among the Greek manuscripts containing material related to the early tropologion – the liturgical collection from which much **New Iadgari** material derives – the ninth-century codex Sinai Greek NE ΜΓ 56+5 is of particular significance; however, the Georgian sources are considerably more extensive than their Greek counterpart, and, crucially, the Matins canons of the Lenten cycle are not attested in the Greek manuscript in question (Nikiforova 2013). It is well established, moreover, that the Greek manuscript tradition as a whole is substantially later than the Georgian witnesses: the earliest Greek tropologion manuscripts post-date the Sinai Georgian codices by several centuries, and for a significant portion of the Lenten hymnody no recoverable Greek original survives — though the presence of Greek *heirmoi* in Georgian script in several Sinai witnesses (see Metreveli, Dzlispirni, 234–270) indicates that Greek models existed even where they have not been preserved. In these circumstances, the comparison of the Georgian text with a Greek source is not a viable analytical procedure. The present article therefore proceeds from the premise that the Georgian text of the **New Iadgari** constitutes an autonomous linguistic environment: regardless of its ultimate translational origin, it must be read, parsed, and interpreted according to its own syntactic logic. This is not a methodological concession but a principled analytical choice, one that enables the phenomena under investigation to be described without the distorting mediation of a hypothetical or unavailable source text.

The article is structured as follows. Section 2 sets out the theoretical framework and defines the key terms employed in the analysis. Section 3 describes the corpus and the methodological procedures adopted. Sections 4 and 5 present the analysis, treating in turn the syntactic features of transition-marked and transition-unmarked troparia. Section 6 discusses the findings and their implications for the linguistic study of Old Georgian hymnographic poetry.

1. Theoretical Framework

The theoretical orientation of this article is informed by two intersecting fields: the syntactic analysis of complex predicative structures in Old Georgian, and the functional-typological study of modality and discourse organisation. These frameworks are applied to a corpus that has received extensive attention from philologists and liturgical historians but has been comparatively neglected by linguists working within a formal or functional syntactic paradigm.

The concept of semantic transition, as employed here, requires careful definition. Transition denotes, in its general sense, a passage from one state to another. In the context of hymnographic discourse, semantic transition refers to the textual movement from a propositional mode – in which the speaker affirms, recounts, or confesses a theological fact – to a performative mode, in which the speaker addresses God or a saint directly, petitions, praises, or calls on the congregation to join in a liturgical act. This distinction broadly parallels the opposition, familiar from speech-act theory, between constative and performative utterances (Austin 1962; Searle 1969), though it should be noted that in liturgical language these categories are not mutually exclusive and frequently interpenetrate.

Semantic transition is thus a discourse-level phenomenon, but one that is realised through grammatical means – principally through changes in verbal modality, person, and the structural arrangement of clauses. The key grammatical category is mood: the shift from indicative to subjunctive or imperative typically marks the boundary between semantic strata within a troparian text. The Georgian verbal system, with its elaborate system of version, screeve, and person-number agreement, provides a finely differentiated set of resources for encoding these distinctions, and the exploitation of these resources in the **New Iadgari** is one of the primary objects of the present investigation.

A further theoretical distinction that proves analytically productive is that between actants and circumstants in the sense developed within dependency grammar and valency theory (Tesnière 1959; Mel'čuk 1988). Actants are the arguments required by the valency of a given predicate – subject, direct object, indirect object – whereas circumstants are optional adjuncts that modify the predication as a whole: expressions of time, place, manner, cause, purpose, and condition. In the hymnographic corpus under examination, circumstants frequently take the form of subordinate clauses, and their ordering relative to the main clause proves to be one of the syntactic features that covaries with the presence or absence of semantic transition.

It should be noted that not all troparia in the corpus exhibit semantic transition. A subset of texts is semantically monostratic: they are composed entirely within a single register, whether propositional or performative. The analysis of these texts provides a necessary comparative baseline against which the transition-marked texts can be assessed.

2. Corpus and Methodology

2.1 The Corpus

The primary corpus for this study consists of the Lenten cycle hymns as attested in the following Sinai manuscripts: Sin. Geo. 1 (ff. 80v–124r), Sin. Geo. 14 (ff. 119r–158r), Sin. Geo. 26 (ff. 20r–26r), Sin. Geo. 34, Sin. Geo. 59 (ff. 61v–140r), and Sin. Geo. 64 (ff. 84r–141r). These

manuscripts, all dating to the tenth century, were accessed via the digitised microfilms held by the Library of Congress.

Textual citations in the present article are drawn from Sin. Geo. 1 and presented in Old Georgian, normalised according to contemporary orthographic conventions, accompanied by a parallel English translation. Sin. Geo. 1 serves as the primary base manuscript for all textual citations in the present article. This choice reflects both the relative completeness of Sin. Geo. 1 for the Lenten cycle and its status as the earliest consistently organised witness to the New Iadgari tradition. It should be noted that the text of the **New Iadgari** is, by the standards of medieval manuscript traditions, notably stable: redactional differences among the Sinai witnesses are rare, and where they occur they are typically confined to minor orthographic variation or morphophonological alternants without syntactic consequence. This stability lends confidence to the use of Sin. Geo. 1 as a representative basis for syntactic analysis.

The Lenten cycle, as defined here, encompasses the hymnody from Meatfare Sunday through to the hymnody of Palm Sunday, including the commemorations of the Ninevites, the Forty Martyrs of Sebasteia (March 9), the Fathers Burned at the Lavra of Saint Sabas (March 19), and the Annunciation (March 25), as well as the Sunday canons attributed to Elias II, Patriarch of Jerusalem (c. 770–796).² This corpus contains a substantial and typologically varied body of troparia and stichera, with texts attributable to several distinct authors as well as a significant body of unattributed material.

2.2 Methodological Procedures

The methodological approach adopted in this article is text-immanent: each troparian unit is analysed as a self-contained syntactic structure, without reference to a reconstructed source text. This procedure is dictated by the conditions of transmission described in Section 1. Since a recoverable Greek Vorlage is either absent or substantially later than the Georgian witnesses, the analysis is grounded entirely in the Georgian text as attested.

Each troparian unit in the corpus was examined according to the following analytical procedure, and a representative selection of analyses is presented in Section 4. First, the predicate of each clause was identified, together with its screeve and mood, its version marking, and its actant structure (subject, direct object, indirect object as required by valency). Second, the circumstants of each predicate were identified and classified by semantic type: manner, cause, purpose, condition, time, and place. Third, the discourse mode of each predicate was determined – propositional or performative – and the boundaries of semantic strata within the troparian text were established. Finally, where a transition between semantic strata was identified, the syntactic features marking the transition were described.

The following criteria were applied in determining the presence of semantic transition. A troparion is classified as transition-marked if it contains at least two clauses whose predicates exhibit different discourse modes, such that the text moves from propositional to performative content or vice versa. A troparion is classified as transition-unmarked if all predicates belong to a single discourse mode throughout. The distinction between propositional and performative

² On Elias II, Patriarch of Jerusalem, and his hymnographic works, see Bertonière (2000).

content is operationalised as follows: propositional predicates are those in the indicative mood, third-person, reporting a theological or narrative fact; performative predicates include first-person subjunctives functioning as hortative imperatives, second-person imperatives (both of petition addressed to God or saints and of exhortation addressed to the faithful), and direct address constructions.

The classification of certain intermediate cases requires particular care. A construction such as the one illustrated below may initially appear to involve transition:

მთავრობად უსხეულოთაჲ

ტაძარსა ამას შინა ყოვლადწმიდასა დღესასწაულობს დღეს მორწმუნეთა
შორის და ესრჳთ ღაღადებენ:

კურთხეულ ხარ შენ, უფალო.

‘The rulership of the bodiless ones is celebrating today in this most holy temple among the faithful, and the bodiless ones cry aloud thus: Blessed art Thou, O Lord..³

In this troparion, the direct speech embedded within the third-person narrative clause contains a second-person doxological formula. However, the framework predicate ('they cry aloud') remains propositional and third-person throughout; the performative content is attributed to the angelic hosts, not enacted by the hymnographer or the assembly. This structure is therefore classified as transition-unmarked, the embedded direct speech being subordinated to the propositional frame. Only those cases in which the shift in discourse mode is enacted by the hymnographic subject – the praying community – are classified as instances of genuine semantic transition.

The analysis proceeds troparion by troparion through the Lenten corpus defined in Section 3.1. Given the scale of the material, the present article presents a representative selection of analyses, organised so as to illustrate the principal syntactic patterns identified. A substantial subset of the Lenten corpus is semantically monostratic, composed entirely within a single discourse register; these texts are examined in Section 4.4 as a comparative baseline. The full dataset underlying these analyses is available from the author.

3. Results

The analysis of the Lenten corpus of the **New Iadgari** identified three primary syntactic mechanisms through which semantic transition is realised: (i) modal shift, effected by the introduction of first-person plural subjunctives with hortative force or second-person imperatives of petition; (ii) the structural reorientation of circumstantial clauses (circumstants), which in transition-marked troparia tend to precede rather than follow the performative predicate; and (iii) the reorganisation of word order, whereby the transition boundary is marked by a shift in the informational prominence of constituents. The following subsections illustrate each of these mechanisms through close analysis of representative troparia, before Section 4.4

³ All English translations of Georgian hymnographic texts in this article are the author's own. Archaic verbal forms (e.g. 'hath,' 'didst,' 'art Thou') are retained deliberately in order to preserve the liturgical register of the Old Georgian original.

examines a case in which none of the three mechanisms is present and the troparion accordingly remains semantically monostratic.

3.1 Transition Realised Through Imperative Closure

A first pattern, particularly frequent in the Ninevite hymnody, involves a troparion whose propositional stratum occupies the opening lines and whose transition to the performative is realised through an imperative or hortative predicate in the closing position. The following troparion from the Matins of Meatfare Friday (Sin. Geo. 1: 84v) illustrates this pattern:

არად ვინ არს კაცი უცოდველი დღეს

და არავინ არს, ვითარ ღმერთი ჩუენი – სახიერ და მრავალმოწყალე,

მოვედით და შეუდეთ ნინეველთაებრ.

'There is no man sinless today, and there is none like our God – gracious and most merciful; come, let us fall down before Him like the Ninevites.'

The propositional stratum consists of two parallel negative existential clauses: *არავინ არს კაცი უცოდველი* ('there is no man sinless') and *არავინ არს, ვითარ ღმერთი ჩუენი* ('there is none like our God'). Both predicates are third-person present indicative; the second is expanded by the predicatives *სახიერ* ('gracious') and *მრავალმოწყალე* ('most merciful'), which function as characterisations of the divine nature. The two clauses together constitute a compact theological argument: human sinfulness and divine mercy are placed in implicit antithesis, preparing the ground for the exhortation that follows.

The transition is effected by two verbal forms in asyndetic sequence: *მოვედით* ('come'), a second-person plural imperative addressed directly to the faithful, and *შეუდეთ* ('let us fall down before Him'), a first-person plural subjunctive expressing a call to communal action. The two forms thus enact a two-stage movement within the performative stratum itself: a direct command followed by the speaker's projection of a shared liturgical act. The second of these, *შეუდეთ*, takes a comparativial circumstant, *ნინეველთაებრ* ('like the Ninevites'), which is post-positioned — the unmarked order for circumstants of manner. The abruptness of the transition between the propositional and performative strata, unmarked by any conjunction or transitional particle, is itself a syntactic feature: the two semantic layers are juxtaposed asyndetically, and the shift from propositional to performative is enacted rather than signalled. This asyndetic transition is notably more frequent in the Ninevite hymnody⁴ than in the Elias canons, suggesting that it may be a feature associated with a specific hymnographic stratum or authorial practice within the **New Iadgari**.

The word-order pattern is also significant. In the propositional stratum, the predicates occupy sentence-final position (SOV order), consistent with the general pattern of Old Georgian declarative clauses. In the performative stratum, the predicates are sentence-initial (V-initial order), consistent with the regular pattern of imperative and hortative constructions in Old Georgian. This alternation of word-order patterns at the transition boundary is attested across

⁴ Whether the Ninevites fast formed part of the early Jerusalem liturgical rite is a question that bears directly on the origins of this hymnographic stratum within the New Iadgari.

multiple troparia in the corpus and may be regarded as a reliable syntactic correlate of semantic transition.

3.2 Modal Shift as the Primary Marker of Transition

The most consistently attested syntactic feature of semantic transition in the corpus is a change in the mood and person of the predicate. The following troparion, drawn from the Meatfare Sunday canon attributed to Patriarch Elias (Sin. Geo. 1: 81r), provides a clear illustration. It should be noted that the rhythmic segmentation of the troparion as cited below follows the division attested in Sin. Geo. 1 itself, which serves as the base manuscript throughout this study. This division is not, however, consistently applied across the manuscript: Sin. Geo. 1 is written largely in continuous script, and the colometric marking of troparia is irregular.

ვიშუებდეთ

სიხარულით, ვითარცა ჯერ არს, რამეთუ განმკურნნა ჩუენ მკურნალმან
სულთამან სიბრძნით,

განბნევაჲ ცოდვათაჲ მოგუეცა მარხვითა და ვნებათა ტკივილსა განსწმედს
სახიერებითა და კაცთმოყუარებითა.

'Let us rejoice with gladness as is meet, for the Healer of souls hath wisely healed us,
and by fasting hath granted us the scattering of sins, and healeth the pain of the passions
by His goodness and love for mankind.'

The predicate of the main clause, ვიშუებდეთ ('let us rejoice'), is a first-person plural present subjunctive functioning as a hortative imperative – a construction identified by Kotinovi (1986: 36) as the sole grammatical means of expressing first-person plural command in Georgian. This performative predicate opens the troparion and immediately establishes an exhortative register directed at congregation.

What follows is a chain of three propositional predicates, all in the indicative mood and third person, each introduced by the causal conjunction რამეთუ ('for'): განმკურნნა ('he healed'), მოგუეცა ('it was granted to us'), განსწმედს ('he healeth'). These predicates constitute the theological grounding of the preceding exhortation – they articulate the soteriological facts that motivate the call to joy. The semantic transition in this troparion therefore runs in the reverse of the more common direction: the performative stratum precedes the propositional, and the circumstantial clauses introduced by რამეთუ serve as a post-positioned justification.

This structure – performative main clause followed by propositional subordination – is syntactically significant. The causal circumstants are post-positioned relative to the main clause, which is the unmarked order for Georgian subordinate clauses of this type; however, their accumulation (three successive რამეთუ-clauses) creates a distinctive rhythmic and argumentative pattern that is characteristic of the exhortative troparian subtype. The predicate of the main clause, ვიშუებდეთ, governs a single actant (the subject, realised by the first-person plural agreement marker), while the two propositional predicates govern between one

and three actants each. The increase in actant density as the troparion progresses reflects the theological elaboration of the propositional stratum.

Feature	Propositional stratum	Performative stratum
Mood	Indicative (3 rd person)	Subjunctive/hortative (1 st pl.)
Person	3rd person singular	1st person plural
Predicate	განმკურნა, მოგუეცა, განსწმედს	ვიშუებდეთ
Circumstants	Post-positioned (რამეთუ-clauses)	Absent
Word order	SOV / verb-final	V-initial (marked)

Table 1. Syntactic features of the two semantic strata in the Meatfare Sunday troparion (Sin. Geo. 1: 81r).

3.3 The Transition Boundary Marked by Direct Address

A third major syntactic pattern involves the introduction of a vocative or second-person predicate at the transition boundary. The following troparion from the Hymns to the Archangels (Sin. Geo. 1: 82v) exemplifies this pattern:

რომელმან შეჰქმნენ პირველად ანგელოზნი შენნი სულად
და მსახურნი შენნი ალად ცეცხლისად,
ზეცისა განწყობილთა შორის
მთავრად გამოაჩინენ
მიქაელ და გაბრიელ
და წამისყოფითა ჰყოფენ სიტყუათა შენთა
და გალობენ მას გალობასა სამებისა წმიდისასა
და აქებენ დიდებასა შენსა.

'Thou who in the beginning didst create Thine angels as spirits and Thy ministers as a flaming fire, who didst appoint Michael and Gabriel to be leaders among the heavenly hosts – they who fulfil Thy words in the twinkling of an eye, and sing that hymn of the Holy Trinity, and glorify Thy majesty.'

The troparion opens with a long relative clause construction headed by the participial form რომელმან ('who'), which introduces a chain of predicates in two distinct tenses. The first two — შეჰქმნენ ('didst create') and გამოაჩინენ ('didst appoint') — are second-person aorist forms, relating to a past divine action addressed to Thee. The remaining three — ჰყოფენ ('fulfil'), გალობენ ('hymn'), აქებენ ('glorify') — are third-person plural forms in the simple

present, not historical present, describing the ongoing activity of Michael and Gabriel. Together these predicates constitute the propositional stratum: a theological account of the angelic creation and the specific roles of Michael and Gabriel.

The syntactic peculiarity of this troparion lies in the implicit second-person addressee of the relative clause. The form *რომელმან* presupposes an antecedent – in liturgical context, *ღმერთო* ('O God') – that is suppressed in the surface structure but recoverable from the second-person possessive pronouns *შენნი* ('Thine'), *შენთა* ('Thy'), *შენსა* ('Thy'). The entire propositional stratum is thus simultaneously a theological affirmation and a form of direct address, embedding the transition within the predicate structure rather than marking it at the clause boundary.

The transition to the fully performative register, in the form of explicit petition or doxology, is deferred to the troparia that follow in the liturgical sequence. This deferral is itself a syntactic strategy: the present troparion functions as the theological groundwork upon which the petition of the subsequent troparia is based, and its open-ended structure – ending with a series of present-tense indicative predicates – creates a forward-pointing syntactic momentum. The circumstants in this troparion (*ზეცისა განწყობილთა შორის*, 'among the heavenly hosts'; *წამისყოფითა*, 'in the twinkling of an eye') are all pre-positioned relative to their governing predicates, a pattern associated in the corpus with propositional rather than performative content.

3.4 Transition-Unmarked Troparia: A Comparative Baseline

Not all troparia in the Lenten corpus exhibit semantic transition. A substantial subset is semantically monostratic, composed entirely within a single discourse register. The following troparion from the Archangels canon (Sin. Geo. 1: 83r) represents this type:

დასნი ანგელოსთანი

ტაძარსა თქუენსა, მთავარანგელოზნო,

დღეს მორწმუნეთა თანა უგალობენ ძრიელსა ღმერთსა.

The choirs of the angels in your temple, O Archangels, today are praising the mighty God together with the faithful.'

This troparion contains a single predicate, *უგალობენ* ('are praising'), which is third-person plural present indicative. The subject (*დასნი ანგელოსთანი*, 'the choirs of angels') and the object (*ძრიელსა ღმერთსა*, 'the mighty God') are both expressed, and the circumstants – *ტაძარსა თქუენსა* ('in your temple'), *დღეს* ('today'), *მორწმუნეთა თანა* ('together with the faithful') – are pre-positioned relative to the predicate, consistent with the propositional pattern identified above. The vocative *მთავარანგელოზნო* ('O Archangels') does not introduce a shift to a performative register; it addresses the archangels as the referents of the possessive pronoun *თქუენსა* ('your') in the circumstant, but the predicate itself remains reportorial and third-person throughout.

A second apparently ambiguous case, the troparion მთავრობად უსხეულოთად, has already been discussed in Section 3.2 and classified as transition-unmarked on the same grounds.

The comparison between transition-marked and transition-unmarked troparia reveals that the latter are syntactically simpler: they typically contain fewer clauses, a lower density of circumstants, and a more uniform predicate structure. Transition-marked troparia, by contrast, tend to be syntactically more complex, with a higher frequency of subordinate clauses, a greater variety of moods and persons, and more distinctive word-order patterns at the transition boundary. This correlation between syntactic complexity and semantic stratification is consistent with the hypothesis that the genre of the troparion, as realised in the **New Iadgari**, exploits the resources of the Georgian verbal system in a principled and genre-specific way.

4. Discussion

The four analyses presented in Section 4 converge on a coherent picture of the syntactic realisation of semantic transition in the Lenten hymnody of the **New Iadgari**. Three mechanisms operate either singly or in combination: imperative closure (Section 4.1), modal shift (Section 4.2), and direct-address embedding (Section 4.3). These mechanisms are not mutually exclusive; in the longer and more structurally complex troparia of the Elias canons, two or more of them may co-occur within a single text, producing a layered syntax that reflects the multi-stratal semantic organisation characteristic of that authorial tradition.

The finding that the direction of transition is not fixed – that the performative stratum may precede the propositional (as in Section 4.2) as well as follow it (as in Section 4.1) – has implications for the understanding of hymnographic syntax more broadly. It suggests that the relationship between the two semantic strata is not hierarchical in any simple sense: neither is invariably subordinate to the other. Rather, each troparion realises a specific discourse strategy in which the ordering of propositional and performative content reflects a deliberate rhetorical choice. In the exhortative subtype (Section 4.1), the call to action precedes its justification, creating an urgency that is then theologically grounded. In the argumentative subtype (Section 4.3), the theological argument precedes and motivates the exhortation, creating a structure that moves from affirmation to appeal.

The behaviour of circumstantial clauses across the corpus provides further evidence for the syntactic specificity of semantic transition. The general tendency in Old Georgian for circumstants to be pre-positioned relative to their governing predicate – a pattern documented in the grammatical literature (Shanidze 1973; Fähnrich 2007) – is selectively overridden in transition-marked troparia, where post-positioned circumstants frequently appear in the performative stratum. This post-positioning has the effect of delaying the completion of the performative predicate, extending its rhetorical reach and drawing the hearer into a sustained engagement with the act of petition or praise. The circumstant, in these cases, functions not merely as a modifier of the predicate but as an elaboration of the performative act itself.

The word-order alternation identified at the transition boundary — from SOV in the propositional stratum to V-initial in the performative stratum — reflects the regular syntactic behaviour of declarative and imperative constructions respectively in Old Georgian: while

declarative clauses follow the general SOV pattern documented in the grammatical literature (Shanidze 1973; Fähnrich 2007), imperative and hortative predicates are regularly sentence-initial. The consistent appearance of this alternation at the transition boundary is nonetheless analytically significant, as it provides a reliable formal correlate of the shift between semantic registers, regardless of whether it represents a deliberate stylistic choice on the part of the hymnographer.

This last observation bears directly on the methodological premise adopted in the present article. The text-immanent approach, which treats the Georgian **New Iadgari** as an autonomous linguistic entity rather than as a translation to be referred back to a Greek original, has proven analytically productive: it has enabled the identification of syntactic patterns that are specific to the Georgian tradition and that would be obscured by a source-oriented approach. The Georgian hymnographic language of the tenth century, as attested in the Sinai manuscripts, is not a passive vehicle for the transmission of Byzantine liturgical content; it may reflect an active and resourceful linguistic system that shapes that content according to its own syntactic logic, though this conclusion remains contingent on further comparison with Greek hymnographic sources and other Georgian collections.

A final observation concerns the distribution of transition types across the different hymnographic strata represented in the corpus. The asyndetic transition pattern identified in the Ninevite hymnody (Section 4.1) is, as noted there, less frequent in the Elias canons, where transitions tend to be more explicitly marked by conjunctions or participial constructions. This differential distribution raises the question of whether the syntactic features of semantic transition are stable across the corpus or vary according to authorial practice, liturgical genre, or the historical stratigraphy of the collection — a question complicated by the likelihood that the Elias canons are Greek-based, while the provenance of the Ninevite hymnody remains to be established. A fuller investigation of this question — encompassing Greek hymnographers such as John of Damascus, Andrew of Crete, and Romanos the Melodist, as well as other Georgian collections including Modrekili and Minchkhi — lies beyond the scope of the present article but represents a productive direction for future research.

5. Conclusion

This article has examined the syntactic features of semantic transition in the Lenten hymnody of the **New Iadgari**, drawing on manuscript witnesses from the Sinai collection. The analysis has identified three primary syntactic mechanisms – modal shift, direct-address embedding, and imperative closure – through which the movement between propositional and performative semantic strata is realised. These mechanisms operate in conjunction with systematic patterns of circumstant placement and word-order alternation at the transition boundary, producing a syntactic profile that is characteristic of the transition-marked troparion type.

The results suggest that the Georgian text of the **New Iadgari** constitutes an autonomous linguistic system whose syntactic organisation reflects genre-specific adaptations of the resources of Old Georgian. The post-positioning of circumstants in the performative stratum, the exploitation of V-initial word order at transition boundaries, and the asyndetic juxtaposition of semantic strata in the Ninevite hymnody are all features that belong to the Georgian syntactic

tradition and that, in the absence of comparable analyses of Greek or other Georgian hymnographic corpora, cannot yet be assessed as exclusive to it. The text-immanent methodology adopted here has proven productive in making these features visible.

The findings have broader implications for the linguistic study of Old Georgian ecclesiastical poetry. They suggest that hymnographic texts, which have been studied primarily from philological and liturgical-historical perspectives, represent a rich and underexplored resource for syntactic research. The **New Iadgari** in particular, with its combination of translated and originally composed material and its well-preserved manuscript tradition, offers exceptional conditions for the investigation of the relationship between genre, syntax, and discourse organisation in medieval Georgian poetry.

References

- Austin 1962:** Austin, John L., *How to Do Things with Words*, Oxford: Oxford University Press.
- Bertonière 2000:** Bertonière, Gabriel; ‘Four Liturgical Kanons of Elias II of Jerusalem’, in Feulner, H.-J., Velkovska, E., & Taft, R. F. (Eds.), *Crossroads of Cultures: Studies in Liturgy and Patristics in Honor of Gabriele Winkler*. *Orientalia Christiana Analecta* 260, Rome: Pontificio Istituto Orientale, pp. 89–149.
- Fähnrich 2007:** Fähnrich, Hainz; *Grammatik der altgeorgischen Sprache*, Hamburg: Buske.
- Kotinovi 1986:** კოტინოვი, ნელი; *ქართული ზმნის კილოთა სისტემა, თბილისი, მეცნიერება*, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- Mel’čuk 1988:** Mel’čuk, Igor; *Dependency Syntax: Theory and Practice*, Albany: SUNY Press.
- Metreveli et al. 1980:** მეტრეველი, ელენე; ჭანკიევი, ცირა; ხევსურიანი, ლილი; *უძველესი იადგარი*, თბილისი: მეცნიერება.
- Nikiforova 2013:** Nikiforova, Alexandra; ‘The Tropologion Sin. gr. NE/MF 56–5 of the Ninth Century: A New Source for Byzantine Hymnography’, *Scripta & e-Scripta*, 12, Institute for Literature, Bulgarian Academy of Sciences, pp. 157–185.
- Shanidze 1973:** შანიძე, აკაკი; *ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები: მორფოლოგია*, თბილისი: თბილისის სახ. უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- Searle 1969:** Searle, John. R.; *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tesnière 1959:** Tesnière, Lucien; *Éléments de syntaxe structurale*, Paris: Klincksieck.

სემანტიკური ტრანზიციის სინტაქსური მახასიათებლები ახალი იადგარის დიდმარხვის ჰიმნოგრაფიაში⁵

თამაზ დევიძე

(აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12151

tamaz.devidze@atsu.edu.ge || ORCID: 0000-0002-4029-6171

რეზიუმე

შესავალი

ჰიმნოგრაფია სასულიერო მწერლობის მნიშვნელოვანი დარგია. ფუნქციური დანიშნულებიდან გამომდინარე, იგი ექვემდებარება გარკვეულ შეზღუდვებს, რაც მას მკვეთრად მიჯნავს პომილექტიკური, ჰაგიოგრაფიული თუ ეგზეგეტიკური ტექსტებისგან. კერძოდ, ჰიმნოგრაფიული ნიმუშები იქმნება საგალობლად და განკუთვნილია ღვთისმსახურების განსაზღვრული თანმიმდევრობისათვის. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ საგალობლები სასულიერო პოეზიის ნიმუშებია, რაც ტროპარების რიტმულ დაყოფასაც გულისხმობს. ბუნებრივია, აღნიშნული გარემოებები უშუალო გავლენას ახდენს საგალობელთა ენაზე. სტატიაში განხილულია ტროპარის ფარგლებში სხვადასხვა სემანტიკურ რეგისტრს შორის გადასვლის (ტრანზიციის) სინტაქსური მექანიზმები.

კვლევის საგანია „ახალი იადგარი“ – ქართული ჰიმნოგრაფიული კრებული, რომლის ძირითადი ნუსხებიც ქართულ ხელნაწერთა სინური კოლექციის ნაწილია და X საუკუნით თარიღდება. „ახალი იადგარი“ იერუსალიმური ლიტურგიკული წესის ქართული რეცეფციის უკანასკნელ მნიშვნელოვან საფეხურს წარმოადგენს. იგი აერთიანებს როგორც ბერძნულიდან თარგმნილ, ისე ორიგინალური, ქართული ჰიმნოგრაფიული ფენებს. კვლევის არეალი შემოიფარგლება დიდმარხვის ციკლით, რომელიც მოიცავს პერიოდს ხორციელის კვირიაკიდან ბზობის კვირის ჩათვლით.

სტატიაში განხილულია სემანტიკური ტრანზიცია, რომელიც განსაზღვრულია როგორც ერთი ჰიმნოგრაფიულ ერთეულის ფარგლებში ერთი სემანტიკური რეგისტრიდან მეორეზე სტრუქტურული გადასვლა. ყველაზე

⁵ კვლევა განხორციელდა შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტის YS-24-1215 მხარდაჭერით.

ტიპურ შემთხვევებში ტრანზიცია ვლინდება თეოლოგიური ფაქტის მტკიცება/აღიარებიდან ვედრების, განდიდების ან საზოგადოებრივი მოწოდების გამოხატვაზე გადასვლით, რაც მხოლოდ შინაარსობრივ ცვლილებას არ გულისხმობს; იგი რეალიზდება სინტაქსური საშუალებებით, რომელთა სისტემატური აღწერა და ანალიზი წინამდებარე კვლევის ძირითადი ამოცანაა.

ბერძნული დედნის საკითხი მეთოდოლოგიური სირთულეა. „ახალი ტროპოლოგიონის“ (იგივე „ახალი იადგარი“) შემცველი ბერძნული ხელნაწერებიდან ცნობილია Sinai Greek NE MF 56+5, თუმცა მასთან შედარებით ქართული წყაროები ბევრად უფრო ვრცელ მასალას შეიცავს; კერძოდ, დასახელებულ ბერძნულ ნუსხაში დიდმარხვის ციკლის საცისკრო კანონები არ დასტურდება (Nikiforova 2013). ახალი იადგარის ჰიმნოგრაფიის დიდი ნაწილისთვის ბერძნული პირველწყარო, არ შემონახულა. ამგვარ პირობებში, ანალიტიკური თვალსაზრისით, ქართული ტექსტის შედარებით გვიანდელ ბერძნულ ვერსიებთან შედარება გაუმართლებელად მიგვაჩნია. შესაბამისად, სტატია ეფუძნება პრინციპულ მეთოდოლოგიურ არჩევანს: „ახალი იადგარის“ ქართული ტექსტი ავტონომიურ ლინგვისტურ მოცემულობას წარმოადგენს და იგი საკუთარი სინტაქსური ლოგიკის საფუძველზე უნდა იქნას განხილული.

1. თეორიული ჩარჩო

ნაშრომის თეორიული საფუძველია ძველი ქართული ენის პრედიკატულ სტრუქტურათა სინტაქსური ანალიზი და მოდალობისა და დისკურსული ორგანიზაციის ფუნქციურ-ტიპოლოგიური კვლევა.

წინამდებარე ნაშრომში სემანტიკური ტრანზიცია გააზრებულია, როგორც გადასვლა დეკლარაციული რეგისტრიდან – სადაც მოუბარი ადასტურებს ან აღიარებს თეოლოგიურ ფაქტს – ქმედებით რეგისტრზე, რომლის დროსაც იგი უშუალოდ მიმართავს ღმერთს ან წმინდანს (ვედრებისა თუ დიდებისმეტყველების სახით). აღნიშნული დიფერენციაცია მეტწილად შეესაბამება მეტყველებითი აქტების თეორიაში (Austin 1962; Searle 1969) დამკვიდრებულ დაპირისპირებას კონსტატიურ და პერფორმატიულ გამონათქვამებს შორის, თუმცა ლიტურგიულ ენაში ეს კატეგორიები ურთიერთგამომრიცხავ ხასიათს არ ატარებს.

ამდენად, სემანტიკური ტრანზიცია, დისკურსის დონის მოვლენაა, რომელიც გრამატიკული საშუალებებით რეალიზდება – უპირველეს ყოვლისა,

ზმნის მოდალობის, პირისა და წინადადების წევრთა სტრუქტურული განლაგების ცვლილებებით. ცენტრალური გრამატიკული კატეგორიაა კილო: თხრობითი კილოდან კავშირებითზე ან ბრძანებითზე გადასვლა, როგორც წესი, ჰიმნოგრაფიული ტექსტის სემანტიკური შრეების მიჯნაზე ხდება. ქართული ზმნური სისტემა, თავისი ვერსიის, მწკრივთა და პირ-რიცხვის შეთანხმების რთული მექანიზმებით, ამ განსხვავებათა კოდირებისთვის მრავალფეროვან რესურსს გვთავაზობს. დამატებითი თეორიული ასპექტი, რომელიც ანალიტიკურად ნაყოფიერი აღმოჩნდა, არის დამოკიდებულებითი გრამატიკის (Tesnière 1959; Mel'čuk 1988) მიერ შემოთავაზებული გამიჯვნა აქტანტებსა (პრედიკატის ვალენტობით განსაზღვრული არგუმენტები) და გარემოებებს (ფაკულტატიური წევრები) შორის.

2. კორპუსი და მეთოდოლოგია

საკვლევი კორპუსი ეფუძნება ქართულ ხელნაწერთა სინურ კოლექციაში დაცულ ახალი იადგარის დიდმარხვის ციკლის საგალობლებს, კერძოდ: **Sin. Geo. 1** (ff. 80v–124r), **Sin. Geo. 14** (ff. 119r–158r), **Sin. Geo. 26** (ff. 20r–26r), **Sin. Geo. 34**, **Sin. Geo. 59** (ff. 61v–140r) და **Sin. Geo. 64** (ff. 84r–141r). წინამდებარე სტატიაში საბაზისო ნუსხად გამოყენებულია **Sin. Geo. 1**, რაც განპირობებულია როგორც მისი ფარდობითი სისრულით, ისე „ახალი იადგარის“ ტრადიციის ყველაზე ადრეული და თანმიმდევრულად ორგანიზებული წყაროს სტატუსით.

„ახალი იადგარის“ ტექსტი, შუა საუკუნეების ხელნაწერი ტრადიციების სტანდარტებით, გამორჩეულად სტაბილურია: რედაქციული განსხვავებები სინურ ნუსხათა შორის იშვიათია და, ძირითადად, შემოიფარგლება უმნიშვნელო ორთოგრაფიული ან მორფოფონოლოგიური ვარიანტებით, რომელთაც სინტაქსური მნიშვნელობა არ გააჩნიათ.

კვლევაში გამოყენებული მეთოდოლოგიური მიდგომა **შიდატექსტობრივია** - თითოეული ტროპარული ერთეული განხილულია როგორც ავტონომიური სინტაქსური სტრუქტურა, რეკონსტრუირებულ დედანთან (პირველწყაროსთან) მიმართების გარეშე. ანალიზის პროცესი სამ საფეხურს მოიცავს:

- (I) თითოეული წინადადების **პრედიკატის** იდენტიფიცირება მწკრივის, კილოს, ვერსიის მარკირებისა და აქტანტური სტრუქტურის მიხედვით;
- (II) თითოეული პრედიკატის **გარემოებების** კლასიფიცირება სემანტიკური ტიპის მიხედვით;

(III) სემანტიკური ტრანზიციის საზღვრების დადგენა და, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, მისი სინტაქსური მახასიათებლების აღწერა.

3. შედეგები

კორპუსის ანალიზმა გამოავლინა სემანტიკური ტრანზიციის სინტაქსური რეალიზაციის სამი ძირითადი მექანიზმი:

1. **მოდალური ცვლილება** – ეს ყველაზე ხშირად დადასტურებული მახასიათებელია. ხორციელის კვირიაკის კანონიდან (Sin. Geo. 1: 81r) აღებული ტროპარი ამ მოდელს ნათლად ასახავს: ტექსტი იხსნება პირველი პირის მრავლობითი რიცხვის კავშირებითი კილოს ფორმით, რომელსაც შეგონებითი ფუნქცია აქვს (ვიშუებდეთ). მას მოსდევს სამი პროპოზიციული პრედიკატი თხრობით კილოში, რომლებიც შემოყვანილია მიზეზობრივი კავშირით (რამეთუ). ამ ტროპარში ტრანზიციის მიმართულება შებრუნებულია: ქმედებითი რეგისტრი წინ უსწრებს მტკიცებით/აღიარებითს.

2. **იმპლიციტური მიმართვა** – ამ მოდელში ტრანზიცია არა ზედაპირულ სტრუქტურაში, არამედ უშუალოდ პრედიკატულ დონეზე ხორციელდება. მთავარანგელოზთა საგალობლებიდან დამოწმებულ ტროპარში (Sin. Geo. 1: 82v) მიმართებითი კონსტრუქცია, მიუხედავად მესამე პირის გრამატიკული ფორმისა, მეორე პირის კუთვნილებითი ნაცვალსახელების მეშვეობით (შენნი, შენთა) შეიცავს ნაგულისხმევ მიმართვას. შესაბამისად, თეოლოგიური ნარატივი აქ თავიდანვე აპელაციური ხასიათისაა.

3. **ბრძანებითი დასასრული** – გამოვლინდა ნინეველთა საგალობლებში. ხორციელის პარასკევის ცისკრის ტროპარი (Sin. Geo. 1: 84v) იწყება ორი პარალელური, უარყოფითი წინადადებით, რის შემდეგაც ტექსტი უკავშიროდ გადადის მეორე პირის მრავლობითი რიცხვის ბრძანებითისა და პირველი პირის კავშირებითის ფორმებზე (მოვედით... შეუვრდეთ), ამ შემთხვევაში კავშირებითი კილოს ფორმა საზოგადოებრივი მოქმედებისკენ მოწოდებას გამოხატავს. სემანტიკური ტრანზიციის მარკირებაში გადამწყვეტ როლს სიტყვათა რიგი ასრულებს: თუ აღიარებითი შრისთვის დამახასიათებელია SOV მოდელი (ზმნა წინადადების ბოლოში), ქმედებითი შრისთვის რელევანტურია V-initial კონსტრუქცია (ზმნა წინადადების დასაწყისში).

4. **ტროპარები ტრანზიციის გარეშე** – აღნიშნული ჯგუფი კვლევაში ერთგვარ საკონტროლო ნიმუშს წარმოადგენს. ასეთი ტექსტები, სემანტიკური

ერთშრიანობის გარდა, სინტაქსური სიმარტივითაც გამოირჩევა: მათთვის დამახასიათებელია წინადადებათა მცირე რაოდენობა, გარემოებათა დაბალი სიხშირე და პრედიკატთა ერთგვაროვანი სტრუქტურა.

4. დისკუსია და დასკვნა

ჩატარებული ანალიზი ცხადყოფს, რომ სემანტიკური ტრანზიცია ერთგვაროვანი არ არის, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ ორ შრეს შორის ურთიერთმიმართება იერარქიული არ არის – თითოეული ტროპარი კონკრეტულ დისკურსულ სტრატეგიას მიჰყვება. გარემოებათა დისტრიბუცია ძალიან საინტერესოა: ძველი ქართული ენისთვის დამახასიათებელი გარემოებათა პრეპოზიცია ძირითადად ირღვევა ტრანზიციის მქონე ტროპარებში, რომლებშიც ქმედებით რეგისტრში გარემოებები ხშირად პოსტპოზიციურად (ზმნის შემდეგ) დასტურდება.

სიტყვათგანლაგების ცვლილება ტრანზიციის მიჯნაზე – SOV მოდელიდან V-initial-ზე გადასვლა – ასახავს ზმნის წინა პლანზე წამოწევის სემანტიკურ ფუნქციას. აღნიშნული მოვლენა შეიძლება ასახავდეს ქართული ენის სინტაქსური პოტენციის შინაგან ადაპტაციას ჟანრის მოთხოვნებთან, თუმცა ეს დასკვნა დამოკიდებულია ბერძნული ჰიმნოგრაფიული წყაროებისა და სხვა ქართული კრებულების შემდგომ შედარებით კვლევაზე.

მიღებული შედეგები მიუთითებს იმაზე, რომ „ახალი იადგარის“ ქართული ტექსტი ავტონომიური ენობრივი სისტემაა, რომლის სინტაქსური ორგანიზაციაც ძველი ქართული ენის რესურსების ჟანრისეულ ადაპტაციას ასახავს. კვლევაში გამოყენებული შიდატექსტობრივი მეთოდოლოგია ამ მახასიათებლების წარმოჩენაში ნაყოფიერი აღმოჩნდა. მიღებული შედეგები მნიშვნელოვანია ძველი ქართული სასულიერო პოეზიის ენობრივი შესწავლისთვის: ჰიმნოგრაფიული ტექსტები, რომლებიც აქამდე მეტწილად ტექსტოლოგიური და ლიტურგიულ-ისტორიული პერსპექტივიდან განიხილებოდა, სინტაქსური კვლევის უმდიდრეს მასალას იძლევა. „ახალი იადგარი“ კი, თარგმნილი და ორიგინალური მასალის სინთეზით შუა საუკუნეების ქართულ მწერლობაში ჟანრის, სინტაქსისა და დისკურსული ორგანიზაციის ურთიერთმიმართების კვლევისთვის გამორჩეულ პირობებს ქმნის.

The Functional-semantic Differentiation of a Dative-marked Actant and an Adverbial-case Noun in an Old Georgian: Based on the Metatext of a Gelatian Translation¹

David Iobidze

(Akaki Tsereteli State University, Georgia)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12152

davit.iobidze@atsu.edu.ge || ORCID: [0000-0002-4758-1258](https://orcid.org/0000-0002-4758-1258)

Abstract: This study explores the functional differentiation between the dative and adverbial cases in Old Georgian theological texts. It demonstrates that the choice between these cases is not merely morphological but carries significant semantic weight, shaping the logical accent and determining the relationship between the "defined" and "defining" components within the predicative structure.

In Old Georgian, the dative and adverbial cases exhibit nuanced distinctions that influence syntactic organization. While the dative often highlights relational or indirect object roles, the adverbial emphasizes means, manner, or circumstantial aspects. This alternation affects the pragmatic layering of the proposition, allowing for the precise expression of complex theological concepts where subtle shifts in emphasis alter interpretive depth.

Drawing on patristic and biblical examples, the analysis provides morphological breakdowns illustrating how switching between these cases modifies propositional content and predicate-argument relations. Furthermore, the paper establishes typological parallels with Ancient Greek.

The findings reveal that Old Georgian was a highly flexible language capable of encoding complex logical ideas through strategic case selection. This refined use of the dative-adverbial opposition contributed to the expressive power of ecclesiastical literature, enabling to mirror the conceptual precision of source texts while adapting them to the native grammatical framework.

Keywords: Metatext of the Gelatian translation, Morphosyntax, Dative–adverbial opposition, Functional-semantic differentiation, Accusativus duplex

Introduction

From a linguistic perspective, the syntactic flexibility of Old Georgian is most clearly manifested in translated ecclesiastical literature, where translators frequently navigate between multiple grammatically possible constructions. Such choices are not merely formal but carry significant semantic and logical implications, especially in texts of a theological character.

In the translation of theological discourse, semantic precision is of paramount importance, as it depends on the adequate adaptation of the source text's linguistic structures into the target language. Even a subtle grammatical shift may result in a doctrinal misinterpretation, particularly in contexts where linguistic form is closely tied to dogmatic meaning.

¹ This research has been supported by Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (SRNSFG) [grant number YS-24-496].

Within this framework, the present study examines the functional opposition between the dative case and the masdar in the adverbial case in Old Georgian. This opposition extends beyond morphology and plays a decisive role in shaping the semantic orientation of the utterance. Specifically, constructions with the dative case tend to present a given unit as the entity being defined, whereas adverbial (masdar) constructions function predicatively, assigning a property to another element. Thus, the formal choice of case determines not only the syntactic configuration but also the logical structure of the statement, indicating which element serves as the subject of predication and which as its defining attribute.

The aim of this article is to demonstrate how this grammatical opposition operates in a concrete textual context and to show that it constitutes a deliberate and meaningful translational strategy rather than a purely stylistic variation. Particular attention is paid to the ways in which case selection contributes to the precise articulation of theological concepts.

The main focus of the article is a metatextual insertion of a linguistic nature in the text of the Gelatian translation of the thirteenth dogmatic–polemical treatise of Saint Maximus the Confessor, specifically in the passage where he discusses the doctrine of the Holy Trinity. This passage is of special interest, as it reflects an explicit awareness of linguistic form and its interpretative consequences.

The Gelatian translation in question, which dates to the twelfth century, is preserved in manuscript form in the Kutaisi State Historical Museum under the shelfmark K14. It is a substantial codex containing the works of Maximus the Confessor, including Old Georgian translations of ten polemical treatises. Since no critical Greek edition of these treatises has been published, the present study relies directly on the evidence of the extant Greek manuscripts.

The following sources are used in this study: K14 = Gelatian collection (12th c.); A = Angelicus 120 (11th c.); N = Coislinianus 90 (12th c.); Va = Vaticanus (12th c.); M = Monacensis gr. 363 (12th c.); Par = Grec 886 (13th c.).² Since the Gelatian manuscript is, from a textual-critical perspective, the closest to manuscript N, I will cite the relevant examples only from this manuscript. If a different reading is found in any other Greek manuscript, in that case the data will also be presented from that manuscript.

1. Methodology

This study adopts a qualitative, philological–linguistic methodology combining morphosyntactic analysis, functional-semantic interpretation, and comparative translation analysis. The aim is to identify how case selection in Old Georgian encodes semantic distinctions and restructures the syntactic patterns of the source text.

² Access to the manuscripts was obtained via online repositories. The manuscripts are available in digital form on the internet, and the corresponding URLs are listed in the bibliography appended to the article. Furthermore, the manuscripts are identified by abbreviated sigla, while their codicological descriptions (including their place of preservation and date) are provided in the bibliography.

The research is based on a close reading of primary manuscript sources, with particular focus on the Gelatian codex K14. The analysis incorporates parallel examination of corresponding Greek manuscript traditions (A, N, Va, M, Par), allowing for a source–target alignment of constructions. Special attention is given to passages containing *accusativus duplex* constructions in Greek, as these provide a productive basis for observing structural transformation in translation.

The study employs morphosyntactic analysis, identifying the formal properties of relevant constructions in both languages. This includes the classification of case forms (accusative, dative, adverbial), the identification of syntactic roles (direct object, indirect object, predicative element), and the mapping of predicate–argument structures. The analysis distinguishes between Limitative (object) and Delimitative (predicative) functions, tracing how these are encoded differently in Greek and Georgian.

A functional-semantic approach is applied in order to interpret the roles of sentence constituents beyond their formal marking. In this framework, particular attention is paid to the distinction between “defined” (characterized) and “defining” (characterizing) elements, and to how this distinction is either neutralized (in Greek) or formally differentiated (in Georgian). The study examines how case alternation affects semantic focus, logical structure, and interpretability.

The research integrates a comparative–typological perspective, contrasting the Greek morphosyntactic system (which allows more than two accusative objects) with the Georgian system (which redistributes semantic roles across different case forms). This comparison highlights broader typological tendencies in argument structure and case marking.

The study includes an analysis of metatextual annotations found in the manuscript. These are treated as evidence of conscious linguistic reflection by the medieval scribe, revealing an awareness of ambiguity and an intentional strategy to resolve it. The metatext is analyzed as an interpretative tool that clarifies the functional-semantic structure of the main text.

Through this multi-layered methodology – combining morphosyntax, semantics, and translation studies—the article demonstrates that case selection in Old Georgian operates as a systematic and meaningful mechanism for encoding logical and interpretative distinctions.

2. Results and Discussion

The analysis in this article proceeds according to the following scheme:

- A feature of Ancient Greek morphosyntax: *accusativus duplex*
- Formal differentiation for functional-semantic emphasis
- Manuscript paratext: a linguistically oriented marginal addition (see Fig. 1)

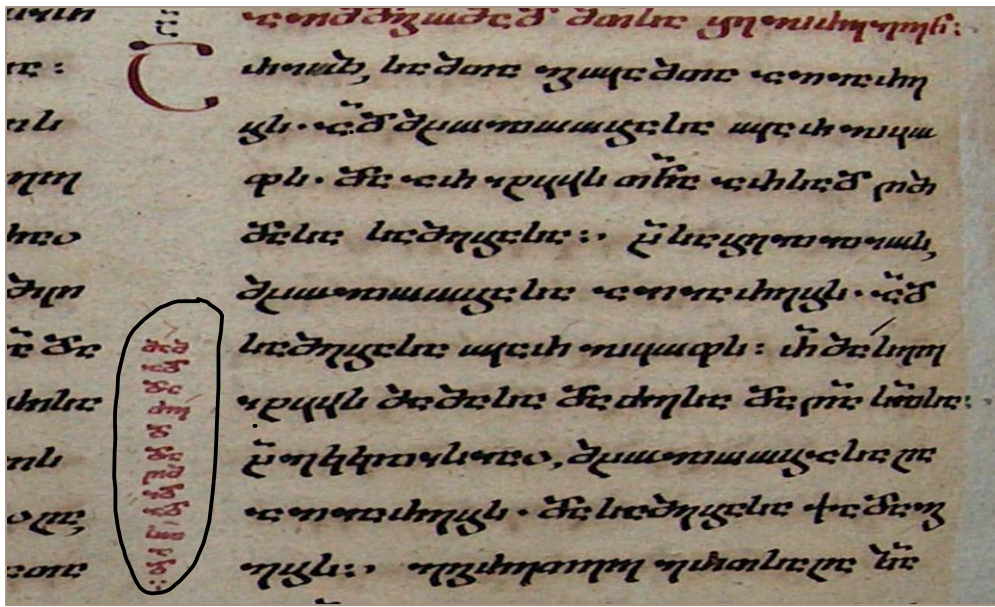

Fig. 1: K14, 165vII³

In addition to the main text in the Fig. 1, there is a marginal note which serves as the main inspiration for the present article. It is precisely the determination of its function that underpins the central thesis of this study: in the Georgian language, case form, beyond its morphosyntactic function, also carries a semantic emphasis.

This may be a well-known proposition; however, any such statement gains greater credibility when supported by concrete examples, and the paratext in the manuscript precisely represents such an example:

- (1)

მამად	და	ძედ	და	წმიდად სულად.
<i>mamad</i>	<i>da</i>	<i>zed</i>	<i>da</i>	<i>čmidad sulad.</i>
Father:ADV.SG	and	Son:ADV.SG	and	holy Spirit:ADV.SG

 'Father, Son, and Holy Spirit.' (K14, 165vII)

In this case, it is an adverbial case form. It clearly shows how a Gelatian scribe shifts the semantic emphasis of the main text by substituting one case form for another. Before proceeding to a direct discussion of the linguistic fact itself, it is necessary to provide a brief grammatical excursus, namely on the issue of the direct object in Ancient Greek and Georgian.

In Ancient Greek, only one case indicates the direct object, namely the accusative. In this respect, Ancient Greek differs from the Georgian language, where the dative and nominative case forms indicates the direct object.

³ II = Second column.

2.1. One feature of Ancient Greek morphosyntax: the *accusativus duplex* (double accusative construction)

Regarding the expression of the direct object, Ancient Greek is characterized by a particular morphosyntactic feature: In a construction of *accusativus duplex*, two direct objects may be expressed, each with a distinct semantic function; this type of construction is known as *accusativus duplex*. In the *accusativus duplex* construction, the verb is associated with two direct objects, one of which is the accusative of a person (*accusativus personae*), and the other the accusative of a thing (*accusativus rei*).

This syntactic pattern, characteristic of Ancient Greek, involves verbs that govern both a person and a thing simultaneously. Typically, the *accusativus personae* denotes the entity affected (often a person who is taught, asked, informed, etc.), while the *accusativus rei* expresses the content or object involved in the action. For example, in constructions with verbs like “to teach,” “to ask,” or “to inform,” one accusative refers to the person receiving the action, and the other to the information or thing transmitted. This dual-object structure reflects a close integration of semantic roles within a single verbal predicate and poses interesting challenges for translation into languages that do not naturally permit two direct objects of this kind (Urushadze 1969:306; Janzina 2014:102).

- (2) *καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ... πολλὰ*
kai edidasken autous ... polla
 and teach.IPFV.3SG 3PL.ACC ... many.ACC.PL
 ‘And he was teaching them many things.’ (GNT, Mark 4:2)

- (3) *ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα*
Ekeînos hymâs didáxei pánta
 DEM.NOM.SG 2PL.ACC teach.FUT.3SG all.ACC.PL
 ‘He will teach you all things.’ (GNT, John 14:26)

In Greek constructions with two direct objects (i.e., double accusative), in Georgian one of them is rendered as an indirect object, while the other remains a direct object. This reflects a contrast in the morphosyntax of the Greek and Georgian languages. In Georgian, these arguments are expressed in the following way:

(4)	<i>autous</i>
mat.IO	Accusativus personae	<i>hymâs</i>
tkven.IO
	<i>polla</i>
bevrs.DO	Accusativus rei⁴	<i>pánta</i>
qvelapers.DO

⁴ The accusative of the person is the external object; the accusative of the thing is sometimes a cognate accusative (internal accusative) (Smyth 1920: *1629)

If we consider (4) in relation to the previous two, it becomes clear that in Georgian two arguments are expressed as indirect objects, whereas in the Greek construction all complements are realized as direct objects. This is the first type of the Greek *accusativus duplex* construction, in which one direct object is the accusative of a person and the other is the accusative of a thing.

In the second type of the Greek *accusativus duplex* construction, the verb is again associated with two direct objects, one of which is the accusative of a person and the other an accusative of predication (naming). It is precisely the latter that introduces a difference in relation to the first type of the *accusativus duplex* construction. This second direct object enters the construction with a specific function, namely to characterize the direct object referred to as the accusative of the person. For example:

- (5) *ὁμολογεῖ* *αὐτόν* *θεόν.*
homologeí *auton* *Theon.*
 confess.PRS.3SG He.ACC.SG God.ACC.SG
 ‘He confesses him (as) God.’
-
- *auton*
 mas = DO
 - *Theon*
ymertad = predicate nominal
- (6) *νομίζω* *σε* *ἐσθλόν.*
nomizō *se* *esthlon.*
 think.PRS.1SG you.ACC.SG noble.ACC.SG
 ‘I consider you noble.’ (Malinauskene 2002:66)
-
- *se*
 šen = DO
 - *Esthlon*
yirseulad = adverbial modifier

In the constructions of examples (4) and (5), in accordance with Greek morphosyntax, there are two direct objects, which are, naturally, in the accusative case. One is the accusative of the person, expressing the entity that is to be characterized by a certain quality, while the other is the accusative of predication (i.e., the defining accusative), by which the actant expressed by the accusative of the person is to be characterized.

In Georgian, the rendering of these two direct objects is fundamentally determined by the choice of case forms used to express them. The accusative of the person is rendered as a direct object, while the accusative of predication is expressed by means of an adverbial case form. This means that, in Georgian, we have a two-actant construction, whereas in Greek there is a three-actant construction.

Such a difference between the constructions is due to the fact that the *accusativus duplex* construction does not operate in Georgian. Consequently, the second direct object, which from a semantic point of view is the accusative of predication, cannot be represented in Georgian by the case forms of core actants, namely the nominative and dative. For this reason, an alternative case form enters the construction as the equivalent of the Greek direct object (the accusative of predication), namely an adverbial form, which in the Georgian sentence functions as a predicative element, that is, as a modifier of the direct object. The discussion can be represented in the following diagram:

(7)	• auton • Mas - He.DAT.SG • se - šen - you.DAT.SG	DO (Limitative Accusative)
(8)	• Theon - ymertad - God.ADV.SG • Esthlon - yirseulad - noble.ADV.SG	predicative nominal (Delimitative Accusative)

This diagram represents the functions of the actants in the construction in Georgian. From this, the following conclusion can be drawn: the Limitative Accusative is rendered by the dative case (in the present tense), while the Delimitative Accusative is expressed by an adverbial case form.

2.2. Formal differentiation for functional-semantic emphasis

As the analysis of specific examples has confirmed, formal differentiation of sentence constituents is an important phenomenon for establishing correct functional-semantic emphasis. It is a means by which clear accents are placed on particular elements of the sentence; in our case, these are the “defining” (Delimitative Accusative) and “defined” (Limitative Accusative) units. I will examine several examples from the Old Georgian translation of the dogmatic treatises of Maximus the Confessor.

- (9) *εἴπερ τὴν γνώμην εἶναι φασὶν*
eiper tēn gnōmēn einai phasin
 if-indeed the.ACC.SG mind.ACC.SG be.INF say.PRS.3PL
ὄρεξιν ἐνδιάθετον τῶν ἐφ' ἡμῖν.
orexin endiátheton tōn eph' hēmin.
 desire.ACC.SG inward.ACC.SG of-the.GEN.PL in-our-power
 'If indeed they say that *gnōmē* is an innate desire of those within our power.' (*Ad Marinum presbyterum*, CPG-7697.1; N, 231v, -13-12; PG 91, 17C)

In the cited example there are two direct objects. Since the case form of both objects is the accusative, it is difficult to distinguish their functional-semantic roles in the sentence, namely which one is the accusative of the person (the defined element) and which one is the predicative accusative (the defining element).

There is no such problem in determining the functional-semantic role in the Georgian translation of the text, since here the functional differentiation of sentence constituents (objects) is achieved through the differentiation of case forms. In this case, in Georgian the accusative of the person is rendered by the dative case form (in the present tense), while the predicative accusative is expressed by the adverbial case. Here is the corresponding Georgian translation:

- (10) *ჯერ-ჩინებას ყოფად იტყვან მოწლებითად წადიერებად* ჩუენ კუჭშეთად.
žer-činebasa qopad itqwan močleobitad čadierebad čuen kuēšetad. (K14, (278rI))
-

It is precisely through the differentiation of case forms that it is clarified which units in the sentence are the defined ones and which are the defining ones.

If the dative and adverbial case forms are used in reverse, then, naturally, the functional load will follow the specific case form, and as a result, the semantic aspect of the discourse will be impaired, meaning that the intended meaning will be disrupted. For example:

- (11) **ჯერ-ჩინებად ყოფად იტყვან მოწლებითა წადიერებასა* ჩუენ კუჭშეთასა.
žer-činebad qopad itqwan močleobitsa čadierebasa čuen kuēšetasa.
-

- (12) *τὴν* *δὲ* *λογικὴν* *δόξαν*
Tēn *de* *logikēn* *doksan*
the.ACC.SG but rational.ACC.SG opinion.ACC.SG
γνῶσιν *εἶναι* *λέγουσι*
gnōsin *einai* *legousi*
knowledge.ACC.SG be.INF say.PRS.3PL
‘And they say that rational opinion is knowledge.’ (*Ad Marinum presbyterum*, CPG-7697.1; N, 232r, 6; PG 91, 20A)

In this sentence as well, there are two direct objects expressed in the accusative case. It is difficult here to determine which direct object fulfills which function. As for its Georgian translation, however, the functions of the direct objects of the Greek construction are clearly distinguished, since they are formally differentiated: one appears in the dative case, while the other is in the adverbial case. Here is the Georgian translation:

- (13) *ხოლო სიტყვერსა თნებასა მეცნიერებად იტყჳან ყოჳად.*
xolo sitqwersa tnebasa mecierebad itqwan qopad. (278vI)
-
- DO adverbial modifier**

If we substitute the case forms, the functional-semantic aspects of the elements of the construction will change accordingly, as was the case in example (10). For example:

- (14) **ხოლო სიტყვერად თნებად მეცნიერებასა იტყჳან ყოჳად.*
xolo sitqwierad tnebad mecierebasa itqwan qopad.
-
- adverbial modifier DO**

A couple more examples:

- (15) *τὴν* *μὲν* *οὖν* *ἄλογον*
Tēn *men* *oun* *alogon*
the.ACC.SG indeed therefore irrational.ACC.SG
δόξαν *εἶναι* *φασὶν* *ἀπλὴν*
doxan *einai* *phasin* *haplēn*
opinion.ACC.SG be.INF say.PRS.3PL simple.ACC.SG.F

γνῶσιν	<i>kai</i>	<i>prócheiron</i>
<i>gnōsin</i>	<i>kai</i>	<i>procheiron</i>
knowledge.ACC.SG	and	ready-at-hand.ACC.SG

‘They say, then, that irrational opinion is simple and ready (i.e., immediate) knowledge.’
(*Ad Marimum presbyterum*, CPG-7697.1; N, 232r, 3-4; PG 91, 20A).

Georgian translation:

უსიტყუელად ვიდრემე უკუბ **თნებად** იტყვან ყოფად, მარტივსა და
გელისწინასა ჯერ-ჩინებასა.

usiṭq̄uēlad vidreme ukuē tnebad iṭq̄wian q̄opad, marṭivsa da qelisṭinasā žer-činebasa.
(K14, 278vI).

adverbial modifier

DO

(16)	<i>εἴπερ</i>	<i>τὴν</i>	<i>μὴν</i>	φρόνησιν	<i>ὄρεξιν</i>
	<i>eíper</i>	<i>tēn</i>	<i>mēn</i>	<i>phronēsin</i>	<i>órexin</i>
	if-indeed	the.ACC.SG	indeed	prudence.ACC.SG	desire.ACC.SG
	θεωρητικὴν		<i>λογικῶν</i>	<i>καὶ</i>	<i>γνωστικῶν</i>
	<i>theōrētikēn</i>		<i>logikōn</i>	<i>kai</i>	<i>gnōstikōn</i>
	theoretical.ACC.SG		of-logical.GEN.PL	and	of-cognitive.GEN.PL
	<i>μαθημάτων</i>	<i>εἶναι</i>	<i>φασίν</i>		
	<i>mathēmatōn</i>	<i>einai</i>	<i>phasin</i>		
	studies.GEN.PL	be.INF	say.PRS.3PL		

‘If indeed they say that prudence (phronēsis) is a theoretical desire for logical and cognitive disciplines.’ (*Ad Marimum presbyterum*, CPG-7697.1; N, 232r, -19-18; PG 91, 20D)⁵

Georgian translation:

ვინადოგ(ა)ნ ცნობასა ვ(იდრ)ემე წადიერებად **მხედველობითად** იტყვან ყოფად
სიტყუერებითა და მეცნიერებითა სწავლულებათად.

vinaytgan cnobasa vidreme čadierebad mxedvelobitad iṭq̄wian q̄opad siṭq̄wierebitta da mecnierebitta sčvlulebatad. (K14, 279rI)

DO

adverbial modifier

⁵ The word *εἶναι* is not attested in PG 91, but it is present in all the manuscripts examined in this study.

In examples (15) and (16), the semantic function of the direct objects in the Greek text is as follows: (1) what they consider (gnōsin; phronēsin), and (2) as they consider it (doxan; theōrētikēn). Their case forms are, naturally, identical (accusative), since they function as direct objects. As for the Georgian translation, it likewise expresses these two semantic functions, with the difference that here the two functional units are formally differentiated: namely, what is considered is rendered in the dative case (žer-činebasa; cnobasa), whereas as it is considered is expressed by an adverbial case form (tnebad; mdevelobitad). See below (Table 1 and Table 2) the Semantic–Syntactic Correspondence of this discussion:

Semantic Function	Greek Expression	Case	Syntactic Role
What is considered	gnōsin / phronēsin	Accusative	Direct Object
As what it is considered	doxan / theōrētikēn	Accusative	Direct Object

Table 1

- No formal distinction between the two semantic roles.
- Both realized by identical accusative constructions.

Georgian Translation (Structural Differentiation)

Same semantic distinction, but formally differentiated by case system

Semantic Function	Georgian Expression	Case	Syntactic Role
What is considered	žer-činebasa / cnobasa	Dative Case	Direct Object
As it is considered	tnebad / mxedvelobitad	Adverbial Case	adverbial modifier

Table 2

- Semantic roles are preserved.
- formal encoding is split across two case systems.

Greek Structure:

Semantic Function A → Accusative

Semantic Function B → Accusative

(Formal Identity)

Georgian Structure:

Semantic Function A → Dative Case

Semantic Function B → Adverbial Case

(Formal Differentiation)

- Greek encodes both semantic roles with a single morphosyntactic form (accusative).
- The Georgian translation redistributes the semantic load across distinct case forms, thereby making the conceptual distinction formally visible.

This results in a shift from: syntactic uniformity (Greek) → to morphological differentiation (Georgian)

The comparison between the Greek and Georgian structures reveals a systematic difference in the way identical semantic relations are encoded at the morphosyntactic level. In the Greek text, both semantic functions – (A) what is considered and (B) as what it is considered – are expressed through a single grammatical form, namely the accusative case. This results in a state of formal identity, where distinct semantic roles are not morphologically differentiated but are instead subsumed under a uniform syntactic structure of direct objects.

By contrast, the Georgian translation distributes these same semantic functions across two formally distinct case forms. The first function, corresponding to what is considered, is rendered in the dative case, while the second function, corresponding to as what it is considered, is expressed through an adverbial case form. This leads to a situation in which the semantic distinction that remains formally neutralized in Greek becomes explicitly encoded in Georgian morphology.

Consequently, the translation demonstrates a shift from syntactic uniformity in the source language to morphological differentiation in the target language. While Greek maintains a single-case realization for both semantic roles, Georgian restructures the same conceptual content by assigning different case markers to each function, thereby making the underlying semantic contrast formally visible at the level of grammatical expression.

2.3. Metatext of the Gelatian manuscript: a linguistic-type insertion

Maximus the Confessor, in one of his discussions, examines the theology of Arius and Sabellius with regard to the divine nature of the Holy Trinity and its persons. Here I present the relevant passage of this discussion:

A. Ὁ Ἄρειος τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογεῖ, ἀλλὰ τὴν Μονάδα ἀρνεῖται, καὶ οὐ λέγει ὁμοούσιον τὴν ἁγίαν Τριάδα.

Ho Areios tas treis hypostaseis homologei, alla tēn Monada arneitai, kai ou legei homoousion tēn hagian Triada.

‘Arius acknowledges the three hypostases, but denies the Monad and does not affirm the Holy Trinity to be consubstantial.’

B. Ὁ δὲ Σαβέλλιος τὴν Μονάδα ὁμολογεῖ, ἀλλὰ τὴν Τριάδα ἀρνεῖται, τὸν γὰρ αὐτὸν λέγει Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα.

Ho de Sabellios tēn Monada homologei, alla tēn Triada arneitai, ton gar auton legei Patera kai Huion kai hagian Pneuma.

‘But Sabellius acknowledges the Monad, yet denies the Trinity, for he says that the same one is Father, Son, and Holy Spirit.’ (*De duabus Christi naturis*, CPG-7697.13; N, 98r, 4-6; PG 91, 145A)

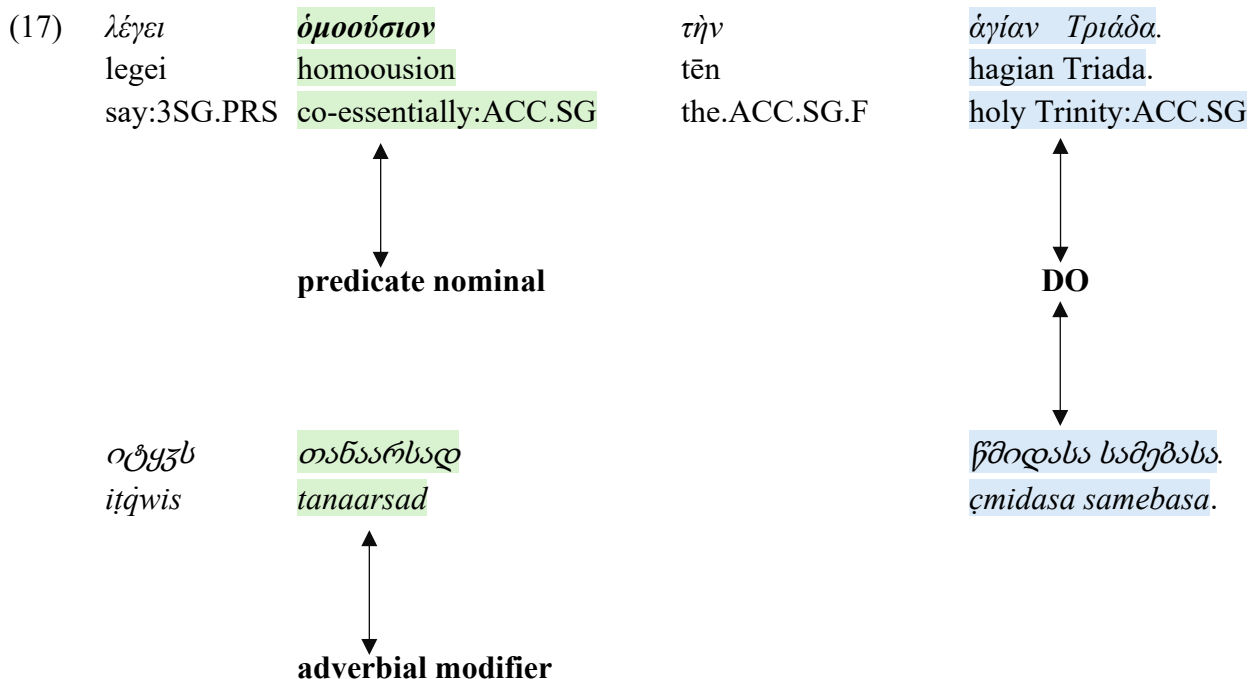
In the passages presented above, the highlighted elements are direct objects which, in accordance with the morphosyntax of the Greek language, are expressed in the accusative case. If the reader of the text does not have an extended semantic connection with the context, it becomes difficult to determine which direct object is the entity being defined and which is the defining element. Such semantic ambiguity arises from the morphosyntactic rule according to which both direct objects in the construction are expressed in the accusative case. Let us now consider the Georgian translation of these texts:

A. *არიოზ სამთა გუამთა აღიარებლს, არამედ მხოლოობასა უარჰყოფს, და არ იტყვს თანაარსად წმიდასა სამებასა.*

arioz samta guamta ayiarebs, aramed mxoloobasa uarhqops, da ar itqwis tanaarsad cmidasa samebasa.

‘Arius acknowledges the three hypostases, but denies the Monad and does not affirm the Holy Trinity to be consubstantial.’ (K14, 165vII)

In the Georgian translation of Sentence A, the defined and defining elements are formally differentiated. As demonstrated in the analysis of the previous examples, the dative case marks the sentence element that is defined, that is, the entity being characterized, whereas the adverbial case marks the defining element, that is, the one that describes or characterizes the defined unit. This interaction is illustrated below:

As for the Georgian translation of sentence B, here too—both from a semantic perspective and from the functional perspective of the constituents relevant to our discussion—the same ambiguity is present as in the Greek text. The corresponding Georgian text is as follows:

- B. ხოლო საბელლიოს მხოლოობასა აღიარებს, არამედ სამებასა უარჰყოფს, რამეთუ მასვე იტყვის მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა.

xolo sabellios mxoloobasa ayiarebs, aramed samebasa uarhqops, rametu masve itqwis mamasa da zesa da çmidasa sulsa.

‘But Sabellius acknowledges the Monad, yet denies the Trinity, for he says that the same one is Father, Son, and Holy Spirit.’ (K14, 165vII) (see Fig. 2)

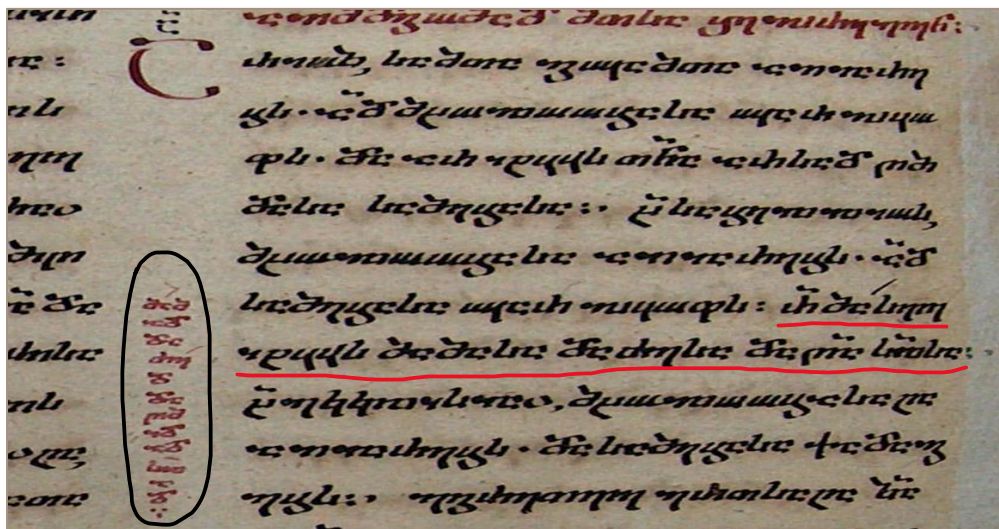

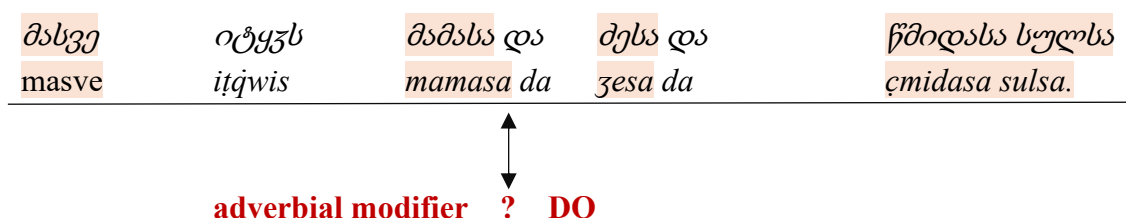
Fig. 2: K14, 165vII

In this Georgian text, the principle of formal differentiation between the units of the construction is violated; specifically, the defined and defining elements are expressed in the same case form – namely, the dative case. As a result, the reader is faced with semantic ambiguity in the text, as well as difficulty in determining which element performs which function within the construction. Here, the defined constituent *masve* is the one in question, but it is not discourse-focused, since the other constituents – *mamasa da zesa da çmidasa sulsa* – are in the same case form. The corresponding visualization of this discussion is presented below:

(18)	... <i>αὐτὸν</i>	<i>λέγει</i>	<i>Πατέρα</i> <i>καὶ</i>	<i>Υἱὸν</i> <i>καὶ</i>	<i>ἅγιον Πνεῦμα</i>
	... <i>auton</i>	<i>legei</i>	<i>Patera</i> <i>kai</i>	<i>Huion</i> <i>kai</i>	<i>Hagion Pneuma</i>
	...he:ACC.3SG	say:3SG.PRS	Father:ACC.SG	Son:ACC.SG	holy Spirit:ACC.SG
-
- ↑

↓

predicate nominal ? DO

As can be seen in graphical representation (18), a similar situation is observed in both the Greek and Georgian texts. Specifically, the units relevant to our discussion are not formally differentiated, which leads to ambiguity in the functions of these elements. In other words, the interpretation of the discourse is reduced to the level of individual semantic reading, where its meaning depends on how each interpreter construes it.

The Gelatian scribe attempts to resolve this functional-semantic and morphosyntactic problem by inserting, alongside the main text of the Georgian manuscript, a linguistically oriented metatext. This passage reads as follows:

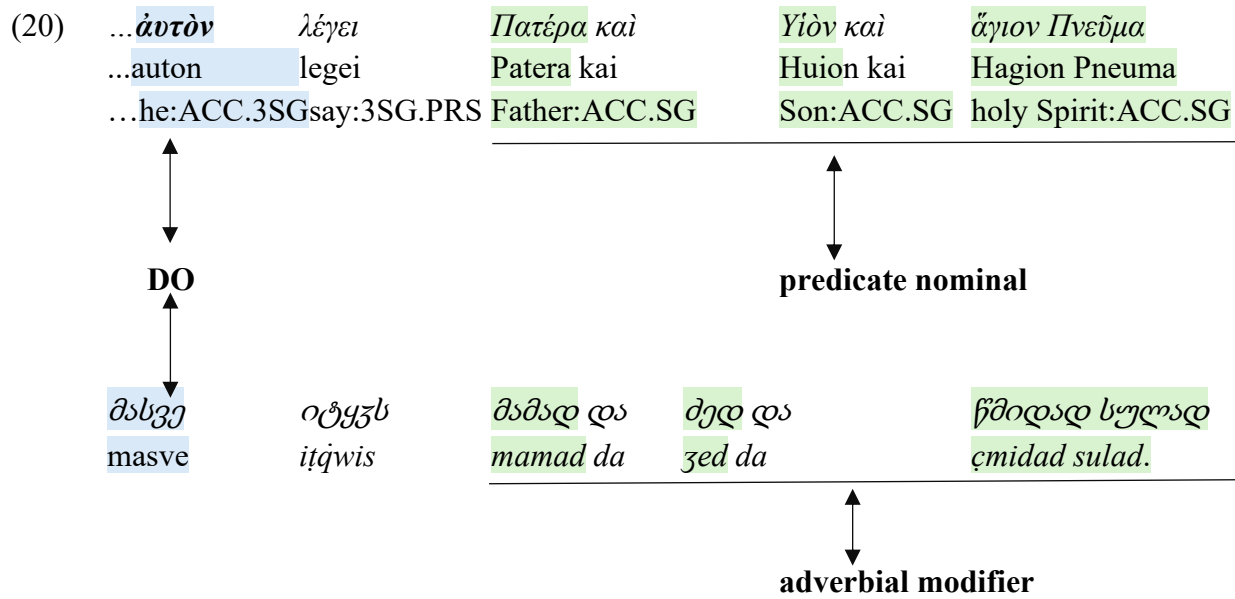
- (19) *მამად და ძედ და წმიდად სულად.*
mamad da zed da cmidad sulad. (K14, 165vII) (see Foto 2)

With this kind of clarification of the text, it becomes clear which element performs which function—namely, which unit is the defined element and which is the defining one. Such flexibility of forms of cases sheds light on the content of the discussion: specifically, the unit in the dative case is the one that is defined or characterized, whereas the unit in the adverbial case is the defining one, that is, the element which characterizes or describes another unit. Such clarity was not present in the text under conditions of formal undifferentiation. It is precisely this type of metatext that the Gelatian scribe produces alongside the main text.

Note: The theology of Sabellius is well known: he maintained that the Father, the Son, and the Holy Spirit are merely different manifestations of one and the same divine person. Accordingly, Sabellius recognizes “the same one” (*τὸν αὐτόν* - *masve*), that is, a single divine person, as “Father, Son, and Holy Spirit.” This interpretation naturally supports the understanding of *τὸν αὐτόν* / *masve* as the defined element rather than the defining one.

As for the adverbial case of the pronoun *igi*, such forms are in fact attested in the text, and the author could have employed them here had he intended *τὸν αὐτόν* to function as the defining element. The fact that he does not do so strongly suggests that *τὸν αὐτόν* is understood as the defined constituent. Otherwise, he would have used the form *igid*, as he does in the following examples: *igid daxatulta* (K14, 295rI); *igid hqops* (K14, 284rI); *igid kmnilta* (K14, 28rII); *rametu igid* (K14, 136vII).

In this case, the questions raised in example (18) are resolved; specifically, through the Georgian paratext it becomes possible to eliminate the ambiguity present in the Greek text. Accordingly, we obtain the following result:

When the dative form is used, this element itself becomes determined (i.e., characterized). In other words, it is the object to which a certain property is attributed. When the adverbial form is used, this element determines another element. That is, it represents the property that is attributed to another object.

This contrast can be expanded by clarifying how each case form functions within the syntactic and semantic architecture of the construction.

When an element is expressed in the dative form, it is not merely marked morphologically, but is also assigned a specific semantic status within the predicative structure. In such a configuration, the dative-marked element functions as the bearer of the predicated property. That is to say, it becomes the syntactic and semantic target of attribution: it is the entity about which something is asserted, described, or qualified. The dative case, in this sense, encodes the notion of being characterized, where the focus lies on the reception of a property rather than its source.

By contrast, when an element is expressed in the adverbial form, its role shifts from being a passive recipient of characterization to being an active source of predication. In this case, the adverbial form encodes the semantic value of manner, mode, or aspect of characterization. It does not function as the object being described, but rather as the conceptual lens through which another element is described or evaluated. In other words, it represents the qualitative or modal property that is attributed to another entity.

From this perspective, the opposition between the two forms can be understood as a structural distinction between:

- the entity that receives characterization (dative form).
- the entity, which transmits this characterization to another element (adverbial form).

This distinction is crucial for interpreting the internal logic of the construction, since it establishes a clear division between what is being described and what is describing.

3. Conclusion

The analyzed examples clearly demonstrate that the case system of the Georgian language is not limited to morphological marking alone, but also plays an active role in the logical structuring and differentiation of meaning. In other words, case morphology in Georgian functions as a mechanism for organizing semantic relations within the sentence.

In Old Georgian in particular, the alternative use of the dative and adverbial cases should not be understood as a purely formal variation or stylistic option. Rather, it has direct semantic consequences, as it systematically shifts the focus of the utterance. The dative case tends to highlight the entity that is being characterized or predicated upon, whereas the adverbial case emphasizes the descriptive or qualifying dimension that is attributed to another element. As a result, the choice between these forms contributes to the distribution of informational prominence within the sentence and shapes the way meaning is cognitively organized.

The activation of functional-semantic distinctions through case variation appears to be systematic, indicating that morphological choices are closely integrated with syntactic and semantic structuring. This, in turn, reflects a general linguistic tendency in Old Georgian to encode interpretative and logical relations directly within the grammatical system, rather than relying solely on context or discourse-level inference.

References

The Greek New Testament (GNT) 1993: Aland, Barbara; Aland, Kurt; Karavidopoulos, Johannes; Martini, Carlo Maria & Metzger, Bruce M. (Eds.). 4th rev. ed., United Bible Societies.

Janzina 2014: Янзина, Эвелина; *Учебник древнегреческого языка*. Москва: Р. Валент.

Malinauskene 2002: Малинаускене, Наталья; *Древнегреческий язык: начальный курс. Часть I*. (3-е изд.). Москва: Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина.

Smyth 1920: Smyth, Herbert Weir; *Greek grammar for Colleges*. MA: Harvard University Press.
<https://archive.org/details/greekgrammarforc0000herb>

Urušaze 1969: ურუშაძე, აკაკი; *ძველი ბერძნული ენა*, თბილისი: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

Manuscript Sources

Kutaisi, State Historical Museum, K14 (examined firsthand by the author)

Rome, Biblioteca Angelica, Angelicus 120

<https://www.internetculturale.it/jmms/iccuviewer/iccu.jsp?id=oai%3Awww.internetculturale.sbn.it%2FTeca%3A20%3ANT0000%3ACNMD%5C%5C0000117105&mode=all&teca=MagTeca+-+ICCU>

Paris, Bibliothèque nationale de France (BNF), Coislin 90

<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b10037897w/f500.item.r=coislin%2090#>

Vatican, Biblioteca Apostolica Vaticana (BAV), Vaticanus 1502

https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1502.pt.2

Munich, Bayerische Staatsbibliothek (BSB), Monacensis gr. 363

<https://daten.digital-sammlungen.de/0007/bsb00073036/images/index.html?id=00073036&groesser=&fip=yztssdassasewqeayaenewqeayaxdsydfsd&no=64&seite=422>

Paris, Bibliothèque nationale de France (BNF), Parisinus 886

<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b10723132r/f491.item>

CPG-7697:

<https://clavis.brepols.net/clacla/OA/Details.aspx?id=7F97CB44DAAE4035A7241395C3B2EDAF>

Abbreviations

1/2/3/	1 st /2 nd /3 rd person
ACC	Accusative case
ADV	Adverbial case
DAT	Dative case
DEM	Demonstrative pronoun
DO	Direct object
FUT	Future tense
GEN	Genitive case
INF	Infinitive
IPFV	Imperfective
IO	Indirect object
SG	Singular
PL	Plural
PRS	Present

მიცემითბრუნვიანი აქტანტისა და ვითარებითბრუნვიანი სახელის ფუნქციურ-სემანტიკური დიფერენციაცია ძველ ქართულში: ერთი გელათური თარგმანის მეტატექსტის საფუძველზე⁶

დავით იობიძე

(აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12152

davit.iobidze@atsu.edu.ge || <https://orcid.org/0000-0002-4758-1258>

რეზიუმე

შესავალი

წინამდებარე კვლევა ეხება მიცემითბრუნვიანი აქტანტისა და ვითარებითბრუნვიანი სახელის ფუნქციურ-სემანტიკურ ანალიზს ძველ ქართულში ერთი გელათური თარგმანის მეტატექსტის საფუძველზე; კერძოდ კი მიცემითი და ვითარებითი ბრუნვების ფუნქციურ ოპოზიციას. კვლევის ძირითადი თეზისი მდგომარეობს იმაში, რომ ძველ ქართულში ბრუნვის ფორმის არჩევანი არ წარმოადგენს მხოლოდ მორფოლოგიურ ვარიანტს, არამედ აქტიურად მონაწილეობს წინადადების სემანტიკური ორგანიზაციისა და ლოგიკური აქცენტირების პროცესში.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება თეოლოგიური ტექსტის თარგმნის პრაქტიკას, სადაც ფორმალური ცვლილებები ხშირად იწვევს შინაარსობრივ ინტერპრეტაციულ სხვაობებს. სწორედ ამიტომ, ბრუნვათა სისტემის ფუნქციური ანალიზი ძველ ქართულში არ შეიძლება შემოიფარგლოს მხოლოდ გრამატიკული აღწერით, იგი უნდა განიხილებოდეს როგორც მნიშვნელობის სტრუქტურირების მექანიზმი.

⁶ კვლევა №YS-24-496 განხორციელდა შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მხარდაჭერით.

კვლევის მიზანია აჩვენოს, რომ მიცემითი და ვითარებითი ბრუნვების ოპოზიცია წარმოადგენს სისტემურ სემანტიკურ ინსტრუმენტს, რომლის მეშვეობითაც ქართული ენა ახდენს ბერძნული თეოლოგიური ტექსტების არგუმენტური სტრუქტურის გადმოტანას და ინტერპრეტაციულ ადაპტაციას.

1. მეთოდები

კვლევა ეფუძნება კომპლექსურ ფილოლოგიურ-ლინგვისტურ მეთოდოლოგიას, რომელიც აერთიანებს შემდეგ მიდგომებს:

ა) გამოყენებულია მორფოსინტაქსური ანალიზი, რომლის მეშვეობითაც ხდება როგორც ბერძნული, ისე ქართული ტექსტების ფორმალური სტრუქტურის აღწერა. ამ ეტაპზე იდენტიფიცირებულია ბრუნვითი კატეგორიები (ACC, DAT, ADV), მათი კომბინაციები და სინტაქსური ფუნქციები.

ბ) კვლევის მნიშვნელოვანი კომპონენტია ფუნქციურ-სემანტიკური ანალიზი, რომელიც მიმართულია წინადადების შიგნით განსაზღვრული და განმსაზღვრელი ელემენტების გამოჯვანაზე. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა იმ ფაქტს, რომ ეს განსხვავება ბერძნულში ხშირად ნეიტრალიზებულია, მაშინ როცა ქართულში იგი ფორმალურად გამოხატულია.

გ) კვლევაში გამოყენებულია შედარებით-ტიპოლოგიური ანალიზის მეთოდი, რომლის ფარგლებში ბერძნული *accusativus duplex* კონსტრუქცია შედარებულია მის ქართულ შესაბამისობასთან. ეს საშუალებას იძლევა გამოვლინდეს არგუმენტური სტრუქტურის სისტემური გადანაწილება ორ ენას შორის.

დ) კვლევაში ასევე გამოყენებულია ხელნაწერთა ტექსტოლოგიური ანალიზის მეთოდი. გელათური ხელნაწერის (K14) მასალა განხილულია ორიგინალი ბერძნული ტექსტის შემცველი ხელნაწერების (A = Angelicus 120 (11th c.), N = Coislinianus 90 (12th c.), Va = Vaticanus 1502 (12th c.), M = Monacensis gr. 363 (12th c.), Par = Parisinus 886 (13th c.)) მონაცემებთან შეპირისპირებით. შესწავლილია როგორც ძირითადი ტექსტი, ისე მარგინალური პარატექსტი.

2. დისკუსია

ძველი ბერძნული მორფოსინტაქსის ერთი თავისებურება: accusativus duplex

ძველი ბერძნული ენა სისტემურად იყენებს *accusativus duplex* კონსტრუქციას, სადაც ერთი ზმნა მართავს ორ პირდაპირ დამატებას. ეს ორი დამატება ასრულებს განსხვავებულ სემანტიკურ ფუნქციებს:

- **accusativus personae** – აღნიშნავს პიროვნებას ან ობიექტს, რომელიც მოქმედების უშუალო მიმღებია;
- **accusativus rei / predicative accusative** – აღნიშნავს იმ შინაარსს ან თვისებას, რომელიც ამ ობიექტს მიეწერება.

ამ სტრუქტურაში ორივე არგუმენტი ფორმალურად ერთსა და იმავე ბრუნვაშია წარმოდგენილი (Accusative), რაც იწვევს სემანტიკური როლების ფორმალურ ნეიტრალიზაციას. სწორედ ეს ქმნის თარგმნით სირთულეს იმ ენებში, სადაც მსგავსი ორმაგი ობიექტის სტრუქტურა არ არის ბუნებრივი.

ფუნქციურ-სემანტიკური აქცენტის ფორმალური დიფერენცირება

კვლევის ერთ-ერთი მთავარი შედეგია იმის დადგენა, რომ ქართულ ენაში ბერძნული *accusativus duplex*-ის შესაბამისი სტრუქტურა არ ინარჩუნებს ფორმალურ ერთგვაროვნებას. ნაცვლად ამისა, ხდება სისტემური გადანაწილება:

- **accusativus personae** ქართულში გადმოიცემა მიცემითი ბრუნვის ფორმით (Dative) და ფუნქციონირებს როგორც განსაზღვრული ობიექტი;
- **accusativus predicationis** გადმოიცემა ვითარებითი ბრუნვის ფორმით (Adverbial) და ასრულებს განმსაზღვრელი ერთეულის ფუნქციას.

ამგვარად, ქართული ენა ქმნის მკაფიო ბინარულ ოპოზიციას:

- განსაზღვრული ელემენტი → მიცემითი (DAT)
- განმსაზღვრელი ელემენტი → ვითარებითი (ADV)

ეს წარმოადგენს სემანტიკური როლების ფორმალურ დიფერენცირებას, რომელიც ბერძნულში მხოლოდ კონტექსტურად იკითხება.

გელათური ხელნაწერის მეტატექსტი: ლინგვისტური ჩანართი

საკვლევი საკითხისათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია გელათური ხელნაწერის (K14) მეტატექსტი – ლინგვისტური ხასიათის ჩანაწერი. ეს ჩანართი

არ წარმოადგენს უბრალო კომენტარს, არამედ არის ენობრივი ანალიზის ფორმა, რომელიც მიზნად ისახავს ტექსტში არსებული სემანტიკური გაურკვევლობის აღმოფხვრას.

მეტატექსტი (მაგ. „მამად და ძედ და წმიდად სულად“) ფუნქციონირებს როგორც ინტერპრეტაციული ინსტრუმენტი, რომელიც:

- აკონკრეტებს რომელი ელემენტია განსაზღვრული;
- განსაზღვრავს რომელი ფორმა ასრულებს განმსაზღვრელ ფუნქციას;
- ამცირებს ფუნქციურ-სემანტიკურ ორპოლარობას.

ეს ფაქტი მიუთითებს, რომ გელათის საღვთისმეტყველო სკოლის ტრადიციაში არსებობდა მაღალი დონის ლინგვისტური ცნობიერება, სადაც ტექსტის არა მხოლოდ თარგმნა, არამედ მისი ინტერპრეტაციული დაზუსტება იყო მნიშვნელოვანი.

3. დასკვნა

კვლევის შედეგები ადასტურებს, რომ ძველი ქართული ენის ბრუნვითი სისტემა წარმოადგენს არა მხოლოდ გრამატიკული, არამედ სემანტიკურ-ლოგიკური ორგანიზაციის მექანიზმს. მიცემითი და ვითარებითი ბრუნვების ოპოზიცია სისტემურად გამოიყენება იმისათვის, რომ წინადადებაში განისაზღვროს:

- რომელი ელემენტია აღწერილი ან განსაზღვრული,
- და რომელი ელემენტი ასრულებს ამ აღწერის ან განსაზღვრის ფუნქციას.

ამდენად, ქართული ენა ახდენს სემანტიკური როლების ფორმალურ კოდირებას, რაც საშუალებას იძლევა თეოლოგიური შინაარსი გადმოიცეს მაქსიმალური სიზუსტით.

ტექსტების ანალიზი აჩვენებს, რომ:

- ბერძნულში სემანტიკური განსხვავება ხშირად რჩება ფორმალურად ნეიტრალიზებული (ACC-ით გამოხატული),
- ქართულში კი იგივე შინაარსი გადანაწილებულია განსხვავებულ ბრუნვის ფორმებში (მიცემითი vs. ვითარებითი), რაც ქმნის უფრო მკაფიო ლოგიკურ სტრუქტურას.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს გელათურ ხელნაწერში განთავსებულ მეტატექსტს, რომელიც ადასტურებს, რომ გელათელი მწიგნობრები არა მხოლოდ

თარგმნიდნენ ტექსტს, არამედ აქტიურად ახდენდნენ მის ენობრივ ინტერპრეტაციას და სემანტიკურ ორგანიზებას.

კვლევამ დაადასტურა, რომ ძველი ქართული თეოლოგიური ენა წარმოადგენს მაღალად სტრუქტურირებულ სისტემას, სადაც ბრუნვის არჩევანი პირდაპირ განსაზღვრავს არა მხოლოდ სინტაქსურ, არამედ ინტერპრეტაციულ და თეოლოგიურ მნიშვნელობას.

The Greek Gospel Lectionary Paris, BnF, grec 279 and the Georgian Monastery of Gialia in Cyprus

Sandro Tskhvedadze

(University of Hamburg, CSMC)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12153

sandro.tskhvedadze@uni-hamburg.de || ORCID: 0009-0003-9090-9866

Abstract: The Greek Gospel lectionary housed at the Bibliothèque nationale de France in Paris under the shelf mark grec 279 serves as a rare piece of a mosaic to uncover the medieval repository of a Georgian monastery at Gialia in Cyprus, which lies in ruins now. Very little is known about the manuscripts once kept within its walls, making this surviving codex an important material witness to the monastery's manuscript heritage.

The connection of this lectionary to the repository is established by a newly identified librarian's note on the third folio of the codex. Written in Georgian *nuskhuri* (minuscule) script, the inscription explicitly attests that the manuscript was owned by the Monastery of the Holy Theotokos at Gialia. Furthermore, the specific phonetic shape of the monastery's name in the text reveals Greek and Georgian pronunciation peculiarities at the turn of the second millennium.

Palaeographic analysis dates the Greek codex to the ninth century. While the manuscript remained in its home monastery in Cyprus probably for a long time, its eventual fate illustrates the broader dispersion of the repository's collection. The manuscript survived in the monastery and remained in Cyprus until the late seventeenth century, when it was acquired and transferred to France by Jean-Baptiste Colbert, a French statesman under Louis XIV. By analysing this artefact, the present study opens a new perspective on the existence and ultimate fate of the ruined monastery's once-active collection of manuscripts.

Keywords: Manuscripts' Provenance and Provenience, Greek Gospel Lectionaries, Byzantine Manuscripts, Georgian Monastery of Gialia (Cyprus), Byzantine Phonetics, Greek Historical Pronunciation

Introduction

In Late Antiquity and the Middle Ages, the Eastern Mediterranean, and the Levant in particular, was characterised by a dynamic environment of intercultural, multilingual, and interreligious interactions. Monastic communities and foundations were major centres for literary and linguistic interchange. The presence of Georgian monastic communities outside of Georgia, stretching from Iviron Monastery on Mount Athos and the Petritsoni (Bachkovo) Monastery in the Balkans to the Black Mountain of Antioch, Mount Athos and Palestine, illustrates the dynamic nature of manuscript production and cross-cultural engagement during this period.

Georgian communities on the island of Cyprus also made their mark on history. In Cyprus, the manuscript heritage was likely concentrated in institutions such as the Monastery of the Holy Theotokos in Gialia. Although it was once a distinguished spiritual and intellectual formation under Georgian royal patronage, today the monastery lies in ruins.¹ Its history has

¹ The ruins of the Gialia Monastery are situated in the Paphos Forest in Cyprus at 35.0894° N, 32.555° E. Spatial data for this site were monitored using NASA's Fire Information for Resource Management System (FIRMS; NASA, 2026); <https://firms.modaps.eosdis.nasa.gov/map/#d:today:@32.555,35.090,14.000z> (Retrieved June 11, 2026).

been silenced by centuries of physical decay and the dispersion of its cultural assets.²

Monastic libraries and repositories of the late antique and medieval Levant did not exist in isolation. Their collections reflect the multilingual realities of their environments, so the repository of Gialia Monastery was not an exception.

This article introduces an overlooked witness to this heritage, the 9th-century Greek Gospel Lectionary Paris, Bibliothèque nationale de France (hereafter: BnF), grec 279. By shifting the focus from the main Greek text to a brief marginal note written in Georgian script, this paper establishes a direct link between this Byzantine codex and the Gialia repository.

Beyond its value for provenance and provenience research, this librarian's inscription provides a particular linguistic detail. The specific phonetic rendering of the monastery's name in Georgian within the note captures the precise moment where colloquial Greek pronunciation met Georgian scribal practice at the end of the first millennium in the Levantine linguistic environment. Tracing the manuscript's journey from a medieval Cypriot monastery to the collection of the Jean-Baptiste Colbert, this article offers a new small puzzle piece on the active life and dispersal of Gialia's manuscript heritage.

1. Georgian Foundations in Cyprus

The number of Georgian monastic communities and foundations established within the Byzantine Empire and its peripheries significantly increased after the second half of the 10th century.³ One of those foundations was the Monastery of the Holy Theotokos in Gialia, Cyprus.

1.1 The historical significance of institutions in Cyprus is broadly framed in medieval Georgian historiography (*Kartlis Cxovreba*), which credits 11th and 12th-century monarchs with actively patronising the Georgian monastic network of Cyprus. In the chronicles of King David IV (the Builder, †1125), the king is depicted as endowing institutions far beyond the borders of his kingdom. He explicitly extends his charity, and thus his influence, to the “lauras, assemblies, and monasteries” of “Syria and Cyprus (*asuretisa da kwprisa*), the Black Mountain, [and] Palestine, filling them all with goodness”.⁴

This royal patronage continued into the next generation with Queen Regnant Tamar (†1213), King David's great-granddaughter. She bolstered the Georgian presence on Cyprus by providing significant financial support. The chronicle of her reign precises this general geographic connection down to a specific area, recording that she “adorned Ġalia of Cyprus (*kwpres ġalia*) and endowed it with revenues”, ensuring the complex was embellished in accordance with sacred monastic customs.⁵

² For initial fieldwork results and identification of the site as a Georgian monastery in 1981, see Djobadze, 1984, pp. 198–209. For a relatively recent catalogue of the site's archaeological finds, see Gagoshidze et al., 2014.

³ For more, see Otkhmezuri, 2022; Menabde, 1980, pp. 252–253.

⁴ Kaukhchishvili, 1955, p. 353; Metreveli, 2008, p. 336.

⁵ Kaukhchishvili, 1959, p. 91; Metreveli, 2008, p. 461.

1.2 There are later non-Georgian sources that indicate the presence of Georgian communities in Cyprus beyond the Monastery of Gialia.⁶ Books by Christian pilgrims from the West suggest that Georgian religious congregations were active on the island. In 1346, Jacobus de Verona visited Famagusta on the eastern coast of Cyprus, where Georgians were present and actively practiced their religion, alongside other communities. In the chapter titled *Dy newumb der stat Famogost* (“News from the City of Famagusta”), Jacob primarily discusses the Armenian community (*y fluchen von Armenia*), but he also notes the presence of Georgians among the various religious groups:

*Dar|nach armeni dy halltent | ir ambt
alls di rechten | christen dann das si es |
lesent in ir aigner sprach | Item es sind
die Jörger | und Maroniten | die zwo
seckt habent tauff| alls die christen aber
| das ambt nach chriech|ischem siten*

“Thereafter, the Armenians, they hold their liturgy like true Christians, except that they read it in their own language. Furthermore, there are the Georgians and the Maronites, two sects that have baptism like the Christians, but whose liturgy follows the Greek rite”.

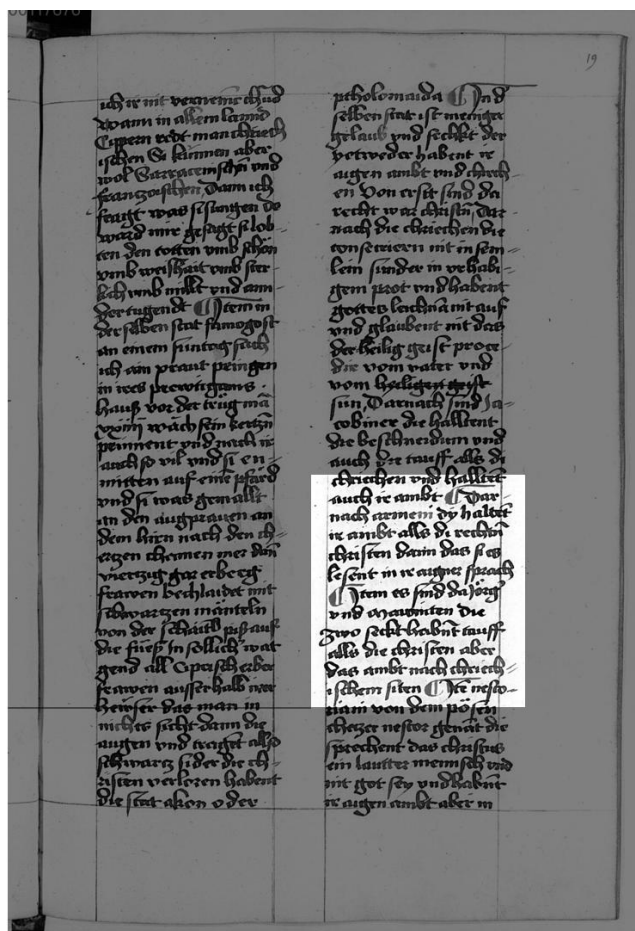

Fig. 1. Jacobus de Verona, ‘Buch der Kirchfahrt’

< <https://www.digitale-sammlungen.de/de/view/bsb00117676?page=42,43>>

Bayerische Staatsbibliothek, Codices germanici monacenses (Cgm) 235, fol. 19rb, lines 22–32.

(Highlighting Sandro Tskhvedadze)

⁶ For a list of attestations of the Gialia monastery in several historical sources, see Lachkepiani, 2009, pp. 242–259.

According to this record, it is not surprising that 14th-century Georgian communities in the Levant and beyond adhered to the Byzantine rite. This rite was already well-established within Georgian religious communities by that time.⁷ The author implies that, unlike the Armenians in Famagusta who made theological compromises with the ruling Catholic Lusignans, the Georgians probably refused to recognise papal authority or alter their theology. Furthermore, the author validates the Georgians by noting that they “have baptism like the Christians”, an indication that the Western Church recognised the legitimacy of their sacraments, even if it viewed their specific practices as distinct.

1.3 Although the exact dates of the Georgian migration to Cyprus are unclear, 10th–12th-century manuscript colophons provide evidence of an active monastic community and the probable Georgian translation network on the island.

1.3.1 One of the earliest references to Georgian activities on Cyprus appears in a 10th-century hymn book (*Iadgari*), MS Sinai, St Catherine’s Monastery (hereafter: Sin.) georg. NF 19, fol. 50rv, which was copied at St Catherine’s Monastery on Mount Sinai by the prominent scribe Iovane Zosime. Zosime noted that this collection of chants was a “new Octoechos” (*msgebsi axali*), which had shortly before been translated into Georgian in Cyprus (*axlad gamovida čuenda enad kwprit*). It subsequently arrived at Sinai to serve as a “master copy” (*sadeded*) for further liturgical usage. The colophon states that the collection of chants was brought to Georgian monasteries in Palestine from the island of Cyprus, which is why the copyist refers to them as “Cyprian”.⁸

Zosime’s dating system features a chronological peculiarity. He used both Georgian and Greek datings to indicate the completion of the codex: “When this was written at holy Sinai, the years from the Creation were according to the Georgians 6584, and the Chronicon (*kronikoni*) was 200, and according to the Greeks the years were 6472 and the Chronicon was 88” (*odes ese daičera sinačmidas, dasabamitganni čelni iqvnes kartulad xp̃pd da kronikoni iqo š da berzulad čelni xw̃ob da kronikoni iqo p̃ē*). Based on this note, the following calculations can be applied:

- $xp̃pd = 6584$ (Georgian *Anno Mundi*) $\rightarrow$ $6584 - 5604 = 980$ CE
- $\tilde{s} = 200$ (Chronicon) $\rightarrow$ $6584 \bmod 532 = 200 \rightarrow 980$ CE

Both Georgian notations in the colophon dating thus point to 980 CE. The parallel Greek coordinates are similarly cohesive if they refer to the Alexandrian Era. Taking 6472 as the year

⁷ Chris Schabel (2005) notes that “[b]eyond James’ assertion that they were baptized like Latins but performed the liturgy in Greek, we know nothing about them.” (p. 164). Notably, the source specifies that the Georgians followed the Greek (Byzantine) rite; this denotes liturgical tradition and practice, rather than the language used in worship, which in Georgian communities in the Levant and elsewhere was predominantly Georgian, witnessed by the continuous tradition of Georgian liturgical manuscripts.

⁸ For the edition of the colophon, see Alexidze et al., 2005, p. 265.

of Creation and calculating the position within the 532-year Great Paschal Cycle yields a remainder of exactly 88:

- $x\tilde{w}ob = 6472$ (Alexandrian *Anno Mundi*) $\rightarrow 6472 - 5492 = 980$ CE
- $p\tilde{e} = 88$ (Indiction) $\rightarrow 6472 \bmod 532 = 88 \rightarrow 980$ CE

Using the Alexandrian Era, the year 6472 corresponds precisely to the Georgian coordinates. Anchoring both systems to 980 CE indicates that Georgian translation and manuscript production on Cyprus were probably underway by the late 10th century, when the new translations were sent to Palestine.⁹

1.3.2 The only known codex containing a colophon stating that it was copied in Cyprus and introducing the Monastery of Gialia as *Žalia*, as opposed the variant *Ġalia* attested in *Kartlis Cxovreba*, is the codex Saint Petersburg, Institute of Oriental Manuscripts of the Russian Academy of Sciences (hereafter: IOM-RAS), H 18 (H 17, G 197). In the catalogue compiled by Tseradze and Khoperia (2016), the codex is described under the shelf mark H 18.¹⁰ Based on its palaeographical features, the proposed date for the copying of this codex is approximately the 11th–12th centuries (Tseradze & Khoperia, 2016, p. 357).

The colophon by the scribe *Ḳviriḳe* illustrates the manuscript copying process. In the given case, this process was localised and isolated, as it appears to have been typical of the *scriptoria* of the Eastern Christian monastic communities where monks mostly copied manuscripts in their own cells rather than in consolidated big scriptoria, like in the Western Christian tradition.

Ḳviriḳe's remarks in his colophon reveal a clash of ideologies or personalities between himself, the monastic administration and the wider community. He reports that his work was not completed with the help of any single person, whether the Hegumen or any member of the congregation, but rather under hardships caused by them (*xolo ḳactagan arca ertisa vis šeḳevnita, ḳinamzḡu[risa] gina zmatayta, aramed uprosḡa zwirta šemtxuevita matgan*). Although he does not state the exact location of his alternative workspace, his explicit grievance regarding the complete lack of communal support strongly implies that the codex was executed entirely away from the hostile environment of the Gialia complex itself, in a place that was yet somehow under the jurisdiction of the same Georgian monastery. This geographical displacement explains his concluding notation: "... and it was copied at the Georgian monastery of *Žalia* in Cyprus, not inside the monastery, but two miles away" (... *xolo daiḳera ḳwpres*

⁹ For the synchronisation of the underlying time reckoning systems, see Gippert (2026). For a broader comparative review of early Eastern Christian chronologies, see Grumel (1958), who contrasts the Pre-Byzantine (pp. 73–84) and Alexandrian (pp. 85–97) calendar matrices alongside integrated synchronisation tables for Old Georgian correspondences (p. 253). Utilising the 16-year variance in the calculations between the Byzantine and historical Alexandrian chronological eras, Velkovska (2016, pp. 202–204) has proposed a new date (877/878) for the Jerusalem-rite Gospel Lectionary Sin. gr. 210 and its dismembered fragments (Diktyon numbers: 58585, 61050, 58341, 57061), in contrast to the traditionally proposed dating of 861/862.

¹⁰ For accounts of the St. Petersburg manuscript, see the foundational inventory by Brosset (1846, p. 632) and the subsequent descriptive catalogue by Tsagareli (1889, p. 46). The text of the colophon was initially published by Zhordania (1892, p. 128); for a comprehensive analysis and edition of the text, see Shanidze (1968, pp. 77–122). For a recent publication of the colophon, see Tseradze & Khoperia (2016, pp. 366–367).

kartvelta monaṣtersa žalias ara xolo šina, aramed or milion šors monaṣtrisagan; Saint Petersburg, IOM-RAS, H 18, fol. 389v).

The codex later appeared in Jerusalem, from where it was taken to Russia in the 1820s by the Georgian politician and traveller Giorgi Avalishvili. He visited the Ottoman Empire, particularly Palestine, on a political mission, and had received the Codex as a gift from the representatives of the Holy Cross Monastery in Jerusalem.¹¹

1.3.3 Another source naming the Georgian monastery of Gialia on Cyprus was revealed in the colophon of a manuscript of the *Lenten Triodion* which is now kept in the library of the Greek Patriarchate of Jerusalem (hereafter: Jer.) as MS georg. 85. This colophon (fol. 272v)¹² contains a dedication inscription by a monk named Romanos. He describes himself as a *mçiri* (a ‘pilgrim monk’ or ‘hermit’) from Dodorka, a smaller eremitic site operating within the bigger monastery complex of Davitgareja in Georgia. In the inscription, Romanos states that he commissioned this volume of Lenten chants (*movige ese çigni*) to bring joy to his soul and subsequently donated it to the “Abode of the Holy Theotokos, the Georgian Monastery of Žalia” (...*sulisa amis čemisa saçqalobelisa da priad codvilisa salxinebelad (da) ševsçire twt çmidasa ġmrtismšobelisave saçopelsa, žalias kartvelta monaṣtersa*). He explicitly indicates that this donation was made at the request of the congregation and during the abbocy of John the *Mçignobari* (*I(ovan)e mçignobrisasa da misita da sxuata qovelta zmata brzanebita*).¹³

Whether the Lenten Triodion was originally produced at Gialia or brought to the island from elsewhere remains unclear, as there is not definitive codicological or other evidence to determine its place of origin. Tseradze (2002) identified two distinct scribal hands within the manuscript, concluding that it was produced in two stages: according to her, the primary text dates to the first half of the 12th century, and the colophon was added during the second half of the 12th century or the 13th century. As the donor, Romanos, was from the Davitgareja complex in mainland Georgia, it is possible that he travelled to Cyprus as a pilgrim, carrying the pre-copied volume with him. Alternatively, he may have commissioned or executed the manuscript locally during his stay on the island. It is also possible that he commissioned the manuscript to the Gialia monastery while he was in Palestine.

In either scenario, upon his arrival or upon completing the text, he donated the codex to the Gialia community to fulfil his own spiritual needs, subsequently adding the commemorative colophon to the volume. It is highly significant that Romanos uses the word form *Žalia*, rather than *Ġalia*, to refer to the monastery in his dedication, the same form that is employed in the colophon of IOM-RAS, H 18.

1.3.4 Both these codices (IOM-RAS, H 18 and Jer. georg. 85), which were probably once owned by the Gialia monastery, eventually ended up in Jerusalem. They were likely brought

¹¹ Tseradze & Khoperia, 2016, p. 357.

¹² For the identification of the name of the monastery and a transcription of the colophon, see Tseradze, 2002, pp. 252–253. The punctuation of the text was readjusted by the author of the present article.

¹³ In this context, the meaning of the Georgian term *mçignobari* can vary. It may refer to a scribe or legal expert, which is the same as the Greek term *nomikos*; or it may be an adjective denoting a “wise” or “well-educated” person.

there by monks who were forced to leave the monastery during the Mamluk and/or Ottoman invasions of the island, relocating them to a safer location nearby, such as Jerusalem.

There is no specific date on which the Georgian community in Cyprus ceased to exist. In the mid-18th century, the Georgian archbishop and traveller, Timote Gabashvili († 1764), travelled to holy places and Georgian monasteries outside the Georgian kingdom, including Cyprus. However, in the account of his travels from Cyprus to Pisidia, he makes no mention of any remaining Georgian monasteries on the island.¹⁴

2. Codex Paris, BnF, grec 279 and Its Georgian Inscription

The Greek Gospel lectionary which is housed in the Bibliothèque nationale de France under the shelf number grec 279¹⁵ is written on parchment. The original binding has not survived; instead, the codex is kept in a binding from the period when it was acquired by Jean-Baptiste Colbert.¹⁶ The manuscript comprises 192 folios and is dateable to the 9th century.¹⁷ The script is an upright majuscule,¹⁸ a common feature of lectionary manuscripts from the late 8th century until it was replaced by other forms. Based on the script, it is plausible that codex is of Italo-Greek provenance, as argued by Eduardo Crisci.¹⁹

The text in the manuscript is set out in two columns of 23 lines each. The codex is beautifully illuminated, featuring ornamental headpieces that mark the major liturgical cycles and sections, as well as decorated initial letters with floral and zoomorphic motifs.

2.1 The codex bears the title Εὐαγγέλιον σὺν | θ(ε)ῷ· ἀρχ(ό)μενον ἀπὸ | τῇ ἁγία καὶ μεγάλῃ | κυριακῇ τοῦ πάσχ(α) (“Gospel Lectionary – God willing – beginning on the Holy and Great Sunday of Pascha”). The manuscript contains Gospel lections according to the Byzantine rite, and its overall structure corresponds to Aland’s classification as U-*l*esk.²⁰

The lectionary includes daily Gospel readings from Easter to Pentecost (the section of John: ἐκ τ(οῦ) κ(α)τὰ Ἰωάν(νην), fols 1r–55r), followed by Saturday and Sunday lections for the subsequent weeks of the movable cycle, from the weeks after Pentecost (Matthean section: Σ(αββάτῳ) πρότ(ῳ) | τοῦ Ματθαίου ∴, fols 56r–77v) via the Pre-Lenten period (Lukan section, including the lections of the Meatfare and Cheesefare Saturdays and Sundays: Σαββάτ(ῳ) | πρώτ(ῳ) | τοῦ Λουκᾶ, fols 78r–109r), up to Lent (spanning from the 1st Saturday of Lent to the Holy Saturday Vespers, fols 109v–142v). This moveable cycle is followed by fixed-calendar lections arranged from 1 September to 31 August (section titled Μῆνη Σεπτεμβρ(ί)ῳ | α'· ἀρχ(ῇ)

¹⁴ Gabashvili, 1956, pp. 93–95.

¹⁵ Diktyon number 49851, Aland number *l*17, Colbert 5106.

¹⁶ Jackson, 2011, p. 54.

¹⁷ It should be considered that the codex had previously been dated to the 12th century by F. H. A. Scrivener (1894, p. 329), then re-dated to the 9th century by Caspar René Gregory, 1900, p. 388. The dating to 9th century was accepted by Aland, 1994, p. 219.

¹⁸ Cavallo, 1967, p. 122. For more, see Orsini, 2010; 2019.

¹⁹ Crisci, 1985, p. 143.

²⁰ According to the definitive classification framework established by Aland et al. (1994, p. 219), the siglum U-*l*esk designates an uncial New Testament lectionary. This specific liturgical sub-category features continuous daily readings spanning from Easter to Pentecost; for the remainder of the movable liturgical cycle, only the Saturday (*s*) and Sunday (*k*) pericopes are contained in the manuscript.

τ(ῆ)ς ἡνδίκτου | τοῦ νέου ἔτου(ς)... (“Month of September, 1st: Beginning of the Indiction, of the New Year ...”; fols 142v–165v). The manuscript concludes with a section of lections for various occasions (introduced by Ἀνά(γνωσις) εἰς Ἑγκένια [sic!] ἐκκλησιῶν... (“Lecture for the Dedication of Churches”; fol. 165vb), followed by the Twelve Passion Gospels (fols 166r–190r), and finally ends with the Eleven Resurrection Gospels (Ἀνάγνωσις ἐωτ(ινά) | ἀναστάσημ(α)·, fols 190r–192v).²¹

In the Georgian Byzantine-rite Gospel lectionary tradition, two codices structurally follow the model of *lesk*,²² defined by Aland for the Greek lectionary manuscripts: a codex of Mount Athos, Iviron Monastery (hereafter: Ivir.) georg. 60, and a codex housed at the Georgian National Centre of Manuscripts in Tbilisi (hereafter: NCM), H-1704. The strict preservation of an identical selection of pericopes, as well as shared structural and scribal errors, strongly suggests that both manuscripts are direct copies of a single archetype. In these Georgian codices, the selection of feasts in the fixed calendar, the choice of lections for various occasions, and the placement of the Passion and Resurrection Gospels all diverge from the structure of BnF, grec 279. In the Greek manuscript, both lists of lections appear after the fixed calendar, suggesting that BnF, grec 279 is unlikely to have served as their direct exemplar.

2.2 Manuscript BnF, grec 279 belongs to the historical collection of Jean-Baptiste Colbert, Chief Minister to Louis XIV, who had the largest private library of Greek manuscripts in 17th-century France. Colbert himself was the person who commissioned the purchase of Greek manuscripts in Cyprus. Consequently, the manuscript arrived in Paris from Cyprus on 16 June 1682, most likely via the French consulate in Larnaca, alongside seven other Greek volumes.²³ As the Greek librarian inscriptions have been erased, it is impossible to determine where the manuscript was kept prior to this acquisition. Following Colbert’s death in 1683, the manuscripts passed to his heirs, remaining in the family’s possession for several generations before ultimately entering the Royal Library (*Bibliothèque du Roi*).

The palaeographical features of BnF, grec 279 suggest that the codex is dateable to the 9th century. Closer observation of the marginal inscription on folio 3r (see Fig. 2) reveals that it was subsequently incorporated into a medieval Georgian monastery manuscript collection, if not originally copied in the same monastery. While the manuscript contains several later Greek notes, such as on folios 22v and 48r, the note on folio 3r is written entirely in Georgian *nusxuri* script. It reads: ⲙⲥ ⲥ(ⲁ)ⲭ(ⲁ)ⲣ(ⲉ)ⲃ(ⲁ)ⲱ: ჯალიისა: ყ(მიდ)ისა: გ(მრ)თის|მშობ(ე)ლისა:– (ⲙⲥ ⲛ(ⲁ)ⲛ(ⲁ)ⲣ(ⲉ)ⲃ(ⲁ)ⲱ: ჟალიისა: ყ(მიდ)ისა: გ(მრ)თის|მშობ(ე)ლისა:–), translating as: “Gospel of the [Monastery of the] Holy Theotokos of Gialia”.

²¹ Because the manuscript is mutilated, the sequence of the Resurrection Gospels breaks off within the 10th pericope. Consequently, the codex lacks the final, 11th reading necessary to complete the standard Byzantine liturgical cycle of Matins Gospels.

²² Aland et al., 1994, p. 219.

²³ Rincel, 2022, p. 920.

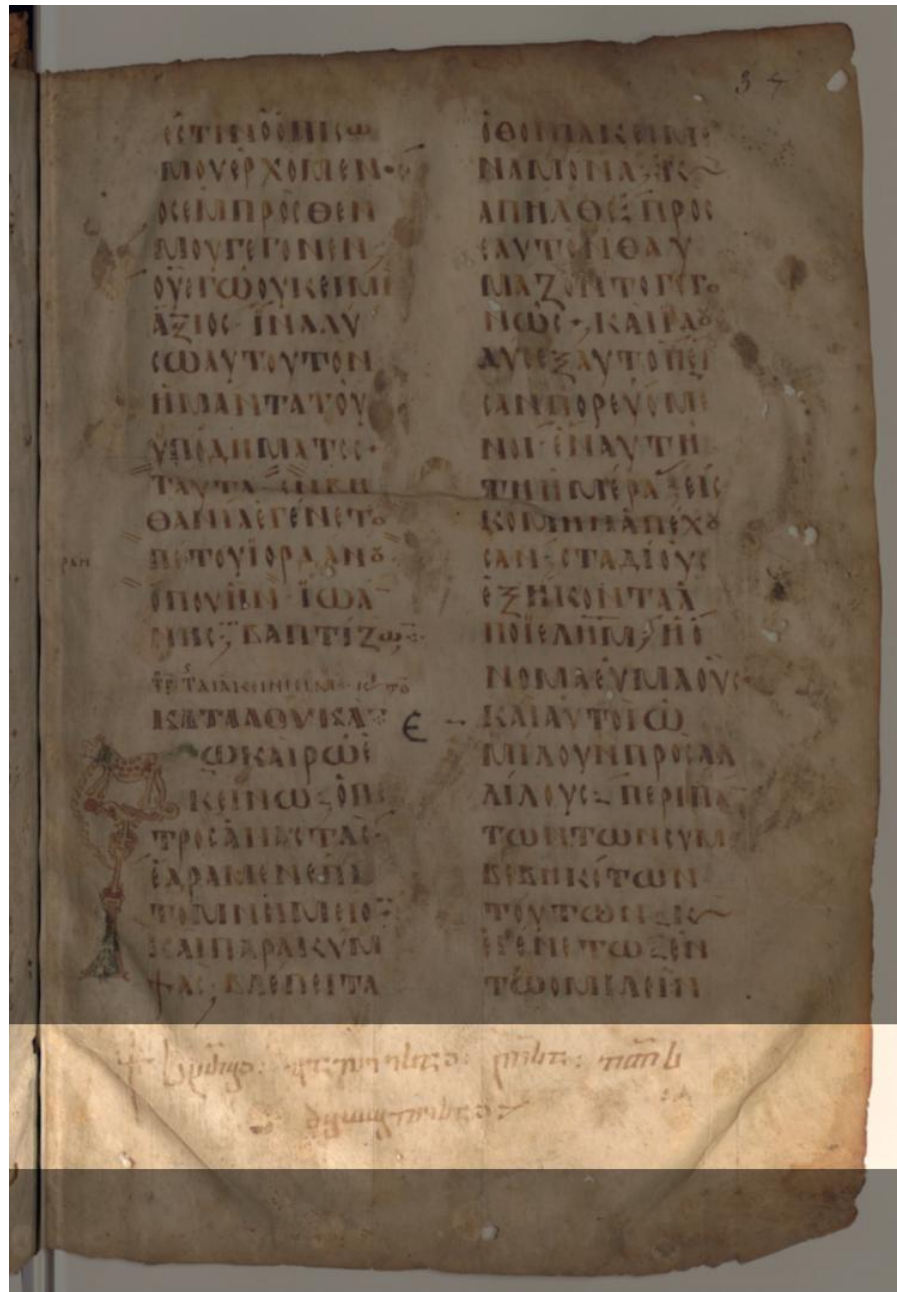

Fig. 2: Paris, BnF, grec 279, fol. 3^r; © Bibliothèque nationale de France, Paris;
<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b530458794/f13.item.r=%22grec%20279%22>

Detail of the folio showing the Old Georgian marginal colophon, highlighted in the lower margin by Sandro Tskhvedadze.

Henry Omont provided an initial description of the codex following its acquisition by the Paris library: 279. *Evangeliarium. IX s. Parch. 192 fol. Onciale. Pent. (Colbert. 5106.) M.*²⁴ Neither Omont's brief inventory nor Frédéric Macler's later *Catalogue des manuscrits arméniens et géorgiens de la Bibliothèque nationale* notes the presence of a librarian inscription

²⁴ Omont, 1886, p. 30.

within the codex.²⁵ Subsequent scholars who examined the Georgian holdings of the National Library of France, most notably Ekvtime Takaïchvili, similarly overlooked this paratextual feature.²⁶

Overall, it is probable that the codex in question originated in the Eastern Mediterranean, or even on Cyprus. The codex later appeared in the monastery of Gialia in Cyprus, where it remained for quite a long time, staying at least until the end of the 17th century. From there, it was acquired for Jean-Baptiste Colbert's collection before ultimately being transferred to its current repository.

3. The Georgian Renderings of the Greek Toponym *Gialia*

The toponym *Žalia* as attested in the inscription of BnF, grec 279 (here in the genitive *žaliisay*) matches the forms attested in the colophons of Saint Petersburg, IOM-RAS, H 18 (*kwpres kartvelta monastērsa žalias*) and Jer. georg. 85 (*žalias kartvelta monastērsa*). However, the Georgian tradition displays an alternation between the forms *Ġalia* and *Žalia*: there is a clear distinction between the contemporary variant beginning with *ž-* (*žalia*) and the more distant historical variant beginning with *ġ-* (*ġalia*), with the latter only attested in *Kartlis Cxovreba*.²⁷

3.1 To trace the origins of this variation, the graphic and phonetic differences must be examined in relation to their underlying Greek basis. One of the earliest sources in the Greek Cypriot tradition to capture the name of the Gialia monastery is found in George Boustronios's *Chronicles of Cyprus*, which describe contemporary events on the island from around 1456 CE onwards. In these chronicles, the toponym appears in the context of military raids launched against the monastic community. The text edition by G. Kechagigoglu reads as follows: *Και επήγαν εις την μερίαν του Χρυσόχου, εις το μοναστήριον την Γιαλλίαν. Και εποίηκαν 'νού καλογήρου πολλά κακά*,²⁸ ("...and [they] went to the region of Chrysochous, to the monastery of Gialia. And they did many bad things to a monk").²⁹

The toponym can be established as *Γιαλία* or *Γιαλλία* across the surviving manuscript branches of Boustronios's text³⁰ (attested in the accusative as *την Γιαλλίαν*; see Fig. 3).

²⁵ Macler, 1908, pp. 169–177.

²⁶ Takaïchvili, 1933.

²⁷ See 2.1 above.

²⁸ Boustronios, 1997, p. 108.

²⁹ George Boustronios's text survives in three manuscripts. One is held in the British Library, while two are in the Biblioteca Nazionale Marciana in Venice, with shelf numbers Gr. VII, 16 and Gr. VII, 17. In the edition, these are designated with the sigla (M) and (B), respectively. The earliest of these is the codex in the British Library (Arundel MS 518), designated by Georgios Kechagioglu as A in his critical edition (Boustronios, 1997). The text provided above represents Arundel MS 518.

³⁰ In the codices the word appears as *Γιαλίαν* (B) or *Γιαλλίαν* (A and M).

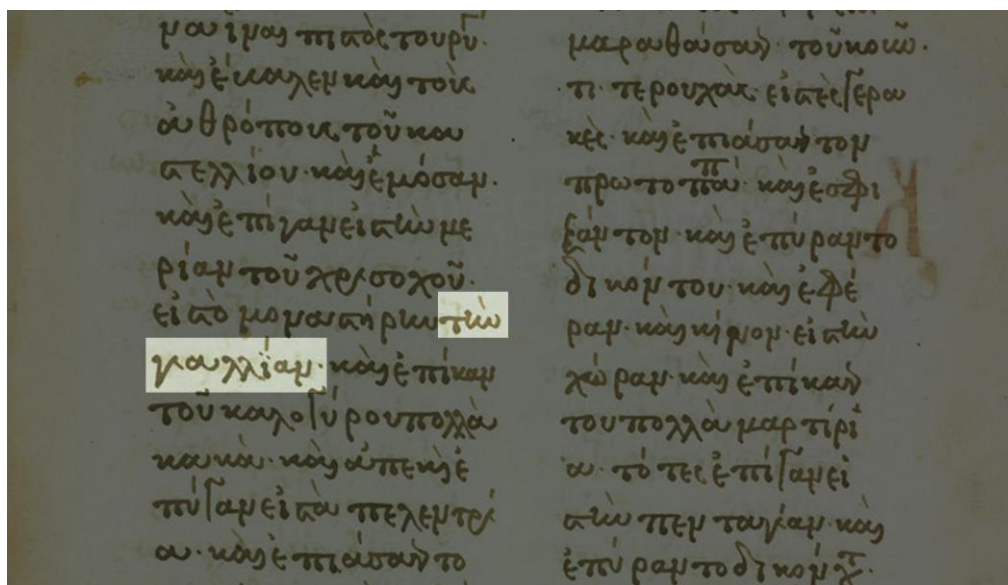

Fig. 3: Venezia, Biblioteca Nazionale Marciana, Gr. VII, 16 (=1080), fol. 321r; © Biblioteca Nazionale Marciana; Image retrieved from www.internetculturale.it (Identifier: CSTOR.241.10820 / VE0049_Gr_07_0016_01080).

Attestation of a word-form *τὴν Γαλλίαν* of the name of the monastery in the Chronicles of Georgios Boustronios. (Highlighting Sandro Tskhvedadze)

Even though the Greek form *Γιαλ(λ)ία* attested in this source is much later than the Georgian renderings, the structural opposition between the Georgian variants *galia* and *žalia* can only be explained on the basis of the original Greek form. Of these variants, *galia* is attested in only one source, while *žalia* is attested in all other sources, which were either authentic monastery products (for instance, the librarian's inscription of BnF, grec 279) or in close relation with the authentic inhabitants of the community. Considering the original Greek form of the word, these Georgian forms do not stem from divergent transcription conventions among scribes, but rather reflect diachronic phonological shifts within Greek itself. These changes are reflected in the pronunciation of the initial sounds of the toponym.

The first attested variant, *galia*, is strongly intertwined with two different translations from the Greek into Georgian. On the one hand, it is the name of the Gialia monastery, which has already been mentioned. On the other hand, it is also the direct phonological rendering of *Γαλία* (or *Γαλλία*), which is the Greek name for Roman Gaul (Gallia). This toponym has been used in Greek sources since the classical period and also appears in early fifteenth-century texts such as Mazaris's *Journey to Hades*. The relevant passage reads: *μνήμης εἶχον, κὰν τῇ Βρετανίᾳ κὰν τῇ Γαλίᾳ καὶ πανταχοῦ, καὶ ἔτι νῦν διὰ μνήμης ἐν ᾧδου ἔχω, ἣν ἐλπίζω καὶ ἐκδέχομαι* ("I held in memory, both in Britain and in Gaul and everywhere, and even now I keep it in memory in Hades, which [hope] I hope for and await").³¹

In the Georgian translations, the same toponym appears in a 12th-century manuscript comprising the translations of *De Gymnosophystis*. The Georgian text is entitled as follows: *çmidisa da çmrtiv-ganbrznobilisa didisa basilisi txrobay evevlos mimart, moçgurisa twsisa,*

³¹ Barry et al., 1975, pp. 2–99.

šišuel-martaltatws da kueqnisa sazomiatws aḡmosavlitgan vidre dasavletadmde, which translates as: “Account of the Holy and God-instructed Basil the Great towards Eubulus, his Master, concerning the Naked Righteous and the Measurement of the Earth from East to West” (NCM, A-65).³² This text, whose Greek original has not survived, comprises a minor geographical overview, vividly modelled after the Latin *Expositio totius mundi et gentium*.³³ The relevant text passage, where the word *ḡalia* is mentioned, reads: *xolo hromitgan vidre ḡaliadmde sadguri ocdaotxi. ertobit ḡovelni sadgurni samotxitgan, sada igi mze aḡmovals, vidre ḡaliadmde, sada štagordebis zḡuasa mze, ars atas otxas ocdauxuti* (“From Rome to Gaul there are twenty-four stations. In total, all the stations from Paradise, where the sun rises, up to Gaul, where the sun sets into the sea, amount to one thousand four hundred and twenty-five [stations]”).³⁴ In this instance, the Latin text does not contain the corresponding passage of the Georgian version, where the equivalent toponym for *ḡalia* is attested. However, considering the geographical context, it is plausible to interpret *ḡaliadmde*, meaning “up to Gaul ...”, as referring to what is known in Classical Greek as *Γαλλία* or *Γαλατία*, i.e. Roman Gaul (Gallia), corresponding to parts of present-day France, Belgium, the Netherlands, Luxembourg, Switzerland and Germany.³⁵

The Georgian form *ḡalia* as an attested rendering of two different Greek toponyms, one of which is Giallia Monastery and the other, Roman Gaul, does not resolve the issue of the two different attestations of the same toponym in Georgian. The coexistence of *žalia* and *ḡalia* may reflect a difference between acoustics-based rendering in situ and graphics-based transliteration ex situ from a Georgian perspective. To understand the roots of this linguistic bifurcation and the whole mechanism behind it, the broader diachronic background of how the Greek consonant *gamma* evolved from Late Antiquity up to the late Byzantine period may be examined.

3.2 From the mid-fourth century CE onward, Georgian translators continuously adapted Greek proper names and loanwords. Over this long period, Greek underwent a key phonological shift. This long timeline coincided with significant phonological changes, including the fricativisation of several voiced stops. The Classical Greek voiced velar stop /g/ in Classical Greek shifted to the voiced velar fricative [ɣ] in back-vowel environments. In contrast, it developed a voiced palatal fricative allophone [j] before front vowels (/i/ and /e/) or the palatal glide (/j/).³⁶

³² Kekelidze, 1945, pp. 127–129; For an online version, see: <https://titus.uni-frankfurt.de/texte/etcg/cauc/ageo/tmin/minthkek/minth.htm> (Retrieved June 11, 2026).

³³ For the respective passage in the Latin text, see Rougé, 1966, p. 148.

³⁴ Kekelidze, 1945, pp. 120–121.

³⁵ It is important to clarify that *Γαλατία* in this case is not the same as the *Γαλατία* of Hellenistic and Byzantine Greek, which referred to a region in Asia Minor. This change in meaning is already evident even in Koine Greek, as seen in New Testament texts such as the Epistle to the Galatians and Acts 16:6 and 18:23. In the present case, however, the reference is to *Γαλατία* in western Europe. Despite the apparent similarity between Georgian *ḡalia* and Greek *Γαλατία*, it is not possible to derive *ḡalia* directly from *Γαλατία*, especially since the *Γαλατία* of the New Testament, which is the Anatolian one, had already been translated into Georgian several centuries earlier.

³⁶ Boas et al., 2019, pp. 11–12; Gignac, 1976, pp. 71–72; Holton et al. 2020, p. 193.

3.2.1 While early Georgian texts rendered Greek γ as a stop /g/, later texts show an updated orthography reflecting contemporary Byzantine speech, rendering γ before back vowels as /ġ/ (Γαγγρ(ῶν) > Ġangr(it), etc.). In the linguistic context of Sinai and Palestine, scribes writing down Greek words in Georgian script adapted the palatalised gamma before front vowels via the palato-alveolar affricate /ʒ/. Examples of this phenomenon can be found in the manuscripts of the tenth-century Sinai Hymn Book (*Iadgari*), in which the incipits of Greek hymns (*heirmos*) were transcribed into Georgian characters.³⁷ In this corpus, when γ precedes a front vowel as for instance in γεννᾶται and γῆς, it is transcribed as the palato-alveolar affricate /ʒ/ (*ženate*, *žis*).³⁸ This transcription may be explained by an influence of Arabic on the pronunciation of Greek spoken in the regional environment in the Levant, so the text written in Georgian letters reflects this change. This specialised phonetic strategy is also evident in other texts, such as the early translation of John Moschus's *Pratum Spirituale* (PG 78), where Γιγάντ(ων) is rendered as *žegunt(elman)*.³⁹ The word form *Žalia* should also be regarded in this context, since in the Greek toponym Γαλία the γ is followed by a front vowel.

The table below outlines selected examples of various Georgian renderings of Greek γ , drawn from the Epistle to the Galatians, the Gospel of Mark (5:1),⁴⁰ the *Passion of Queen Shushanik*,⁴¹ the Book of Ezekiel,⁴² the Minor and Great Synaxarions,⁴³ the Sinai Hymnbook (*Iadgari*), and the *Pratum Spirituale*:

³⁷ Metreveli, 1971; Metreveli & Outtier, 1975; Kiknadze, 1982; Gippert, 2011.

³⁸ Gippert, 2011, pp. 584–585 yields overall 11 examples, with γ in all cases followed by ε, ει, η or ι: γεννᾶται/ *ženate*, γενῶν/ *ženon*, γῆς/ *žis*, etc.

³⁹ Lacking a native /j/ phoneme, Arabic has historically adapted the Greek palatal approximant [j] using the palatalised ʒ (/ʒ/ or [dʒ]) and ʕ (/y/). The example of /ʒ/ rendering a Greek γ is quoted by Kaukhchishvili (1973, p. 245): *gwtxra čuen mamasaxlisman žeguntelman*, which in Greek reads: ὁ τῆς μονῆς τῶν **Γιγάντων** ἡγούμενος (*Pratum Spirituale*, PG 78: 2932).

⁴⁰ Mark 5:1 reads: Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασσηνῶν. In various Greek manuscripts, the name of the Gerasenes is altered to Gadarenes and Gergesenes: Γαδάρηνων A C K f13 l2211 | Γεργυστηνῶν W | Γεργεσηνῶν x2 L Δ Θ f1 28. 33. 565. 579. 700. 892. 1241. 1424. 2542 | txt x* B D (Nestle-Aland, 2017, p. 119). The underlying ethnonym Γεργεσηνῶν is rendered uniformly as *gergeseveltasa* across Old Georgian witnesses predating the 11th-century recension of George the Athonite. For one of the earliest Georgian attestations, see Gippert, 2007, pp. 1–39.

⁴¹ For the text, see Abuladze et al., 1963, p. 16; for the Greek loanword in Georgian, see Gippert, 1995, pp. 73–78. According to the *Lexicon* by Photius the Patriarch, Γαλεάγρα is defined as ἡ τῶν θηρίων ὑποδοχή ('the containment of wild beasts'; Theodoridis, 1982). The same entry as in Photius *Lexicon* appears in the *Etymologicum Magnum* (Gaisford, 1848, p. 220). According to the *Lexikon* by Pseudo-Zonaras Tittmann, 1808 / 1967, p. 419, the definition of the word Γαλεάγρα is expanded by punitive semantics: ὄργανον τιμωρητικόν, ἡ τῶν θηρίων ὑποδοχή ('punitive instrument, to receive the wild animals') meaning possibly also a trap. In Georgian translations, the word has been attested with the meaning 'cage', based on the translation of the book of Ezekiel (Abuladze, 1973, p. 39), and 'chamber', based on *The Passion of Holy Queen Shushanik* (Imnaishvili, 1982, p. 271).

⁴² See Tskitishvili, 1976, p. 66.

⁴³ For the edited text of the Great Synaxarion by George the Hagiorite, see Dolakidze & Chitunashvili, 2017.

Table I. The Renderings of Greek γ in Georgian

	Greek Sound / Environment	Georgian Rendering	Examples	Primary Source
Early Layer (with exceptions of later renderings of /g/)	[g] (Velar stop in all environments)	/g/	1. Γαλατάς > galaṭelta 2. Γεργεσηνῶν > gergeseveltasa 3. γαλεάγρα > galiakḡi (Chamber) 4. γαλεάγρα > galiakḡita (Animal cage)	1. Paul's Epistles to Galatians 2. e.g., Mk. 5:1 3. <i>The Passion of Holy Queen Shushanik</i> 4. Book of Ezekiel
Late Layer (fricativisation)	[ɣ] (Velar fricative before back vowels and non-palatal consonants)	/ḡ/	1. Γαγγρ(ῶν) > Ġangr(it) 2. Γρατιανός > Ġraṭiane 3. Ἀγνῆς > Aḡnisi	1. Minor & Great Synaxarions 2. Great Synaxarion 3. Great Synaxarion
	[j] (Palatalised before front vowels and the glide /j/)	/ž/ or /ǰ/	1. γεννᾶται > ženaṭe 2. γῆς > žis 3. Γυγάντων > žeḡunṭelman 4. Γαλία > Žalia	1. Sinai Hymn Book (<i>Iadgari</i>) 2. Sinai Hymn Book (<i>Iadgari</i>) 3. <i>Pratum Spirituale</i> 4. BnF grec 279; IOM-RAS H 18; Jer. georg. 85

3.3 There is no phonetic rule within Greek to account for a sound change leading from Γαλία to Ġalia (Γαλία), or vice versa. Phonetically, a palatal glide /j/ before a back vowel does not simply drop in Greek to revert a palatalised initial sound back to a hard-velar stop. Instead, the manuscript variants point to two distinct phenomena:

1. confusion of foreign toponyms (*Gialia/ Galia*): the Georgian form Ġalia as found in *Kartlis Cxovreba* is not the result of a phonetic development but a scribal error or graphic simplification caused by confusion with the much more prominent geographic name Ġalia (Gaul).
2. rendering of contemporary local pronunciation (Žalia): the scribes working on Cyprus, in direct contact with local speakers, spoke and heard the native Cypriot Greek pronunciation /ja'lja/. Because Georgian lacks a precise voiced palatal fricative /j/, these

local scribes rendered the spoken sound with their closest native phoneme, the post-alveolar fricative /ʒ/ (*Žalia*). Far from being ignorant of the name, the scribes residing in or writing about Gialia knew precisely how it was pronounced locally.

4. Conclusions

Prior to this study, no Greek manuscript from the Georgian monastery of Gialia in Cyprus was known. By analysing a Georgian note contained in it, this article demonstrates that the Byzantine Gospel lectionary manuscript BnF, grec 279 was once in the Gialia monastery's possession. Although brief, this inscription also provides insights into the linguistic history of the monastery's name. It confirms that the toponym *Žalia*, as attested in several manuscript colophons, reflects a specific phonetic development in Greek rather than a mere spelling variation in Georgian. The note thus offers a real-time documentation of how living spoken Greek was perceived, recorded and rendered by scribes living in a multicultural environment.

Abbreviations

Diktyon	Réseau numérique pour les manuscrits grecs, Institut de recherche et d'histoire des textes, Paris < http://www.diktyon.org/ > (Retrieved January 10, 2026)
NCM	Georgian National Centre of Manuscripts
PG	Patrologia Graeca
TITUS	Thesaurus Indogermanischer Text- und Sprachmaterialien < https://titus.uni-frankfurt.de/ > (Retrieved June 11, 2026)

Acknowledgements

The recent paper is an outcome of a research project that has received funding from the European Research Council (ERC) under the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme (Grant agreement No. 101019006) and from the Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG, German Research Foundation) under Germany's Excellence Strategy – EXC 2176 'Understanding Written Artefacts: Material, Interaction and Transmission in Manuscript Cultures' (Project No. 390893796). The research was conducted within the scope of the Centre for the Study of Manuscript Cultures (CSMC) at Universität Hamburg. In addition, the research for this article was conducted while I was holding a Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD) scholarship (GSSP–2023) during my doctoral studies at the Universität Hamburg, Centre for the Study of Manuscript Cultures (CSMC). I thank Professor Jost Gippert for his valuable remarks and criticism on an earlier draft of the paper.

References

- Abuladze (ed.) 1973:** აბულაძე, ილია (რედ.); *ძველი ქართული ენის ლექსიკონი: მასალები. თბილისი: მეცნიერება*. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/418956>
- Abuladze et al. 1963:** აბულაძე, ილია (რედ.); ათანელიშვილი, ნელი; გოგუაძე, ნარგიზა; დოლაძე, მანანა; ქურციკიძე, ცილა; ჭანკიევი, ცაცა &

ჯღამაია, ლ[ალი]; ძველი ქართული აგიოგრაფიული ლიტერატურის
ძეგლები. ტ. I. (V-X სს.). თბილისი: მეცნიერება.

<https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/331432>

Aland 1994: Aland, Kurt; *Kurzgefasste Liste der griechischen Handschriften des Neuen Testaments*. Berlin: De Gruyter. <https://archive.org/details/kurt-aland-kurzgefasste-liste-der-griechischen-handschriften-des-neuen-testaments>

Alexidze et al. 2005: Alexidze, Zaza; Shanidze, Mzekala; Khevsuriani, Lili & Kavtaria, Mikheil; *Catalogue of Georgian Manuscripts Discovered in 1975 at Saint Catherine's Monastery on Mount Sinai / სინაის მთაზე წმ. კატერინეს მონასტერში 1975 წელს აღმოჩენილ ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა*. Athens: Greek Ministry of Culture, Mount Sinai Foundation.
<https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/268308>

Barry et al. 1975: Barry, John N.; Share, Michael J.; Smithies, Andrew & Westerink, Leendert Gerrit (Eds.); *Mazaris' Journey to Hades: or, Interviews with Dead men about certain officials of the imperial court. Greek Text with Translation, Notes, Introduction and Index* (Arethusa Monographs, Vol. 5). Buffalo, NY: Department of Classics, State University of New York at Buffalo.

Boustronios 1997: Kechagioglu, Georgios (Ed.). *(Μ)πουστρούς, Ζωρτζής (Γεώργιος Βο(σ)τρ(υ)ηνός ή Βουστρώνιος, Διήγησις Κρόνικας Κύπρου*. Πηγές και μελέτες της Κυπριακής Ιστορίας, 27. Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών.

Brosset 1846: Brosset, Marie-Félicité; *Das asiatische Museum der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg* (Dorn, Johannes Albrecht Bernhard (Ed.). Buchdr. der Kaiserlichen Akad. der Wiss. <https://books.google.de/books?id=YldJAAAAcAAJ>

Cavallo 1967: Cavallo, Guglielmo; *Ricerche sulla maiuscola biblica*. (Studi e Testi di Papirologia. 2). Florence: Le Monnier.

Crisci 1985: Crisci, Edoardo; 'La maiuscola ogivale diritta: Origini, tipologie, dislocazioni', *Scrittura e civiltà*, 9, pp.103–145.

Djobadze 1984: Djobadze, Wachtang; 'Observations on the Georgian Monastery of Yalia (Galia) in Cyprus', *Oriens Christianus*, 68, pp. 196–209.

Dolakidze & Chitunashvili (Eds.) 2017: დოლაქიძე, მანანა & ჩიტუნაშვილი, დალი (რედ.); *დიდი სვნაქსარი: გიორგი მთაწმინდელი / Great synaxarion: George the Hagiorite*. თბილისი: კორნელი კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/324875>

Gabashvili 1956: გაბაშვილი, ტიმოთე; *ძიძოხლევა*. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, გამოკვლევა, ლექსიკონი და საძიებლები დაურთო ელ. მეტრეველმა. თბილისი: საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა.
<https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/325965>

- Gagoshidze et al. 2014:** გაგოშიძე, იულონ; მინდორაშვილი, დავით & გაგოშიძე, გიორგი; *ღაღიის ქართველთა მონასტერი კუნძულ კვიპროსზე: არქეოლოგიური მონაპოვარი. გამოფენის კატალოგი / Georgian Monastery of Gialia on Cyprus: Archaeological Finds. Catalogue of the Exhibition*. თბილისი: სეზანი. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/137265>
- Gaisford 1967:** Gaisford, Thomas; *Etymologicum magnum*. Amsterdam: Hakkert. (Original work published 1848 by Oxford University Press).
- Gignac 1976:** Gignac, Francis Thomas; *A Grammar of the Greek Papyri of the Roman and Byzantine Periods*. Vol. 1: *Phonology*. Milan: Istituto Editoriale Cisalpino-La Goliardica.
- Gippert 1995:** Gippert, Jost; ‘Ein altgeorgisches hapax legomenon’, In *ვილლოლოგიური ძიებანი: გურამ კარტოხიასადმი მიძღვნილი კრებული*. Tbilisis Universitetis Gamomcemloba, pp. 73–78. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/399867>.
- Gippert 2007:** Gippert, Jost (Ed.); *The Old Georgian Palimpsest Codex Vindobonensis georgicus 2* (in cooperation with Zurab Sarjveladze & Lamara Kajaia) (Monumenta Palaeographica Medii Aevi, Series Ibero-Caucasica, Vol. 1). Turnhout: Brepols.
- Gippert 2011:** Gippert, Jost; ‘O en arši anarxos logos – Greek verses in Georgian disguise’, In J. Den Heijer, A. Schmidt, & T. Pataridze (Eds.), *Scripts Beyond Borders: A Survey of Allographic Traditions in the Euro-Mediterranean World* (Publications de l'Institut Orientaliste de Louvain, 62, pp. 555–601). Université Catholique de Louvain, Institut Orientaliste / Peeters. <https://titus.uni-frankfurt.de/personal/jg/pdf/jg2011d.pdf>
- Gippert 2026:** Gippert, Jost; Time Reckoning in the Caucasus. Poster: <http://doi.org/10.25592/uhhfdm.18407>
- Gregory 1900:** Gregory, Caspar René; *Textkritik des Neuen Testaments* (Vol. 1). Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung. <https://archive.org/details/textkritikdesne00greggoog>
- Grumel 1958:** Grumel, Venance; *La chronologie* (Traité d'études byzantines, Vol. 1). Paris: Presses Universitaires de France. <https://archive.org/details/traitedtudesbyzan0000leme/page/n7/mode/2up>
- Holton et al. 2019:** Holton, David; Horrocks, Geoffrey; Janssen, Marjolijne; Lendari, Tina; Manolessou, Io & Toufexis; Notis; *The Cambridge Grammar of Medieval and Early Modern Greek* (Vol. 1). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316632840>
- Imnaishvili 1982:** იმნაიშვილი, ივანე; *ქართული ენის ისტორიული ქრესტომათია*, ტ. I, ნაწილი 1. თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/434048>
- Iohannes Zonaras 1808:** Tittmann, Iohannes Augustus Henricus (Ed.); Iohannis Zonarae lexicon ex tribus codicibus manuscriptis (Vol. 1). repr. Amsterdam: Hakkert, 1967. <https://archive.org/details/lexiconextribus00albegoog/mode/2up>

- Jackson 2011:** Jackson, Donald Francis; ‘Colbert Greek Manuscript Binding 1679–1683’, *Codices Manuscripti. Zeitschrift Für Handschriftenkunde. Heft 76/77*, pp. 51–59.
- Kaukhchishvili 1973:** ყაუხჩიშვილი, სიმონ; *ბერძნული ლიტერატურის ისტორია: ბიზანტიური პერიოდის ლიტერატურა*: ტ. III. მეორე გამოცემა. თბილისი: გამომცემლობა “განათლება”.
- Kaukhchishvili (Ed.). 1955:** ყაუხჩიშვილი, სიმონ; *ქართლის ცხოვრება*. ტექსტი დადგენილი ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით ს. ყაუხჩიშვილის მიერ. ტ. I. თბილისი: სახელგამი. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/315448>
- Kaukhchishvili (Ed.). 1959:** ყაუხჩიშვილი, სიმონ; *ქართლის ცხოვრება*. ტექსტი დადგენილი ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით ს. ყაუხჩიშვილის მიერ. ტ. II. თბილისი: სახელგამი. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/315450>
- Kekelidze 1945:** კეკელიძე, კორნელი; *ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან*. ტ. II. თბილისი: საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/434025>
- Kiknadze 1982:** კიკნაძე, გულნაზ; *ნეკმირებული ძლისპირნი: ხელნაწერი -603*. ძველი ქართული მწერლობის ძეგლები, ტ. 3. თბილისი: მეცნიერება. <https://gelati.edu.ge/wp-content/uploads/2013/06/ნეკმირებული-ძლისპირნი.pdf>
- Lachkepiani 2009:** ლაჭყეიანი, სოფიო; ‘დალიის მონასტერი და ქართველები კვიპროსულ ისტორიოგრაფიაში/ Monastery of Ghalia and Georgians in Historiography of Cyprus’, *ანალები*. 5, გვ. 242–260.
- Macler 1908:** Macler, Frédéric; *Catalogue des manuscrits arméniens et géorgiens*. Paris: Imprimerie Nationale. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bd6t5399160m.texteImage>
- Menabde 1980:** მენაბდე, ლეო; *ძველი ქართული მწერლობის კერები / Seats of Ancient Georgian Literature*, ტ. 2. თბილისი: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/294493>
- Metreveli 1971:** მეტრეველი, ელენე; *ძლისპირსნი და ღმრთისმშობლისანი, ორი ძველი რედაქცია X-XI სს. ხელნაწერების მიხედვით*. თბილისი: მეცნიერება. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/430199>
- Metreveli (Ed.) 2008:** მეტრეველი, როინ (რედ.); *ქართლის ცხოვრება*. თბილისი: მერიდიანი. არტანუჯი.

- National Aeronautics and Space Administration 2026:** *FIRMS fire map: Gialia Monastery region, Cyprus* [Interactive map]. Earth Science Data and Information System. Retrieved June 11, 2026, from <https://firms.modaps.eosdis.nasa.gov/map/#d:today;@32.555,35.090,14.000z>
- Nestle-Aland 2012:** Aland, Barbara; Aland, Kurt; Karavidopoulos, Ioannes; Martini, Carlo Maria & Metzger, Bruce Manning (Eds.); *Novum Testamentum Graece* (28th revised ed., directed by Holger Strutwolf / Institute for New Testament Textual Research). Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft.
- Omont 1886:** Omont, Henri; *Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque nationale et des autres bibliothèques de Paris et des Départements* (Vol. 1). Paris: Alphonse Picard, Libraire. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k209133b.image#>
- Orsini 2010:** Orsini, Pasquale; ‘Genesi e articolazioni della “maiuscola liturgica”’, In *The legacy of Bernard de Montfaucon: Three hundred years of studies on Greek handwriting: Proceedings of the Seventh International Colloquium of Greek Palaeography (Madrid-Salamanca, September 2008)*, pp. 17–35.
- Orsini 2019:** Orsini, Pasquale; *Studies on Greek and Coptic majuscule scripts and books* (Series: *Studies in Manuscript Cultures*, Vol. 15). Berlin / Boston: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110575446>
- Otkhmezuri (Ed.) 2022:** Otkhmezuri, Tamar (Ed.); *Medieval Georgian Literary Culture and Book Production in the Christian Middle East and Byzantium: ‘Illuminating Georgia from the Holy Places through the Divine Books’* (Jerusalem Theologisches Forum, Vol. 42). Münster: Aschendorff Verlag.
- Outtier & Métrévélî 1975:** Outtier, Bernard & Métrévélî, Hélène; ‘Contribution à l’histoire de l’hirmologion: Anciens hirmologia géorgiens’, *Le Muséon*, 88 (3–4), pp. 331–359.
- PG:** *Patrologiae cursus completus (series Graeca)*, Migne, J. P. (Ed.). 87.3, 1857–1866.
- Rincel 2022:** Rincel, Xavier; *Les collectionneurs français de manuscrits grecs du Moyen Âge à la Révolution française* (Doctoral dissertation, École pratique des Hautes Études, Université PSL). NNT: 2022UPSLP009. HAL Theses. <https://theses.hal.science/tel-04540335v1>
- Rougé 1966:** Rougé, Jean; *Expositio totius mundi et gentium (Sources chrétiennes, Vol. 124)*. Paris: Latour-Maubourg. <https://archive.org/details/expositiototiusm0124unse>
- Shanidze 1968:** შანიძე, მზექალა; შესავალი ევროპ მცირის ფსალმუნთა თარგმანებისა (ტექსტი და შენიშვნები). *ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები*, 11, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გვ. 77–122. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/527362>
- Scrivener & Miller 1894:** Scrivener, Frederick Henry Ambrose & Miller, Edward; *A Plain Introduction to the Criticism of the New Testament* (Vol. 1, 4th ed.). London: George Bell & Sons. <https://archive.org/details/aplainintroduc00scriuoft>

- Schabel & Angel (Eds.) 2005:** Schabel, Christopher David; 'Religion', pp. 157–218, in Schabel, Christopher David & Nicolaou-Konnari, Angel (Eds.), *Cyprus: Society and Culture 1191–1374 (The Medieval Mediterranean, Vol. 58)*, Leiden: Brill.
- Takaïchvili 1933:** Takaïchvili, Euthyme; *Les manuscrits géorgiens de la Bibliothèque Nationale de Paris et les vingt alphabets secrets géorgiens*. Paris: Imprimerie Nationale. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/327145>
- Theodoridis (Ed.) 1982:** Theodoridis, Christos (Ed.), *Photius: Photii patriarchae lexicon: A—D* (Vol. 1). Berlin: De Gruyter.
- Tsagareli 1889:** Цагарели, Александръ; *Свѣдѣнія о памятникахъ грузинской письменности: Выпускъ II*. Санкт-Петербургъ: Типографія Императорской Академіи Наукъ.
- Tseradze 2002:** ცერაძე, თინათინ; 'ერთი ფაქტი ქართულ სამწიგნობრო კერათა ურთიერთობის ისტორიიდან', *ანამკი, ისტორიულ-ფილოლოგიური ძიებანი*, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გვ. 246–262. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/588291>
- Tseradze & Khoperia 2016:** ცერაძე, თინათინ & ხოფერია, ლელა; *რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის აღმოსავლურ ხელნაწერთა ინსტიტუტის სასულიერო მინაარსის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა / Catalogue of Georgian ecclesiastical manuscripts from the collection of the Institute of Oriental Manuscripts of the Russian Academy of Sciences*. თბილისი: მერიდიანი. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/543845>
- Tskitishvili 1976:** ცქიტიშვილი, თინათინ; *ეპეკიელის წიგნის ძველი ქართული ვერსიები*. თბილისი: მეცნიერება. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/361861>
- van Emde Boas et al. 2019:** van Emde Boas, Evert; Rijksbaron, Albert; Huitink, Luuk & de Bakker, Mathieu; *The Cambridge Grammar of Classical Greek*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Velkovska 2016:** Velkovska, Elena; 'Le sottoscrizioni e le note dell'evangelario agiopolita Sinai gr. 210 e Sinai gr., Ne My 12 [The colophons and notes of the Hagiopolitan Evangelary Sinai gr. 210 and Sinai gr., NF My 12]', *Studi sull'Oriente Cristiano*, 20 (2), pp. 189–206. <https://www.academia.edu/44952710/>
- Zhordania 1892:** ჟორდანია, თ[ევდორე]; *ქრონიკები და სხვა მასალა საქართველოს ისტორიისა, შეკრებილი, ქრონოლოგიურად დაწყობილი, ახსნილი და გამოცემული თ. ჟორდანიას მიერ*. ტფილისი: სტამბა მ. შარაძისა. <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/405782>

ბერძნული სახარება-ლექციონარი Paris, BnF, grec 279 და ჟალიის (ღალიის) ქართული მონასტერი კვიპროსზე

სანდრო ცხვედაძე

(ჰამბურგის უნივერსიტეტი, ხელნაწერ კულტურათა შემსწავლელი ცენტრი)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12153

sandro.tskhvedadze@uni-hamburg.de || ORCID: 0009-0003-9090-9866

რეზიუმე

შესავალი

შუა საუკუნეების აღმოსავლეთ ხმელთაშუაზღვისპირეთი წარმოადგენდა დინამიკურ სივრცეს, რომელშიც სამონასტრო სამწიგნობრო ცენტრები ხელნაწერთა და კულტურათა ურთიერთგაცვლის ძირითად კერად გვევლინებოდა. საქართველოს ფარგლებს გარეთ (პალესტინა, შავი მთა, ათონის მთა და სხვა) არსებული ქართული სამონასტრო კერების ისტორიაში თავისი ადგილი უკავია კვიპროსის კუნძულზე მდებარე ჟალიის (ღალიის) მონასტერს. ნანგრევებად ქცეული ამ საეკლესიო წიგნსაცავის შედგენილობა ნაკლებად იყო გამოკვეთილი ხელნაწერთა გაფანტვისა და მათი განადგურების გამო, ხოლო ამ წიგნსაცავის ბერძნულენოვან ხელნაწერთა შესახებ არაფერი იყო ცნობილი.

წინამდებარე სტატია მიზნად ისახავს, სამეცნიერო დისკუსიაში შემოიტანოს პარიზის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში დაცული მე-9 საუკუნის ბერძნული სახარება-ლექციონარი (Paris, BnF, grec 279), რომლის მე-3 ფურცლის ქვედა არშიაზე ქართული ნუსხურით შესრულებულია მინაწერი: „ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ: ჟალიისაჲ: წ(მიდ)ისა: ღ(მრ)თისმშობ(ე)ლისაჲ:“. ეს მინაწერი, რომელიც პარიზის ნაციონალურ ბიბლიოთეკაში დაცული ბერძნული ხელნაწერების მკვლევართა (ანრი ომონი, ფრედერიკ მაკლერი) ყურადღების მიღმა დარჩენილი, მოწმობს, რომ ბერძნული ხელნაწერი წიგნი კვიპროსის ღვთისმშობლის სახელობის ქართული მონასტრის საკუთრება იყო და გარკვეული პერიოდის განმავლობაში იქ ინახებოდა.

1. დისკუსია

საისტორიო წყაროებში, ხელნაწერთა ანდერძებსა და მინაწერებში კვიპროსის ამ მონასტრის დასახელება ორი ქართული ვარიანტით დასტურდება: *ღალია* (მხოლოდ „ქართლის ცხოვრებაში“) და *ჟალია* (იმ ხელნაწერთა

ანდერძებსა და მინაწერებში, რომელთა გადამწერებსა და მინაწერთა შემსრულებლებს უშუალო კავშირი უნდა ჰქონოდათ ქალის მონასტერთან მაგ. BnF, grec 279-სა და სანქტ-პეტერბურგისა (IOM-RAS H18) და იერუსალიმის კოლექციებში (Jer. georg. 85) დაცულ ხელნაწერებში).

ენობრივი თვალსაზრისით, ფორმა *ღალია* უკავშირდება როგორც ბერძნულ ტოპონიმს Γαλιᾶ (ქართველთა მონასტერი კვიპროსზე), ისე ისტორიულ გეოგრაფიულ სახელს Γαλιᾶ (რომაული გალია), რაც ძველ ქართულ თარგმანებშიც დასტურდება. ორივე შემთხვევაში, საკითხი დაისმის ბერძნულ ენაში მომხდარ ფონეტიკურ ცვლილებებზე, რაც შემდგომში ბერძნულ-ენოვანი ტოპონიმის გადმოტანისას სხვადასხვა ვარიანტში აისახა.

გვიანანტიკურ ბერძნულში წინა რიგის ხმოვნებსა და პალატალურ სპირანტებთან ბერძნული γ წარმოითქმებოდა როგორც პალატალური ფრიკატივი [j]. პალესტინასა და მის შემოგარენში, მათ შორის, კვიპროსში, ბერძნულენოვან გარემოში მოღვაწე ქართველმა მთარგმნელებმა თუ სხვა მოღვაწე პირებმა, რომელთაც ხელნაწერებზე თავიანთი მინაწერები დატოვეს, არაბული წარმოთქმის გავლენით, წინა რიგის ხმოვნების წინ მდგომ ბერძნულ γ-ს აფრიკატი /ჯ/ შეუსაბამეს სიტყვათა ტრანსლიტერაციისას. ამ მოვლენის თვალსაჩინო ნიმუშია მე-10 საუკუნის სინური *იადგარი* (რომლის ძლისპირთა ბერძნული დასაწყისების ქართულ ტრანსლიტერაციებში გვხვდება სიტყვა ფორმები: ჯენატე (γεννᾶται), ჯის (γῆς), და ა.შ.) და იოანე მოსხის *ლიმონარის* თარგმანი (ჯედუნტელმან (Γυῦνταν)). სწორედ ამავე ფონეტიკურ კანონზომიერებას ეფუძნება ფორმა *ჟალია*: რადგან ქართულს არ მოეპოვება ბერძნული პალატალური ფრიკატივი [j], კვიპროსში მოღვაწე ან ადგილობრივებთან პირდაპირ კონტაქტში მყოფმა ქართველმა ბერებმა ცოცხალი ბერძნული წარმოთქმა ([ja'lja]) თავიანთ ენაში არსებული უახლოესი უღერადობით, პოსტალვეოლარული /ჟ/ ბგერით გადმოსცეს ეს სახელი (ჟალია).

2. დასკვნა

ამრიგად, Paris, BnF, grec 279 მნიშვნელოვანია არა მარტო ბიზანტიური ლიტურგიკული პრაქტიკისა და მასში დაცული სახარების ტექსტის კვლევისათვის, არამედ მასში დაცული მინაწერი არსებითი წყაროა კვიპროსის ქართული კერის ისტორიისა და ბერძნულ-ქართულ ენობრივ ურთიერთობათა შესასწავლად.

Equivalent Renderings of the Georgian Lexeme *margaliṭi* in Two Spanish Translations of Rustaveli’s *The Knight in the Panther’s Skin*: A Corpus-based Translation Study

Jannik Liedtke

(Goethe University Frankfurt)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12154

jannik-liedtke@web.de || ORCID: 0009-0001-3754-3338

Abstract: This article presents a corpus-based literary translation study examining how the recurrent Georgian lexeme *margaliṭi* (“pearl”) is rendered in two Spanish translations of Shota Rustaveli’s medieval epic *The Knight in the Panther’s Skin*. Drawing on forty textual occurrences retrieved from the multilingual parallel corpus *Rustaveli Goes Digital*, the study utilizes a dual methodology that combines quantitative coding with qualitative close reading. The analyzed tokens are classified according to three primary functions within the source text: autosemantic reference to physical pearls or treasures, compressed metaphorical descriptions, and explicit or implicit comparisons.

The analysis evaluates the lexical specificity of the Spanish equivalents alongside shifts in figurative and syntactic structure. The empirical findings reveal two distinct translational profiles. Gustavo de la Torre consistently selects *perla*, prioritizing denotative equivalence, source-oriented structural proximity, and global motif continuity. In contrast, María Elvira Roca Barea adopts a highly interpretive, target-oriented strategy; she frequently substitutes the core lexeme with contextual alternatives like *joya*, *piedra preciosa*, or *diamante*, and regularly unpacks compressed metaphors into explicit comparisons to enhance readability and visual brilliance.

Ultimately, the study demonstrates that the divergence between the two versions is not a binary conflict between literal and free translation but a structural trade-off between local stylistic optimization and global lexical cohesion. Methodologically, the paper underscores the utility of single-lexeme tracking within digital parallel corpora to uncover systematic translational patterns across extensive literary works.

Keywords: Digital Rustvelology, Corpus-based Translation Studies, Shota Rustaveli, Lexical Equivalence, Gustavo de la Torre, María Elvira Roca Barea, *Margaliṭi*

Introduction

Shota Rustaveli’s *The Knight in the Panther’s Skin* occupies a central position in Georgian literary culture and has generated an extensive international translation history. Its linguistic interest lies not only in its narrative and metrical organisation but also in a highly patterned figurative vocabulary in which material objects, colours, flowers, and precious stones repeatedly encode beauty, status, emotion, and poetic value. The recurrence of these images makes the poem particularly suitable for a corpus-based investigation of literary translation. Rather than treating figurative language as a collection of isolated ornaments, a parallel corpus makes it possible to trace how a recurrent lexical item is maintained, redistributed, generalised, or reinterpreted across target texts.

The present study concentrates on the lexeme *margaliṭi*, conventionally translated as “pearl”. In the epic, the word can designate pearls as concrete valuables, but it also participates in descriptions of teeth, tears, beauty, rarity, and literary form. Its interpretive range is therefore produced by the interaction between a relatively stable lexical core and changing contexts. A pearl may be part of a treasure inventory, an image for a row of teeth, a comparison for a tear, or a figure for a beautifully ordered narrative. These uses create a useful test case for examining whether a translation preserves lexical recurrence or prioritises the immediate effect of each individual passage.

The article compares two Spanish translations attributed to Gustavo de la Torre (1964) and María Elvira Roca Barea (2003). Neither version can be treated as a straightforward direct transfer from Georgian. De la Torre’s translation is associated with Marjory Wardrop’s English version, whereas Roca Barea consulted several intermediary translations. This mediated textual history limits claims about direct source-language competence. It does not, however, prevent a systematic comparison of the Spanish target texts with the Georgian passages aligned in the corpus.¹ The relevant object of analysis is the observable pattern of target-text solutions and the different ways in which each Spanish version reconstructs the repeated pearl motif.

Existing approaches to literary translation have long emphasised the tension between semantic correspondence and target-text function. At the lexical level, translators may preserve a specific denotation, select a near-equivalent with different associations, explain a culturally or contextually marked image, or replace one trope with another. A recurrent poetic lexeme makes these choices visible at scale. If every occurrence is considered separately, substitution may appear locally effective. When the whole distribution is examined, however, repeated substitutions can reshape a motif and change the internal cohesion of the translated work.

Against this background, the study asks: how is Georgian *margaliṭi* rendered in the two Spanish translations, and what differences emerge between the translational profiles of de la Torre and Roca Barea? The working hypothesis is that de la Torre favours denotative, structurally close, and source-oriented correspondences, whereas Roca Barea makes greater use of connotative, interpretive, and target-oriented reformulation. The contrast is expected to be especially visible in metaphorical and comparative contexts, where lexical replacement can alter both the conceptual image and the grammatical explicitness of the relation.

This study contributes to a tradition of Rustvelological research that has developed from text-critical and lexicological scholarship towards interdisciplinary, international, and, more recently, digital approaches (Tandaschwili 2022: 15–16). The establishment of multilingual parallel corpora represents an important development within this field, since these resources facilitate systematic contrastive analyses of Rustaveli’s language and its translations while also providing a methodological framework for multilingual research and education (Avidzba et al. 2023: 88–89). However, although previous scholarship has addressed the textual history, language,

¹ *Rustaveli Goes Digital*, <https://rustaveli-goes-digital.de/> (accessed 19 July 2026).

metaphorical complexity, and international reception of the epic, the translation of recurrent individual lexemes across different target versions remains comparatively underexplored. By examining the Georgian lexeme *margaliṭi* across two Spanish translations, the present study addresses this gap and demonstrates how a lexeme-centred corpus analysis can reveal systematic differences in the preservation, modification, and reinterpretation of a recurrent poetic image.

The study combines quantitative corpus analysis with qualitative close reading. First, all forty occurrences of *margaliṭi* identified in the multilingual parallel corpus *Rustaveli Goes Digital* are classified according to their function in the Georgian source text as basic denotative meaning, metaphorical, or comparative uses. The distribution of the Spanish equivalents is then examined quantitatively in order to establish recurring translation patterns. This overview is complemented by a contextual analysis of representative passages, focusing on denotative and connotative equivalence, changes in lexical specificity, and shifts between metaphorical and comparative structures. Following the description of the corpus and methodology, the article introduces the theoretical categories applied in the analysis. The results section subsequently presents the quantitative distribution and discusses representative examples from each functional category. The discussion compares the translational profiles of de la Torre and Roca Barea, while the conclusion summarises the principal findings and considers their implications for corpus-based literary translation research. Rather than evaluating the two translations according to a single standard of fidelity, the article investigates how their different priorities affect lexical continuity, textual cohesion, interpretive explicitness, and poetic effect.

1. Data and Methodology

The dataset was compiled from *Rustaveli Goes Digital*, a multilingual parallel corpus developed since 2019 at the Department of Empirical Linguistics at Goethe University Frankfurt. The corpus provides the Georgian text of *The Knight in the Panther's Skin* together with more than fifty translations into different languages and enables word-aligned comparisons between the source text and its translations (Rustaveli Goes Digital, accessed 19 July 2026). The present study focuses on the two Spanish translations by Gustavo de la Torre and María Elvira Roca Barea included in the corpus.

The retrieval unit was the Georgian lexeme *margaliṭi* “pearl”. All forty attestations of this lexeme in the Georgian source text were identified in the corpus and aligned with their Spanish equivalents. Thus, the analysis was not restricted to a single uninflected word form but included the occurrences of the lexeme in the forms in which it appears in the source text. The corresponding Spanish translation by de la Torre contains the denotative equivalent *perla* in all forty passages. In Roca Barea’s translation, *perla* occurs in thirty-four of the forty corresponding passages, while the remaining six instances are rendered by means of different lexical equivalents.

Rustaveli Goes Digital
Übersetzungen
Werkzeuge ▾
Info

Übersetzungen

Übersetzung

Gustavo de la Torre (1964), María Elvira Roca Barea (2003) ▾

Kapitel

3 ▾

◀ Vorheriges Nächstes ▶

Vers

3.84. ▾

◀ Vorheriger Nächster ▶

Original: Schota Rustaveli (1196-1207)

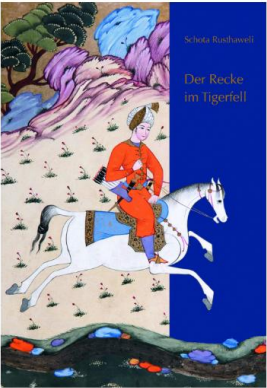
ნახეს, უცხო მოყმე ვინმე | ჯდა მტირალი წყლისა პირსა,
 შავი ცხენი სადავითა | ჰყვა ლომსა და ვითა გმირსა,
 ხშირად ესხა მარგალიტი | ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა.
 ცრემლსა გარდი დაეთრთვილა, | გულსა მდულრად ანატირსა.

Spanisch: Gustavo de la Torre (1964)

Ellos vieron a cierto extraño Caballero, que llorando se sentó a la orilla del torrente.
 Retenía su negro corcel por la rienda, y parecía como un león o un héroe.
 Su armadura, su brida y su montura estaban profusamente guarnecidas de perlas.
 La rosa de sus mejillas se heló con las lágrimas que brotaban de su corazón azotado por el dolor.

Spanisch: María Elvira Roca Barea (2003)

Ven entonces un caballero extranjero que llora sentado al borde del agua,
 sostiene las riendas de un caballo negro y parece un león deplorando su suerte.
 Las bridas, la armadura y la silla están repujadas con diamantes.
 Brotando de su corazón herido, las lágrimas hielan sus mejillas de rosa.

Schota Rustaveli
Der Recke
im Tigerfell

Fig. 1: The multilingual parallel corpus *Rustaveli goes digital*

Each Georgian occurrence was first classified according to its function in the relevant passage. Uses in which *margaliṭi* refers to pearls as concrete objects or valuables were classified as instances of the lexeme’s basic denotative meaning. These were distinguished from metaphorical and comparative uses in aphoristic or otherwise stylistically marked structures. Metaphorical uses associate another entity with the pearl image without an overt marker of similarity. Comparative uses establish the similarity explicitly, commonly through Georgian *vit(a)* “like/as” or a corresponding construction in Spanish. The distinction between metaphor and simile is therefore based on their linguistic form in the respective passage: both may evoke similar associations, but a simile marks the relationship of similarity explicitly, whereas a metaphor presents the relationship without an overt comparative marker. The Spanish equivalents were then classified according to their semantic relationship to the Georgian lexeme. The Spanish noun *perla* “pearl” was treated as the denotative equivalent because it corresponds directly and specifically to Georgian *margaliṭi*. Lexical choices such as *piedra preciosa* “precious stone” were classified as connotative equivalents because they refer to a broader and less specific semantic field. Other alternatives, including *joya* “jewel” and *diamante* “diamond”, were likewise examined in relation to their semantic specificity and their effect in the respective context. Whereas *perla* preserves the specific lexical meaning of the Georgian item, the alternatives offer greater stylistic flexibility but modify or generalise aspects of the source meaning.

In addition to lexical selection, the qualitative analysis considers changes in figurative structure. Particular attention is paid to passages in which a source-text metaphor is rendered as an explicit simile or in which a comparison is expressed through a different grammatical construction

in Spanish. The analysis thus examines which equivalents the translators select, how consistently the solutions are applied across the text, and how the choices affect semantic precision, stylistic appropriateness, and translational coherence.

The two analytical stages address complementary aspects of the research question. The frequency analysis establishes whether a particular Spanish equivalent represents an isolated choice or a recurring translation pattern. The contextual analysis then evaluates how the respective solution functions within selected passages, especially where *margaliṭi* is used metaphorically, comparatively, or in an aphoristic structure.

Neither of the two Spanish versions was translated directly from Georgian. De la Torre's translation is based on Marjory Wardrop's English translation of 1912. Roca Barea consulted several intermediary versions, including the English translations by Wardrop, Verena Urushadze, and Katherine Vivian, the French translations by Serge Tsuladzé and Gaston Bouatchidzé, and the Italian translation by Mario Picchi and Paola Angiolletti. The use of several intermediary texts makes it difficult to attribute individual divergences exclusively to Roca Barea's own translation strategy. The present study therefore does not attempt to trace each Spanish formulation back to a specific intermediary version. Its conclusions are restricted to observable lexical and stylistic patterns in the two Spanish target texts.

2. Analytical Framework

The analysis adopts an equivalence-oriented framework while treating equivalence as a relational and context-dependent concept. Koller and Henjum describe translation as a process in which a source-language text is transformed into a target-language text under competing linguistic, textual, and cultural constraints (Koller & Henjum 2020: 219–220). An ideal translation that reproduces every semantic and stylistic feature is unattainable. The analytical task is therefore to identify which relations are prioritised in a given solution and which features are modified.

2.1 Denotative and connotative equivalence

The distinction between denotative and connotative equivalence applied in this study is based on the equivalence-oriented framework developed by Koller and Henjum (2020: 251, 266–290). Within this framework, equivalence is not understood as complete identity between a source-language expression and a target-language expression. Rather, it refers to a context-dependent translational relationship in which particular semantic, stylistic, and pragmatic features are prioritised.

Denotative equivalence concerns the relationship between source- and target-language expressions with regard to the extralinguistic content to which they refer (Koller & Henjum 2020: 266–279). In the present dataset, Spanish *perla* “pearl” is treated as the direct denotative equivalent of Georgian *margaliṭi* because the two lexical items refer to the same specific type of object. It therefore serves as the baseline translation solution in the analysis. This does not mean that every

occurrence of *perla* reproduces all the semantic and stylistic functions of the corresponding source passage. The surrounding syntax, grammatical number, modifiers, and figurative frame may still differ. Nevertheless, retaining *perla* preserves the specific lexical image and contributes to the continuity of the recurrent pearl motif across the Spanish target text.

Connotative equivalence, by contrast, concerns the stylistic, affective, evaluative, and associative values conveyed by linguistic expressions (Koller & Henjum 2020: 279–290). In the present analysis, Spanish equivalents such as *joya* “jewel”, *piedra preciosa* “precious stone”, and *diamante* “diamond” are examined as connotatively shifted solutions because they modify the denotative specificity of Georgian *margaliṭi*. The expressions *joya* and *piedra preciosa* preserve the broader semantic field of valuable objects but do not refer specifically to pearls. The substitution of *diamante* for *margaliṭi* likewise changes the object denoted and may instead foreground associations such as brilliance, transparency, hardness, or prestige.

Such alternatives may be contextually motivated and may offer greater stylistic flexibility in Spanish. At the same time, they modify the lexical pattern created by the repetition of *margaliṭi* in the Georgian text. The analysis therefore does not classify these solutions simply as correct or incorrect. Instead, it investigates which denotative and connotative features are preserved, modified, generalized, or foregrounded and how these decisions affect the continuity of the pearl motif.

2.2 Metaphor and comparison

Metaphor and comparison are treated as related but formally distinguishable modes of figurative expression. A metaphor presents one entity through the image of another without an overt marker of similarity, whereas a comparison expresses the relationship explicitly. In the corpus, the pearl image may transfer visual and evaluative properties such as whiteness, roundness, regularity, brilliance, value, and rarity to referents such as teeth or tears. The linguistic form influences how the relationship is presented: a metaphor identifies or closely associates the image with its referent, while an explicit comparison guides the reader towards a particular relationship of similarity.

For the analysis of metaphor translation, the study draws on Raymond Van den Broeck’s distinction between three principal procedures, as presented by Koller and Henjum (2020: 296): the preservation of the source-text image, the substitution of the source image with a different image, and the paraphrase of the metaphor in non-metaphorical language. Since the present study draws on Koller and Henjum’s account rather than directly on Van den Broeck’s original publication, the model is treated here as a secondary reference.

Retaining Spanish *perla* generally preserves the source-text image and can therefore be described as translation *sensu stricto*. Using *diamante* or *joya* may constitute image substitution, while *piedra preciosa* may represent semantic generalization, depending on the context. A non-figurative explanation of the image would constitute paraphrase. Recasting an unmarked metaphor

through Spanish *como* “like” preserves the broader figurative relationship but changes its linguistic and rhetorical form by turning metaphorical identification into an explicit comparison.

These procedures may occur simultaneously. For example, a translator may replace the source-text image of a pearl with that of a diamond while also making the relationship of similarity explicit. The analysis therefore considers lexical image selection and figurative structure as separate but interacting dimensions of translation.

2.3 Aphoristic compression

In this study, certain passages are described as aphoristic when they express an evaluative or generalizing idea through a short, pointed, and condensed formulation. Aphorisms frequently derive their effect from rhetorical devices such as antithesis, paradox, parallelism, irony, and wordplay. The term is used here as a functional category rather than as the basis for a comprehensive historical or genre-theoretical discussion.

Metaphors and comparisons may contribute to aphoristic compression when they place a high semantic and stylistic load on a small number of lexical items. In such passages, retaining the source-text image may preserve the compactness and rhetorical structure of the formulation. An explanatory reformulation may make the intended relationship more accessible to target-language readers, but it may also reduce ambiguity, stylistic density, or the immediate impact of the figurative expression. The analysis therefore examines whether the Spanish translations preserve the lexical image and condensed structure or make the underlying meaning more explicit.

3. Results

3.1 Quantitative Overview

The forty occurrences of Georgian *margaliṭi* were classified according to their function in the source text. As shown in Table 1, **20** occurrences (**50%**) express the lexeme’s basic denotative meaning, eleven occurrences (27,5%) are metaphorical, and nine occurrences (22,5%) occur in similes.

The distribution demonstrates that literal reference constitutes the largest individual category, while figurative uses collectively account for a substantial proportion of the dataset. This distribution supports the combination of frequency analysis and close reading, since *margaliṭi* belongs both to the material vocabulary of wealth and to the epic’s system of poetic imagery.

Source-text function	Number	Percentage
Basic denotative meaning	20	50%
Metaphorical use	11	27.5%
Simile	9	22.5%
Total	40	100%

Table 1: Functional distribution of Georgian *margaliṭi* in the dataset

Across the dataset, de la Torre consistently renders *margaliṭi* as *perla*, whereas Roca Barea displays a wider lexical range. She uses *perla* in thirty-four of the forty corresponding passages and selects semantically shifted alternatives in the remaining six cases, including *diamante*, *joya*, and *piedra(s) preciosa(s)*. The contrast therefore lies not in the presence or absence of the pearl image throughout either translation but in the translators' different thresholds for replacing it. De la Torre tends to preserve the source lexeme even when the Spanish formulation remains structurally close to the source passage. Roca Barea is more willing to select an alternative that foregrounds a contextually salient property of the referent.

Analytical dimension	De la Torre	Roca Barea
Available Spanish correspondences	38 of 40	35 of 40
Denotative renderings	37 of 40	28 of 40
Semantically shifted renderings	1 of 40	7 of 40
No corresponding passage	2 of 40	5 of 40
Overall tendency	Predominantly lexical continuity and structural proximity	More frequent contextual specification and poetic reformulation

Table 2: Quantitative distribution of the Spanish renderings of Georgian *margaliṭi*.

As shown in Table 2, de la Torre provides a Spanish correspondence for 38 of the 40 Georgian occurrences, whereas Roca Barea provides one for 35 occurrences. De la Torre uses a denotative rendering in 37 cases and a semantically shifted rendering in one case. Roca Barea uses a denotative rendering in 28 cases and a semantically shifted rendering in seven cases. Three metaphor/simile shifts were identified in de la Torre's translation, compared with seven in Roca Barea's translation. These figures support the interpretation that de la Torre predominantly preserves lexical continuity and source-text structure, whereas Roca Barea more frequently employs semantic substitution and figurative reformulation.²

3.2 Basic denotative meaning uses

Basic denotative meaning passages establish the lexical baseline because *margaliṭi* refers to pearls as objects of adornment, exchange, or treasure. Even here, lexical substitution is meaningful: replacing "pearl" with "diamond" or with a superordinate term changes the inventory of valuables and weakens recurrence across literal and figurative contexts.

² Percentages are calculated relative to all forty occurrences identified in the Georgian source text. "No corresponding passage" indicates that the relevant passage has no Spanish correspondence in the corpus.

Example 1: verse 3.84

ხშირად ესხა მარგალიტი ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა.

(GEO - RUSTAVELI)

- (1a) *xšir-ad* *esxa* *margaliṭ-i³* *lagam-abžar-unagir-s-a*
 richly-ADV adorn.S3SG.AOR pearl-NOM.SG bridle-armor-saddle-DAT.SG-EMPH
 ‘The bridle, armor, and saddle were richly adorned with pearls.’

(SPAN - TORRE)

- (1b) *Su* *armadura* *su* *brida* *y* *su*
 poss.3SG armor poss.3SG bridle and poss.3SG

montura *esta-ban* *profusamente* *guarnecid-as* *de*
 saddle aux-S3PL.IMPF richly adorned-F.PL with

perla-s
 pearl-PL

‘His armor, his bridle and his saddle were richly adorned with pearls.’

(SPAN – BAREA)

- (1c) *Las* *brid-as,* *la* *armadura* *y*
 art.F.PL bridle-F.PL art.F armor and

la *silla* *est-án* *repujad-as* *con* *diamant-es*
 art.F saddle aux-S3PL.PRES emboss-F.PL. with diamond-PL.

‘The bridles, the armor and the saddle are embossed with diamonds.’

The Georgian noun denotes decorative pearls. De la Torre maintains both the object type and the ornamental function through *perlas*. Roca Barea substitutes *diamantes*. The target passage remains coherent as a description of luxurious equipment, but the substitution changes the material image. Pearls evoke organic lustre and rounded ornamentation; diamonds foreground brilliance and hardness. Because the referent is concrete, the shift cannot be explained solely as the clarification of a metaphor. It is a lexical reinterpretation within the semantic field of precious objects.

³ As noted in the analysis above, singular forms of *margaliṭi* are occasionally rendered in plural in the Spanish translations.

Example 2: verse 41.1060

მას მარგალიტსა მას ემასა, კბილთავე ფერსა, სძღვნიდიან.

(GEO - RUSTAVELI)

(2a) *mas* *margaliṭ-s-a* *mas* *qma-s-a*
that.DAT.SG pearl-DAT.SG-EMPH that.DAT.SG boy-DAT.SG-EMPH

kbil-ta-ve *per-s-a* *szgvnidian*
tooth-GEN.PL-FOC color-DAT.SG-EMPH gift.S3PL.ITERIMPF

‘They gifted (praise) to that youth who was like a pearl, of the colour of teeth.’

(SPAN - TORRE)

(2b) *regal-ándo-le* *perla-s* *de-l* *color* *de*
gift-S3PL.GER-him pearl-PL of-ART.M color of

l-os *diente-s* *de-l* *caballero*
ART-M.PL. tooth-PL of-ART.M gentleman

‘Gifting him pearls of the colour of the gentleman’s teeth.’

(SPAN – BAREA)

(2c) *su-s* *diente-s* *brilla-n* *a lo lejos* *como*
POSS-PL tooth-PL shine-3SG.PL.PRES in the distance like

la-s *perla-s* *que* *rechaz-ó*
ART.F-PL pearl-PL that rejected-3SG.PFV

‘His teeth shine in the distance like the pearls he rejected.’

Example 3: verse 46.1177

თვალ-მარგალიტი ავიღე, რაც ოდენ ამეღებოდა

(GEO - RUSTAVELI)

(3a) *tval-margaliṭ-i* *aviḡe* *ra-c* *oden*
gemstone-pearl-NOM.SG take.s1SG.AOR which-FOC only

ameḡeboda
take.s3SG.AOR.PASS

‘I took the gemstone-pearl, which only could be taken.’

(SPAN - TORRE)

- (3b) *saqu-é* *cuanto* *pud-e* *en*
 take out-S1SG.PFV as much can-S3SG.PFV in

gema-s *y* *perla-s*
 gemsone.PL and pearl-PL

‘I took as many gems and pearls as I could.’

(SPAN – BAREA)

- (3c) *y* *tom-é* *joya-s* *y* *perla-s*
 and take-S1SG.PFV jewel-PL and pearl-PL
- de* *gran* *valor* *tant-as* *como*
 of great value as many-F.PL as
- pud-e* *transport-ar*
 can-S1SG.PFV transport-INF

‘And I took jewels and pearls of great value, as many as I could transport.’

Example 4: verse 52.1372

ოქროც რამე წაიტანეს, მარგალიტი ღარიბები

(GEO - RUSTAVELI)

- (4a) *okro-c* *rame* *çaiṭanes* *margaliṭ-i* *garib-eb-i*
 gold.NOM.SG-FOC something carry.S3PL.AOR pearl-NOM.SG rare-PL-NOM

‘Some gold as well they carried away, and rare pearls.’

(SPAN - TORRE)

- (4b) *Llev-aron* *con* *ellos* *algo* *de*
 carry-3PL.PFV with them some of
- oro* *rar-as* *perla-s*
 gold rare-F.PL pearl -PL

‘They carried away some gold, rare pearls.’

(SPAN – BAREA)

(4c)	<i>Tom-an</i>	<i>también</i>	<i>algun-as</i>	<i>piedr-as</i>	<i>precios-as</i>
	take-S3PL.PRES	also	some-F.PL	stone- F.PL	precious-F.PL
	<i>y</i>	<i>un</i>	<i>poc-o</i>	<i>de</i>	<i>oro</i>
	and	INDEF	little-M	of	gold

‘They take also some precious stones and a little gold.’

De la Torre retains the specific reference to pearls in the phrase *raras perlas*, thereby preserving both the noun and the source text’s indication of rarity. Roca Barea, by contrast, renders the expression as *piedras preciosas*, replacing the specific reference to pearls with the broader category of precious stones. This solution preserves the semantic field of valuable objects but weakens the connection with the pearl imagery used elsewhere in the epic, particularly in metaphors and similes involving teeth and tears.

Example 5: verse 53.1385

თვალ-მარგალიტი ღარიბი უძღვნა ოქროსა გობითა.

(GEO - RUSTAVELI)

(5a)	<i>tval-margaliṭ-i</i>	<i>ğarib-i</i>	<i>udzğvna</i>	<i>okro-s-a</i>	<i>gob-it-a</i>
	gemstone-NOM.SG	rare-NOM.SG	offer.S3SG.AOR	gold-GEN.SG-EMPH	tray-INS.SG-EMPH

‘He offered a rare gemstone on a golden tray.’

(SPAN - TORRE)

(5b)	<i>Les</i>	<i>d-io</i>	<i>rar-as</i>	<i>joya-s</i>	<i>y</i>
	them	give-S3SG.PFV	rare-F.PL	jewel.PL	and
	<i>perla-s</i>	<i>en</i>	<i>una</i>	<i>jofaina</i>	<i>de</i>
	pearl-PL	in	INDEF	basin	of
					<i>oro</i>
					gold

‘He gave them rare jewels and pearls in a golden basin.’

(SPAN – BAREA)

(5c)	<i>Por último</i>	<i>les</i>	<i>ofrec-ió</i>	<i>una</i>	<i>bandeja</i>
	finally	them	offer-3PL-PFV	INDEF	tray
	<i>de</i>	<i>oro</i>	<i>cargad-a</i>	<i>con</i>	<i>joya-s</i>
	of	gold	loaded-F	with	jewel-PL

y **perla-s**
and **pearls-PL**

‘Finally he offered them a golden tray, loaded with jewels and pearls.’

De la Torre retains the specific noun and the marking of rarity. Roca Barea generalises pearls to *piedras preciosas*. The broader term preserves the field of wealth but removes the organic gemstone category that connects this inventory with the epic’s metaphors for teeth and tears. Locally, the substitution is semantically plausible. Globally, it contributes to a less repetitive but also less cohesive pearl motif.

The basic denotative meaning results show that the contrast between the translations is present before figurative interpretation begins. De la Torre’s default is lexical recurrence. Roca Barea’s alternatives often maintain the general semantic field while modifying specificity. This tendency prepares the ground for more consequential shifts in metaphorical and comparative passages.

3.3 Metaphorical uses

In metaphorical contexts, *margaliṭi* commonly represents teeth or the aesthetic value of discourse. The source text relies on a conventional network in which roses and coral evoke lips or cheeks, while pearls evoke teeth. Because the image is recurrent, a translator may preserve a compact conventional metaphor, explain the bodily referent, or convert the metaphor into an explicit comparison.

Example 6: verse 0.7

აქამდის ამბად ნათქვამი, აწ მარგალიტი წყობილი

(GEO - RUSTAVELI)

(6a)	<i>akamdis</i>	<i>amb-ad</i>	<i>natkvam-i</i>	<i>aç</i>	<i>margaliṭ-i</i>
	until now	tale-ADV.SG	told-NOM.SG	now	pearl-NOM.SG

çqobil-i
arranged-NOM.SG

‘What has until now been told as a tale now is arranged as pearl(s) on a necklace.’

(SPAN - TORRE)

(6b)	<i>Hasta</i>	<i>est-e</i>	<i>instante</i>	<i>la</i>	<i>historia</i>	<i>sólo</i>
	until	this-M.SG	moment	ART.F.SG	story	only
	<i>canta-da</i>	<i>ha</i>	<i>sido</i>	<i>hoy</i>	<i>ser-á</i>	
	told-PTCP	AUX.3SG.PRF	AUX.PTCP	today	COP.S3SG.FUT	

<i>un-a</i>	<i>perla</i>	<i>engar zad-a</i>	<i>en</i>	<i>el</i>	<i>collar</i>
INDEF-F.SG.	pearl	strung.PTCP-F.SG.	on	ART.M.SG	necklace

‘Until now, this story has only been told; today it will become a pearl strung on the necklace.’

(SPAN – BAREA)

(6c)	<i>Que</i>	<i>antes</i>	<i>er-a</i>	<i>sólo</i>	<i>un-a</i>
	what	once	COP-S3SG.IMPF	only	INDEF-F.SG

<i>fábula</i>	<i>y</i>	<i>ahora</i>	<i>es</i>	<i>como</i>	<i>collar-es</i>
fable	and	now	COP.S3SG.PRES	like	necklace-PL

<i>de</i>	<i>perla-s</i>
of	pearl-PL

‘What was once just a fable is now like pearl necklaces.’

Example 7: verse 18.480

მუნ ვარდსა შუა შვენოდეს ძოწ-მარგალიტნი ტყუბანი.

(GEO - RUSTAVELI)

(7a)	<i>mun</i>	<i>vard-s-a</i>	<i>šua</i>	<i>švenodes</i>
	there	rose-DAT.SG-EMPH	amidst	shine.S3SG.CONJ

<i>zoč-margaliṭ-n-i</i>	<i>tqub-an-i</i>
coral-pearl-PL-NOM	twin-PL-NOM

‘There, amidst the rose, shone corals and pearls like twins.’

(SPAN - TORRE)

(7b)	<i>Alli</i>	<i>entre</i>	<i>la-s</i>	<i>rosa-s</i>	<i>luc-ían</i>	<i>lo-s</i>
	there	between	ART.F-PL	rose-PL	shine-S3PL.IMPF	ART.M-PL

<i>gemelo-s</i>	<i>de</i>	<i>coral</i>	<i>y</i>	<i>de</i>	<i>perla-s</i>
twin-PL	of	coral	and	of	pearl-PL

‘There, between the roses, shone the twins of coral and pearls.’

(SPAN – BAREA)

(7c)	<i>Junto</i>	<i>a</i>	<i>su-s</i>	<i>mejilla-s</i>	<i>de</i>
	together	with	POSS-PL	cheek-PL	of

<i>rosa</i>	<i>brill-aban</i>	<i>diente-s</i>	<i>como</i>	<i>perla-s</i>	<i>y</i>
rose	sparkle-3PL-IMPF	tooth-PL	like	pearl-PL	and

<i>labio-s</i>	<i>de</i>	<i>coral</i>
lip-PL	of	coral

‘Together with her rosy cheeks, her pearl-like teeth and coral-colored lips sparkled.’

The Georgian compound functions as a compact metaphorical designation within a conventional facial description. De la Torre reproduces its compact imagery and leaves the bodily referents implicit. Roca Barea identifies *dientes* and *labios* and introduces *como* before *perlas*. Her version is semantically more explicit and anatomically easier to process, but it changes the trope from metaphorical naming to comparison. It also redistributes the image by assigning pearl specifically to teeth and coral to lips. The result illustrates a recurrent target-text strategy: interpretation is incorporated into the line rather than left to the reader.

Example 8: verse 39.961

ვინ მარგალიტსა გარეშე მოსცავს ძოწისა ბაგიითა

(GEO - RUSTAVELI)

(8a)	<i>vin</i>	<i>margalit-s-a</i>	<i>gareše</i>	<i>moscavs</i>
	who	pearl-DAT.SG-EMPH	from the outside	surround.S3SG.PRES

<i>zoč-is-a</i>	<i>bag-it-a</i>
coral-GEN.SG-EMPH	lip-INS.SG-EMPH

‘Who surrounds the pearl(s) with coral lips from the outside.’

(SPAN - TORRE)

(8b)	<i>ella</i>	<i>que</i>	<i>rode-a</i>	<i>la</i>	<i>perla</i>
	she	who	surround-S3SG.PRES	ART.F	pearl

<i>con</i>	<i>el</i>	<i>labio</i>	<i>de</i>	<i>coral</i>
with	ART.M	lip	of	coral

‘She who surround the pearl with the coral lip.’

(SPAN – BAREA)

(8c)	<i>aquell-a</i>	<i>cuy-os</i>	<i>labio-s</i>	<i>exquisit-os</i>	<i>de</i>
	the one-F.SG	whose-M.PL	lip-PL	exquisite-M.PL.	of

<i>coral</i>	<i>aureol-an</i>	<i>perla-s</i>	<i>inigualable-s</i>
coral	surround-S3PL.PRES	pearl-PL	unparallel-PL

‘The one whose exquisite coral lips surround unparallelled pearl(s).’

Example 9: verse 46.1158

ვარდი ერთგან შეეწება, მარგალიტსა არ აჩენდა

(GEO - RUSTAVELI)

(9a)	<i>vard-i</i>	<i>ert-gan</i>	<i>šeeṭeba</i>	<i>margaliṭ-s-a</i>
	rose-NOM.SG	one.GEN.SG-of	stick_together.S3SG.	pearl-DAT.SG

<i>ar</i>	<i>ačenda</i>
not	show.S3SG.AOR

‘The rose is stuck together in one place, it showed no pearl.’

(SPAN - TORRE)

(9b)	<i>hi-zo</i>	<i>pegar-se</i>	<i>a</i>	<i>la</i>	<i>rosa</i>	<i>no</i>
	make-S3SG.PFV	stick-REFL	to	ART	rose	not

<i>mostr-ó</i>	<i>la-s</i>	<i>perla-s</i>
show-S3SG.PFV	ART-PL	pearl-PL

‘She made the rosestick together, she didn’t show the pearls.’

(SPAN – BAREA)

(9c)	<i>su-s</i>	<i>labio-s</i>	<i>de</i>	<i>rosa</i>	<i>se</i>
	POSS-PL	lip-PL	of	rose	REFL

<i>cerr-aban</i>	<i>uno</i>	<i>sobre</i>	<i>otr-o</i>	<i>escond-iendo</i>
close-S3PL.IMPF	one	over	other-M.SG	hide-GER

<i>la-s</i>	<i>perla-s</i>
ART.F-PL	perle-PL

‘Her rose-colored lips closed over one another hiding the pearls.’

Example 10: verse 47.1219

მე მარგალიტსა მოგიძვკი, თქვენ ქვრიბი დაგიოესია

(GEO - RUSTAVELI)

- (10a) *me* *margaliṭ-s-a* *mogimḳi* *tkven*
 I pearl-DAT.SG-EMPH harvest.S1SG.FUT you

kvrin-i *dagitesia*
 millet-NOM.SG sow.S2PL.PRF

‘I will harvest the pearls for you, you sowed millet.’

(SPAN - TORRE)

- (10b) *sebr-asteis* *mijo* *y* *yo* *para*
 sow-S2PL.PFV millet and I for

vosotros *cosecho* *perla-s*
 you.M.2PL harvest-S1SG.PRES pearl-PL

‘You have sown millet and I harvest pearls for you.’

(SPAN – BAREA)

- (10c) *Donde* *vosotros* *hab-éis* *sebr-ado* *avena*
 where You.M.2PL AUX-S2PL.PRF sow-GER oat

yo *ha-ré* *cosecha* *de* *rar-as*
 I COP-S1SG.FUT reap of rare-F.PL

perla-s
 pearl-PL

‘Where you have sown oats, I will reap rare pearls.’

Here “pearl” signifies a valuable result contrasted with an ordinary grain. Both translators preserve the pearl element of the antithesis and the agricultural frame. De la Torre retains *mijo* “millet”, whereas Roca Barea selects *avena* “oats” and adds *raras* “rare” to *perlas*. The exact grain changes, but the contrast between modest seed and precious harvest remains. This passage shows that Roca Barea’s interpretive additions may reinforce an evaluative relation already implicit in the source. The substitution affects lexical detail without dismantling the metaphorical architecture.

Across the metaphorical category, de la Torre generally preserves both the pearl image and the source text’s degree of implicitness. Roca Barea often retains the broader conceptual association but makes the intended referent explicit or changes the formal relationship between image and referent. For example, by adding *dientes* “teeth”, she explicitly identifies what the pearl image denotes, while the use of *como* “like” transforms a metaphor into an overt simile. These

solutions facilitate interpretation for the target reader but reduce the ambiguity and semantic compression of the source-text imagery.

3.4 Comparative uses

Comparative passages overtly connect *margaliṭi* with another entity or property. They provide especially clear evidence for two dimensions of translation: lexical image selection and explicitness. A translator may retain both the marker and the noun, substitute a different precious object, or reorganise the syntax so that similarity is expressed by a verb or adjective rather than *como*.

Example 11: verse 0.9

ვით მარგალიტი ობოლი, ხელის-ხელ საგოგმანები.

(GEO - RUSTAVELI)

(11a)	<i>vit</i>	<i>margaliṭ-i</i>	<i>obol-i</i>
	like	pearl-NOM.SG	orphaned-NOM.SG

<i>xelisxel</i>	<i>sagogmanebi</i>
from hand to hand	cherished

‘Like an orphaned pearl, cherished from hand to hand’

(SPAN - TORRE)

(11b)	<i>ha</i>	<i>llega-do</i>	<i>a</i>	<i>ser</i>	<i>como</i>
	AUX.3SG.PRF	arrive-PTCP	to	be	like

<i>un-a</i>	<i>perla</i>	<i>solitari-a</i>	<i>pasa-ndo</i>	<i>de</i>
INDEF-F.SG	pearl	solitary-F.SG	pass-GER	from

<i>mano</i>	<i>en</i>	<i>mano</i>
hand	to	hand

‘It has become like a solitary pearl passed from hand to hand.’

(SPAN – BAREA)

(11c)	<i>nuestr-os</i>	<i>descendient-es</i>	<i>la</i>	<i>transmitir-án</i>	<i>de</i>
	POSS.1.PL-M.PL	descendant-PL	ART.F	transmit-S3PL.FUT	from

<i>mano</i>	<i>en</i>	<i>mano</i>	<i>como</i>	<i>un-a</i>	<i>joya</i>
hand	to	hand	like	INDEF-F.SG	jewel

‘Our descendants will pass it down from hand to hand, like a treasure.’

Both translations retain an explicit comparison. De la Torre uses *perla* and remains lexically close, while *solitaria* reflects the surface meaning of the Georgian modifier more directly than its evaluative force. Roca Barea replaces pearl with *joya*, a broader term that foregrounds worth and transmissibility. Her solution captures the idiomatic idea of something treasured and handed down, but it removes the specific pearl image. The example therefore reveals a trade-off between lexical correspondence and contextual interpretation.

Example 12: verse 4.160

თვალთათ ვითა მარგალიტი ცხელი ცრემლი გადმოვარა.

(GEO - RUSTAVELI)

(12a)	<i>tval-ta-t</i>	<i>vit-a</i>	<i>margaliṭ-i</i>	<i>cxel-i</i>	<i>creml-i</i>
	eye-GEN.PL-INSTR	like-EMPH	pearl-NOM.SG	hot-NOM.SG	tear-NOM.SG

gadmogvara

shed.S3SG.O3SG.AOR

‘Hot tears fell from his eyes like pearls.’

(SPAN - TORRE)

(12b)	<i>desde</i>	<i>su-s</i>	<i>ojo-s</i>	<i>las</i>	<i>ardient-es</i>
	from	POSS.3SG-PL	eye-PL	ART.F.PL	burning-PL

lágrima-s

tear-PL

brot-aron

sprout-S3PL.PFV

como

like

perla-s

pearl-PL

‘From his eyes the burning tears sprouted like pearls.’

(SPAN - BAREA)

(12c)	<i>desde</i>	<i>su-s</i>	<i>ojo-s</i>	<i>corr-en</i>	<i>lágrima-s</i>
	from	POSS.3.sg-PL	eye-PL	run-3PL.PRES	tear-PL

ardient-es

burning-PL

como

like

diamante-s

diamond-PL

‘From his eyes run burning tears like diamonds.’

De la Torre retains both the comparison marker and *perlas*. The source image can evoke rounded shape, lustre, and the movement of tears. Roca Barea substitutes *diamantes* while keeping the explicit comparison. Diamond intensifies brilliance and transparency but is less compatible with the rounded movement implied by a tear. The substitution thus reweighs the perceptual basis of the image: visual sparkle becomes more prominent than shape and organic sheen. It also shifts the symbolism from a recurrent pearl motif to a more heterogeneous vocabulary of precious stones.

Example 13: verse 28.630

თვალთათ ვითა მარგალიტი ცრემლი ცხელი გარდმოთოვა.

(GEO - RUSTAVELI)

(13a)	<i>tval-ta-t</i>	<i>vit-a</i>	<i>margaliṭ-i</i>	<i>creml-i</i>
	eye-GEN.PL-INSTR	like-EMPH	pearl-NOM.SG	tear-NOM.SG

cxeli

hot-NOM.SG

gardmotova

snow.S3SG.O3SG.AOR

‘Hot tears, like pearls, fell from the eyes.’

(SPAN - TORRE)

(13b)	<i>y</i>	<i>a modo de</i>	<i>perla-s</i>	<i>de</i>	<i>su-s</i>
	and	as a kind of	pearl-PL	from	POSS-PL

ojo-s

eye-PL

brot-aron

sprout-S3PL.PFV

ardiente-s

burning-PL

lágrima-s

tears-PL

‘And, like pearls, burning tears sprouted from his eyes.’

(SPAN – BAREA)

(13c)	<i>y</i>	<i>calid-as</i>	<i>lágrima-s</i>	<i>flu-ían</i>	<i>como</i>
	and	warm-PL	tears-PL	flow-S3PL.IMPF	like

perla-s

pearl-PL

de

from

su-s

POSS-PL

ojo-s

eye-PL

‘And warm tears flowed like pearls from his eyes.’

Example 14: verse 36.901

კბილნი - ვითა მარგალიტნი, ბაგე - ვარდი ნაპობარი.

(GEO - RUSTAVELI)

(14a)	<i>kbil-n-i</i>	<i>vit-a</i>	<i>margaliṭ-n-i</i>	<i>bage</i>	<i>vard-i</i>	<i>napobar-i</i>
	tooth-PL-NOM	like-EMPH	pearl-PL-NOM	lip- NOM.SG	rose-NOM.SG	opened-NOM.SG

‘Teeth like pearls, lips like a opened rose.’

(SPAN - TORRE)

(14b)	<i>diente-s</i>	<i>como</i>	<i>perla-s</i>	<i>labio-s</i>	<i>como</i>
	tooth-PL	like	pearl-PL	lip-PL	like

<i>partida</i>	<i>rosa</i>
game	rose

‘Teeth like pearls, lips like a game of roses.’

(SPAN – BAREA)

(14c)	<i>su-s</i>	<i>labio-s</i>	<i>son</i>	<i>como</i>	<i>rosa-s</i>
	POSS-PL	lip-PL	be.3PL.PRES	like	rose-PL

<i>y</i>	<i>su-s</i>	<i>diente-s</i>	<i>parec-en</i>	<i>perla-s</i>	<i>brillante-s</i>
and	POSS-PL	tooth-PL	appear-PL.PRES	pearl-PL	shiny-PL

‘Her lips are like roses and her teeth look like shiny pearls.’

Example 15: verse 60.1558

კვლა მარგალიტი ათასი, მართ ვითა კვერცხი ტრედისა,

(GEO - RUSTAVELI)

(15a)	<i>kvla</i>	<i>margalit-i</i>	<i>atas-i</i>	<i>mart</i>	<i>vit-a</i>
	again	pearl-NOM.SG	thousand-NOM.SG	as	like-EMPH

<i>kvercx-i</i>	<i>ṭred-is-a</i>
egg-NOM.SG	dove-GEN.SG-EMPH

‘Again a thousand pearls, as (big) as a dove’s egg’

(SPAN - TORRE)

(15b)	<i>después</i>	<i>mil</i>	<i>perla-s</i>	<i>como</i>	<i>un</i>
	then	thousand	pearl-PL	like	INDEF

<i>huevo</i>	<i>de</i>	<i>paloma</i>
egg	from	dove

‘Then thousand pearls, like a dove’s egg’

(SPAN – BAREA)

(15c)	<i>mil-es</i>	<i>de</i>	<i>piedra-s</i>	<i>precios-as</i>	<i>parecid-as</i>
	thousand-PL	of	stone-PL	precious-F.PL	similar-F.PL

<i>por</i>	<i>su</i>	<i>tamaño</i>	<i>a</i>	<i>huevo-s</i>
for	their	size	to	egg-PL

<i>de</i>	<i>paloma</i>
of	dove

‘Thousands of gemstones, about the size of dove’s eggs’

The comparison concerns size rather than symbolic value. De la Torre preserves *perlas* and *como*. Roca Barea generalises the noun to *piedras preciosas* and renders similarity through *parecidas por su tamaño*. Her version makes the relevant dimension explicit, which improves precision, but it again replaces the specific object with a superordinate category. The passage illustrates how explication and generalisation can coexist: one aspect of meaning becomes more specific while another becomes less specific.

The comparative data confirms that de la Torre’s central tendency is not merely a preference for literal vocabulary. He also usually preserves the source relation between comparison marker, image, and referent. Roca Barea’s solutions are more variable. She may retain the explicit comparison but replace the image or preserve similarity through a different grammatical construction. These changes often produce idiomatic and vivid Spanish, yet they weaken the patterned recurrence of *margaliṭi*.

4. Discussion

4.1 De la Torre: denotative continuity and structural proximity

De la Torre’s translation is characterized by a strong preference for *perla* as the default equivalent of *margaliṭi*. This preference operates across all three functional categories. In concrete inventories, *perla* preserves taxonomic specificity. In metaphors, it maintains the conventional association between pearls and teeth or literary value. In similes, it typically remains linked to an overt comparative marker such as *como*. The resulting target text sustains lexical cohesion: readers encounter the same image in descriptions of treasure, physical appearance, particularly teeth, tears, and poetic form.

This continuity is particularly important in a poem whose imagery is cumulative. Repetition does not merely reproduce vocabulary; it establishes a network of values. Pearls are material valuables, but their properties also motivate figurative mappings. When the same noun is retained, the literal passages support the metaphors and comparisons, while the figurative passages enrich later literal mentions. De la Torre’s strategy allows this network to remain visible in Spanish.

Structural proximity is also evident in the treatment of compact Georgian compounds and parallel constructions. In *tval-margaliṭi*, de la Torre unpacks the Georgian compound as *gemas y perlas* while preserving the coordination of precious objects. In the millet-and-pearls antithesis, he retains both lexical fields and their parallel verbal pattern. Such choices can produce a target text that feels closer to the source’s organisation than an independently idiomatic Spanish poem might. Yet the benefit is analytical and poetic continuity: the reader can trace recurring structures rather than receiving a new local solution in each passage.

De la Torre is not mechanically literal. The dataset includes syntactic reorganisation and occasional shifts in explicitness. His translation of verse 0.7 develops the necklace setting, and some comparison structures are phrased through Spanish constructions that differ from Georgian. Nevertheless, these adjustments usually occur around a stable lexical core. His dominant procedure is image retention in Van den Broeck's sense, supported by denotative equivalence in Koller and Henjum's framework.

The limitations of this strategy should also be acknowledged. A source-oriented solution may retain an image whose interpretation is less immediate for Spanish readers. Literal rendering of a modifier or compact metaphorical expression can leave semantic relations underexplained. In verse 0.9, *perla solitaria* reproduces the surface value of the Georgian expression but may reproduce the lexical image of the source while leaving some of its contextual implications underdetermined. Structural fidelity is therefore not identical with functional adequacy. It is one priority among several.

4.2 Roca Barea: connotative selection and interpretive reformulation

Roca Barea's translation displays a broader repertoire of lexical and rhetorical solutions. She uses *perla* frequently, but she is more willing to substitute *diamante*, *joya*, or *piedra preciosa*. These alternatives remain within the semantic field of precious objects, yet each profiles different properties. *Joya* foregrounds value and transmissibility. *Piedra preciosa* generalises the class and is well suited to treasure inventories. *Diamante* intensifies brilliance, transparency, and prestige. The pattern suggests contextual selection rather than strict motif preservation.

The tears-as-pearls passages offer the clearest example. By using *diamantes*, Roca Barea highlights optical sparkle. This can make the comparison visually forceful for a modern reader, but it alters the embodied geometry of the image. A pearl is rounded, smooth, and organic; a cut diamond is faceted and hard. The source comparison can draw simultaneously on shape, lustre, and value, whereas the substituted image concentrates attention on brilliance. The translation is therefore not semantically poorer in a simple sense. It is differently selective.

Generalisations such as *piedras preciosas* have a different effect. They preserve the field of wealth while decreasing lexical specificity. In a single inventory, this may be economical and idiomatic. Across the whole poem, however, repeated generalisation disperses the pearl motif. A target reader may perceive a rich range of gemstones without recognizing that the source repeatedly returns to one lexeme. Corpus-based analysis makes this cumulative consequence visible in a way that isolated close reading may not.

Roca Barea also changes the degree of figurative explicitness. In the facial imagery of verse 18.480, she names *dientes* and *labios* and introduces *como*. This interpretive reformulation resolves the bodily referents and turns metaphorical identification into comparison. In verse 0.7, the story arranged as a pearl becomes something that is "like" pearl necklaces. Such solutions guide reception and reduce processing difficulty. At the same time, they limit the source text's compactness and the possibility of holding literal and figurative readings in suspension.

Her translation profile should not be reduced to inconsistency. The variation can be understood as a target-oriented poetics that responds to the locally dominant feature of each passage. Where value is central, she may use *joya*; where brilliance matters, *diamante*; where the inventory is general, *piedras preciosas*; where the referent is obscure, she may explain it. The cost is reduced lexical regularity. The benefit is contextual vividness and accessibility. The central analytical point is that local optimisation and global motif preservation do not always coincide.

4.3 Comparing the translational patterns

The comparison supports the initial hypothesis but also refines it. De la Torre is more consistently denotative and source-oriented, while Roca Barea is more frequently connotative and interpretive. Yet the distinction is gradual rather than absolute. Both translators preserve *perla* in many passages, both reorganise syntax, and both occasionally make implied information explicit. Their difference lies in the frequency and distribution of these interventions.

Three analytical axes summarise the contrast. The first is lexical specificity. De la Torre generally retains the specific noun “pearl”; Roca Barea more often moves upward to a superordinate term or sideways to another precious object. The second is motif continuity. De la Torre’s repetition foregrounds the poem’s patterned vocabulary; Roca Barea’s variation creates local stylistic diversity. The third is figurative explicitness. De la Torre more often leaves metaphorical interpretation within the image, whereas Roca Barea more readily names the referent or marks comparison overtly.

These axes interact. A solution such as *dientes como perlas* retains the “pearl” noun but alters figurative form through explication. *Diamantes* in a tear’s comparison retains the precious-stone domain and the comparative structure but changes the image. The phrase *Piedras preciosas parecidas por su tamaño* explicitly identifies size as the basis of comparison while replacing the specific term *perlas* with the more general *piedras preciosas*. A multidimensional description better captures how lexical, grammatical, and rhetorical choices operate together.

The findings also have implications for the study of mediated translation. Since both Spanish versions rely on intermediary texts, the divergences identified in the rendering of *margaliṭi* cannot automatically be attributed to independent choices made by the Spanish translators. Some may reflect the wording of the English, French, or Italian versions consulted. Nevertheless, the recurring patterns observed in the Spanish renderings of this lexeme remain relevant. Within the limits of the present dataset, these patterns point to different tendencies in the treatment of *margaliṭi*, regardless of whether individual solutions originated with the Spanish translator or were inherited from an intermediary version. Future research could extend the alignment to the intermediary texts in order to determine which shifts were inherited and which may have been introduced in the Spanish translations.

4.4 Implications for corpus-based literary translation research

The study demonstrates the methodological value of tracing one lexeme across an entire literary work. Traditional close reading is indispensable for explaining individual images, but it can overemphasise striking examples. Corpus retrieval establishes the full distribution and reveals whether a solution is typical, marginal, or category specific. The approach is especially useful for motifs whose significance emerges through repetition rather than through one canonical passage.

At the same time, frequency counts require careful interpretation. Counting every occurrence of *perla* as equivalent would conceal changes in number, syntax, comparison structure, and referent. Conversely, classifying every substitute as a loss would ignore contextually motivated gains. The most informative method combines a transparent coding scheme with close analysis of representative examples. Quantitative overview and qualitative interpretation are not competing procedures but mutually corrective stages.

The dataset further shows that lexical correspondence can function as a form of literary cohesion. Repeated wording in the source is itself a textual fact. A translation that varies synonyms may improve local elegance according to target-language norms but change the macrostructure of imagery. Corpus-based literary translation studies should therefore treat recurrence as an analytical category alongside sentence-level meaning and stylistic effect.

5. Conclusion

This study identified forty occurrences of Georgian *margaliṭi* in *The Knight in the Panther's Skin*, thirty-eight of which could be compared with at least one corresponding passage in the two Spanish translations. The analysis demonstrates that the treatment of this recurrent lexeme involves more than the selection of an equivalent for “pearl”. Translational decisions concerning lexical specificity, figurative structure, and interpretive explicitness also affect the continuity of the pearl motif across the target text. De la Torre predominantly retains the specific pearl image, whereas Roca Barea more frequently selects semantically shifted equivalents or makes implicit figurative relationships explicit. Within the limits of this lexeme-centered dataset, these patterns indicate different priorities in the Spanish treatment of *margaliṭi*: the former translation places greater emphasis on lexical recurrence, while the latter more often foregrounds the contextual properties of individual images.

The findings also demonstrate the value of combining quantitative corpus analysis with the close reading of selected passages. Frequency counts reveal recurring patterns that might remain unnoticed in the analysis of isolated examples, while contextual analysis shows that formally similar solutions do not necessarily perform the same semantic or poetic function. At the same time, the focus on a single lexeme limits the extent to which the findings can be generalized to the two translations as a whole. The observed patterns should therefore be understood as tendencies in the rendering of *margaliṭi*, rather than as comprehensive profiles of de la Torre's and Roca Barea's translation practices.

Further research could develop the present analysis in several directions. First, aligning the relevant passages with the English, French, and Italian intermediary versions would help determine whether particular lexical and figurative shifts were inherited from these texts or introduced in the Spanish translations. Second, the analysis could be extended to other recurrent elements of Rustaveli's imagery, including gemstones, flowers, colours, and references to physical appearance. This would show whether the tendencies identified for *margaliṭi* also occur in other semantic fields. Third, a larger multilingual comparison could examine whether the preservation or diversification of recurrent images varies systematically across target languages, periods, or intermediary translation traditions. Finally, the coding of lexical equivalence and figurative structure could be applied to the complete set of translations available in *Rustaveli Goes Digital*. Such an extension would provide a broader basis for investigating the relationship between local translation decisions, recurring poetic motifs, and textual cohesion in the international reception of Rustaveli's epic.

Appendix

	Verse	Rustaveli	Torre	Roca Barea
1	0.7	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
2	0.9.	<i>margaliṭi</i> (expl.)	DEN(expl.)	CON
3	3.84.	<i>margaliṭi</i>	DEN	CON
4	4.160	<i>margaliṭi</i> (expl.)	DEN (expl.)	CON
5	4.162	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
6	18.480	<i>zoç-margaliṭni</i>	DEN	DEN (expl.)
7	23.536	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
8	28.630	<i>margaliṭi</i> (expl.)	DEN (impl.)	DEN (expl.)
9	29.686	<i>margaliṭi</i> (expl.)	DEN (expl.)	DEN (expl.)
10	29.710	<i>margaliṭni</i>	DEN	DEN
11	29.719	<i>margaliṭni</i>	DEN	DEN
12	35.856	<i>margaliṭsa</i>	DEN	—
13	36.901	<i>margaliṭni</i> (expl.)	DEN (expl.)	DEN (impl.)
14	38.919	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
15	39.961	<i>margaliṭsa</i>	CON	DEN
16	41.1060	<i>margaliṭsa</i>	DEN	DEN (expl.)
17	46.1146	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
18	46.1158	<i>margaliṭsa</i>	DEN	DEN
19	46.1164	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
20	46.1167	<i>margaliṭsa</i>	DEN	CON
21	46.1176	<i>margaliṭi</i> (expl.)	DEN (expl.)	CON (impl.)

22	46.1177	<i>tval-margaliṭi</i>	DEN	DEN
23	46.1182	<i>margaliṭsa</i>	DEN	DEN
24	46.1195	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
25	47.1219	<i>margaliṭsa</i>	DEN	DEN
26	51.1324	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
27	52.1366	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
28	52.1372	<i>margaliṭi</i>	DEN	CON
29	53.1385	<i>tval-margaliṭi</i>	DEN	DEN
30	56.1426	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
31	58.1465	<i>margaliṭi</i> (expl.)	DEN (expl.)	DEN (expl.)
32	58.1467	<i>margaliṭa</i>	DEN	DEN
33	60.1553	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
34	60.1558	<i>margaliṭi</i>	DEN (expl.)	KON
35	60.1559	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN
36	61.1583	<i>ḵbil-margaliṭi</i>	—	—
37	61.1589	<i>margaliṭi</i>	—	—
38	63.1644	<i>margaliṭi</i>	DEN	—
39	63.1645	<i>margaliṭi</i>	DEN	—
40	63.1654	<i>margaliṭi</i>	DEN	DEN

Abbreviations

ADV	Adverbial		FUT	Future		PASS	Passive
AOR	Aorist		GEN	Genitive		PFV	Perfective
ART	Article		GER	Gerund		PL	Plural
AUX	Auxiliary		GEO	Georgian		POSS	Possessive
CON	Connotative		impl.	implicit		PRES	Present
CONJ	Conjunctive		IMPF	Imperfect		PRF	Perfect
COP	Copula		INDEF	Indefinite		PTCP	Participle
DAT	Dative		INF	Infinitive		REFL	Reflexive
DEN	Denotative		INS	Instrumental		S	Subject
EMPH	Emphatic		ITER	Iterative		SG	Singular
expl.	explicit		M	Masculine		SPAN	Spanish
F	Feminine		NOM	Nominative			
FOC	Focus marker		O	Object			

References

- Avidzba et al. 2023:** Avidzba, Leila; Kamarauli, Mariam; Tandaschwili, Manana; ‘Parallel Corpora and Implementation Possibilities in Multilingual Education (Georgian-Abkhazian Parallel Corpus of “The Knight in the Panther’s Skin”)’. In: *International Journal of Multilingual Education*, S. 88–89.
- De la Torre Botarro 1964:** De la Torre Botarro, Gustavo Alfredo; *El caballero de la piel de tigre*. [Epos heroico georgiano del siglo XII]; übers. von Gustavo Alfredo de la Torre Botarro. Santiago de Chile.
- Henschelmann 2004:** Henschelmann, Käthe; ‘Übersetzungsverfahren’. In: Kittel, Hans; Frank, Armin; Greiner, Neville; Hermans, Theo; Koller, Werner; Lambert, James; Paul, Franz (Hrsg.): *Ein internationales Handbuch zur Übersetzungsforschung*. 1. Teilband. Berlin/New York: De Gruyter Mouton, S. 388–406.
- Holmes et al. 1978:** Holmes, James S.; Lambert, James; van den Broeck, Raymond (Hrsg.), *Literature and Translation: New Perspectives in Literary Studies: with a basic bibliography of books on translation studies*. Leuven: Acco.
- Koller & Henjum 2020:** Koller, Werner; Henjum, Kjetil Berg; *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. 9., überarb. Auflage. Gütersloh: utb GmbH.
- Roca Barea 2003:** Roca Barea, María Elvira; *El caballero de la piel de tigre*. Shota Rustaveli; edición crítica y estudio preliminar von María Elvira Roca Barea. Málaga: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Málaga.
- Tandaschwili 2022:** Tandaschwili, Manana; *Digital Rustvelology*. Tbilisi: Iverioni Publishing.

Digital resources

- RGD:** *Rustaveli Goes Digital*. Multilingual parallel corpus. Available at: <https://www.rustaveli-goes-digital.de/> (accessed 19 July 2026).

მარგალიტის ეკვივალენტები
რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ ორ ესპანურ თარგმანში:
კორპუსზე დაფუძნებული კვლევა

იანიკ ლიდტკე
(ფრანკფურტის გოეთეს უნივერსიტეტი)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12154
jannik-liedtke@web.de || ORCID: 0009-0001-3754-3338

შესავალი

შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“ არა მხოლოდ ქართული ლიტერატურული კულტურული მემკვიდრეობის გამორჩეული ძეგლია, არამედ მსოფლიო კულტურული მემკვიდრეობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწარმოები. პოემა მსოფლიოს 58 ენაზე არის თარგმნილი და საერთაშორისო თარგმანის ისტორიისა და თარგმანმცოდნეობისათვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან რესურსს წარმოადგენს. „ვეფხისტყაოსნისადმი“ მეცნიერთა ინტერესი არა მხოლოდ პოემის კომპოზიციურ თხრობაში ან მეტრულ ორგანიზაციაშია, არამედ პოემის აფორისტულ სტილშიც, რომელიც მატერიალურ საგნებს, ფერებს, მცენარეებსა და ძვირფას ქვებს აფორისტულ ფუნქციას ანიჭებს და სილამაზის, სტატუსის, ემოციისა და პოეტური სახისმეტყველების გადმოსაცემად არის გამოყენებული. ჯერ კიდევ მე-12 საუკუნეში შექმნილი ეს მხატვრული შედევრი ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით საინტერესოა პოემის 58 თარგმანის ფონზე. დიდ მონაცემთა ბაზები და თანამედროვე ტექნოლოგიები დღეს საშუალებას იძლევა ვიკვლიოთ პოემის აფორისტული საშუალებები არა როგორც იზოლირებული პოეტური ორნამენტების კრებული, არამედ განვასორციელოთ სისტემური, კორპუსზე დაფუძნებული კვლევები იმის გამოსავლენად, თუ როგორ ტრანსფორმირდება თარგმანებში პოემის აფორისტული სტილი, როგორ განზოგადდება ან ხელახლა ინტერპრეტირდება აფორისტულად გამოყენებული ლექსიკური ერთეულები სხვადასხვა ენაზე შესრულებულ სამიზნე ტექსტებში.

წინამდებარე სტატია წარმოადგენს კორპუსზე დაფუძნებულ ლიტერატურულ-თარგმანმცოდნეობით კვლევას, რომელიც შეისწავლის, თუ რა ეკვივალენტებით არის გადმოცემული ლექსემა *მარგალიტი* შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ ორ ესპანურ თარგმანში და რით განსხვავდება ერთმანეთისაგან ეს ორი თარგმანი სტრატეგიების თვალსაზრისით.

1. მეთოდი

კვლევის თეორიული ჩარჩო სამ ძირითად თეორიულ კონცეფციას ეყრდნობა: ვერნერ კოლერისა და კეტილ ბერგ ჰენჯუმის ეკვივალენტობის მოდელს (2020), რაიმონდ ვან დენ ბრუკის (1981) მეტაფორის თარგმნის პროცედურებს და აფორისტული კომპრესიის თეორიას. ნაშრომი ემპირიული რესურსების კორპუსლინგვისტური დამუშავების მეთოდს იყენებს - კვლევა განხორციელდა შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმანების მულტი-ლინგვური პარალელური კორპუსის „*Rustaveli goes digital*“ ბაზაზე. კვლევაში გამოყენებულია როგორც კლასიკური (ფენომენოლოგიური, შედარებითი), ისე თანამედროვე, კორპუსზე დაფუძნებული მეთოდები. ამასთან, ამ უკანასკნელის შემთხვევაში გამოყენებულია დუალური მეთოდოლოგია, რომელიც აერთიანებს კვლევის კვანტიტატიურ და კვალიტატიურ მეთოდებს. გაანალიზებული ერთეულები კლასიფიცირებულია დედანში მათი სამი ძირითადი ფუნქციის მიხედვით: მარგალიტი, როგორც ავტოსემანტიკური ოდენობა (ანუ ლექსიკური ერთეულის მიმართება კონკრეტულ მარგალიტზე როგორც ძვირფას თვალზე), მარგალიტის მეტაფორული გამოყენების შემთხვევები და მარგალიტის პოეტური რეფორმულირება.

2. თეორიული ჩარჩო

როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, კვლევის თეორიული ჩარჩოს ერთ-ერთ ძირითად ღერძს წარმოადგენს ვერნერ კოლერისა და კეტილ ბერგ ჰენჯუმის ეკვივალენტობის მოდელი, კერძოდ, **დენოტაციური** და **კონოტაციური ეკვივალენტობა** (Koller & Henjum, 2020).

კოლერისა და ჰენჯუმის თეორიის მიხედვით, თარგმანში სრული იდენტობის მიღწევა ეკვივალენტობის თვალსაზრისით შეუძლებელია. ეკვივალენტობა არის

კონტექსტზე დამოკიდებული მიმართება, სადაც მთარგმნელი თავად განსაზღვრავს პრიორიტეტებს, თუ ეკვივალენტობის რომელი სახე გამოიყენოს თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში. კვლევის პროცესში ჩვენ შემდეგნაირად მივუსადაგეთ ეს თეორია საკვლევ მასალას:

- **დენოტაციური ეკვივალენტობა** გადმოსცემს მიმართებას წყაროსა და სამიზნე ენის გამონათქვამებს შორის ექსტრალინგვისტური (რეალური) შინაარსის დონეზე. მოცემულ კვლევაში ესპანური არსებითი სახელი *perla* („მარგალიტი“) მიხნეულია ქართული ლექსემის „მარგალიტი“ პირდაპირ დენოტაციურ ეკვივალენტად, ვინაიდან ორივე ლექსიკური ერთეული ზუსტად ერთსა და იმავე რეალურად არსებულ ობიექტს აღნიშნავს. ამ საბაზისო ხაზის შენარჩუნება უზრუნველყოფს ტექსტში **მარგალიტის მოტივის** გლობალურ ლექსიკურ უწყვეტობას.
- **კონოტაციური ეკვივალენტობა** გადმოსცემს ლინგვისტური გამონათქვამების სტილისტურ, ემოციურ, შეფასებითსა და ასოციაციურ ღირებულებებს. მაგალითად, როდესაც ერთ-ერთი ესპანური თარგმანის ავტორი მარია ელვირა როკა ბარეა *მარგალიტის* ეკვივალენტად თარგმანში იყენებს სიტყვებს *joya* (ძვირფასეულობა), *pieдра preciosa* (ძვირფასი ქვა) ან *diamante* (აღმასი), მთარგმნელი აქ უპირატესობას აძლევს კონოტაციურ ეკვივალენტობას. ამასთან, *Joya* და *pieдра preciosa* ინარჩუნებენ სიმდიდრის ზოგად სემანტიკურ ველს, მაგრამ კარგავენ ტაქსონომიურ სიზუსტეს. ხოლო *diamante*-ის შემოტანით წინა პლანზე გადმოდის ისეთი ასოციაციები, როგორებიცაა სიკაშკაშე, გამჭვირვალობა და სიმტკიცე, რაც ცვლის თავად მარგალიტის ხატის ბუნებას.

ცნობილია, რომ მეტაფორა და შედარება, როგორც მხატვრული ხერხი, კოგნიტურად მსგავსია, თუმცა ფორმალურად განსხვავებული ფიგურალური გამოხატვის შემთხვევებს წარმოადგენს. რუსთაველის პოემაში მარგალიტის ხატს გადააქვს ისეთი ფიზიკური თვისებები, როგორებიცაა სითეთრე, სიმრგვა-ლე, რეგულარულობა და ბრწყინვალება ისეთ რეფერენტებზე, როგორებიცაა კბილები ან ცრემლები. აქ ლინგვისტური ფორმა განსაზღვრავს რეცეფციას: მეტაფორა ახდენს ხატისა და რეფერენტის იდენტიფიცირებას ან მჭიდრო ასოცირებას (მაგ.

„ძოწ-მარგალიტნი“), ხოლო შედარება მკითხველს პირდაპირ მიუთითებს მსგავსების კავშირზე (მაგ. „ვითა მარგალიტი“).

მეტაფორის თარგმნის გასაანალიზებლად შემოვიტანეთ რაიმონდ ვან დენ ბრუკის სამი პროცედურის კონცეფციას:

1. ვიწრო გაგებით / ზუსტი მნიშვნელობით (*Sensu stricto*) თარგმანი: ორიგინალის ხატის სრული შენარჩუნება სამიზნე ტექსტში (მაგ. მარგალიტის დატოვება მარგალიტად).
2. ხატის ჩანაცვლება (*Image substitution*): ორიგინალის ხატის შეცვლა სხვა, ალტერნატიული ხატით (მაგ. მარგალიტის ჩანაცვლება ალმასით).
3. პერიფრაზი (*Paraphrase*): ფიგურალური ენის თარგმნა არაფიგურალური, განმარტებითი ენით (მაგ. ხატის სრული გაქრობა და ლექსემის ჩანაცვლება ეკვივალენტებით „კბილები“ ან „სიმდიდრე“).

ჩვენი კვლევის მნიშვნელოვანი თეორიული მიგნებაა ის, რომ ეს პროცედურები შეიძლება ერთდროულად განხორციელდეს. მთარგმნელმა შეიძლება შეცვალოს თავად ხატი (მარგალიტი > ალმასი) და ამავე დროს შეცვალოს გრამატიკული კონსტრუქციაც — ფარული მეტაფორა აქციოს ღია შედარებად ესპანური კავშირის *como* („როგორც“) დახმარებით.

მესამე თეორიული განზომილება, რომელიც ჩვენ გამოვიყენეთ კვლევაში, არის აფორისტული კომპრესია (*Aphoristic Compression*). რუსთაველის პოემა მდიდარია აფორიზმებით, რომლებიც ზოგად, ფილოსოფიურ იდეებს მოკლე, მახვილგონიერული და უკიდურესად კონდენსირებული (შეკუმშული) ფორმით გამოხატავენ. მეტაფორები და შედარებები უდიდეს როლს თამაშობენ აფორისტულ კომპრესიაში, რადგან ისინი მცირე რაოდენობის ლექსიკურ ერთეულებზე დიდ სემანტიკურ და სტილისტურ დატვირთვას ახდენენ (მაგალითად, თესვისა და მკის მეტაფორა: „მე მარგალიტსა მოგიმი, თქვენ ქვრიმი დაგიითესია“). თეორიული თვალსაზრისით, ამგვარ მონაკვეთებში ორიგინალის ხატის შენარჩუნება იცავს ტექსტის კომპაქტურობას და პირიქით, განმარტებითი რეფორმულირება (თარგმანში აზრის ზედმეტად დაკონკრეტება ან დაწვრილმანება) ზრდის ტექსტის აღქმადობას სამიზნე ენის მკითხველისთვის, მაგრამ ამცირებს მის პოეტურ სიმკვრივესა და მხატვრულობას.

3. დისკუსია

3.1. თეორიული პრინციპების პრაქტიკული გამოვლინება ანალიზში

ემპირიული მასალის ანალიზმა გამოავლინა ორი განსხვავებული მთარგმნელობითი სტრატეგია: გუსტავო დე ლა ტორე **მარგალიტის** ეკვივალენტად თანმიმდევრულად იყენებს სიტყვას *perla* („მარგალიტი“), რითაც პრიორიტეტს ანიჭებს დენოტაციურ ეკვივალენტობას და, შესაბამისად, იცავს დედანზე ორიენტირებულ სტრუქტურულ სიახლოვეს. მარია ელვირა როკა ბარეა კი მიმართავს მაღალინტერპრეტაციულ, სამიზნე ტექსტზე ორიენტირებულ სტრუქტურას; იგი ხშირად ანაცვლებს ძირითად ლექსემას ისეთი კონტექსტური ალტერნატივებით, როგორიცაა *joya, piedra preciosa* („ძვირფასი ქვა“) ან *diamante* („ალმასი/ბრილიანტი“) და რეგულარულად შლის კომპაქტურ მეტაფორებს მკაფიო შედარებებად, რათა გაზარდოს ტექსტის კითხვადობა და ვიზუალური ეფექტი.

კვლევამ გვიჩვენა, რომ განსხვავება პოემის ესპანურ თარგმანებს შორის არ არის ბინარული კონფლიქტი სიტყვასიტყვითსა და თავისუფალ თარგმანს შორის, არამედ ეს არის სტრუქტურული ბალანსი ლოკალურ სტილისტურ ოპტიმიზაციასა და გლობალურ ლექსიკურ მთლიანობას შორის.

3.2. რაოდენობრივი მონაცემების თეორიული ინტერპრეტაცია

ჩვენ მიერ დამუშავებული სტატისტიკური მონაცემები ნათლად აჩვენებს, თუ როგორ გარდაიქმნება თეორიული მოდელები მთარგმნელობით სტრატეგიებად. ლექსემა *მარგალიტი* 40-ჯერ გვხვდება პოემაში და მისი ფუნქციური განაწილება ასეთია: 20 შემთხვევაში (50%) მარგალიტი ავტოსემანტიკური ერთეულია, 11 შემთხვევაში (27,5%) - მეტაფორა, 9 შემთხვევაში (22,5%) - შედარება.

დედანში ლექსემის ფუნქცია	შემთხვევების რაოდენობა	პროცენტულობა (n=40)
ავტოსემანტიკური	20	50%
მეტაფორული	11	27,5%
შედარება	9	22,5%

ცხრილი 1: მარგალიტის ეკვივალენტების გამოყენების ფუნქციური განაწილება დედანში

ესპანურ თარგმანებში მარგალიტის ეკვივალენტების სტატისტიკა ასე გამოიყურება:

ანალიტიკური განზომილება	დე ლა ტორე	როცა ბარეა
ექსპლიციტური კონტრასტუალურობები ესპანურში	38 შემთხვევა 40-იდან	35 შემთხვევა 40-იდან
დენოტაციური ეკვივალენტები	37 შემთხვევა 40-იდან	28 შემთხვევა 40-იდან
კონოტაციური ეკვივალენტები	1 შემთხვევა 40-იდან	7 შემთხვევა 40-იდან
ეკვივალენტები არ იძენება	2 შემთხვევა 40-იდან	5 შემთხვევა 40-იდან
ზოგადი ტენდენცია	უპირატესად ლექსიკური უწყვეტობა და სტრუქტურული სიახლოვე	უფრო ხშირი კონტექსტური სპეციფიკაცია და პოეტური რეფორმულირება

ცხრილი 2. მარგალიტის ეკვივალენტების რაოდენობრივი განაწილება ესპანურ თარგმანებში

მთარგმნელთა სტრატეგიების რაოდენობრივი შეპირისპირება ავლენს სისტემურ ტენდენციებს:

- გუსტავო დე ლა ტორე 40-დან 37 შემთხვევაში ირჩევს დენოტაციურ ეკვივალენტობას (*perla*), ერთ შემთხვევაში იყენებს კონოტაციურ ეკვივალენტს და სამ შემთხვევაში – ფიგურალური სტრუქტურის (მეტაფორა/შედარება) ტრანსფორმაციას.
- მარია ელვირა როკა ბარეა დენოტაციურ ხაზს ინარჩუნებს მხოლოდ 28 შემთხვევაში, 7 შემთხვევაში მიმართავს სემანტიკურ ალტერნატივებს (კონოტაციურ ეკვივალენტებს). ამასთანავე, იგი, დე ლა ტორესთან შედარებით, (სამი შემთხვევა) ორჯერ მეტად (6 შემთხვევა) მიმართავს ფიგურალური სტრუქტურების რეფორმულირებას.

3.3. თვისებრივი ანალიზი და თეორიული მოდელების პროექცია ტექსტზე

3.3.1. დენოტაციური ბაზისის რღვევა კონოტაციური შერჩევის სასარგებლოდ

როგორც კოლერისა და ჰენჯუმის თეორიაშია აღნიშნული, დენოტაციური ეკვივალენტობის დარღვევა იწვევს გლობალური მოტივის დასუსტებას. ეს ყველაზე თვალსაჩინოა იმ ეპიზოდებშიც კი, სადაც სიტყვას ფიგურალური დატვირთვა არ აქვს და პირდაპირი მნიშვნელობით იხმარება:

მაგალითი (სტროფი 3.84)

(რუსთ.) ხშირად ესხა მარგალიტი ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა.

(ტორე) *Su armadura su brida y su montura estaban profusamente guarnesidas de perlas.*

(ბარეა) *Las bridas, la armadura la silla están redujadas con diamantes.*

დე ლა ტორე იცავს დენოტაციურ სიზუსტეს (*perlas*), როკა ბარეა კი მიმართავს ვან დენ ბრუკის „ხატის ჩანაცვლების“ მეთოდს და შემოაქვს *diamantes* („აღმასები“). თეორიულად, ეს არის ლექსიკური რეინტერპრეტაცია: მარგალიტის ორგანული, მომრგვალებული და რბილი ესთეტიკა მოცემულ კონტექსტში იცვლება აღმასის ტეხილი ფორმითა (სინათლის გარდატეხის ეფექტით) და განსხვავებული ორგანული სტრუქტურით (სიმტკიცით).

მაგალითი (სტროფი 52.1372)

(რუსთ.) ოქროც რამე წაიტანეს, მარგალიტი ღარიბები.

(ტორე) *Llevaron con ellos algo de oro, raras perlas.*

(ბარეა) *Toman también algunas piedras preciosas y un poco de oro.*

ფრაზაში „მარგალიტი ღარიბები“ დე ლა ტორე იყენებს *raras perlas* („იშვიათი მარგალიტები“). როკა ბარეა ახდენს სემანტიკურ გენერალიზაციას (ზემდგომი კატეგორიის შემოტანას) — *piedras preciosas* („ძვირფასი ქვები“). ეს გადაწყვეტილება ამ კონკრეტულ შემთხვევაში მართებულია, მაგრამ იგი გლობალურად შლის კავშირს დედანში მოცემულ მატერიალურ სიმდიდრესა და იმ პოეტურ სახეებს შორის, სადაც მარგალიტი შემდგომში კბილებისა და ცრემლების სიმბოლოდ გვევლინება.

3.3.2. კომპაქტური მეტაფორიდან ღია შედარებამდე (ტროპების ტრანსფორმაცია)

ფიგურალურ კონტექსტში როკა ბარეა სისტემურად არღვევს ვან დენ ბრუკის მიერ აღწერილ *sensu stricto* (ზუსტი თარგმნის) პრინციპს და საკუთარ ინტერპრეტაციას აქსოვს ტექსტის მოცემულ პასაჟებში:

მაგალითი (სტროფი 18.480)

(რუსთ.) მუნ ვარდსა შუა შეენოდეს ძოწ-მარგალიტნი ტყუბანი.

(ტორე) *Allí entre las rosas lucían los gemelos de coral y de perlas.*

(ბარეა) *Junto a sus mejillas de rosa brillaban dientes como perlas y labios de coral.*

ორიგინალის ეს კომპაქტური რთული კომპოზიტი „ძოწ-მარგალიტნი ტყუბანი“ ანატომიურ რეფერენტებს (ტუჩებსა და კბილებს) ფარულად, კონვენციური პოეტური კოდით გადმოსცემს. დე ლა ტორე ინარჩუნებს ამ სივრცეს და მკითხველს უტოვებს გაშიფვრის უფლებას (*los gemelos de coral y de perlas*). როკა ბარეა კი მთლიანად ანგრევს კომპრესიას, შემოაქვს პირდაპირი დასახელებები (*dientes, labios*) და იყენებს შედარების მარკერს *como* (*dientes como perlas y labios*). თეორიული თვალსაზრისით, ეს არის ტროპის სრული სტრუქტურული მუტაცია — მეტაფორის გადაქცევა შედარებად, რაც მკითხველს კონტექსტის აღქმას უადვილებს, მაგრამ უკარგავს ტექსტს პოეტურ სიმკვრივესა და ორაზროვნებას.

3.3.3. აფორისტული კომპრესიის შენარჩუნება და რეფორმულირება

ესპანურ თარგმანებში ასევე გვხვდება მარგალიტის პოეტური რეფორმულირება.

მაგალითი (სტროფი 47.1219)

(რუსთ.) მე მარგალიტსა მოგიმკი, თქვენ ქვრიმი დაგიოთესია.

(ტორე) Sembrasteis mijo y yo para vosotros cosecho **perlas**.

(ბარეა) Donde vosotros habéis sembrado avena, yo haré cosecha de **raras perlas**.

ეს არის კლასიკური აფორისტული ანტითეზა, სადაც მცირე ფასის მქონე მარცვლეული (ქვრიმი) უპირისპირდება უძვირფასეს მოსავალს (ძვირფას ქვას მარგალიტს). ანალიზი აჩვენებს, რომ ორივე მთარგმნელი ინარჩუნებს ამ აფორისტულ არქიტექტურას და სოფლის მეურნეობის ჩარჩოს (ფრეიმს), თუმცა დე ლა ტორე ზედმიწევნით ზუსტია ლექსიკაში (*mijo* — ფეტვი), ხოლო როკა ბარეა კონოტაციურ გაძლიერებას მიმართავს: ფეტვს ცვლის შვრიით (*avena*) და მარგალიტს უმატებს ეპითეტს „იშვიათი“ (*raras perlas*). ეს მაგალითი ამტკიცებს, რომ როკა ბარეას ინტერპრეტაციული ჩარევები ზოგჯერ არ ანგრევს, არამედ პირიქით, უფრო თვალსაჩინოს ხდის ორიგინალში არსებულ ფარულ შეფასებით მიმართებებს.

3.3.4. ლოკალური ოპტიმიზაციისა და გლობალური კოჰეზიის თეორიული შეჯამება

მარგალიტის ეკვივალენტურობის კვლევა პოემის ესპანურ თარგმანებში და განხილული მაგალითების ანალიზი საშუალებას გვაძლევს შევაჯამოთ ზემოთ დაწეებული დისკუსია და წარმოვადგინოთ ორი მთარგმნელობითი ფილოსოფიის დაპირისპირება.

ჩვენ მიერ ჩატარებული კვლევა თვალნათლივ აჩვენებს, რომ ლიტერატურული თარგმანის ხარისხის შეფასება არ შეიძლება დავიყვანოთ ბინარულ ოპოზიციამდე — „ზუსტი“ (*literal*) და „თავისუფალი“ (*free*) თარგმანი. ორივე ესპანური ვერსია წარმოადგენს გააზრებულ, სისტემურ არჩევანს, თუმცა ისინი სრულიად განსხვავებულად ანაწილებენ მკითხველის ყურადღებას ოთხ არსებით პარამეტრს შორის: ლექსიკური უწყვეტობა, სემანტიკური სიზუსტე, კითხვადობა და პოეტური ეფექტი. ეს განსხვავება თეორიულ დონეზე შეიძლება ჩამოყალიბდეს, როგორც დაპირისპირება გლობალურ კოჰეზიასა და ლოკალურ ოპტიმიზაციას შორის.

1. გლობალური კოჰეზია (დე ლა ტორეს სტრატეგია)

გუსტავო დე ლა ტორეს მთარგმნელობითი პროფილი ეფუძნება პრინციპს, რომ პოეტური ნაწარმოების მხატვრული ძალა კუმულაციურია (დაგროვებითია). რუსთაველის მიერ „მარგალიტის“ მრავალჯერადი გამეორება შემთხვევითი არ არის; იგი ქმნის მყარ ასოციაციურ ქსელს. დე ლა ტორეს მიერ სიტყვა *perla*-ს თანმიმდევრული გამოყენება (40-დან 37 შემთხვევაში) ესპანელ მკითხველს საშუალებას აძლევს, თვალი ადევნოს ამ ქსელის განვითარებას:

- მატერიალური სიმდიდრის აღწერა (ლაგამ-აბჯარი) ამზადებს ნიადაგს ფიგურალური კონტექსტისთვის.
- მეტაფორული და შედარებითი სახეები (კბილები, ცრემლები) ამდიდრებს და პოეტურ ელფერს სძენს შემდგომში ნახსენებ რეალურ მარგალიტებს.
- ტექსტის სტრუქტურული სიახლოვე ინარჩუნებს ორიგინალის ტექსტის ფორმალურ ორგანიზაციას.

ამ სტრატეგიის თეორიული ნაკლი (შეზღუდვა) არის ის, რომ სამიზნე ენის (ესპანურის) ნორმების თვალსაზრისით, ლექსიკური გამეორება ხშირად

მონოტონურად უღერს. გარდა ამისა, კომპაქტური მეტაფორების გაუშიფრავად დატოვება ესპანელი მკითხველისგან დამატებით ინტელექტუალურ ძალისხმევას მოითხოვს.

2. ლოკალური ოპტიმიზაცია (როკა ბარეას სტრატეგია)

მარია ელვირა როკა ბარეას მიდგომა ორიენტირებულია თითოეული კონკრეტული სტროფის (მონაკვეთის) მაქსიმალურ მხატვრულ ეფექტურობასა და კითხვადობაზე. მისი სტრატეგია პასუხობს სამიზნე ენის პოეტიკის მოთხოვნებს, სადაც სინონიმური მრავალფეროვნება ნაკლად კი არა, სტილისტურ ღირსებად აღიქმება. ის იყენებს კონტექსტუალურ შერჩევას:

- თუ დედნის კონტექსტის მიხედვით ცრემლის ბრწყინვალება და სინათლის თამაშია მთავარი, მას შემოაქვს *diamante* („ალმასი“), რაც მხატვრულ სახეს უფრო ცოცხალს და ვიზუალურად შთამბეჭდავს ხდის თანამედროვე მკითხველისთვის.
- თუ საგანძურის ზოგადი აღწერაა, ის იყენებს *piedras preciosas* („ძვირფასი ქვები“), რაც აზრობრივად ბუნებრივი და ამასთან ეკონომიურია ესპანური ენისთვის.
- ფარული მეტაფორების ღია შედარებებად გარდაქმნით (*como perlas* + კბილების/ტუჩების პირდაპირი დასახელება) იგი ხსნის ბუნდოვანებას და ამცირებს ტექსტის აღქმის სირთულეს.

ამ მიდგომის ნაკლი იმაში მდგომარეობს, რომ როდესაც მკითხველი ყოველ ეპიზოდში ახალ ძვირფას ქვას ან მის განზოგადებულ სინონიმს ხვდება, ის ვეღარ აღიქვამს, რომ რუსთაველი მიზანმიმართულად უბრუნდებოდა ერთ კონკრეტულ ლექსემას *მარგალიტი*, რათა შეენარჩუნებინა **მარგალიტის მოტივის გლობალური ლექსიკური უწყვეტობა**. შესაბამისად, როკა ბარეას მიერ აღნიშნული სტრატეგიის გამოყენების შემთხვევაში იკარგება ტექსტის შინაგანი მთლიანობა და პოეტური შეკუმშულობა (კომპრესია).

4. დასკვნა და მეთოდოლოგიური ღირებულება

როგორც კვლევამ გვიჩვენა, კორპუსზე დამყარებული მთარგმნელობითი კვლევა (Corpus-based Translation Studies) სრულიად ახალ პერსპექტივას აჩენს

ლიტერატურულ კრიტიკაში. ტექსტის ტრადიციული კვლევის მეთოდი (close reading) ხშირად ფოკუსირდება მხოლოდ ერთეულ, ყველაზე მეტყველ ან ეგზოტიკურ მაგალითებზე, რამაც შეიძლება მცდარი განზოგადებისკენ უბიძგოს მკვლევარს. პარალელური კორპუსის გამოყენება კი შესაძლებელს ხდის სიხშირეების, ფუნქციური განაწილებებისა და სისტემური კანონზომიერებების გამოვლენას, რაც საშუალებას აძლევს მკვლევარს, აღმოაჩინოს მთარგმნელის არა შემთხვევითი, არამედ გააზრებული სტრატეგიული ქცევა.

კვლევის სამომავლო განვითარებისთვის აუცილებელია: ა) **მედიატორული (შუამავალი) ტექსტების ჩართვა კვლევაში:** ვინაიდან არცერთი ესპანური ვერსია არ არის პირდაპირ ქართულიდან თარგმნილი, მონაცემები უნდა შეჯერდეს ინგლისურ, ფრანგულ და იტალიურ თარგმანებთან, რათა დადგინდეს, სად გვაქვს მთარგმნელის ინდივიდუალური არჩევანი და სად — შუამავალი ტექსტის გავლენა; ბ) **სემანტიკური ველის გაფართოება:** ანალოგი-ური მეთოდოლოგიით უნდა იქნეს შესწავლილი პოემის სხვა საკვანძო ლექსემებიც (ძოწი, ვარდი, ია და სხვა), რათა შემოწმდეს, რამდენად სისტემატურად იყენებენ მთარგმნელები თარგმანის სტრატეგიებს სხვა მხატვრული სახეების შემთხვევაში.

The Language of Science Journalism in the Digital Media Environment: According to Georgian Multimedia Publications

Nino Kvitashvili

(Georgian Technical University)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12157

n.kvitashvili@gtu.dge || ORCID: 0009-0007-6345-1094

Abstract: This study provides a corpus-based linguistic analysis of science journalism within the Georgian digital media environment, focusing on publications from *Marketer.ge* and *Itv.ge - Science*. Analysing a corpus of 70 articles containing 27,046 tokens and 9,299 unique types, the research evaluates thematic distribution, multimedia integration, hypertextuality, lexical diversity (TTR), lexical density, and readability. Thematic analysis reveals a dominant focus on natural sciences (51%) and medicine (30%), driven by societal demand. The structural analysis shows high hypertextual integration, with 87% of articles utilizing hyperlinks. While the overall corpus TTR is 34% due to functional word frequency, individual articles exhibit exceptionally high lexical diversity (60%–87%) and stable lexical density (0.65–0.85), proving high informational capacity. A key finding highlights a distinct disciplinary divergence: humanities-based media texts display lower readability indexes, longer sentence structures (averaging 24.5 words), and higher lexical density compared to hard sciences. This indicates that tech-journalists adapt technical terms more thoroughly, whereas humanities discourse remains syntactically complex and heavily reliant on unadapted abstract concepts. Ultimately, digital science journalism effectively transforms dense academic data into engaging, semi-popularized narratives.

Keywords: Science Journalism, Digital Media, Lexical Density, Type-Token Ratio (TTR), Readability Index, Corpus Linguistics.

Introduction

Science serves as a fundamental domain of human cognitive enterprise, dedicated to generating, verifying, and systematising objective knowledge about the universe, human societies, and natural phenomena. Historically, the fruits of scientific labor were confined to narrow academic circles. However, as championed by historical figures like Ilia Chavchavadze in his foundational 1863 program, literature, science and art must ultimately function as vehicles for the improvement of everyday human life. In the modern era, the principles of “Open Science” have triggered a profound transformation, pushing traditional scientific discourse out of isolated ivory towers and into interactive digital ecosystems.

Digital media possesses structural advantages that profoundly alter communication paradigms. Features such as hypertextuality, multimedia storytelling, real-time feedback loops, and operational immediacy grant digital platforms unprecedented competitive benefits over legacy broadcast and print mediums. Science journalism has shifted rapidly into this space, catalysing the growth of specialized internet publications. The foundational mandate of science journalism is a translation process: converting highly dense, terminology-heavy academic data into accessible, engaging, and scientifically rigorous popular narratives. In doing so, contemporary science journalism sheds absolute academic neutrality, incorporating subjective evaluation, narrative framing, and emotional resonance to foster broader public engagement.

1. Research Methodology and Empirical Dataset

To structurally analyse the linguistic landscape of modern Georgian popular science media, this research utilized the robust framework of Corpus Linguistics. The empirical dataset was strictly sampled from two leading digital platforms in Georgia: the multi-media business and tech platform *Marketer.ge* and the specialized scientific division of the Georgian Public Broadcaster, *Itv.ge - Science*. The sampling window targeted 70 distinct scientific articles published during the months of April and May 2025.

The built corpus was systematically processed and evaluated using a complex matrix of quantitative metrics:

- a. **Tokens:** the absolute count of total running words within the text.
- b. **Types:** the total number of unique, distinct lexical units observed.
- c. **Type-Token Ratio (TTR):** the proportion of unique words to total words, serving as a primary metric for measuring overall lexical diversity.
- d. **Lexical Density:** the percentage share of content-bearing units (nouns, adjectives, verbs, and adverbs) relative to the total corpus mass.
- e. **Readability Index:** a structural measurement tool that assesses text accessibility based on average sentence length, syllable distribution, and structural density.
- f. **Average Sentence Length:** the average count of words contained within individual sentences.

Beyond pure linguistic computations, the study simultaneously evaluated structural integration metrics, focusing on the density of embedded hyperlinks, audio-visual materials, and interactive media layers.

2. Quantitative Corpus Analysis and Core Linguistic Statistics

The total aggregated corpus built from the 70 articles produced a macro-dataset of 27,046 total tokens and 9,299 unique word types. At the macro-level, the entire corpus yielded a Type-Token Ratio (TTR) of 34%. While a 34% TTR initially appears modest, this represents a natural statistical law inherent to large linguistic corpora. Large texts suffer from heavy repetitions of structural, functional, and grammatical auxiliary words such as “and” (*da* - 748 occurrences), “that” (*rom* - 467 occurrences), and “this” (*am* - 246 occurrences).

However, when the unit of analysis shifts from the macro-corpus down to individual publications, a completely different linguistic profile emerges. Individual articles exhibit an exceptionally high lexical diversity, with TTR ranges swinging dynamically between 52% and 87%. Furthermore, individual articles demonstrate a remarkably stable, high lexical density ranging between 0.65 and 0.85. This statistical stability proves that the analysed media items are highly packed with genuine content-bearing vocabulary and domain-specific terminology, strictly minimizing rhetorical fluff and structural filler. Structural analysis also uncovered a massive penetration of hypertextual tools, with 87% of all sampled articles utilizing active external hyperlinks to direct readers to primary academic research, data visualizations, or rich media assets.

3. Disciplinary Divergence: Hard Sciences vs. the Humanities

The paramount academic discovery of this corpus-driven research lies in the sharp linguistic polarization between different scientific fields. The research exposed an inverse relationship between technical domain complexity and syntactic complexity. Texts detailing exact, natural, and technical sciences (such as astrophysics, computing, or engineering) demonstrated higher readability indexes, peaking between 23 and 30, coupled with short, concise sentence lengths averaging 15.9 words per sentence.

In stark contrast, articles focusing on the humanities and social sciences yielded lower readability indexes (ranging strictly between 20 and 23), indicating much lower text accessibility. Humanities texts were characterized by prolonged sentence structures (averaging 24.5 words per sentence) and a significantly higher baseline lexical density (0.806). This reveals a fascinating behavioral trait among science journalists: writers assume that because the vocabulary of the humanities utilizes words that sound familiar to everyday speech, they do not require popular adaptation or simplification.

Consequently, journalists leave abstract humanities concepts unadapted, packing them into long, multi-layered syntactic chains. Conversely, tech and hard-science journalists actively work to deconstruct complex technical jargon, translating dense formulas into clean, approachable, and digestible sentence units.

4. Empirical Discussion and Literature Integration

The data points validated here echo prominent themes across global literature. Scholars like Guenther and Weber (2019) define science journalism as a critical mediator or communicative bridge. When public understanding is low, journalists must serve as translators. However, this translation process faces significant structural challenges. Imelda Suhardja (2006) warns of the “distortion” of scientific facts, noting that mass media platforms often possess a systemic inclination toward sensationalism, contrasting sharply with conservative academic reporting. To combat this, researchers lean on frameworks such as “precision-based journalism” to ensure factual reliability.

Furthermore, contemporary digital journalism alters authorial presence. Jordan Batchelor (2024) observes that the language used by primary researchers within direct quotes frequently exerts a stronger stylistic influence over an article’s stance than the journalist’s own voice. This is visible within the Georgian corpus, where highly specialized terms (e.g., “electrocardiostimulator”, “pharaoh’s tomb”) step into the foreground, proving that the academic domain heavily anchors the vocabulary of the public media article. Concurrently, researchers like Tinatin Zakarashvili (2021) point out that the rapid integration of global technical progress threatens modern languages with excessive jargon and unmitigated loanwords, emphasizing that digital science writers must strike a golden balance between utilizing modern international terms and preserving the native linguistic wealth of the Georgian language.

The analysis of empirical material showed that natural sciences are characterized by a clear dominance in the coverage of scientific topics on digital media platforms. Out of the 70 articles studied, the quantitative and percentage distribution of publications by topic is as follows:

- Natural sciences: 36 articles (51%)
- Medical and health sciences: 21 articles (30%)
- Engineering and technologies: 6 articles (9%)
- Humanities: 4 articles (6%)
- Social sciences: 3 articles (4%).

Active coverage of natural sciences (including computer, information and space sciences) and medicine is directly related to modern socio-economic needs. Technological progress in these areas has a direct impact on people's daily lives, which determines the high media demand for them. On the contrary, the share of humanities and social sciences in the corpus is significantly lower (10% in total).

	Scientific field	Word density	Readability index	Average number of words per sentence
1	M&H	0.659	23.308	10.8
2	Human.	0.738	22.143	12.2
3	M&H	0.727	23.575	15,7
4	Eng&Techn.	0.793	29.969	15.9
5	Natur.	0.799	22.888	13.4
6	Natur.	0.811	25.988	14.6
7	M&H	0.722	25.399	23.3
8	M&H	0.620	23.502	16.4
9	Natur.	0.658	20.854	16.2
10	Natur.	0.721	22.648	17.0
11	Natur.	0.720	22.610	17.2
12	Human.	0.663	22.742	18.9
13	M&H	0.709	22.988	21.3
14	Natur.	0.639	26.558	18.1
15	M&H	0.648	22.582	19.5
16	Natur.	0.716	26.341	18.7
17	M&H	0.683	22.135	17.1
18	Eng&Techn.	0.745	26.638	17.1

19	Natur.	0.735	26.041	19.2
20	M&H	0.728	23.785	20.2
21	Natur.	0.722	23.133	16.0
22	Natur.	0.674	27.072	14.0
23	Natur.	0.673	23.402	14.5
24	Natur.	0.701	28.358	13.1
25	Natur.	0.740	22.904	16.0
26	Natur.	0.792	24.537	15.8
27	Natur.	0.731	22.262	19.0
28	Natur.	0.740	24.600	14.9
29	Natur.	0.686	23.772	16.3
30	Eng&Techn.	0.746	23.279	19.7
31	Natur.	0.736	22.009	18.7
32	Natur.	0.722	24.729	22.0
33	Soc.	0.865	23.772	16.0
34	Natur.	0.730	23.855	20.5
35	Natur.	0.598	21.561	16.9
36	Natur.	0.715	23.900	18.5
37	M&H	0.813	22.863	20.6
38	Soc.	0.845	24.731	19.3
39	M&H	0.652	24.996	15.7
40	Natur.	0.807	22.210	17.5
41	Natur.	0.808	21.941	16.5
42	Natur.	0.778	26.526	20.4
43	Human.	0.806	20.593	24.5
44	M&H	0.823	23.194	18.7
45	Natur.	0.721	21.251	24.2
46	Natur.	0.653	22.889	20.4
47	Natur.	0.772	22.566	19.0
48	M&H	0.796	23.016	26.1
49	Natur.	0.792	23.333	18.5

50	Natur.	0.840	23.201	20.9
51	Eng&Techn.	0.809	24.658	23.4
52	M&H	0.710	23.660	17.4
53	Natur.	0.820	22.784	30.0
54	M&H	0.721	25.724	13.5
55	Human.	0.661	20.754	19.0
56	M&H	0.774	26.831	16.4
57	Eng&Techn.	0.770	20.898	22.1
58	Eng&Techn.	0.734	24.373	19.0
59	Soc.	0.738	21.384	13.2
60	M&H	0.766	23.457	22.3
61	Natur.	0.781	22.495	17.1
62	M&H	0.516	26.528	18.0
63	M&H	0.824	23.254	17.5
64	M&H	0.782	26.145	17.1
65	Natur.	0.807	20.678	20.7
66	M&H	0.642	23.630	17.8
67	Natur.	0.736	25.033	18.6
68	Natur.	0.610	23.585	18.5
69	Natur.	0.668	22.160	15.7
70	M&H	0.773	22.290	17.9

Table 1: Comparative statistics by linguistic parameters and fields

5. Evaluation

The statistical analysis of the corpus comprising 70 science journalism articles (Table 1) revealed distinct correlational patterns and disciplinary divergences:

- **Syntactic Complexity and Readability:** The data demonstrates a pronounced negative correlation between average sentence length and the readability index. As sentence length increases, readability scores predictably decline, significantly increasing the cognitive load required for textual comprehension.
- **Disciplinary Divergence:** Media texts covering hard and natural sciences exhibit higher readability indexes (averaging **23.86**) and shorter sentence structures (averaging **18.1** words). This indicates that tech-journalists thoroughly adapt and popularize technical nomenclature for the general public.

- **Characteristics of Humanities Discourse:** Conversely, articles in the humanities and social sciences display a lower readability index (averaging **22.31**), longer sentences (averaging **19.17** words), and higher lexical density (**0.782**). This confirms that authors tend to perceive humanities concepts as inherently familiar to the audience, thereby leaving abstract terminology unadapted and maintaining syntactic complexity.
- **Informational Capacity:** Across all disciplines, a consistently high lexical density range (0.65–0.85) proves that Georgian digital science journalism is highly concentrated with content-bearing units, effectively minimizing stylistic redundancy and maximizing informational density.

6. Conclusions, Practical Implications, and Recommendations

The migration of science journalism to digital platforms has fundamentally restructured the architecture of modern scientific discourse in Georgia. The widespread utilization of multimedia assets and interactive hyperlinks effectively provides deep information layers, driving reader engagement and validating source reliability. The clear thematic dominance of natural sciences (51%) and medicine (30%) reflects urgent societal demands for information that directly impacts daily life, wellness, and technological survival.

Ultimately, the language of digital science journalism succeeds in its primary objective: transforming dense academic publications into highly appealing, popularized narratives. Moving forward, digital editors and writers must address the unintentional barrier discovered within humanities reporting. Writers should apply the same rigorous deconstruction and terminological adaptation techniques to the humanities as they do to the exact sciences, avoiding overly long sentences and dense abstract clusters. By smoothing out syntactic complexity across all scientific domains, digital platforms can ensure that knowledge remains truly democratic, accessible, and engaging for the whole of society.

Abbreviations

Natur.	Natural sciences
M&H	Medical and health sciences
Eng&Techn.	Engineering and technologies
Human.	Humanities
Soc.	Social sciences

სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენა ციფრულ მედიაგარემოში: ქართული მულტიმედიური გამოცემების მიხედვით

ნინო კვიტაშვილი

(საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12157

n.kvitashvili@gtu.dge || ORCID: 0009-0007-6345-1094

შესავალი

მეცნიერება შემეცნებითი საქმიანობის განსაკუთრებული სფეროა, რომლის მიზანი სამყაროსა და საზოგადოების, ადამიანის შესახებ ცოდნის შექმნა-შეძენა, მისი თეორიული და ემპირიული დასაბუთება და სისტემატიზაციაა. მეცნიერება სამყაროს შემეცნების მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელ, სამეცნიერო მეთოდებს იყენებს, რომელთა საფუძველზეც ხსნის, აანალიზებს და წინასწარმეტყველებს, პროგნოზირებს ობიექტური სინამდვილის კანონებსა და კანონზომიერებებს. მეცნიერების ფუნდამენტური პრინციპებია ობიექტურობა, უნივერსალობა და შემოწმებადობა.

„მეცნიერებას და ხელოვნებას ჩვენ ვუყურებთ, როგორც ცხოვრების გასაუმჯობესებელ ღონისძიებათა“ – ამბობს მწერალი და პუბლიცისტი ილია ჭავჭავაძე საპროგრამო წერილში, რომელიც საზოგადოებრივ-ლიტერატურული ჟურნალის - „საქართველოს მოამბის“ პირველ ნომერში გამოაქვეყნა 1863 წელს. მეცნიერების არსისა და დანიშნულების ილიასეული განმარტება სრულად ესადაგება თანამედროვე ავტორების, მკვლევრების ხედვას. მიუხედავად იმისა, რომ მეცნიერების ამა თუ იმ დარგში წარმოებული სამეცნიერო კვლევა-ძიების ჭეშმარიტი მიზანი და ღირებულება, რეალურად, სპეციალისტთა ვიწრო წრისთვის თუ არის გასაგები, მისი ნაყოფით, შედეგით მილიონები სარგებლობენ მთელ მსოფლიოში. მეცნიერების, ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების სისტემის განვითარება კაცობრიობის პროგრესის, კეთილდღეობის, მატერიალური და სულიერი კულტურის ევოლუციის საწინდარია.

თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიების განვითარებამ და „ღია მეცნიერების“ (Open Science) პრინციპების დამკვიდრებამ ტრადიციული სამეცნიერო

დისკურსისა და მედიასისტემების ტრანსფორმაცია გამოიწვია ციფრულ სივრცეში. ციფრული მედიის გავლენის ზრდა განაპირობებს ერთიანი ელექტრონული საინფორმაციო-სიმბოლური სივრცის ფორმირებას. ახალი მედიის ისეთი სტრუქტურული მახასიათებლები, როგორიცაა ჰიპერტექსტუალობა, მულტიმედიური თხრობა, ოპერატიულობა და სწრაფი უკუკავშირის (Feedback) შესაძლებლობა, მას ტრადიციულ მედიასთან შედარებით მაღალ კონკურენტულ უპირატესობას ანიჭებს.

სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ციფრულ ფორმატში გადასვლამ ხელი შეუწყო სპეციალიზებული ინტერნეტგამოცემების რაოდენობრივ ზრდას. სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენის მთავარ ფუნქციურ ამოცანას წარმოადგენს დარგობრივი, ტერმინოლოგიურად გადატვირთული სამეცნიერო ინფორმაციის პოპულარული ენით გადმოცემა და მისი ადაპტირება ფართო საზოგადოებისათვის. ამ პროცესში ჟურნალისტი ხშირად ეყრდნობა დარგის ექსპერტთა ავტორიტეტულ მოსაზრებებს, რაც ზრდის ტექსტის სანდოობას. ამასთანავე, სამეცნიერო ენისგან განსხვავებით, სამეცნიერო ჟურნალისტიკის დისკურსი ხასიათდება ნაკლები ნეიტრალურობით, მეტი სუბიექტურობითა და გამოკვეთილი შეფასებით-ემოციური კომპონენტებით.

წინამდებარე კვლევის მიზანია ციფრულ მედიაგარემოში არსებული ქართულენოვანი სამეცნიერო-პოპულარული მედიატექსტების სტრუქტურული, ლექსიკური და სტილისტური მახასიათებლების კომპლექსური ანალიზი.

1. კვლევის აქტუალობა და მიზნები

წინამდებარე სტატიაში წარმოდგენილი კვლევის თემა აქტუალურია, ვინაიდან დღეს სულ უფრო იზრდება მეცნიერების მნიშვნელოვნება, გაგვლენა საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროზე. ამასთან, თანამედროვე ინფორმაციულ საზოგადოებაში სწორედ ინფორმაცია, მათ შორის, სამეცნიერო ინფორმაცია სოციალური ურთიერთობების განვითარების განმსაზღვრელ წინაპირობად იქცა. შესაბამისად, მზარდია სამეცნიერო ინფორმაციაზე, ცოდნაზე დაფუძნებული ღირებულებების როლი.

აქედან გამომდინარე, განსაკუთრებით აქტუალურია მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების მიერ მეცნიერების მნიშვნელობისა და ამ სფეროში მიმდინარე

მოვლენების, პრობლემების სწორი და მიზანმიმართული განსაზღვრა, გაანალიზება და ამ პროცესის მთავარი ინსტრუმენტის - სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენის შესწავლა. სწორედ ლინგვისტური ფაქტორი, ენობრივ-გამომსახველობითი საშუალებები, ენის სტილი და წვდომადობა განსაზღვრავს, თუ როგორ აღიქვამს და აცნობიერებს საზოგადოება სამეცნიერო ინფორმაციას.

ციფრულ ეპოქაში სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენის საკვანძო პარამეტრების ანალიზი ხელს უწყობს ამ სფეროში სტილისტიკური, ტერმინოლოგიური და სტრუქტურული სტანდარტების ჩამოყალიბებას. ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგადად, სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენის თავისებურებები, საქართველოში გამოცემული ციფრული მედიასაშუალებების მიერ გამოყენებული ენობრივი ტექნოლოგიები ენათმეცნიერების ნაკლებად გამოკვლეული სფეროა.

ჩვენი კვლევის მიზანია:

- სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენის მთავარი მახასიათებლების, პარამეტრების განსაზღვრა - გამოვლენა;
- მედიაპუბლიკაციების ლინგვისტური ანალიზი ისეთი კრიტერიუმების მიხედვით, როგორიცაა ლექსიკური მრავალფეროვნება (TTR), სიტყვათა სიმჭიდროვე, წაკითხვადობის ინდექსი და სხვა;
- სხვადასხვა სამეცნიერო მიმართულების მედიატექსტების ლინგვისტური მონაცემების შედარებითი ანალიზი;
- სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენაზე მულტიმედიური კომუნიკაციის გავლენის განსაზღვრა.

2. კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევის ემპირიულ მასალას წარმოადგენს ქართულ ციფრულ სივრცეში მოქმედი ორი წამყვანი პლატფორმა: მულტიმედიური გამოცემა „მარკეტერი“ (Marketer.ge) და საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებლის ვებგვერდის სპეციალიზებული განაყოფი „1tv.ge - მეცნიერება“. კორპუსის შესაქმნელად შეირჩა ამ ორი ციფრული გამოცემის მიერ 2025 წლის აპრილ-მაისის პერიოდში გამოქვეყნებული ყველა სამეცნიერო თემატიკის მედიაპუბლიკაცია (სულ 70 სტატია).

კვლევის პროცესში გამოყენებულ იქნა კორპუსლინგვისტიკის (Corpus Linguistics) მეთოდები. მედიაპუბლიკაციების სრული ტექსტები, ისევე როგორც ცალკეული სტატიები, გაანალიზდა შემდეგი რაოდენობრივი და თვისებრივი პარამეტრების მიხედვით:

- **ტოკენების საერთო რაოდენობა (Tokens):** ტექსტში არსებული სიტყვათფორმების ჯამური მაჩვენებელი;
- **უნიკალური სიტყვების რაოდენობა (Types):** ტექსტში დაფიქსირებული უნიკალური ლექსიკური ერთეულები;
- **ლექსიკური მრავალფეროვნების ინდექსი (Type-Token Ratio - TTR):** უნიკალური სიტყვებისა (Types) და ტოკენების (Tokens) საერთო რაოდენობის თანაფარდობა;
- **ლექსიკური (სიტყვათა) სიმჭიდროვე (Lexical Density):** ტექსტში შინაარსის მატარებელი (არსებითი სახელი, ზედსართავი სახელი, ზმნა, ზმნიზედა) სიტყვების წილი ტექსტის საერთო მოცულობასთან;
- **წაკითხვადობის ინდექსი (Readability Index):** ტექსტის აღქმის სირთულის საზომი, რომელიც ითვალისწინებს წინადადებათა სიგრძეს (თუ რამდენად ვრცელია წინადადება), სიტყვებში ასოებისა და მარცვლების რაოდენობას;
- **წინადადების საშუალო სიგრძე:** წინადადებაში სიტყვების საშუალო რაოდენობა.

კვლევის ფარგლებში ასევე შესწავლილ იქნა მულტიმედიური კომპონენტებისა და ჰიპერტექსტუალური ბმულების ინტეგრაციის ხარისხი.

3. დისკუსია

მეცნიერების ენასთან დაკავშირებული საკითხები მეტად აქტუალურია და დღემდე აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს მკვლევართა შორის. მასზე გავლენას ახდენს როგორც მეცნიერების განვითარების ვექტორები, დროთა განმავლობაში ახალი სამეცნიერო მიმართულებების წარმოქმნის დინამიკა, ისე საკუთრივ, ამა თუ იმ ენაში მიმდინარე პროცესები, სემიოლოგიური ასპექტები. სამეცნიერო ენა სპეციალიზებული ენაა, რომელიც ნიშან-სიმბოლოთა სპეციფიკურ სისტემას, ტერმინოლოგიას მოიცავს. მისი მთავარი მახასიათებლებია ნორმირება და სიცხადე,

გადამოწმებადობა, ტერმინოლოგიური ლექსიკის სიჭარბე, ნაკლები ემოცია და სუბიექტივიზმი, თხრობის მეტად ლოგიკური, არგუმენტირებული სტრუქტურა.

მეცნიერების მთავარი ამოცანა ჭეშმარიტების ძიებაა, ამიტომაც იყენებს მკაფიო, მიუკერძოებელ, ორაზროვნებისგან დაცლილ ენას. ამასთან, რთული, ტერმინოლოგიით გადატვირთული ენა ყოველთვის არ არის სამეცნიერო ნაშრომის აკადემიურობის განმსაზღვრელი.

ენისა და შემეცნების ურთიერთკავშირიდან გამომდინარე, მეცნიერების ენა განისაზღვრება როგორც აზროვნების პროცესის ობიექტივიზაციის ფორმა, რომელიც სამეცნიერო კვლევის ობიექტების ბუნებითა და მახასიათებლებით ყალიბდება. შესაბამისად, სამეცნიერო ენა სოციალური კომუნიკაციის ფორმაა, რომლის მიზანი სამეცნიერო ცოდნის განვითარება, შენახვა და გადაცემაა.

„სამეცნიერო ენა ადვილად ამოსაცნობია არა მხოლოდ განსახილველი თემის ან გამოყენებული ტექნიკური ტერმინების გამო. მას აქვს კონკრეტული განმასხვავებელი ლინგვისტური მახასიათებლები, რომლებიც ყოველდღიურ სასაუბრო ენაშიც გვხვდება, თუმცა სამეცნიერო ენაში მეტად დომინანტურია. თეორიულ ჩარჩო-საფუძველს, რომელიც სამეცნიერო ენის ტიპური ლინგვისტური მახასიათებლების შესწავლისა და მნიშვნელობის ფორმირება-გადაცემის პროცესში მათი ფუნქციური დანიშნულების განსაზღვრის საშუალებას იძლევა, სოციალური სემიოტიკის პერსპექტივა წარმოადგენს. აღნიშნული მიდგომა განვითარდა სისტემურ-ფუნქციურ ლინგვისტიკაზე (SFL) დაფუძნებულ სხვადასხვა მიმართულებებში“ - ასე ახასიათებენ სამეცნიერო ენას ტომას პერსონი და სტატიის Features and Functions of Scientific Language(s) in TIMSS 2011 სხვა თანაავტორები (Persson et al. 2011: 177-180).

მოდენას უნივერსიტეტის მკვლევრები, აუგუსტო კარლი და ემილია კალარესუ აღნიშნავენ, რომ „ისტორიული განვითარების კვალდაკვალ, სამეცნიერო ტექსტებში შეინიშნება გარკვეული განმეორებადობა ან უპირატესობის მინიჭება კონკრეტული ლინგვისტური გადაწყვეტილებებისთვის, როგორიცაა ნომინალიზაციის (ზმნის, ზედსართავი სახელის ან წინადადების ქცევა არსებით სახელად) და ვნებითი გვარის ფართო გამოყენება აღწერით ნაწილებში, ექსპერიმენტის ეტაპების შეჯამებისას ნარატიული თხრობითი სტრუქტურის უპირატესი გამოყენება და სხვა.

ფაქტობრივად, ტექსტუალური და რიტორიკული სტანდარტიზაცია, რომელიც დღეს გამოიყენება თანამედროვე სამეცნიერო სტატიების სტილის გათვალისწინებით (განსაკუთრებით საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში), იმ ისტორიული და ლინგვისტურ-ტექსტუალურ სტრუქტურების ცვლილების პროდუქტია, რომლებიც დროთა განმავლობაში საგრძნობლად იცვლებოდა გალილეოს დიალოგებიდან დღევანდელ სამეცნიერო სტატიებამდე“ (Carli & Calaresu 2007: 8-9).

მედიაკომუნიკაციის დოქტორის, **იფეინგა ვირჯინია ავაგუს** მოსაზრებით, „აკადემიურ კვლევას აქვს კომუნიკაციური მიზანი, რომელიც განსაზღვრავს დისკურსის სტრუქტურასა და რიტორიკის, თხრობის სტილის არჩევანს. სამეცნიერო ენა, თუმცა კი ემორჩილება გარკვეული ჟანრების სპეციფიკას, თავისი ბუნებით ფორმალური და ფაქტებზე დაფუძნებული, ასევე ობიექტური და ანალიტიკურია. ის ზუსტი, ლაკონიური და ანალიტიკური უნდა იყოს. დისკურსი სამეცნიერო ენის შესახებ კროს-კულტურულ კონტექსტში პრაქტიკულ ასპექტებს იძენს სოციოლინგვისტურ, ეთნოგრაფიულ, მთარგმნელობით, ლოგიკისა და პედაგოგიურ მიმართულებებში“ (Awagu 2021: 51-55).

ენათმეცნიერი, სისტემურ - ფუნქციური ლინგვისტიკის თეორიის ფუძემდებელი **მაიკლ ჰალიდეი** სტატიაში *The Language of Science* აღნიშნავს: „როდესაც განვიხილავთ ენის ისეთ ნაირსახეობას, როგორიც მეცნიერების ენაა, შესაძლოა, უკეთესადაც ავხსნათ მისი ევოლუცია, განვითარების გზა. არა მხოლოდ იმიტომ, რომ მას უფრო ხანმოკლე ისტორია აქვს, არამედ შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ის განსაკუთრებული ნიშნები, რომლებიც მას ენის სხვა ნაირსახეობებისგან განასხვავებს, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს გარემო პირობებთან მიმართებაში სამეცნიერო დისკურსმა მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა უაღრესად რთული იდეოლოგიური კონსტრუქციების შექმნასა და დაცვაში, და გრამატიკამაც ევოლუცია განიცადა, რათა ეს დისკურსი შესაძლებელი გაეხადა... გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ მეცნიერების ენამ ჩვენი მსოფლმხედველობა მთლიანად შეცვალა“ (Halliday 2004: 210-211).

როგორც აღინიშნა, სამეცნიერო ენა ზუსტი, ფორმალიზებული ენაა, რომელსაც საკუთარი წესები და დათქმები აქვს. სამეცნიერო ჟურნალისტიკა ჟურნალისტიკის ის დარგია, რომელიც მედიამასალის შესაქმნელად, საინფორმაციო

საბაბად სამეცნიერო ინფორმაციას, კვლევას, აღმოჩენას იყენებს. შესაბამისად, სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენა მეცნიერების ენის გავლენას განიცდის. ამასთან, სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენის ერთ-ერთი მთავარი ფუნქციაა ტერმინოლოგიით გადატვირთული სამეცნიერო ტექსტი სამეცნიერო-ტექნიკური ენისაგან განსხვავებულ, პოპულარულ ენაზე გადასცეს ფართო საზოგადოებას.

თანამედროვე სამეცნიერო დისკურსი სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენის შესახებ მრავალგანზომილებიანი, კომპლექსურია და საკითხთა ფართო წრეს მოიცავს ლინგვისტური ანალიზიდან კულტურულ - სოციალურ ასპექტებამდე. ჟურნალისტიკა, მათ შორის, სამეცნიერო ჟურნალისტიკა იყენებს პუბლიცისტურ (ჟურნალისტურ) ფუნქციურ სტილს, რომელიც ძირითადად განსხვავდება სამეცნიერო ფუნქციური სტილისაგან; ეს უკანასკნელი სალიტერატურო ენის ერთ-ერთი წამყვანი სტილია. გამომდინარე იქიდან, რომ თითოეული ფუნქციური სტილი საქმიანობის განსაზღვრულ სფეროში გამოიყენება, ესა თუ ის სტილი ირჩევს იმ ენობრივ ხერხებს (მორფოლოგიური ფორმები, სინტაქსური კონსტრუქციები), რომელიც მის მიზნებსა და ამოცანებს შეესაბამება. **არნოლდ ჩიქობავა** განსაკუთრებით განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს სამეცნიერო ენის, ტერმინოლოგიის განვითარების როლს სალიტერატურო ენის გამდიდრება-განვითარებაში: „ქართული ენის ლექსიკა ისე მდიდარი არასოდეს ყოფილა, როგორც ის ამჟამად არის, როცა ქართულად ენა აიდგა ყველა მეცნიერებამ, მათ შორის საბუნებისმეტყველომ და უმაღლესი მათემატიკის სხვადასხვა დარგებმა და ეს მოასწავებდა ქართული სამეცნიერო აზროვნების აღორძინებას“ (ჩიქობავა 1972: 11).

რაც შეეხება განსხვავებას სამეცნიერო და პუბლიცისტურ სტილებს შორის, „სამეცნიერო სტილის ინტელექტუალურ-საკომუნიკაციო ფუნქცია მხოლოდ ინფორმაციის გადმოცემა კი არ არის, არამედ მისი ჭეშმარიტების მტკიცება, მიღებული შედეგების მნიშვნელობის აღნიშვნა და შეფასებაცაა“ (კვარაცხელია 1990: 12-16); ხოლო პუბლიცისტური სტილი, რომელსაც ჟურნალისტიკა, მათ შორის, სამეცნიერო ჟურნალისტიკა იყენებს, „გულისხმობს მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებათა ენის თავისებურებას. რამდენადაც თანამედროვე მსოფლიოში მასობრივი კომუნიკაციის მასშტაბები განუზომელია, ხოლო სახეობები და ფორმები –

მეტად მრავალფეროვანი, პუბლიცისტიკაში ინფორმაცია-კომუნიკაციის დიდი ნაირგვარობა იგულისხმება – დაწყებული ნეიტრალური, მშრალი ინფორმაციით და დამთავრებული აქტიური სუბიექტური პუბლიცისტური პათოსით“ (არაბული 2008: 196).

მკვლევრები ლარს გიუნთერი და ანტონია ვებერი მიიჩნევენ, რომ „სამეცნიერო ჟურნალისტიკა არის მედიატორი, შუამავალი მეცნიერებასა და საზოგადოებას შორის; შესაბამისად, ეს არის ჟურნალისტიკა, რომელიც აშუქებს მეცნიერების სფეროს... თავისი ენის მეშვეობით სამეცნიერო ჟურნალისტიკა გვევლინება ხიდად მეცნიერებასა და ფართო საზოგადოებას შორის. ერთი მხრივ, სამეცნიერო პრობლემები რთული და ბუნდოვანი, ზოგჯერ წინააღმდეგობრივიცაა; მეორე მხრივ კი, სამეცნიერო ჟურნალისტიკის აუდიტორია არ არის გათვითცნობიერებული სამეცნიერო თემების უმრავლესობაში და შეუძლია ჟურნალისტიკისგან მოითხოვოს სამეცნიერო ინფორმაციის „თარგმნა“ მისთვის გასაგებ ენაზე - სამეცნიერო ენის უფრო ადვილად აღსაქმელ ჟურნალისტურ ენაზე თარგმნა“ (Guenther&Weber 2019: 47).

იმელდა სუპადჯა სამეცნიერო ნაშრომში Scientific News as a Genre: a Linguistic Account of ‘Distortion’ of Scientific Information ჟურადლებას ამახვილებს სამეცნიერო ჟურნალისტიკის, მისი ენის სირთულეებსა და გამოწვევებზე, იმ ფაქტორზე, რომ მასმედია, მეცნიერებისგან განსხვავებით, მეტად არის მიდრეკილი სენსაციისადმი. „მეცნიერების პოპულარიზაციისას, სამეცნიერო ჟურნალისტიკის, როგორც მედიატორის ფუნქციაა სამეცნიერო ინფორმაციის თარგმნა და გადაცემა საზოგადოებისათვის. თუმცა, სამეცნიერო სიახლეები, რომელიც შუქდება სამეცნიერო ჟურნალისტების მიერ, სამეცნიერო საზოგადოების შეფასებით, ხშირად „დამახინჯებულია“. აღნიშნული ტერმინი „დამახინჯება“ გულისხმობს მიდრეკილებას მიკერძოებული და სენსაციური თხრობისადმი. „დამახინჯებული“ ინფორმაციის შესამცირებლად, მეცნიერები ჟურნალისტებს სთავაზობენ სხვადასხვა გზებს, როგორებიცაა - ქცევის კოდექსი, სახელმძღვანელო პრინციპები, „სიზუსტეზე დაფუძნებული ჟურნალისტიკა“ და „კრიტიკული სამედიცინო ჟურნალისტიკა“. ამგვარი მექანიზმების ფორმირება მიგვითითებს, რომ სამეცნიერო სიახლეებში ფაქტების „და-

მახინჯებისთვის“ პასუხისმგებლობა ჟურნალისტებს ეკისრებათ. თუმცა, ზემოაღნიშნული საშუალებების ეფექტიანობა ეჭვქვეშ დგას. შესაბამისად, აღნიშნული ნაშრომი სამეცნიერო სიახლეებისთვის დამახასიათებელი ფაქტების „დამახინჯების“ ალტერნატიული ანალიზია“ (Suhardja 2006: 1).

რენი ლიუს სამეცნიერო ნაშრომი Stylistic Characteristics of Scientific News (2023) მოიცავს სამეცნიერო სიახლეების სტილისტური მახასიათებლების მრავალმხრივ ანალიზს. „მასში განხილულია ის უნიკალური ლექსიკური, სინტაქსური და რიტორიკული ელემენტები, რომლებიც სამეცნიერო სიახლეების თხრობის სტილს ჟურნალისტიკის სხვა ფორმებისგან განასხვავებს... სამეცნიერო სიახლეების სფეროში ლექსიკონი სისტემურად შეიძლება სამ განსხვავებულ ფენად დაიყოს: 1. ტექნიკური ტერმინები, რომლებიც მოიცავს სპეციფიკურ სამეცნიერო და ტექნიკურ ჟარგონს; 2. ნახევრადტექნიკური სიტყვები, რომლებიც წარმოადგენს სხვადასხვა სამეცნიერო დისციპლინისთვის საერთო საბაზისო ლექსიკას; და 3. არატექნიკური სიტყვები, რომლებიც ზოგად ენას იყენებს და ყველა სფეროსთვის საერთო ლინგვისტურ საფუძველს ქმნის. სამეცნიერო სიახლეების ლექსიკური შემადგენლობა ამ კატეგორიების სტრატეგიული გაერთიანებით ხასიათდება“ (Liu 2023: 21-23).

მკვლევარი **ჯორდან ბაჩელორი** პუბლიკაციაში Whose stance is it, anyway? A corpus based study of stance expressions in science news articles სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენის რამდენიმე პარამეტრს მიმოიხილავს: „სხვადასხვა კვლევაში შესწავლილია მეთოდები, რომლითაც სამეცნიერო ახალი ამბების ავტორები საკუთარ დამოკიდებულებასა და შეფასებას, თვალსაზრისს გამოხატავენ და ნაჩვენებია მათი არაერთგვაროვანი შედეგები. გამოვლინდა, რომ თვითონ მეცნიერთა სასაუბრო ენა მეტ გავლენას ახდენს სამეცნიერო თემატიკის მედიაპუბლიკაციების საერთო პოზიციაზე, ვიდრე მათი ავტორების, რისი დასტურიცაა მოდალური ზმნების, პოზიციის გამომხატველი ზმნების და ზედსართავების ფართო გამოყენება, რომლებიც დამატებით წინადადებებს მართავენ, შეფასებითი ზმნიზედებისა და სხვა ლინგვისტური „გამაძლიერებლების“ ჩათვლით... ნაშრომში გაანალიზებული და შედარებულია ენის გამომსახველობითი საშუალებები, რომლებსაც იყენებენ სამეცნიერო

ჟურნალისტები და თვითონ ის მკვლევრები, რომელთაც ისინი ციტირებენ მედიატექსტებში. დასკვნით ნაწილში ავტორი აღნიშნავს: „კვლევაში მიზნად დავისახე, შემედარებინა, თუ რით განსხვავდება სამეცნიერო საინფორმაციო სტატიებში პირდაპირი ციტირების გზით წარმოდგენილი მკვლევართა თხრობის სტილი თვით ამ მედიაპუბლიკაციების ავტორთა ენისგან შეფასებითი დამოკიდებულების გამოხატვის თვალსაზრისით“ (Batchelor 2024: 93-111).

ობიექტური და სუბიექტური ფაქტორების გამო, საერთაშორისო ტერმინების, უცხო სიტყვების, მათ შორის, ბარბარიზმებისა და ჟარგონის გამოყენება განსაკუთრებით არის დამახასიათებელი სამეცნიერო თემატიკის მედიატექსტებისთვის.

სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი, **თინათინ ზაქარაშვილი** მიიჩნევს, რომ „21-ე საუკუნეში, ენის უცხო სიტყვებითა და ჟარგონიზმებით დაბინძურების საფრთხე არსებობს და ოქროს შუალედის პოვნაა საჭირო, რომელიც თანამედროვე ენასაც გაამდიდრებს ნეოლოგიზმებითა თუ უცხო სიტყვებით და ქართული ენის სიმდიდრესა და მრავალფეროვნებასაც შეინარჩუნებს. ტექნიკურ პროგრესთან ერთად არაერთი სიტყვა ვრცელდება მსოფლიოში და სხვადასხვა ენაში მკვიდრდება. თუმცა, ეს იმ შემთხვევაში, თუ მათი ანალოგი არ მოიძებნება ენაში“ (ზაქარაშვილი 2021: 140-141).

მედიამკვლევარი **ალფრედ ჰერმიდა** სტატიაში Revitalizing Science Journalism for a Digital Age (2010) იმ ახალ შესაძლებლობებს წარმოაჩენს, რომელიც ციფრულმა ფორმატმა შესძინა სამეცნიერო ჟურნალისტიკას: „სხვა მედიასაშუალებებთან, მაგალითად, ტელევიზიასა და გაზეთებთან შედარებით, ციფრულ პლატფორმებს შეუძლიათ სამეცნიერო ჟურნალისტიკას თემებისა და ხმების მეტი მრავალფეროვნება შესთავაზონ. ონლაინ ჟურნალისტიკის მულტიმედიური, არაწრფივი და ქსელური ბუნება ჟურნალისტებს უბიძგებს, ციფრულ ეპოქაში გადაიაზრონ თხრობის ფორმები. გლობალური ვებბრაუზინგის სამეცნიერო ჟურნალისტიკისთვის რთულ საკითხებში ჩაღრმავების მრავალ შესაძლებლობას ქმნის“ (Hermida 2010: 86).

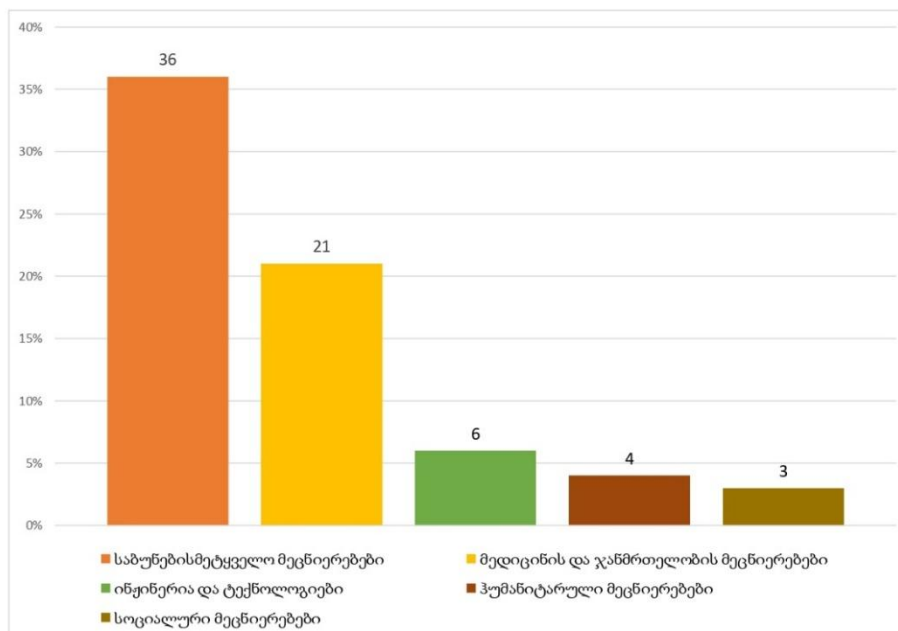
4. ემპირიულ მონაცემთა ანალიზი და კვლევის შედეგები

4.1. პუბლიკაციების თემატური გადანაწილება

ემპირიული მასალის ანალიზმა აჩვენა, რომ ციფრულ მედიაპლატფორმებზე სამეცნიერო თემატიკის გაშუქებისას მკაფიო დომინანტობით ხასიათდება საბუნებისმეტყველო მეცნიერებები. გამოკვლეული 70 სტატიიდან თემატიკის მიხედვით პუბლიკაციების რაოდენობრივი და პროცენტული გადანაწილება შემდეგნაირია:

- საბუნებისმეტყველო მეცნიერებები: 36 სტატია (51%)
- მედიცინისა და ჯანმრთელობის მეცნიერებები: 21 სტატია (30%)
- ინჟინერია და ტექნოლოგიები: 6 სტატია (9%)
- ჰუმანიტარული მეცნიერებები: 4 სტატია (6%)
- სოციალური მეცნიერებები: 3 სტატია (4%)

თემატიკის მიხედვით პუბლიკაციების პროცენტული გადანაწილება

ცხრილი 1: თემატიკის მიხედვით პუბლიკაციების პროცენტული და რაოდენობრივი გადანაწილება

საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების (მათ შორის კომპიუტერული, საინფორმაციო და კოსმოსური მეცნიერებების) და მედიცინის დარგების აქტიური გაშუქება პირდაპირ კავშირშია თანამედროვე საზოგადოებრივ-სოციალურ მოთხოვნებთან. აღნიშნული სფეროების ტექნოლოგიური პროგრესი უშუალო გავლენას ახდენს ადამიანთა ყოველდღიურ ცხოვრებაზე, რაც განაპირობებს მათზე მაღალ მედიამოთხოვნას. პირიქით, ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების წილი კორპუსში საგრძნობლად დაბალია (ჯამში 10%).

4.2. მულტიმედიური და ჰიპერტექსტუალური მახასიათებლები

ახალი მედიის პირობებში სამეცნიერო ინფორმაციის კონსტრუირება მულტიმედიური თხრობის ფორმატში მიმდინარეობს. როგორც კვლევამ აჩვენა, უპირატესობა ენიჭება საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებს, აქტიურად შექდება სამედიცინო და ინჟინერიისა და ტექნოლოგიების სფეროებში მიმდინარე პროცესები, რაც მიზეზშედგებრივ კავშირშია ამჟამინდელ საზოგადოებრივ-სოციალურ ვითარებასთან. საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში შედის კომპიუტერული, საინფორმაციო მეცნიერებანი, ასევე ასტრონომია, კოსმოსური მეცნიერებანი, რომელთა დაჩქარებული ტემპით განვითარება დიდ გავლენას ახდენს ადამიანების, მათ შორის, მეცნიერების სფეროსგან ძალზე შორს მდგომების, ყოველდღიურ ცხოვრებაზე. შედარებით ნაკლებია ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა პრობლემატიკის ამსახველი მედიაპუბლიკაციების წილი.

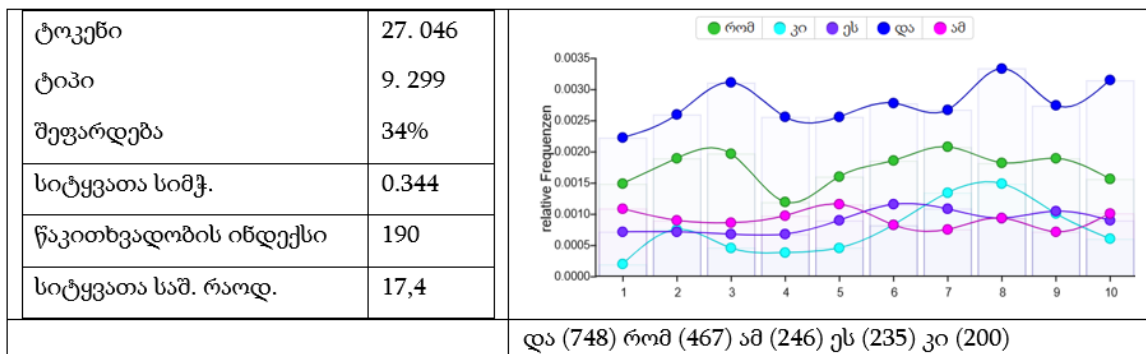
ასევე, როგორც ანალიზმა ცხადყო, მედიატექსტების ავტორები, უმეტესწილად, მიმართავენ მულტიმედიური თხრობის ფორმატს - ხმოვანი და წერილობითი ფორმის, მოძრავი და უძრავი გამოსახულებების, გრაფიკული ანიმაციების, ინტერაქტიური და ჰიპერტექსტუალური მახასიათებლების ერთობლიობას.

კვლევამ გამოავლინა ჰიპერტექსტუალობის მაღალი ინტეგრაცია: გაანალიზებული 70 სტატიიდან 61-ში (87%) ფიქსირდება აქტიური ჰიპერბმულები. აღნიშნული ბმულები მკითხველს სთავაზობს მსგავსი თემატიკის პირველწყარო სამეცნიერო ტექსტებს, ვიდეო-აუდიომასალასა და გრაფიკულ ილუსტრაციებს. პუბლიკაციების მხოლოდ 13%-ში არ გვხვდება ჰიპერტექსტუალური გადამისამართება.

4.3. კორპუსის რაოდენობრივი ლინგვისტური მაჩვენებლები

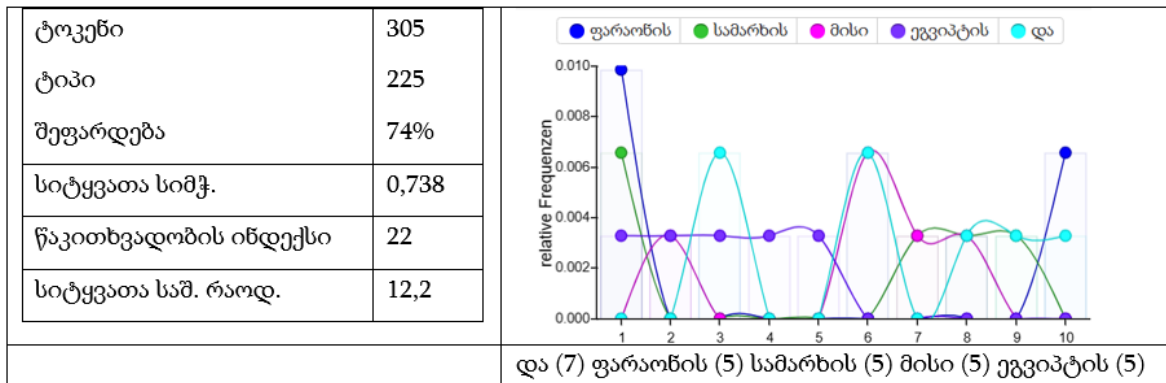
მთლიანი სამეცნიერო-პოპულარული კორპუსის (ტექსტების ნაკრების) ანალიზმა პარამეტრების მიხედვით შემდეგი სტატისტიკა გამოავლინა:

- ტოკენების საერთო რაოდენობა: 27 046
- უნიკალური სიტყვები (ტიპები): 9 299
- კორპუსის მთლიანი TTR (ლექსიკური მრავალფეროვნება): 34%
- სიტყვათა საშუალო სიმჭიდროვე კორპუსში: 0.344
- წაკითხვადობის ინდექსი: 190
- წინადადების საშუალო სიგრძე: 17.4 სიტყვა

ცხრილი 2: სრული კორპუსის მონაცემთა ლინგვისტური სტატისტიკა

ცალკეული ტექსტის სტატისტიკა ასეთია, მაგალითად, ტექსტი 2-ის მონაცემთა ანალიზისას იკვეთება გარკვეული ტენდენციები, რომლებიც დამახასიათებელია სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ჟანრის მედიატექსტებისთვის. ორივე საინფორმაციო პორტალზე განთავსებული მედიატექსტების პარამეტრები შევაჯამეთ ძირითადი კრიტერიუმების მიხედვით:

ცხრილი 3: მე-2 ტექსტის მონაცემთა სტატისტიკა

მთლიანი კორპუსის მასშტაბით მიღებული დაბალი TTR მაჩვენებელი (34%) ბუნებრივი კანონზომიერებაა დიდი მოცულობის ტექსტებისთვის, რაც გრამატიკული და ფუნქციური სიტყვების (მაგ. „და“, „რომ“, „ამ“) მაღალი სიხშირითა და განმეორებადობით არის განპირობებული. თუმცა, როდესაც ლინგვისტური პარამეტრები ცალკეული სტატიების დონეზე შევისწავლეთ, სრულიად განსხვავებული სურათი მივიღეთ.

4.4. ლექსიკური მრავალფეროვნებისა და სიმჭიდროვის დიფერენცია

ცალკეული პუბლიკაციების დონეზე ლექსიკური მრავალფეროვნების ინდექსი (TTR) ძალიან მაღალია და ძირითადად 52%-დან 87%-მდე მერყეობს (შდრ. მაგალითად, ტექსტი N62 — 52% და ტექსტი N33 — 87%). ეს მონაცემი მიუთითებს იმაზე, რომ თითოეული სტატია ინდივიდუალურად მდიდარი, ვარიაციული ლექსიკითაა დაწერილი.

სიტყვათა სიმჭიდროვე (Lexical Density) ცალკეულ სტატიებში სტაბილურად მაღალია და უმეტესად 0.65-იდან 0.85-ის ფარგლებში ფიქსირდება. ეს ადასტურებს, რომ ტექსტები მაქსიმალურად არის გაჯერებული შინაარსის მატარებელი ერთეულებით (დარგობრივი ტერმინებით, სახელებით) და მინიმუმამდეა დაყვანილი ცარიელი კონსტრუქციები, რაც სამეცნიერო-პოპულარული ჟანრის მაღალ საინფორმაციო ტევადობაზე მოწმობს.

ტექსტების შედარებითმა ანალიზმა აჩვენა უკიდურესი პოლარიზაცია სტრუქტურულ კონცენტრაციას შორის. თვალსაჩინოებისათვის შევადარებთ ორ ტექსტს: N33 და N62. შედარების შედეგად გამოიკვეთა შემდეგი ძირითადი განსხვავებები:

- **ინფორმაციული კონცენტრაცია:** ტექსტი N33 უკიდურესად გაჯერებულია შინაარსობრივი სიტყვებით. ტექსტში N62 კი ყოველი მეორე სიტყვა დამხმარე ხასიათისაა.
- **ლექსიკის გამეორება:** ტექსტში N33 სიტყვები თითქმის არ მეორდება (TTR 87%). ტექსტი N62 შეიცავს ერთი და იმავე სიტყვების ხშირ გამეორებას (TTR 52%).

- **მოცულობის გაგლეჩა:** დაბალი სიმჭიდროვის ტექსტი ორჯერ უფრო დიდია. საანალიზო ტექსტის დიდი მოცულობა ხშირად ზრდის დამხმარე კონსტრუქციების წილს.

რაც შეეხება მედიატექსტების სირთულესა და სტილს, N33-ე ტექსტი კონცენტრირებული სამეცნიერო თეზისის სტრუქტურას გვიჩვენებს, ხოლო N62-ე ტექსტი უფრო მეტად უახლოვდება თხრობით ან პოპულარულ სტილს.

4.5. დარგობრივი დისკურსის სპეციფიკა (ზუსტი და ჰუმანიტარული მეცნიერებები) და შედარებითი ანალიზის შედეგები

კვლევის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიგნებას წარმოადგენს სხვადასხვა სამეცნიერო დარგის მედიატექსტების შედარებითი ანალიზი. ანალიზს დავიწყებთ ტექსტების წაკითხვალობის ინდექსის განხილვით, ანუ საკითხით, რამდენად მარტივია მკითხველისთვის ტექსტის აღქმა. ეს პარამეტრი რამდენიმე ფაქტორის გათვალისწინებით განისაზღვრება: ვრცელია თუ არა წინადადებები, რამდენია სიტყვებში ასოებისა და მარცვლების რაოდენობა, რთული სიტყვების წილი, ტექსტის სტრუქტურული მახასიათებლები.

ცალკეული სტატიების წაკითხვალობის ინდექსი თავსდება დაახლოებით 20-იდან 30-ამდე დიაპაზონში, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ ეს ტექსტები საკმაოდ რთული წასაკითხია, რაც კანონზომიერია სამეცნიერო თემატიკის მედიატექსტებისთვის. აქვე იკვეთება შემდეგი ტენდენცია: საბუნებისმეტყველო, მედიცინის, ინჟინერიისა და ტექნოლოგიების მეცნიერებათა თემატიკის მედიაპუბლიკაციებთან შედარებით, დაბალია ჰუმანიტარული და სოციალური სფეროს ამსახველი მედიატექსტების წაკითხვალობის ინდექსი, რაც მიუთითებს, რომ ეს უკანასკნელი უფრო რთული წასაკითხია. ჰუმანიტარული და სოციალური სფეროს მედიატექსტებში წაკითხვალობის ინდექსი 20-იდან 23-ამდეა, მაშინ როცა საბუნებისმეტყველო, მედიცინისა და ინჟინერიის თემატიკის სტატიებში ეს მაჩვენებელი - 20-იდან 30-ამდე მერყეობს.

შესაბამისად, ჰუმანიტარული მიმართულების მედიატექსტებში უფრო მაღალია მეორე პარამეტრი - სიტყვათა საშუალო რაოდენობა წინადადებაში, რომელიც, თავის მხრივ წაკითხვალობის ინდექსის ერთ-ერთი ძირითადი განმსაზღვრელი ფაქტორი. შესაბამისად, ამ ორ ცვლადს შორის უარყოფითი კორელაციაა. აღნიშნული

ანალიზი ცხადყოფს, რომ ჰუმანიტარული თემატიკის ტექსტებში თხრობა უფრო ვრცელია, ცალკეული წინადადებების სტრუქტურა მეტად რთული, სინტაქსური ბმები - მრავალფეროვანი; ასევე, ამ პუბლიკაციებში უფრო მაღალია ლექსიკური სიმჭიდროვე, ე.ი. მეტადაა გაჯერებული ცნებებითა და დარგობრივი სამეცნიერო ტერმინოლოგიით. საფუძვლიანია ვივარაუდოთ, რომ ამ ტექსტების ავტორი სამეცნიერო ჟურნალისტები მიიხსენიებენ, რომ ჰუმანიტარული და სოციალური სფეროს სამეცნიერო ტერმინოლოგია საშუალო მკითხველისთვის მარტივად გასაგებია ტექნიკურ ტერმინებთან შედარებით.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოგიდგენილია მედიატექსტების ლინგვისტური პარამეტრების (ლექსიკური სიმჭიდროვე, წაკითხვალობის ინდექსი, სიტყვათა საშუალო რაოდენობა) შედარებითი სტატისტიკა სამეცნიერო სფეროების მიხედვით:

	სამეცნიერო სფერო	სიტყვათა სიმჭიდროვე	წაკითხვალობის ინდექსი	სიტყვათა საშუალო რაოდენობა
1	მედიც.	0.659	23.308	10.8
2	ჰუმანიტ.	0.738	22.143	12.2
3	მედიც.	0.727	23.575	15,7
4	ინჟ&ტექნ.	0.793	29.969	15.9
5	საბუნებ.	0.799	22.888	13.4
6	საბუნებ.	0.811	25.988	14.6
7	მედიც.	0.722	25.399	23.3
8	მედიც.	0.620	23.502	16.4
9	საბუნებ.	0.658	20.854	16.2
10	საბუნებ.	0.721	22.648	17.0
11	საბუნებ.	0.720	22.610	17.2
12	ჰუმანიტ.	0.663	22.742	18.9
13	მედიც.	0.709	22.988	21.3
14	საბუნებ.	0.639	26.558	18.1
15	მედიც.	0.648	22.582	19.5

16	საბუნებ.	0.716	26.341	18.7
17	მედიც.	0.683	22.135	17.1
18	ინჟ&ტექნ.	0.745	26.638	17.1
19	საბუნებ.	0.735	26.041	19.2
20	მედიც.	0.728	23.785	20.2
21	საბუნებ.	0.722	23.133	16.0
22	საბუნებ.	0.674	27.072	14.0
23	საბუნებ.	0.673	23.402	14.5
24	საბუნებ.	0.701	28.358	13.1
25	საბუნებ.	0.740	22.904	16.0
26	საბუნებ.	0.792	24.537	15.8
27	საბუნებ.	0.731	22.262	19.0
28	საბუნებ.	0.740	24.600	14.9
29	საბუნებ.	0.686	23.772	16.3
30	ინჟ&ტექნ.	0.746	23.279	19.7
31	საბუნებ.	0.736	22.009	18.7
32	საბუნებ.	0.722	24.729	22.0
33	სოციალ.	0.865 მ	23.772	16.0
34	საბუნებ.	0.730	23.855	20.5
35	საბუნებ.	0.598	21.561	16.9
36	საბუნებ.	0.715	23.900	18.5
37	მედიც.	0.813	22.863	20.6
38	სოციალ.	0.845	24.731	19.3
39	მედიც.	0.652	24.996	15.7
40	საბუნებ.	0.807	22.210	17.5
41	საბუნებ.	0.808	21.941	16.5
42	საბუნებ.	0.778	26.526	20.4
43	ჰუმანიტ.	0.806	20.593	24.5
44	მედიც.	0.823	23.194	18.7

45	საბუნებ.	0.721	21.251	24.2
46	საბუნებ.	0.653	22.889	20.4
47	საბუნებ.	0.772	22.566	19.0
48	მედიც.	0.796	23.016	26.1
49	საბუნებ.	0.792	23.333	18.5
50	საბუნებ.	0.840	23.201	20.9
51	ინჟ&ტექნ.	0.809	24.658	23.4
52	მედიც.	0.710	23.660	17.4
53	საბუნებ.	0.820	22.784	30.0
54	მედიც.	0.721	25.724	13.5
55	ჰუმანიტ.	0.661	20.754	19.0
56	მედიც.	0.774	26.831	16.4
57	ინჟ&ტექნ	0.770	20.898	22.1
58	ინჟ&ტექნ.	0.734	24.373	19.0
59	სოციალ.	0.738	21.384	13.2
60	მედიც.	0.766	23.457	22.3
61	საბუნებ.	0.781	22.495	17.1
62	მედიც.	0.516	26.528	18.0
63	მედიც.	0.824	23.254	17.5
64	მედიც.	0.782	26.145	17.1
65	საბუნებ.	0.807	20.678	20.7
66	მედიც.	0.642	23.630	17.8
67	საბუნებ.	0.736	25.033	18.6
68	საბუნებ.	0.610	23.585	18.5
69	საბუნებ.	0.668	22.160	15.7
70	მედიც.	0.773	22.290	17.9

ცხრილი 4: კორპუსში შემავალი სტატიების შედარებითი სტატისტიკა ლინგვისტური პარამეტრებისა და დარგების მიხედვით

ჩვენი ანალიზის და დასკვნების საილუსტრაციოდ მოგვყავს ორი ცხრილი:

ცხრილი 5: აქ სხვადასხვა სამეცნიერო დარგის მედიატექსტები შედარებულია ლინგვისტური მონაცემების დიაპაზონის (მინიმალური და მაქსიმალური მაჩვენებელი) მიხედვით.

სამეცნ.მიმართულება/ ლინგვ. კრიტერიუმი	საბუნებისმეტყველო, მედიცინა და ინჟინერია	ჰუმანიტარული და სოციალური
სიტყვათა სიმჭიდროვე	0.516 - 0.824	0.661 - 0.865
წაკითხვადობის ინდექსი	20.678 - 29.969	20.593 - 24.731
სიტყვათა საშუალო რაოდენობა	10.8 - 26.1	12.2 - 30.00

ცხრილი 5: მედიატექსტების შედარება ლინგვისტური მონაცემების დიაპაზონის (მინიმალური და მაქსიმალური მაჩვენებელი) მიხედვით

მომდევნო ცხრილში (**ცხრილი N6**) შედარებულია იმავე პარამეტრების საშუალო მაჩვენებლები (საშუალო არითმეტიკული):

სამეცნ.მიმართულება/ ლინგვ. კრიტერიუმი	საბუნებისმეტყველო, მედიცინა და ინჟინერია	ჰუმანიტარული და სოციალური
სიტყვათა სიმჭიდროვე	0.728	0.782
წაკითხვადობის ინდექსი	23.862	22.309
სიტყვათა საშუალო რაოდენობა	18.1	19.17

ცხრილი 6: მედიატექსტების შედარება ლინგვისტური პარამეტრების საშუალო მაჩვენებლების მიხედვით

ქვემოთ მოყვანილ ცხრილებში ასახულია მეცნიერების სხვადასხვა მიმართულების ცალკეული მედიატექსტების ენობრივი მახასიათებლები:

ტექსტი N4 - ინჟინერიისა და ტექნოლოგიების მიმართულება

ტოკენი	333
ტიპი	264
შეფარდება	79%
სიტყვათა სიმჭ.	0.793
წაკითხვადობის ინდექსი	29.969
სიტყვათა საშ. რაოდ.	15.9

ცხრილი 7: ინჟინერიისა და ტექნოლოგიების მიმართულების მედიატექსტის მონაცემთა სტატისტიკა

შდრ.:

ტექსტი N43 - ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებები

ტოკენი	196
ტიპი	158
შეფარდება	81%
სიტყვათა სიმჭ.	0.806
წაკითხვადობის ინდექსი	20.593
სიტყვათა საშ. რაოდ.	24,5

ცხრილი 8: ჰუმანიტარული მიმართულების მედიატექსტის მონაცემთა სტატისტიკა

კვლევის პროცესში გამოკვეთილი ტენდენციების საილუსტრაციოდ მაგალითისთვის წარმოგიდგენთ ერთი მხრივ, ინჟინერიისა და ტექნოლოგიების მიმართულების, მეორე მხრივ კი ჰუმანიტარული თემატიკის მედიატექსტების ემპირიულ მონაცემთა შედარებით ანალიზს ზემოაღნიშნული პარამეტრების მიხედვით:

კრიტერიუმი	ტექსტი N4 (ინჟ. და ტექნ.)	ტექსტი N43 (ჰუმანიტ.)
წაკითხვადობის ინდექსი	29.969	20.593
წინადადების საშ.სიგრძე	15.9	24,5
სიტყვათა სიმჭიდროვე	0.793	0.806

ცხრილი 9: სხვადასხვა თემატიკის მედიატექსტის მონაცემთა შედარება

მონაცემთა შედარება გვიჩვენებს, რომ ჰუმანიტარული მიმართულების მედიატექსტების წაკითხვადობის ინდექსი დაბალია (ე.ი. შედარებით რთული წასაკითხია), მათი ლექსიკური სიმჭიდროვე და წინადადებათა საშუალო სიგრძე კი აღემატება ინჟინერიისა და ტექნოლოგიების მეცნიერებათა თემატიკის ტექსტების მაჩვენებლებს.

ლინგვისტურმა პარამეტრებმა გამოავლინა საინტერესო კორელაცია წაკითხვადობის ინდექსსა, წინადადების სიგრძესა და ლექსიკურ სიმჭიდროვეს შორის:

- საბუნებისმეტყველო, მედიცინისა და ინჟინერიის თემატიკის სტატიებში წაკითხვადობის ინდექსი 20.678-იდან 29.969-ამდე მერყეობს, ჰუმანიტარული და სოციალური სფეროს მედიატექსტებში კი წაკითხვადობის ინდექსი უფრო დაბალია — 20.754-იდან 24.731-ამდე, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ ეს ტექსტები აღქმის თვალსაზრისით უფრო რთული წასაკითხია.
- რაც შეეხება ხშირად გამოყენებულ სიტყვებს, ნაკრები ტექსტის (70 სტატიის) მიხედვით, კორპუსში ყველაზე ხშირად მეორდება გრამატიკული დამხმარე სიტყვები: „და“ (748), „რომ“ (467), „ამ“ (246), რაც მოსალოდნელი იყო, ხოლო ცალკეულ ტექსტებში დასტურდება სპეციფიკური ტერმინების გამოყენება: აქ წინა პლანზე იწევს თემატური სიტყვები (მაგ. ფარაონი, სამარხი, ტვინი, ელექტროკარდიოსტიმულატორი და ა.შ.); ასევე გვხვდება დარგობრივი ტერმინები, რაც ადასტურებს სტატიების სამეცნიერო-პოპულარულ და სპეციფიკურ შინაარსს.
- ჰუმანიტარული და სოციალური მიმართულების მედიატექსტებში მნიშვნელოვნად მაღალია წინადადებაში სიტყვების საშუალო რაოდენობა (მაგ. ტექსტი N43-ში — 24.5 სიტყვა, მაშინ როცა ტექნოლოგიურ ტექსტში N4 — 15.9 სიტყვა). ამ ცვლადებს შორის არსებობს უარყოფითი კორელაცია: ჰუმანიტარულ ტექსტებში თხრობა უფრო ვრცელია, სინტაქსური სტრუქტურა — რთული, ხოლო სემანტიკა მეტადაა გაჯერებული აბსტრაქტული ცნებებითა და დარგობრივი ჰუმანიტარული ტერმინოლოგიით (ლექსიკური სიმჭიდროვე — 0.806), რაც იმაზე მიუთითებს, რომ სამეცნიერო ჟურნალისტები ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა ტერმინოლოგიას მკითხველისთვის უფრო

ნაცნობად და იოლად აღსაქმელად მიიჩნევენ, ვიდრე საბუნებისმეტყველო, ინჟინერიისა და ტექნოლოგიების მეცნიერებების ტექნიკურ ტერმინებს, რის გამოც ჰუმანიტარულ ტექსტებს ნაკლებად „განმარტავენ“ და სინტაქსურადაც უფრო ტვირთავენ.

5. დასკვნა

ჩატარებული კორპუსული კვლევის შედეგები იძლევა საფუძველს დავასკვნათ, რომ სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ციფრულ პლატფორმებზე გადანაცვლებამ მნიშვნელოვნად შეცვალა სამეცნიერო დისკურსის სტრუქტურა. მულტიმედიაური ფორმატებისა და ჰიპერტექსტუალობის მაღალი მაჩვენებელი (87%) უზრუნველყოფს ტექსტების ინტერაქტიულობასა და ინფორმაციულ სიღრმეს, რაც ზრდის მკითხველის ჩართულობას.

ემპირიულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ ქართულ მედიასივრცეში სამეცნიერო პუბლიკაციების ძირითადი წილი (81%) საბუნებისმეტყველო და სამედიცინო სფეროებზე მოდის, რაც საზოგადოებრივი ინტერესითაა განპირობებული. მიუხედავად იმისა, რომ მთლიანი კორპუსის მასშტაბით ფუნქციური სიტყვების სიხშირე TTR-ის მაჩვენებელს ამცირებს (34%), ცალკეული სტატიების დონეზე დაფიქსირებული მაღალი ლექსიკური მრავალფეროვნება (60%-87%) და სტაბილურად მაღალი ლექსიკური სიმჭიდროვე (0.65-0.85) მიუთითებს იმაზე, რომ ქართული სამეცნიერო-პოპულარული მედიატექსტები ინფორმაციულად ტევადი და სემანტიკურად მდიდარია.

კვლევის უმნიშვნელოვანესი მიგნებაა დარგობრივი დისკურსის სპეციფიკა: ჰუმანიტარული მიმართულების მედიატექსტები ხასიათდება უფრო დაბალი წაკითხვადობის ინდექსით, მაღალი ლექსიკური სიმჭიდროვითა და გრძელი სინტაქსური კონსტრუქციებით (საშუალოდ 24.5 სიტყვა წინადადებაში), ვიდრე საბუნებისმეტყველო, მედიცინისა და ინჟინერიის მეცნიერებების პუბლიკაციები. ეს ადასტურებს, რომ ჟურნალისტები ჰუმანიტარულ ცნებებს საზოგადოებისთვის მეტად ნაცნობად მიიჩნევენ და ნაკლებად მიმართავენ მათ ადაპტაციას, რაც ამ ტექსტების აღქმას ართულებს.

სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენა, მეცნიერების ენისგან განსხვავებით, ნაკლებად ნეიტრალური, სუბიექტურია, მისთვის დამახასიათებელია შეფასებით-ემოციური კომპონენტი, ავტორის პოზიცია უფრო მკვეთრადაა გამოხატული.

საბოლოოდ, სამეცნიერო ჟურნალისტიკის ენა ციფრულ გარემოში წარმატებით ასრულებს თავის მთავარ ამოცანას — ახდენს რთული მეცნიერული ინფორმაციის კონვერტაციას სპეციფიკურ, ემოციურ-შეფასებით კომპონენტებით გამდიდრებულ სამეცნიერო-პოპულარულ ენაზე.

გამოყენებული ლიტერატურა

არაბული 2008: არაბული, ავთო; *ქართული მეტყველების კულტურა*, თბილისი: გამომცემლობა „უნივერსალი“.

ზაქარაშვილი 2021: ზაქარაშვილი, თინათინ; ,თანამედროვე ქართული მედიის ენა და მეტყველების კულტურა‘, *სოციალურ მეცნიერებათა ვექტორები*, 1, 138-148. <https://doi.org/10.51895/VSS1/Zakarashvili>

კვარაცხელია 1990: კვარაცხელია, გუჩა; *ქართული ენის ფუნქციური სტილისტიკა*, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

ჩიქობავა 1972: ჩიქობავა, არნოლდ; ,ქართული ენა, როგორც პოლივალენტური სალიტერატურო ენა‘, კრებულში: *ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები*, I, თბილისი: გამომცემლობა „მეცნიერება“, გვ. 7-13.

Awagu 2021: Awagu, Ifeyinwa Virginia; ‘Language in Academic Writing: Features and Topical Issues’, *Linguistics and Literature Studies*, 9 (2), 2021, pp. 49-56. <https://doi.org/10.13189/lis.2021.090201>

Batchelor 2024: Batchelor, Jordan; ‘Whose stance is it, anyway? A corpus based study of stance expressions in science news articles’, *Iberica* 47, pp. 93-120. <https://doi.org/10.17398/2340-2784.47.93>

Carli & Calaresu 2007: Carli, Augusto; ‘Calaresu, Emilia; Language and Science’, In: M. Hellinger, A. Pauwels (Eds.): *Handbook of Language and Communication: Diversity and Change, Handbooks of Applied Linguistics (HAL)*, vol. 9, Mouton de Gruyter, Berlin – New York, pp. 524-554. [DOI: 10.1515/9783110198539.3.523](https://doi.org/10.1515/9783110198539.3.523)

Guenther & Weber 2019: Guenther, Lars; Weber, Antonia; ‘Science, journalism, and the language of (un)certainty: a review of science journalists' use of language in reports on science’, In: D. R. Gruber, L. C. Olman (Eds.): *The Routledge Handbook of Language and Science*, Routledge, pp.47-59.

Halliday 2004: Halliday, Michael Alexander Kirkwood; *The Language of Science*, The Collected Works of M. A. K. Halliday, vol. 5, Continuum International Publishing Group.

Hermida 2010: Hermida, Alfred; 'Revitalizing Science Journalism for a Digital Age', In: D. Kennedy, G. Overholser (Eds.): *Science and the Media, American Academy of Arts & Sciences*, pp. 80-88.

<https://www.amacad.org/sites/default/files/academy/pdfs/scienceMedia.pdf>

Persson et al. 2016: Persson, Tomas; af Geijerstam, Åsa; Liberg, Caroline; 'Features and Functions of Scientific Language(s) in TIMSS 2011', *Nordic Studies in Science Education* 12(2), pp. 176-196. DOI:10.5617/nordina.2425

Liu 2023: Liu, Renyi; 'Stylistic Characteristics of Scientific News', *Trends in Sociology*, 1(2), 2023. pp. 21–35. DOI: 10.61187/ts.v1i2.43.

Suhardja 2006: Suhardja, Imelda; *Scientific News as a Genre: a Linguistic Account of 'Distortion' of Scientific Information*;
<https://pgc.lel.ed.ac.uk/archive/2006/2006suhardja.pdf> (Last Access 10.08.2026).

The Croatian Media's Perspective on National Socialist Germany: A Historical Analysis Based on a Corpus of Newspaper Articles from 1933 to 1945

Kim Spoljarevic

(Hessian Main State Archive Wiesbaden)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12158

kim.spoljarevic@hla.hessen.de || ORCID: 0009-0002-0084-0723

Abstract: This study examines the reception of Nazi Germany in Croatian newspaper media between 1933 and 1945. When the National Socialists came to power in 1933, Croatia was part of the Kingdom of Yugoslavia. Following the German and Italian invasion in April 1941, the Kingdom collapsed, and Croatian fascists under Ante Pavelić established the puppet state *Nezavisna Država Hrvatska* ("Independent State of Croatia"), which lasted until the defeat of the Axis powers in 1945. Against this historical and political background, the study investigates how the "Third Reich" was perceived at different points in time to trace the evolution of Croatian perspectives. Until 1941, coverage of Germany reflected the interests and agendas of different political and social groups. After Pavelić's accession to power, Fascist narratives came to dominate the press, while the growing Partisan movement increasingly challenged them. The analysis is based on a corpus of sixteen newspaper articles relating to five historical events between 1933 and 1945. The sources, preserved in the Croatian State Archives and the National and University Library in Zagreb, are examined using historical reception analysis. The findings demonstrate that media representations were decisively shaped by prevailing political interests. Before 1941, portrayals of the German Reich were predominantly favourable, reflecting efforts towards political and economic rapprochement. Between 1941 and 1945, official media presented exclusively positive images of Nazi Germany as part of Fascist propaganda. Nevertheless, critical perspectives persisted throughout the period, initially in Jewish newspapers and later increasingly through an anti-fascist Partisan counter-narrative, which became dominant by the end of 1944.

Keywords: History of Croatia (1933–1945), Perception of Nazi Germany, Media Reception Analysis, Historical Corpus Analysis

Introduction

*"A cynical, mercenary, demagogic press will produce in time a people as base as itself."*¹

When the National Socialists came to power in the German Reich in 1933, Croatia was part of the Kingdom of Yugoslavia (1929–1941). In 1941, two years after the outbreak of the Second World War, the kingdom collapsed following the invasion by Nazi Germany and its ally, Fascist Italy. In the aftermath, the Croatian fascists under the leadership of Ante Pavelić assumed control of the puppet state *Nezavisna Država Hrvatska* ("Independent State of Croatia") (1941–1945). This regime ultimately collapsed with the defeat of the Axis powers, giving way to the establishment of the Federal People's Republic of Yugoslavia² (1945–1992).

Across these different political systems, the degree of sovereignty and autonomy, as well as the dynamics of the media, varied considerably. Both in the past and in the present, the media have served as key institutions for the dissemination of knowledge and information by

¹ Pulitzer 1904: 680.

² The state's official name was changed in 1963 to the Socialist Federal Republic of Yugoslavia.

documenting events and making them accessible to society (Hergešić 1936: 5–12). During the first half of the twentieth century, newspapers constituted the most influential medium and were therefore deliberately employed by political actors as instruments of persuasion and propaganda. The quotation by Joseph Pulitzer cited at the beginning directly addresses this aspect by highlighting the influence of the press on the formation of public opinion. Against this background, the present study examines the extent to which the political transformations in Croatia between 1933 and 1945, viewed in light of the country's distinctive political and historical relationship with the German Reich, shaped the reception and representation of Nazi Germany in the Croatian newspaper landscape. The underlying hypothesis is that newspapers reflected the characteristics of the respective political systems and their ideological positions. Unless otherwise indicated, all translations from Croatian into English are the author's own.

1. State of Research

To date, relatively few historians have undertaken a detailed examination of the NDH (*Nezavisna Država Hrvatska*, “Independent State of Croatia”), and even fewer have addressed Croatian newspaper coverage between 1933 and 1945. A key foundation for the present study is Božidar Novak's monograph *Hrvatsko Novinarstvo u 20. Stoljeću* (“Croatian Journalism in the Twentieth Century”), as it remains the only comprehensive work devoted specifically to the Croatian press in the twentieth century. Although Novak draws on numerous newspaper articles to provide historical context, he does not conduct a systematic analysis of the articles themselves. In addition, several other studies examine more specific periods, regions, or aspects of the Croatian media landscape. For example, Lana Hudeček and Milica Mihaljević (2009) focus primarily on linguistic and stylistic features in *Jezik Medija. Publicistički funkcionalni stil* (“Language of the Media. Journalistic Functional Style”), whereas Martin Broszat and Ladislaus Hory (1964) discuss the press only marginally in *Der kroatische Ustascha-Staat 1941–1945* (“The Croatian Ustaša State, 1941–1945”). By contrast, Tvrtko P. Sojčić (2008) explores the relationship between the media, government, and political positioning during the period from 1939 to 1945.

For the historical context, broader works on the history of Yugoslavia and Croatia are likewise of central importance. In *Die drei Jugoslawien. Eine Geschichte der Staatsbildung und ihrer Probleme* (“The Three Yugoslavias: A History of State-Building and Its Problems”), Sabrina P. Ramet (2011) analyses the successive political systems and historical developments of the South Slavic region from 1918 to 2005. Similarly, Marie-Janine Čalić (2010) and Holm Sundhaussen (1982) devote their respective monographs to the history of Yugoslavia during the twentieth century. By contrast, Ludwig Steindorff (2007) focuses exclusively on Croatian history from the fourth century BCE to 2005 in *Kroatien. Vom Mittelalter bis zur Gegenwart* (“Croatia: From the Middle Ages to the Present”). Taken together, these works provide the historical and media-related scholarly framework for the present study.

2.1. Historical Context

Following its secession from Austria-Hungary on 29 October 1918, the newly established State of Slovenes, Croats and Serbs was incorporated into the centrally organised Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes on 1 December 1918. The Serbian-dominated leadership of the new kingdom and the restriction of Croatian autonomy gave rise to persistent political tensions,

culminating in the assassination of the politician Stjepan Radić in 1928, a prominent advocate of the right of self-determination for the kingdom's constituent nationalities. In response to this crisis, King Alexander I established a royal dictatorship in 1929. Characterised by political repression, censorship, and the suppression of federalist aspirations, the regime further strengthened nationalist movements and demands for greater political autonomy, particularly in Croatia. This attempt to impose a unified Yugoslav identity facilitated the rise of radical nationalist organisations such as the Serbian *Četniks* and the Croatian *Ustaša* (Čalić 2010: 43, 93–97, 117 ff.). In the face of growing domestic and international tensions, King Alexander restored parliament in 1931 while simultaneously consolidating his own authority through the promulgation of an authoritarian constitution. According to Sojčić and Wippermann, the German Reich (Deutsches Reich) also began to intensify its economic engagement with Yugoslavia during this period, culminating in the conclusion of a bilateral trade agreement in 1934 (Sojčić 2008: 20–21, Wippermann 1983: 106 ff.). Following the assassination of King Alexander on 9 October 1934, Prince Paul assumed the regency and partially relaxed the state's nationality policy without fundamentally abandoning its centralist orientation. Consequently, the influence of nationalist movements continued to grow. In particular, the *Ustaša* advocated the establishment of an independent Croatian state modelled on fascist principles and, from 1937 onwards, found increasing support, especially in rural areas (Ramet 2011: 116–117, 123 ff., 134 ff.).

The economic consequences of the Great Depression prompted the Yugoslav government to introduce debt relief measures for farmers in 1936. At the same time, the German Reich strengthened its influence over Yugoslavia by purchasing agricultural products at prices above market value, thereby creating a relationship of economic dependence. By 1938, more than half of Yugoslavia's foreign trade was already conducted with the German Reich (Wippermann 1983: 106–107). The growing political influence and territorial expansion of the Axis powers increasingly affected Yugoslavia's domestic political situation. Against this backdrop, the *Sporazum* (Agreement) was concluded on 26 August 1939, establishing the autonomous Banovina of Croatia with its own competencies in areas such as administration, the judiciary, education, and the economy. However, the agreement was rejected both by sections of the Serbian political elite and by the *Ustaša*, thereby further intensifying radical demands for Croatian autonomy (Broszat, Hory 1964: 33 ff.). With the outbreak of the Second World War, Yugoslavia came under increasing pressure from Nazi Germany and Fascist Italy. Prince Paul ultimately decided to accede to the Tripartite Pact, a decision that triggered the coup d'état of 27 March 1941, supported by Serbian military officers, after which General Dušan Simović assumed power. In response, Adolf Hitler ordered the invasion of Yugoslavia, which commenced on 6 April 1941 with the bombing of Belgrade. Owing to internal political divisions, limited willingness to mobilise, and a lack of military cohesion, Yugoslav resistance collapsed rapidly, and the country was occupied within a matter of days (Steindorff 2007: 170, 173–177).

On 10 April 1941, the *Ustaša* movement under the leadership of Ante Pavelić proclaimed the Independent State of Croatia (*Nezavisna Država Hrvatska*, NDH), which was recognised by the German Reich and the Kingdom of Italy and remained heavily dependent on both. The regime established an authoritarian and racist dictatorship that systematically persecuted political opponents as well as Serbs, Jews, Roma, and Sinti. Through a network of

concentration camps, tens of thousands of people were murdered. The *Ustaša* sought to create an ethnically and religiously homogeneous Croatian nation-state, with its rule founded on violence, terror, and exclusion (Sojčić 2008: 170, 185-206, 220-239, 257-273). In response to the violence of the *Ustaša* regime, an antifascist resistance movement began to emerge in mid-1941. From 1942 onward, it was organised under the name AVNOJ (*Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Jugoslavije*, “Anti-Fascist Council for the National Liberation of Yugoslavia”), presenting itself as a movement that transcended ethnic divisions (Steindorff 2007: 184-185).

From 1943 onward, the *Ustaša* regime continued to lose support due to its policies of violence and growing dissatisfaction among the population. At the same time, the AVNOJ developed into the most important counterforce against the occupying powers and the fascist government. The Wehrmacht also failed to suppress the armed resistance. At the second session of the AVNOJ in November 1943, the foundations for a federal Yugoslav state were established, and the National Committee for the Liberation of Yugoslavia was appointed as a provisional government under the leadership of communist partisan leader Josip Broz Tito (Sundhaussen 1982: 122-123, 130-136). The capitulation of Italy in September 1943 and the increasingly apparent defeat of the German Reich marked the beginning of the collapse of the NDH. From 1944 onward, the Yugoslav People's Liberation Army received increasing support from the Allies and brought large parts of Yugoslavia under its control; in October 1944, Belgrade was captured together with the Red Army. With the end of the war in May 1945, the NDH regime collapsed completely. Its former territory was incorporated into the new federal Yugoslavia, which was ruled authoritatively by Tito until his death in 1980 (Sundhaussen 1982: 130-136).

The overview of Croatian history demonstrates that the period between 1918 and 1945 was characterised by multiple changes of political systems, instability, and competing interests. From the 1930s onward, the political and economic ties between the Kingdom of Yugoslavia and the German Reich intensified, although Prince Pavle initially pursued a policy of neutrality. The accession to the Tripartite Pact further strengthened this rapprochement, while the German attack on 6 April 1941 and the subsequent establishment of the NDH resulted in its extensive dependence on the Axis powers. The satellite state established by Nazi Germany and Italy possessed only limited autonomy and based its authority primarily on the support of the occupying powers, as the *Ustaša* lacked broad popular support. Despite ideological affinities with Italy, competing territorial claims strained relations between the two states. The *Ustaša* ideology, characterised by racism, antisemitism, and the ideal of an authoritarian leader state defined by ethnic and religious criteria, belonged to the same political spectrum as Italian Fascism and German National Socialism. From 1941 onward, it was opposed by the antifascist partisan movement, which gained increasing strength from 1943 onward and, politically represented by the AVNOJ, played a decisive role in the collapse of the NDH in May 1945.

2.2. Historical Overview of the Croatian Press Landscape

After the establishment of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes in 1918, press freedom became increasingly restricted, with communist, federalist, and Croatian nationalist publications in particular being affected by bans and state persecution. Censorship laws and authorities enabled the control of publications as well as the imprisonment of journalists critical

of the regime. Nevertheless, public interest in political newspapers increased during the 1920s, with these publications focusing primarily on the “Croatian question,” which served as an indirect means of criticising the centralist monarchy (Novak 2005: 94–95, 119–136, 143–144, 158–160, 163–176, 185 ff.). With the proclamation of the royal dictatorship in 1929, repression reached its peak: opposition newspapers were banned, editorial offices were placed under state control, and even national terms such as “Croatia” or “Croatian” were prohibited. Despite limited relaxations from 1931 onward, press censorship remained largely in place until the mid-1930s (Ramet 2011: 119–123). With the sporazum agreement of 1939, Croatia received limited autonomous rights; however, the press system and censorship remained under the authority of the Kingdom of Yugoslavia. Nevertheless, new newspapers emerged, including publications with nationalist orientations. Reactions to the agreement varied: Croatian journalists criticised that the “Croatian question” had not been conclusively resolved, while Serbian media, encouraged by monarchist circles, launched a campaign against Croatian autonomy and warned of an alleged “Croatian imperialism.” In view of the elections planned for 1941, censorship was tightened again from early 1940 onward. Opposition politicians and left-wing journalists were persecuted and, in some cases, deported to concentration camps, where many were murdered after the proclamation of the NDH (Novak 2005: 200–207).

Although Yugoslavia’s accession to the Tripartite Pact and the coup d’état of March 1941 were covered by the press, reporting remained confined within the narrow framework of censorship. Following the German and Italian invasion on 6 April 1941, press coverage was placed entirely under state control. With the proclamation of the NDH on 10 April 1941, the *Ustaša* dismantled the existing media landscape within a matter of days: opposition, Serbian, Jewish, and communist newspapers were banned or taken over, while new regime-aligned publications such as *Hrvatski narod* (“The Croatian nation”) and *Nova Hrvatska* (“New Croatia”) were established. The occupying powers also founded their own newspapers within their respective zones of influence. The objective was the complete control of public opinion and the legitimisation of the new regime, transforming the press into a central instrument of fascist propaganda (Novak 2005: 263–297, 303–308). Following the models of the German Reich and Italy, a cult of personality surrounding Ante Pavelić was created, portraying him as the *Poglavnik* (“Führer”, Leader). At the same time, newspapers served as a means of disseminating nationalist, antisemitic, and racist ideology. Through the so-called Aryanisation laws, members of persecuted groups—particularly Jews, Serbs, Sinti, and Roma—were prohibited from working in the press from September 1941 onward. This resulted in the establishment of a media system that permitted only ideologically compliant reporting. Even apolitical topics such as sports, culture, or fashion had to conform to propagandistic requirements, and specialised newspapers targeting specific groups, including young people and women, were created (Novak 2005: 271–281, 303–306, 309–321).

Despite these repressions, an illegal antifascist press began to develop as early as late 1941. Resistance groups secretly published newspapers such as *Vjesnik*, which provided information about the course of the war, criticised the *Ustaša* regime, and called for resistance (Sojčić 2008: 175–184, 215–222, 225). The resistance press also addressed young people, children, and women as specific target groups, as demonstrated, for example, by the newspaper *Žena u borbi* (“Woman in the Struggle”) (Novak 2005: 341–342). In addition to military resistance, antifascist newspapers covered the Holocaust, the persecution of Serbs, Sinti, and

Roma, and promoted the vision of a federal and democratic Yugoslavia. Although the circulation of these newspapers was often limited, they reached a wider readership through the principle of "*Pročitaj i daj dalje*" ("Read it and pass it on"). From 1943 onward, the antifascist movement gained increasing influence both militarily and in the field of publishing, and in some regions the circulation of its newspapers already surpassed that of the *Ustaša* press. At the same time, the regime intensified the persecution of opposition journalists but continued to promote propagandistic narratives of an alleged "final victory" until the end of the war (Sundhaussen 1982: 124–136). With the capitulation of Nazi Germany and the collapse of the NDH in May 1945, fascist newspapers were banned, while numerous journalists fled into exile or faced legal prosecution (Vukušić 2001: 16–17).

The overview of the Croatian press landscape between 1918 and 1945 demonstrates a continuous presence of strong state censorship, which prevented the development of a free press. Nevertheless, new types of newspapers and thematic fields emerged, among them publications that specifically addressed women and young people as target groups. At the same time, political actors increasingly used the press as a means of advancing their own interests. Particularly in the NDH, opposition publications were banned and persecuted, while only ideologically compliant newspapers were permitted to appear officially and contribute to the legitimisation of the *Ustaša* regime. However, this media monopoly did not result in broader popular support. From autumn 1941 onward, an antifascist underground press began to emerge, correcting disinformation, calling for resistance, and promoting Yugoslav unity. As its influence grew, the fascist media monopoly was ultimately replaced.

3. Methodological Framework

The foundation of this study is the examination of primary sources from the Croatian State Archives (*Hrvatski državni arhiv*) and the National and University Library (*Nacionalna i sveučilišna knjižnica*) in Zagreb. Since the currently available digital collections of the Croatian National Library, while extensive, are not complete, the relevant newspaper articles were researched on site. The available sources originate predominantly from newspapers published in Zagreb, indicating the city's significance as a centre of the Croatian press landscape.

Of particular importance is the question of how a state dependent on the German Reich perceived, responded to, and represented its policies and actions in the media. Furthermore, this study examines whether and to what extent reporting changed under the different political systems in Croatia and how the media were used to convey ideological concepts. The selection of five events aims to provide a representative cross-section of press coverage while enabling both a diachronic and a synchronic perspective. The diachronic perspective results from the selection of events from different political systems, whereas the synchronic perspective is achieved by including the coverage of several newspapers with different political orientations for each event.

For the study, five central events in Croatian, German, or Croatian-German history between 1933 and 1945 were selected: the "Machtergreifung" ("seizure of power") in Germany (30 January 1933), the Yugoslav coup d'état (27 March 1941), the proclamation of the Independent State of Croatia (10 April 1941), the German invasion of the Soviet Union (22 June 1941), and the capitulation of Germany (8 May 1945). For each event, between two and

four articles from different newspapers were examined, resulting in a total corpus of sixteen articles. The comparative analysis of these newspaper articles aims to illuminate the development of media representations over time, which will subsequently be discussed within their broader historical and media-historical contexts.

4. Analyse

To illustrate the analytical approach, one of the selected events is examined in greater detail as a representative example. The findings of the analysis of all articles are subsequently presented in the form of a summary table. As the Croatian newspaper landscape underwent substantial changes between 1933 and 1945, the selection of available publications varies depending on the event under consideration. Furthermore, none of the analysed articles identifies an individual author, making it impossible to analyse the authors' backgrounds, as well as the styles and attitudes associated with them.

4.1. Example: Germany's Capitulation – 8 May 1945

Two articles dealing with the capitulation of Germany on 8 May 1945 are presented as examples:

An article from the newspaper *Vjesnik – Hrvatske jedinstvene nacionalno-oslobodilačke fronte* ("The Herald – Croatian United National Liberation Front"), abbreviated as *Vjesnik*, which was published underground as the press organ of the AVNOJ and formed part of the antifascist resistance movement (Novak 2005: 327–330).

The second article originates from the newspaper *Hrvatski krugoval* ("Croatian Radio"), which was founded in 1941 alongside the radio station of the same name. The newspaper focused on Croatian national culture, promoted racist ideas, and remained loyal to the *Ustaša* regime; its final issue was published on 13 May 1945 (Novak 2005: 298–308).

The article published in *Vjesnik* on 12 May 1945 reproduces a speech by Josip Broz, which he delivered on the occasion of Nazi Germany's unconditional surrender. The article begins with an expression of gratitude towards the society and the proclamation of the Federation of Yugoslavia under Broz's leadership. Tito deliberately chose this day – only one day after Germany's capitulation – because it symbolised the complete destruction of fascism. In the continuation of the speech, he emphasises that Germany was responsible for ten million deaths and the suffering inflicted upon Europe. The concentration camps, extermination camps, and labour camps established and commissioned by the German Reich, as well as the war initiated by the "Third Reich", are presented as a warning to all future generations. According to Tito, the German Reich was responsible for the establishment of the *Ustaša* regime, the war in Yugoslavia, and the crimes committed by the NDH. He subsequently praises the heroism and perseverance of the antifascist movement, which, with the support of the Allies, ultimately led to liberation from fascism. Furthermore, the speech directly addresses liberation from the *Ustaša* regime. Nazi Germany and Italy are accused of having deliberately exploited ethnic divisions in the Balkans in order to use the resulting conflicts to their own advantage. According to Tito, a new era for Yugoslavia had now begun: previous problems, corruption, and an unjust system had been overcome, and a democratic federal state was to be created collectively. In this context, not only the NDH but also the former Kingdom of Yugoslavia are condemned. The 9

May was declared the future Victory Day of Yugoslavia, although this proclamation is combined with a warning against all enemies of the new state. The article concludes with the phrase: "Death to fascism – freedom to the people" (*Smrt fašizmu – sloboda narodu*). (*Vjesnik* 1945: 3) The text conveys a clear depiction of the "Third Reich" as an unjust system responsible for atrocities and suffering. The article leaves no doubt that fascism, Hitler, and the "Third Reich" are to be condemned and held accountable for numerous crimes. This perspective becomes evident through expressions such as "the insane German and Italian fascism [...]" (*Vjesnik* 1945: 3) or "Germany, which is responsible for much sorrow, suffering, and many victims among our peoples" (*Vjesnik* 1945: 3). It is noteworthy that this article is not an independent editorial piece but primarily a reproduction of Tito's speech; thus, the newspaper effectively functions as a mouthpiece for Tito's political message. In his speech, he not only proclaims victory over fascism but also communicates his own interpretative authority and political claims to the readers. The article represents an unequivocal condemnation of the NDH, which is portrayed as a construct created by Germany. Nazi Germany is presented as the absolute antithesis of the new government, which in turn portrays itself as the exemplary embodiment of the antifascist struggle.

The article from *Hrvatski krugoval* covers the period from 30 April to 13 May 1945. The capitulation of Nazi Germany is not addressed directly; instead, the article focuses on the decline and destruction of the NDH (*Hrvatski krugoval* 1945: 3). Characterised by a resigned tone, the article can be understood as a retrospective account of the war and as a tribute to the struggle of the Croatian people and the NDH. According to the article, this war was the most severe conflict in human history to date, which the NDH had "unfortunately" (*Hrvatski krugoval* 1945: 3) lost. The new government is accused of refusing to recognise the achievements of the previous system, whose disappearance would allegedly represent a "tragedy" (*Hrvatski krugoval* 1945: 3) for all of humanity. The article concludes with a pathos-filled appeal directed at its own followers and supporters: the *Ustaša* would ultimately emerge victorious, and its members remained committed to the people and the state. Through this revisionist appeal, the legitimacy of the new state is challenged, while readers are urged to recognise the NDH as the only legitimate state. At the same time, the NDH is described in a restrained manner as a normal member of the international community that had proven its sovereignty and therefore should continue to exist. The article appears as a final act of resistance against the new political order and simultaneously as an attempt to mobilise its supporters against recognising it. The NDH is glorified in a revisionist and almost nostalgic manner. In contrast, the unconditional surrender of Germany and any references to the German Reich remain entirely absent (Sojčić 2008: 238–257). This stands in clear opposition to numerous articles published between 1941 and 1945, in which Germany was regularly discussed and the friendly, at times almost fraternal, relationship between the two states was emphasised. The complete omission of Germany and its capitulation on 8 May 1945 can therefore be interpreted as an attempt to distance the NDH from its former ally, its ideology, and its political system, while simultaneously portraying the NDH as a sovereign and legitimate member of the international community.

Both articles display a similar rhetorical strategy, as they directly address readers in order to create a sense of community. However, their interpretations of the war differ fundamentally: *Vjesnik* views the "worst [war] in human history" (*Vjesnik* 1945: 3) from a

broader European perspective and attributes responsibility for the war and the crimes committed to the German Reich, its ally Italy, and the NDH. Germany is portrayed as the “originator of fascism” (Vjesnik 1945: 3) and the “greatest criminal” (Vjesnik 1945: 3), while the NDH is depicted as an equally criminal puppet state. In contrast, the victorious Partisan struggle is presented as the antifascist counterforce, and the new state is constructed as its positive counterpart.

In contrast, *Hrvatski krugoval* examines the “worst war in Croatian history” (Hrvatski krugoval 1945: 3) from a national perspective and glorifies the struggle of the Croatian people and the NDH in an almost nostalgic manner. The defeat is attributed to external factors, thereby turning, without being explicitly named, into the “scapegoat” for the downfall of the NDH. At the same time, the article appeals to readers to remain loyal to the NDH and to refuse recognition of the new state. The comparison thus demonstrates the existence of competing public spheres with opposing interpretations of the war and the NDH. Paradoxically, both articles assign Germany a central responsibility: in *Vjesnik*, it serves as the antithesis of the new political system, whereas in *Hrvatski krugoval* it functions as a means of deflecting responsibility and portraying the NDH as a legitimate member of the international community.

4.2. Tabular Overview of the Entire Analysis

The results of the analysis are presented below in tabular form (Tables 1-5):

Historical event	The Nazi “Machtergreifung” (“seizure of power”) in Germany (30. January 1933)		
Analysed Articles	Nov antisemitski režim u Njemačkoj i Židovi, in: Židov, no. 5, p. 1.	Hitler-državni kancelar, in: Narodne novine, no. 25, p. 2.	Hitler - Njemački Kancelar. Prezidijska vlada s karakterom obnove Harzburškog Fronta – ostaje komesarijat u Prusiji – Centrumu je ponudjeno mjesto Ministra Prava – pravi pobjednik je u stvari Papen, in: Novosti, no. 31, p. 1.
Publication Date	3. February 1933	31. January 1933	31. January 1933
Content Summary	The article provides a factual account of Hitler’s appointment as Reich Chancellor, while issuing a strong warning against the antisemitic objectives of the NSDAP and predicting a severe erosion of the rights of the Jewish population in Germany. At the same time, it expresses solidarity with German Jews.	Hitler’s seizure of power is critically analysed. The power of Hitler and the NSDAP is downplayed, with the article noting the existence of two controlling figures, Franz von Papen and Kurt von Schleicher, who were expected to restrain the “aggressive and radical” political approach. The article assesses Hitler’s power as limited due to the supervisory role of von	Hitler’s appointment as Reich Chancellor is examined. The article argues that Hitler could only secure a majority through the support of the Centre Party and that the only real beneficiary was von Papen, who thereby gained additional political influence. At the same time, it emphasises that Hitler’s government lacked a stable parliamentary majority without the support of the Centre Party

		Papen and Schleicher, thereby relativising concerns about the establishment of a National Socialist dictatorship.	and was therefore politically uncertain.
Linguistic Features	Negative, critical, and direct terminology: "Hitlerites," "Hitlerian" anti-Jewish policy	Rather neutral terminology, combined with the questioning of the concerns expressed by other individuals and newspapers regarding Hitler's appointment as Chancellor.	Predominantly factual terminology; however, formulations such as "opportunistic tactics" indicate a slightly critical stance toward the NSDAP.
Assessment	Hitler, his policies, and the "Third Reich" are evaluated in unequivocally negative terms (expressing concern about antisemitic policies and their consequences)	Neutral to negative portrayal (expressing doubts about Hitler's power and the National Socialist "Third Reich")	Neutral portrayal of the "Third Reich" (a slightly critical stance and mild doubts regarding the NSDAP's and Hitler's ability to exercise sole political power)

Tab. 1: Summary of the Analytical Findings: The Nazi "Machtergreifung"

Historical event	Yugoslav coup d'état (27. March 1941)			
Analysed Articles	Nj. V. Kralj Petar II. preuzeo kraljevsku vlast, in: Jutarnji list, no. 10481, p. 1.	Na prijestolje je stupio Nj. V. Kralj Petar II., in: Večer, no. 6111, p. 1.	Nova kr. vlada na djelu, in: Jugoslavenski Lloyd, no. 73, p. 2.	Nj. V. Kralj Petar II. uzeo u svoje ruke kraljevsku vlast, in: Seljački dom - glavno glasilo hrvatske seljačke politike, no. 14, p. 1.
Publication Date	28. March 1941	28. March 1941	29. March 1941	3. April 1941
Content Summary	The article reproduces an appeal by King Peter II following the coup, in which he legitimises his assumption of power and calls upon Serbs, Croats, and Slovenes to support the new government and preserve state unity.	The coup of 27 March 1941 and King Peter II's accession to the throne are portrayed as a historic event that was positively received, with emphasis placed on the population's widespread loyalty to the new monarch.	The coup of 27 March 1941 and King Peter II's assumption of power are presented as a historic and necessary turning point, one that allegedly restored national unity and political stability.	The article in Seljački dom describes the coup and the subsequent political developments in a predominantly factual manner, while placing particular emphasis on the prudent attitude of the Croatian population and its trust in Vladko Maček.

Linguistic Features	The text conveys a rejecting attitude toward the Tripartite Pact. However, it should be taken into consideration that, due to strict censorship, it remains questionable to what extent reporting was conducted freely.	No direct reference to Germany is made: however, the positive assessment of the change of power suggests a rejecting attitude toward the Tripartite Pact.	Germany is not explicitly mentioned; instead, the text legitimises the change of government and portrays the king as a unifying figure for the Yugoslav people.	Germany is mentioned only in connection with the Tripartite Pact and the interest of the German press, without any explicit political evaluation being made.
Assessment	Negative portrayal of the “Third Reich” (due to its involvement in the Tripartite Pact)	Negative portrayal of the “Third Reich” (despite the absence of an explicit reference, its association with the Tripartite Pact was viewed as conflicting with the dominant political stance in the country).	Negative portrayal of the “Third Reich” (although not explicitly mentioned, implied through the support for and endorsement of King Peter)	Neutral portrayal of the “Third Reich” (brief mention of the Tripartite Pact, with the main focus placed on Croatia)

Tab. 2: Summary of the Analytical Findings: Yugoslav coup d'état

Historical event	Establishment of the Independent State of Croatia (10. April 1941)			
Analysed Articles	Veliki Dan, in: Hrvatski dnevnik, no. 1783, p. 1.	Historijski Dan, in: Obzor, no. 86, p. 1.	Poglavnik, in: Obzor, no. 86, p. 1.	Hrvatski Uskrs, in: Hrvatski list, no. 105 (7165), p. 1.
Publication Date	12. April 1941	11. April 1941	11. April 1941	13. April 1941
Content Summary	The <i>Ustaša</i> 's seizure of power is portrayed as the historical rebirth of the Croatian state and legitimised through national, religious, and historical references, while Yugoslavia is sharply condemned. At the same time, the	The article presents the proclamation of the NDH as the “resurrection” of the Croatian state and legitimises the <i>Ustaša</i> takeover through historical and religious references, as well as through the portrayal of widespread popular enthusiasm. Simultaneously, the	The article glorifies Ante Pavelić and the establishment of the NDH as the liberation of the Croatian people from decades of “oppression,” legitimising the new state through historical, religious, and national references. Furthermore, it	The establishment of the NDH is portrayed as the “resurrection” of Croatia and is connected through religious motifs to divine providence and historical liberation. At the same time, the article glorifies Ante Pavelić as well as the

	article presents the German Reich and Adolf Hitler in unequivocally positive terms as close allies and decisive supporters of Croatian independence.	arrival of German troops is framed positively, while the close ties between the newly established Croatian state and the German Reich are highlighted.	highlights the support provided by Germany and Italy and concludes with an unequivocal expression of loyalty to Pavelić and the <i>Ustaša</i> movement.	allies Germany and Italy.
Linguistic Features	Clearly positive terminology in reference to the German Reich: “Having been brothers in arms” and “comradeship in arms.” Directly derogatory language toward the Kingdom of Yugoslavia and a positive evaluation of the “Third Reich”.	Highly positive terminology in the description of the “Third Reich”: “cordial and jubilant” and “friendly reception”	Highly positive terminology in reference to the German Reich: Adoption of Adolf Hitler’s title, emphasising that the struggles and burdens of Germany and Italy had been shared and that support had been provided by these nations. The article presents them as entering the struggle together.	Highly positive, glorifying, and elevating terminology used to describe the German Reich: “friend” (particularly significant, as Italy is referred to only as a “neighbour”) and “support”
Assessment	Positive perception of the “Third Reich” (through the denigration of Yugoslavia and the construction of a relationship with the German Reich as one of “comradeship in arms”).	Positive perception of the “Third Reich” (arrival of German troops was portrayed positively, and the connection between the German Reich and the NDH was emphasised)	Positive portrayal of the “Third Reich” (through the adoption of a title for Pavelić analogous to Hitler’s title, the depiction of a joint struggle, and the emphasis on support from the German Reich).	Positive characterisation of the German Reich (the “Third Reich” is described as an ally and friend).

Tab. 3: Summary of the Analytical Findings: Establishment of the Independent State of Croatia

Historical event	Invasion of the Soviet Union (22. June 1941)		
Analysed Articles	Početak Kraja Bolševizma, in: Hrvatski narod, no. 129, p. 1.	Veliki Njemački Reich je štit proti Bolševizmu, in: Hrvatski glas, no. 125, p. 1.	Rat Njemačke i Sovjetske Unije, in: Nezavisna Država Hrvatska, no. 7, p. 7.
Publication Date	23. June 1941	22. June 1941	26. June 1941

Content Summary	The German invasion of the Soviet Union is supported and portrayed as a necessary defensive struggle against “Jewish Bolshevism” aimed at protecting Europe. Simultaneously, the article emphasises the close relationship between the NDH and the German Reich while employing fascist and antisemitic propaganda narratives.	The article covers the beginning of the German war against the Soviet Union and reports on the declaration by the German envoy Siegfried Kasche to Ante Pavelić, in which Germany’s actions are framed as a response to a Soviet threat. Pavelić subsequently affirms the NDH’s support for the German Reich and its allies, presenting the war as a common struggle against the Soviet Union.	The article covers the German attack on the Soviet Union and frames the war as an ideological confrontation between “European” Germany and the “Jewish-Bolshevik” Soviet Union as its enemy. It outlines military developments and the participating sides, portraying the conflict as a struggle between Germany and its allies on the one hand and the Soviet Union on the other. At the same time, it emphasises the NDH’s support for the German Reich.
Linguistic Features	The German Reich is portrayed as the defender of Europe, while the NDH emphasises its support and allegiance to the alliance. The use of fascist and antisemitic ideological patterns suggests an alignment with and adoption of elements of the German Reich’s ideological framework. Terminology: The article presents the Soviet Union as the initiator of the war and frames the German Reich as acting in self-defence.	The article supports the German attack on the Soviet Union and presents the German Reich as the protective power of Europe in the struggle against “Bolshevism.” At the same time, it expresses support for the Ustaša movement and Ante Pavelić and fully adopts the National Socialist narrative of a necessary defensive war against a common enemy. Terminology: In relation to the Soviet Union, exclusively negative characteristics are used, such as “provocative” and “threatening,” whereas Germany is associated solely with positive terms, such as “protective.” Particularly striking is the frequent use of positively connoted superlatives in reference to Germany, for example “najspremnije” (“most prepared”) and “najživlja” (“most vigorous”).	In the text, Germany appears as a kind of messianic figure that protects all of Europe from evil. Germany is described through strongly positive adjectives such as “great,” “just,” “honest,” and “altruistic,” while Hitler is referred to as the “most important son of Germany.” This is contrasted with a distinctly negative, polemical, and antisemitic language used to describe Germany’s enemies – the Soviet Union, Great Britain, and the United States: “[...] the plutocratic-Jewish and Bolshevik-communist enemies” “oppressors,” and “a Jewish-Masonic world of capitalists, that is, of robbers and exploiters.” Both the ideological framework – radical racism, antisemitism, and anti-Bolshevism – and the justification of the war as a defensive struggle against the Soviet threat clearly correspond to the National Socialist worldview.

Assessment	Positive portrayal of the “Third Reich” (the German Reich is presented as the protector of Europe; the loyalty of the NDH and the “Third Reich” to their alliance is emphasised; National Socialist ideology is adopted; the “Third Reich’s” actions in the war are justified by portraying it as a defensive war, despite Germany’s role as the aggressor)	Positive characterisation of the German Reich (the “Third Reich” is portrayed as an ally, the protector of Europe, and a friend).	Positive portrayal of the German Reich (the “Third Reich” is presented as a messianic force protecting all of Europe, with religious connotations and the use of positive adjectives)
------------	---	---	---

Tab. 4: Summary of the Analytical Findings: Invasion of the Soviet Union

Historical event	Germany’s Capitulation (08. May 1945)	
Analysed Articles	Govor Maršala Tita na dan Kapitulacije Njemačke, in: Vjesnik– hrvatske jedinstvene nacionalno-oslobodilačke fronte, no. 19, p. 3.	Rad je naša snaga, in: Hrvatski krugoval, no. 9, p. 3.
Publication Date	12. May 1945	30. April – 13. May 1945
Content Summary	The article reproduces Tito’s speech on the German capitulation and presents the victory over fascism as the foundation of the new federal Yugoslavia, with Germany and the Ustaša regime being explicitly held responsible for war, violence, and crimes. At the same time, the text legitimises the new regime’s claim to power and announces a determined course of action against its opponents.	The article looks back on the collapse of the NDH in a resigned tone, idealising the state as a legitimate manifestation of Croatian self-determination and urging its supporters to reject recognition of the new Yugoslav regime. Particularly striking is the extensive omission of Germany and its capitulation, which may be interpreted as an effort to dissociate from the former ally.
Linguistic Features	Critical and negative representation of the German Reich. Terminology: “the insane German and Italian fascism [...]” and “Germany, which is responsible for great sorrow, suffering, and many victims among our peoples”	The deliberate omission of Germany’s capitulation can be interpreted as a clear attempt to distance itself from the German Reich.
Assessment	Negative portrayal of the “Third Reich” (presented as the antithesis of the socialist system and as one of its greatest enemies)	Negative portrayal of the “Third Reich” (scapegoating and distancing)

Tab. 5: Summary of the Analytical Findings: Germany’s Capitulation

5. Discussion

In 1933, the Croatian press displayed a broad range of perspectives on the “Third Reich.” Although censorship in the Kingdom of Yugoslavia had been significantly intensified following the establishment of the royal dictatorship in 1929, it was primarily directed against criticism of the state itself as well as against nationalist and federalist aspirations. In contrast, the reporting on Hitler’s appointment as Reich Chancellor appears not to have been subject to uniform guidelines. This explains the differing assessments of the event: *Novosti* and *Narodne novine* reported in a largely neutral manner or downplayed its potential consequences, whereas *Židov* issued an explicit warning against National Socialism and expressed solidarity with the groups threatened by it. Terms such as “Hitlerians” (Židov 1933: 1) and references to the “tragic situation” (Židov 1933: 1) in Germany gave the article a distinctly critical and cautionary character. Overall, however, neutral or reserved assessments prevailed, as there was neither a particularly close relationship with nor a pronounced opposition to the German Reich. Instead, the press primarily focused on the “Croatian question” and Yugoslavia’s domestic politics.

The role of Nazi Germany also remained largely in the background in the newspapers examined during the Yugoslav coup d’état of March 1941. Reporting focused primarily on the change of government, the new administration, and the future of the Croatian autonomous rights that had been secured in 1939. *Seljački dom*, *Večer*, and *Jutarnji list* adopted a particularly restrained tone, whereas the pro-monarchist *Jugoslavenski Lloyd* published the proclamation of the new king in full and criticised the Tripartite Pact. This restraint was likely attributable both to the tightening of censorship and to concerns over the preservation of Croatia’s autonomous status. Although political and economic relations with the “Third Reich” had intensified since 1934, this rapprochement was scarcely reflected in the articles examined. Only the German invasion of Yugoslavia on 6 April 1941 brought the German Reich to the centre of newspaper coverage, temporarily creating a distinctly negative image of the aggressor.

With the proclamation of the Independent State of Croatia on 10 April 1941, the portrayal of Germany underwent a fundamental transformation. For the *Ustaša* regime, the German Reich simultaneously served as a protecting power, an ideological model, and an integral component of its founding myth: Nazi Germany was portrayed as having liberated the Croatian people from Yugoslav oppression. Immediately after seizing power, the regime banned publications deemed insufficiently loyal, replaced editorial staffs, and persecuted journalists. Numerous newspapers previously examined in this study, including *Židov*, *Jugoslavenski Lloyd*, *Jutarnji list* and *Večer*, ceased publication. The remaining newspapers developed into mouthpieces of the regime, giving rise to what can be described as the *Ustaša*’s monopoly over both the media and the interpretation of political reality.

The articles covering the proclamation of the NDH reveal a substantial homogenisation of language, although differences in the intensity of ideological alignment persisted. Thus, *Obzor*’s article “*Historijski Dan*” (“A Historic Day”) employed a more restrained tone than the overtly fascist article “*Poglavnik*,” yet the ideological underpinnings are evident in the former as well. Across the newspapers (*Obzor*, *Hrvatski dnevnik* and *Hrvatski list*) examined, Germany was consistently portrayed as Croatia’s “brother,” “friend,” or “ally,” while a historically grounded “brotherhood in arms” was constructed between the two nations. The Kingdom of Yugoslavia was depicted as a product of the “Versailles diktat” and as the force responsible for the oppression of the Croatian people. At the same time, Jews, Roma and Sinti, Serbs,

Freemasons, and political dissidents were designated as enemy groups. Compared to the pre-war period, the language became considerably more radical, relying on binary oppositions such as good versus evil and friend versus enemy. The portrayal of Ante Pavelić as the *Poglavnik* ("Leader", *Führer*) likewise drew heavily on the *Führer* cult of Nazi Germany.

The regime-loyal press was intended to legitimise the new political order, construct a racially homogeneous "Croatian people", and mobilise the population for war. German military operations, particularly the capture of Belgrade, were largely omitted from coverage in order to preserve the positive image of the German Reich as Croatia's "brother in arms." While Germany was consistently portrayed as a friend, Italy, despite its status as an ally, was generally referred to merely as a neighbouring state. This distancing stemmed primarily from Italy's territorial claims along the Adriatic coast, which the dependent NDH was unable to oppose. Nevertheless, open criticism of Italy remained impossible.

With the German invasion of the Soviet Union on 22 June 1941, the regime's rhetoric became even more radicalised. The articles published in *Hrvatski narod*, *Hrvatski glas* and *Nezavisna Država Hrvatska* display similar patterns of argumentation and, in some cases, identical textual formulations, indicating the existence of direct state guidelines for press coverage. Nazi Germany was portrayed both as the victim of an allegedly provocative adversary and as the heroic protector of Europe. "Jewish Bolshevism" emerged as the regime's principal ideological enemy and was explicitly linked to Serbian and communist forces within the NDH. The press historicised the German-Croatian relationship, presenting the military campaign as a shared struggle of historical destiny. In this way, newspapers sought to foster enthusiasm for the war and to legitimise the deployment of Croatian troops. Through the selective presentation of events, manipulation of information, and direct appeals to the readers, the press functioned as an instrument of political propaganda for the *Ustaša* regime.

Despite the regime's extensive control over the media, an antifascist counter-public sphere had already emerged by 1941. Published clandestinely, *Vjesnik* offered a critical account of *Ustaša* rule, reported on German expansionism and mass atrocities, and provided opponents of the regime with an alternative interpretive framework. As a result, two opposing media spheres coexisted: the regime-loyal press sought to indoctrinate its readers with fascist ideology and mobilise them for war, whereas the antifascist press worked to delegitimise the NDH and encourage resistance. From 1943 onward, the antifascist press expanded its reach as a consequence of the Partisans' military successes and developed into an increasingly significant counterweight to the regime-controlled media.

With Germany's capitulation in May 1945, the *Ustaša*-loyal press virtually disappeared from the public sphere. None of the newspapers established or controlled by the regime continued publication in the new Yugoslav state. A brief exception was *Hrvatski krugoval*, which omitted any mention of Germany's surrender and of Germany's significance for the survival of the NDH, instead emphasising its alleged achievements and continuing to adhere to *Ustaša* ideology. This silence may be interpreted both as an attempt to distance the regime from its defeated ally and as an effort to deflect responsibility for its own defeat. By contrast, *Vjesnik* reported openly on Germany's capitulation, presenting it as the outcome of the antifascist struggle and the victory of the Allied powers. Germany was now depicted as the embodiment of fascism, war, and mass atrocities.

The articles examined thus document a fundamental transformation in the image of the “Third Reich”. Between 1933 and early April 1941, portrayals were predominantly neutral, restrained, or occasionally critical, as the German Reich, despite increasingly close economic relations, played only a secondary role compared with domestic political developments in Yugoslavia. Following the establishment of the NDH, however, Nazi Germany was represented as Croatia’s “brother” and protecting power as a consequence of ideological synchronisation and political dependence. At the same time, the language of the *Ustaša*-loyal press increasingly converged with that of National Socialist propaganda. In parallel, an antifascist counter-public sphere emerged that depicted Germany as an aggressive and criminal occupying power. After 1945, this perspective became dominant, while the categories of friend and foe were simultaneously reversed: the Soviet Union, previously portrayed as the arch-enemy, was now presented as an ally of the antifascist resistance. Overall, the analysis demonstrates that perceptions of the “Third Reich” in the Croatian press were closely shaped by the prevailing political systems, structures of dependence, and mechanisms of censorship.

6. Conclusion

The empirical analysis of the corpus of newspaper articles published between 1933 and 1945 demonstrates that perceptions of the “Third Reich” in the Croatian press were neither uniform nor static, but were instead shaped to a considerable extent by the prevailing political systems, conditions of censorship, and the editorial orientations of the respective newspapers. Moreover, the analysis underscores the central role of the media and press reporting during this period. In doing so, it confirms both the study’s working hypothesis and the societal influence of the press emphasised in the Pulitzer quotation cited in the introduction. The media were not only directed by state censorship, which determined the interpretive framework and the boundaries of permissible discourse, but also functioned as mouthpieces in the ideological struggle and as instruments of hybrid warfare. Within these competing interpretive frameworks, the German Reich occupied different, yet consistently central, roles.

The extent to which the war was also waged through the media and public discourse becomes particularly evident in the publications that appeared after the proclamation of the NDH. Despite fundamentally different political objectives, both the *Ustaša* press and antifascist publications served to legitimise their respective positions, vilify ideological opponents, and disseminate their particular worldviews. Germany constituted a crucial point of reference in this context: in the *Ustaša*-loyal press, it appeared as a protecting power and ally, whereas antifascist reporting portrayed it as the arch-enemy, an aggressor, and an adversary of civilisation. From a media-historical perspective, the direct address and mobilisation of readers, the use of visual imagery, and the targeted outreach to new social groups are particularly noteworthy.

Further engagement with this field of research therefore appears particularly promising. In addition to expanding the source base and empirical foundation, more in-depth approaches from the perspectives of media history and reception history offer valuable opportunities for further investigation. To advance the study of perceptions of the “Third Reich,” a comparative analysis with the media landscapes of other states that collaborated with the German Reich would be particularly worthwhile.

References

I. Primary Sources

- n. a., Veliki Dan, in: Hrvatski dnevnik, no. 1783, 12. April 1941, p. 1.
- n. a., Veliki Njemački Reich je štit proti Bolševizmu, in: Hrvatski glas, no. 125, 22. June 1941, p. 1.
- n. a., Hrvatski Uskrs, in: Hrvatski list, no. 105 (7165), 13. April 1941, p. 1.
- n. a., Početak Kraja Boljševizma, in: Hrvatski narod, no. 129, 23. June 1941, p. 1.
- n. a., Nova kr. vlada na djelu, in: Jugoslavenski Lloyd, no. 73, 29. March 1941, p. 2.
- n. a., Nj. V. Kralj Petar II. preuzeo kraljevsku vlast, in: Jutarnji list, no. 10481, 28. March 1941, p. 1.
- n. a., Hitler-državni kancelar, in: Narodne novine, no. 25, 31. January 1933, p. 2.
- n. a., Rat Njemačke i Sovjetske Unije, in: Nezavisna Država Hrvatska, no. 7, 26. June 1941, p. 7.
- n. a., Hitler - Njemački Kancelar. Prezidijska vlada s karakterom obnove Harzburškog Fronta – ostaje komesarijat u Prusiji – Centrumu je ponudjeno mjesto Ministra Prava – pravi pobjednik je u stvari Papen, in: Novosti, no. 31, 31. January 1933, p. 1.
- n. a., Historijski Dan, in: Obzor, no. 86, 11. April 1941, p. 1.
- n. a., Poglavnik, in: Obzor, no. 86, 11. April 1941, p. 1.
- n. a., Nj. V. Kralj Petar II. uzeo u svoje ruke kraljevsku vlast, in: Seljački dom - glavno glasilo hrvatske seljačke politike, no. 14, 3. April 1941, p. 1.
- n. a., Na prijestolje je stupio Nj. V. Kralj Petar II., in: Večer, no. 6111, 28. March 1941, p. 1.
- n. a., Govor Maršala Tita na dan Kapitulacije Njemačke, in: Vjesnik– hrvatske jedinstvene nacionalno-oslobodilačke fronte, no. 19, 12. May 1945, p. 3.
- n. a., Nov antisemitski režim u Njemačkoj i Židovi, in: Židov, no. 5, 3. February 1933, p. 1.

II. Secondary Literature

- Broszat, Hory 1964:** Broszat Martin, Hory Ladislaus, 'Der kroatische Ustascha-Staat 1941-1945', In Eschenburg, Theodor; Rothfels, Hans (Eds.), *Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte*, no. 8, Stuttgart.
- Čalić 2010:** Čalić, Marie-Janine; *Geschichte Jugoslawiens im 20. Jahrhundert*, München.
- Hergešić 1936:** Hergešić, Ivo; *Hrvatske Novine i časopisi do 1848*, Zagreb.
- Hudeček, Mihaljević 2009:** Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica Jezik Medija; *Publicistički funkcionalni stil*, Zagreb.
- Novak 2005:** Novak, Božidar; *Hrvatsko novinarstvo u 20. Stoljeću*, Zagreb.
- Pulitzer 1904:** Pulitzer Joseph, 'The College of Journalism', In *The North American Review*, vol. 178, no. 570, Cedar Falls 1904, pp. 641-680.

- Ramet 2011:** Ramet, Sabrina P.; 'Die drei Jugoslawien. Eine Geschichte der Staatsbildungen und ihrer Probleme', In Brunnbauer, Ulf / Clewing, Konrad (Eds.), *Südosteuropäische Arbeiten*, vol. 136, München.
- Sojčić 2008:** Sojčić, Tvrtko P.; 'Die „Lösung“ der kroatischen Frage zwischen 1939 und 1945. Kalküle und Illusionen', In Elvert, Jürgen; Salewski, Michael (Eds.), *Historische Mitteilungen*, vol. 71, Stuttgart.
- Steindorff 2007:** Steindorff, Ludwig; 'Kroatien. Vom Mittelalter bis zur Gegenwart', In Glassl, Horst / Völkl, Ekkehard (Eds.), *Ost- und Südosteuropa Geschichte der Länder und Völker*, München/Regensburg².
- Sundhaussen 1982:** Sundhaussen, Holm; *Geschichte Jugoslawiens 1918-1980*, Berlin/ Köln/ Mainz/ Stuttgart.
- Vukušić 2001:** Vukušić, Bože, 'Tajni rat UDBE protiv hrvatskog iseljništva', *Klub hrvatskih povratnika iz iseljništva*, Zagreb.
- Wippermann 1983:** Wippermann, Wolfgang; *Europäischer Faschismus im Vergleich 1922-1982*, Frankfurt am Main.

ხორვატული მედიის პერსპექტივა
ნაციონალ-სოციალისტური გერმანიის შესახებ:
ისტორიული ანალიზი 1933 -1945 წლების გაზეთების
სტატიების მიხედვით

კიმ სპოლიარევიჩი

(ჰესენის მთავარი სახელმწიფო არქივი, ვისბადენი, გერმანია)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12158

kim.spoljarevic@hla.hessen.de || ORCID: 0009-0002-0084-0723

შესავალი

წინამდებარე ნაშრომი სახელწოდებით „ხორვატული მედიის პერსპექტივა ნაციონალ-სოციალისტური გერმანიის შესახებ: ისტორიული ანალიზი 1933–1945 წლების გაზეთების კორპუსზე დაყრდნობით“, შეისწავლის ნაცისტური გერმანიის რეცეფციასა და რეპრეზენტაციას ხორვატიის პრესაში. მთავარ საკვლევ ამოცანას წარმოადგენს საკითხის დიაქრონიული კვლევა, თუ როგორ ასახავდნენ პერიოდული გამოცემები გერმანიის პოლიტიკას მეორე მსოფლიო ომამდე და შემდგომ, რა გავლენა ჰქონდა ხორვატიაში მიმდინარე ისტორიულ-პოლიტიკურ პროცესებს გერმანიისადმი დამოკიდებულებაში და რამდენად იმოქმედა პრესის თავისუფლებისა და ცენზურის ცვალებადმა პირობებმა, ერთი მხრივ, და ცალკეული გაზეთების იდეოლოგიურმა ორიენტაციებმა, მეორე მხრივ, გერმანიის რაიხის აღქმაზე. კვლევის ცენტრალური ჰიპოთეზაა, რომ გაზეთების რეპორტაჟები ასახავდა იმ პოლიტიკურ სისტემებსა და იდეოლოგიურ ჩარჩოებს, რომლებშიც ისინი იქმნებოდნენ და შესაბამისად, ნაცისტური გერმანიის შესახებ წარმოდგენები ფუნდამენტურად შეიცვალა პოლიტიკური ძალაუფლებისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ცვლილებების შესაბამისად. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა 1941 წელს ავტორიტარული იუგოსლავიის სამეფოდან ხორვატიის ფაშისტურ დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ (Nezavisna Država Hrvatska, NDH) ტრანსფორმაციას და შემდგომში, ანტიფაშისტური პრესის გაჩენას და ახალი იუგოსლავიური პოლიტიკური წესრიგის დამყარებას 1945 წელს.

1. ისტორიულ-პოლიტიკური ფონი

1918 წელს, ავსტრო-უნგრეთის იმპერიის დაშლის შემდეგ, ხორვატია სერბების, ხორვატებისა და სლოვენების ცენტრალიზებული სამეფოს ნაწილი გახდა, რომელსაც 1929 წლიდან იუგოსლავიის სამეფო ეწოდა. პოლიტიკური ძალაუფლების სერბული ელიტის ხელში კონცენტრაციამ და ხორვატიის ავტონომიის შეზღუდვამ გამოიწვია მწვავე ეთნიკური და პოლიტიკური კრიზისი ქვეყანაში. 1929 წელს მეფე ალექსანდრე I-ის მიერ დამყარებულმა სამეფო დიქტატურამ მნიშვნელოვნად შეზღუდა პოლიტიკური თავისუფლებები და გაამკაცრა პრესის ცენზურა. ფედერალისტური მისწრაფებები სერბების, ხორვატებისა და სლოვენების მხრიდან, სასტიკად ისჯებოდა. ქვეყანაში ადგილი ჰქონდა ერთიანი „იუგოსლავიური იდენტობის“ იძულებით თავისმოხვევას, რამაც გამოიწვია რადიკალური ნაციონალისტური ორგანიზაციების, კერძოდ სერბი ჩეტნიკებისა და ხორვატი უსტაშების ჩამოყალიბება. მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთი შეზღუდვა 1930-იან წლებში შემსუბუქდა, პრესა კვლავ მნიშვნელოვანი სახელმწიფო კონტროლის ქვეშ რჩებოდა.

იუგოსლავიის სამეფოს შექმნისთანავე, პოლიტიკური და ეკონომიკური კრიზისის პირობებში, დიდი დეპრესიის ფონზე, გერმანიის მესამე რაიხმა აქტიურად დაიწყო იუგოსლავიასთან ეკონომიკური კავშირების გაძლიერება. გერმანიის სავაჭრო-პოლიტიკურმა სტრატეგიამ, რომელიც ადგილობრივ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციას საბაზროზე მაღალ ფასებში ყიდულობდა, ფაქტობრივად იუგოსლავიას გერმანიაზე ფინანსური დამოკიდებულების პირობები შეუქმნა. 1938 წლისთვის იუგოსლავიის საგარეო ვაჭრობის ნახევარზე მეტი უკვე მესამე რაიხთან ვაჭრობაზე მოდიოდა. მზარდი გეოპოლიტიკური წნეხის პასუხად, 1939 წელს ეკონომიკურ პარტნიორებს შორის გაფორმდა შეთანხმება, რომლითაც შეიქმნა ხორვატიის ავტონომიური დამოუკიდებლობა, თუმცა ამ ნაბიჯმა ვერ ჩააქრო რადიკალური ნაციონალისტური მოთხოვნების ცეცხლი. 1941 წლის მარტში, სამხსრივ პაქტზე იუგოსლავიის მიერთებას მოჰყვა სამხედრო გადატრიალება ბელგრადში, რასაც ადოლფ ჰიტლერმა იუგოსლავიაში შეჭრის ბრძანებით უპასუხა. გერმანიის იუგოსლავიაში შეჭრამ და ქვეყნის ოკუპაციამ ფუნდამენტურად შეცვალა ქვეყნის პოლიტიკური და მედია გარემო.

1918 წლიდან ხორვატიაში პრესის თავისუფლება მუდმივად იზღუდებოდა. სახელმწიფო განსაკუთრებით სდევნიდა კომუნისტურ, ფედერალისტურ და ხორ-

ვატულ ნაციონალისტურ გამოცემებს. 1929 წლის სამეფო დიქტატურის დროს რეპრესიებმა პიკს მიაღწია: აიკრძალა ოპოზიციური გაზეთები, ხოლო ტერმინების „ხორვატია“ ან „ხორვატული“ გამოყენებაც კი კანონგარეშედ გამოცხადდა. 1939 წლის ავტონომიის მიღების შემდეგ, პრესა კვლავ რჩებოდა ბელგრადის კონტროლის ქვეშ, თუმცა გაჩნდა ახალი ნაციონალისტური გამოცემები. სერბული და ხორვატული მედიასაშუალებები ერთმანეთის წინააღმდეგ აქტიურ საინ-ფორმაციო კამპანიებს აწარმოებდნენ.

1941 წლის 10 აპრილს ხორვატი ფაშისტების (უსტაშების) ორგანიზაციის მიერ გამოცხადდა **ხორვატიის დამოუკიდებელი სახელმწიფო (NDH)** და შეიქმნა ავტორიტარული და რასისტული სახელმწიფო, რომელიც პოლიტიკურად და სამხედრო თვალსაზრისით დამოკიდებული იყო ნაცისტურ გერმანიასა და ფაშისტურ იტალიაზე. რეჟიმმა სწრაფად დაშალა არსებული პრესის სისტემა, აკრძალა ოპოზიციური, სერბული, ებრაული და კომუნისტური გამოცემები (მათ შორის *Židov*, *Jutarnji list*, *Večer*) და ისინი ჩაანაცვლა ახალი პოლიტიკური წესრიგისადმი ერთგული გაზეთებით, როგორიცაა *Hrvatski narod* („ხორვატი ერი“) და *Nova Hrvatska* („ახალი ხორვატია“). შესაბამისად, პრესა უსტაშების პროპაგანდის ცენტრალურ ინსტრუმენტად იქცა. გაზეთები გამოიყენებოდა ახალი სახელმწიფოს ლეგიტიმაციისთვის, პაველიჩის პიროვნების კულტის შესაქმნელად, ნაციონალისტური, რასისტული და ანტისემიტური იდეოლოგიის პოპულარიზაციისთვის და მოსახლეობის მობილიზებისთვის რეჟიმისა და მისი სამხედრო მიზნების მხარდასაჭერად. 1941 წლის სექტემბრიდან ამოქმედდა „არიზაციის“ კანონები, რის შედეგადაც ღვენილ ჯგუფებს (ებრაელებს, სერბებს, ბოშებს) პრესაში მუშაობა აეკრძალათ.

უსტაშების ტერორისა და ტოტალური კონტროლის საპასუხოდ, 1941 წლის ბოლოდან შეიქმნა არალეგალური ანტიფაშისტური პრესა, რომლის მთავარ ორგანოს წარმოადგენდა გაზეთი *Vjesnik* („მოამბე“). იგი მკითხველს აწვდიდა ალტერნატიულ ინფორმაციას ფრონტზე არსებულ რეალურ ვითარებაზე, ამხელდა უსტაშების საკონცენტრაციო ბანაკებში ჩადენილ დანაშაულებს და წინააღმდეგობისკენ მოუწოდებდნენ. დროთა განმავლობაში ანტიფაშისტური პრესა საკმაოდ გაძლიერდა. 1943 წლიდან, იატაკქვეშა გამოცემების ტირაჟმა ზოგ რეგიონში გადააჭარბა კიდევ ოფიციალურ ფაშისტურ პრესას.

2. მეთოდოლოგია

ნაშრომი ეფუძნება ხორვატიის სახელმწიფო არქივსა და ზაგრების ეროვნულ ბიბლიოთეკაში დაცული პირველადი წყაროების შესწავლას. საკვლევად შევარჩიეთ 1933–1945 წლების **ხუთი ცენტრალური ისტორიული** მოვლენა: 1) ჰიტლერის რაიხსკანცლერად დანიშვნა 1933 წლის 30 იანვარს, 2) იუგოსლავიის სახელმწიფო გადატრიალება 1941 წლის 27 მარტს, 3) NDH-ის გამოცხადება 1941 წლის 10 აპრილს, 4) გერმანიის მიერ საბჭოთა კავშირში შეჭრა 1941 წლის 22 ივნისს და 5) გერმანიის კაპიტულაცია 1945 წლის 8 მაისს. სტატიაში გაანალიზებულია აღნიშნული მოვლენების შესახებ დაწერილი 16 საგაზეთო სტატია, რამაც საშუალება მოგვცა მოვლენები გაგვეანალიზებინა როგორც დიაქრონიულ (სხვადასხვა პოლიტიკურ სისტემაში), ისე სინქრონიულ (სხვადასხვა იდეოლოგიის გახეთქებში) ჭრილში. ანალიზი ფოკუსირებულია შინაარსზე, ენობრივ მახასიათებლებსა და შეფასებით ნიმუშებზე, რომლითაც წარმოდგენილი იყო გერმანია, ჰიტლერი, ნაციონალ-სოციალიზმი და გერმანია-ასა და ხორვატიას შორის არსებული პოლიტიკური ურთიერთობა.

3. დისკუსია

საკითხის კვლევამ ნათლად აჩვენა ხორვატული პრესის მიერ 1933-1945 წლებში ნაცისტური გერმანიის მიმართ დამოკიდებულების აშკარა ტრანსფორმაცია. 1933 წელს რეპორტაჟები ძირითადად ნეიტრალური, თავშეკავებული ან ზოგჯერ კრიტიკული შეფასებებით ხასიათდებოდა. გაანალიზებულ სტატიებში ჰიტლერის რაიხსკანცლერად დანიშვნაზე ერთგვაროვანი რეაქცია არ იყო. მიუხედავად იმისა, რომ *Novosti* („ნოვოსტი“) და *Narodne novine* („ნაროდნე ნოვინე“) პოლიტიკურ მოვლენებს ძირითადად ფაქტობრივად და ფრთხილად, თავშეკავებული ტონით აღწერდნენ და ამასთან, არასაკმარისად აფასებდნენ ჰიტლერის მიერ პოლიტიკური ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების უნარს, ებრაელი გაზეთი *Židov* („ჟიდოვი“) ღიად საუბრობდა გერმანული ნაციონალ-სოციალიზმისა და მისი ანტისემიტური მიზნების შესახებ. ასეთი განსხვავებული შეფასებები იმაზე მიუთითებს, რომ ავტორიტარული პოლიტიკური გარემოსა და არსებული ცენზურის მიუხედავად, ხორვატული პრესა ჯერ კიდევ არ იყო იდეოლოგიურად ჰომოგენიზებული ნაცისტურ გერმანიასთან მიმართებით. ამ პერიოდის პრესაში შიდა პოლიტიკური საკითხები, განსაკუთრებით

ხორვატიის საკითხი, უფრო მეტ ყურადღებას იქცევდა, ვიდრე პოლიტიკური და სამხედრო საშიშროება გერმანიის მხრიდან.

მსგავსი ტენდენცია შეინიშნება 1941 წლის მარტში იუგოსლავიის სახელმწიფო გადატრიალების გაშუქებისას. გაზეთები ძირითადად ყურადღებას ამახვილებდნენ მთავრობის შეცვლაზე, მეფე პეტრე II-სა და იუგოსლავიის პოლიტიკური ურთიერთობების მომავალზე, ვიდრე თავად გერმანიაზე. მიუხედავად ამისა, გადატრიალების დადებითი შეფასება და, ზოგიერთ შემთხვევაში, იუგოსლავიის სამხმრივ პაქტში გაწევრიანების ირიბი უარყოფა გერმანული რაიხის მიმართ უპირატესად კრიტიკულ ან თუნდაც სკეპტიკურ დამოკიდებულებაზე მიუთითებს. ხორვატულ პრესაში გერმანიის შესახებ მწირი ინფორმაციის არსებობა მნიშვნელოვანია: მიუხედავად იმისა, რომ გერმანიის ეკონომიკური და პოლიტიკური გავლენა 1930-იანი წლებიდან მნიშვნელოვნად გაიზარდა, ეს გავლენა პირდაპირ არ ასახულა საგაზეთო დისკურსში. მხოლოდ 1941 წლის აპრილში გერმანიის იუგოსლავიაში შეჭრამ აქცია გერმანია რეპორტაჟების ცენტრალურ თემად და გერმანელი აგრესორის მკვეთრად ნეგატიური იმიჯი შექმნა.

ყველაზე გადამწყვეტი ტრანსფორმაცია NDH-ის შექმნის შემდეგ მოხდა. 1941 წლის აპრილიდან გაანალიზებული სტატიები იდეოლოგიური პომოგენიზაციის გასაოცარ ხარისხს ავლენს. ამ პერიოდში ნაცისტური გერმანია წარმოდგენილია, როგორც ხორვატიის მოკავშირე, დამცველი და „მეგობარი“, ხოლო NDH-ის შექმნა კი – როგორც ხორვატი ხალხის ეროვნული თავისუფლებისათვის ბრძოლის შედეგი. რეპორტაჟებში გერმანია და ადოლფ ჰიტლერი არაერთხელ იყო წარმოჩენილი უაღრესად პოზიტიური ტერმინებით, ხოლო იუგოსლავიის ყოფილი სამეფო კონსტრუირებული იყო, როგორც ჩაგვრისა და უკანონო პოლიტიკური წესრიგის შემთხვევა. ამაზე მეტყველებს პაველიჩის, როგორც *პოგლაენიკის*, წარმოჩენა, როგორც ხალხის ინტერესების დამცველის, რაც კიდევ უფრო მკვეთრად ასახავს ნაციონალ-სოციალისტური პოლიტიკური მოდელების გავლენას და ფიურერის პრინციპის ხორვატულ კონტექსტში გადატანას.

1941 წლის ივნისში გერმანიის მიერ საბჭოთა კავშირში შეჭრის პრესის გაშუქება კიდევ უფრო აძლიერებს ამ ორი ქვეყნის იდეოლოგიურ თანხვედრას. შესწავლილი საგაზეთო მასალების ანალიზმა დაადასტურა, რომ ამ პერიოდის პრესაში გერმანია წარმოდგენილია, როგორც ევროპის დამცველი

„ბოლშევიზმისგან“. ეს ცხადყოფს იმ ფაქტს, რომ ხორვატულმა პრესამ წარმატებით „აითვისა“ ნაციონალ-სოციალისტური პროპაგანდის ცენტრალური ელემენტები, მათ შორის ანტისემიტური, რასისტული და ანტიბოლშევიკური ნარატივები. პრესაში საბჭოთა კავშირი წარმოდგენილი იყო, როგორც ეგზისტენციალური საფრთხე, ხოლო გერმანია – როგორც თავდაცვითი, მოქმედი და ევროპული ცივილიზაციის დამცველი. გერმანიისადმი NDH-ის ერთგულება არაერთხელ იყო ხაზგასმული, ხოლო ომი წარმოდგენილი იყო, როგორც საერთო იდეოლოგიური და ისტორიული ბრძოლა. უაღრესად პოზიტიური ტერმინოლოგიის ხშირი გამოყენება და გერმანიის, როგორც დამცავი ან თუნდაც კვაზი-მესიანისტური ძალის, წარმოჩენა იმაზე მიუთითებს, რომ პრესა აღარ აშუქებდა მხოლოდ პოლიტიკურ მოვლენებს, არამედ აქტიურად ავრცელებდა რეჟიმის იდეოლოგიურ მსოფლმხედველობას.

აღნიშნული პროცესის პარალელურად იატაკქვეშა ანტიფაშისტური პრესის არსებობა აჩვენებს, რომ უსტაშეების მედიამონოპოლია ვერ ანადგურებდა პოლიტიკური კომუნიკაციის კონკურენტულ ფორმებს. *Vjesnik* („ვესნიკი“) და წინააღმდეგობის სხვა გამოცემები უზრუნველყოფდნენ ალტერნატიულ საზოგადოებრივ სფეროს, რომელშიც NDH, ნაცისტური გერმანია და ფაშიზმი დელეგიტიმირებული იყო. თუ ოფიციალური პრესა გერმანიას მეგობრად და დამცველად წარმოადგენდა, ანტიფაშისტური პრესა მას აგრესორად და კრიმინალურ ოკუპანტ ძალად წარმოაჩენდა: ორივე მედიასფერო ფუნდამენტურად საპირისპირო ინტერპრეტაციულ ჩარჩოებს იყენებდა. ამასთან, იყენებდა რა რიტორიკულ ფორმებს, მათ შორის მკითხველებისთვის პირდაპირ მიმართვას, ორივე მხარე ცდილობდა კოლექტიური იდენტობის კონსტრუირებას და პოლიტიკური აქტორების კატეგორიზაციას **მეგობრებად** ან **მტრებად**.

1945 წლის მაისში გერმანიის კაპიტულაციის გაშუქება ამ ინტერპრეტაციული კატეგორიების საბოლოო შეცვლას ავლენს. „ვესნიკმა“ გერმანიის დამარცხება ანტიფაშისტური ბრძოლის გამარჯვებად წარმოადგინა და გერმანიის რაიხი და უსტაშეების რეჟიმი ომთან, მასობრივ ძალადობასა და ნგრევასთან ცალსახად დააკავშირა. გაზეთ *Vjesnik*-ის 1945-ის 12 მაისს გამოქვეყნდა იოსებ ბროზ ტიტოს სიტყვა, რომელშიც იგი ღიად და პირდაპირ აშუქებდა მესამე რაიხის უპირობო კაპიტულაციას. გერმანია დახასიათებული იყო როგორც „უდიდესი დამნაშავე“ და „ფაშიზმის წყარო“, რომელიც პასუხისმგებელი იყო მილიონობით ადამიანის სიკვდილსა და საკონცენტრაციო

ბანაკების საშინელებებზე. სტატია მკაცრად გამოხდა ხორვატიის დამოუკიდებელ სახელმწიფოს (NDH), როგორც გერმანიის მიერ შექმნილ მარიონეტულ სახელმწიფოს, და აცხადებდა ახალი, დემოკრატიული, ფედერაციული იუგოსლავიის დაბადებას იდეოლოგიური ღოზუნით: „სიკვდილი ფაშიზმს — თავისუფლება ხალხს!“.

ამის საპირისპიროდ, უსტაშურ გაზეთში *Hrvatski krugoval* გამოქვეყნებული სტატია, რომელიც მოიცავს 1945 წლის 30 აპრილიდან 13 მაისამდე მოვლენების პერიოდს, სრულიად დუმდა გერმანიის კაპიტულაციისა და ჰიტლერის დამარცხების შესახებ. სამაგიეროდ, სტატიაში მოცემულია ომის რეტროსპექტული მიმოხილვა და ფოკუსირებულია NDH-ის დაცემაზე. სტატიის თანახმად, ეს იყო კაცობრიობის ისტორიაში დღემდე ყველაზე მძიმე კონფლიქტი, რომელშიც მონაწილეობდა NDH და „სამწუხაროდ“ დამარცხდა (*Hrvatski krugoval* 1945:3). გერმანიის ხსენებისგან თავის არიდება შეიძლება ავსხნათ როგორც მცდელობა, რომ რეჟიმს დისტანცირება მოეხდინა დამარცხებული მოკავშირისგან და აერიდებინა პასუხისმგებლობა საკუთარ კრახზე. ამასთან ერთად, წარმოეჩინა NDH როგორც საერთაშორისო საზოგადოების ლეგიტიმური წევრი.

4. დასკვნა

კვლევამ აჩვენა, რომ ხორვატულ პრესაში ნაცისტური გერმანიის წარმოდგენები არც სტატიკური იყო და არც პოლიტიკური გარემოებებისგან დამოუკიდებელი. 1933 წლიდან 1941 წლის დასაწყისამდე გერმანია, როგორც წესი, ნეიტრალური, ფრთხილი ან ზოგჯერ ზომიერად კრიტიკული ტონით იყო წარმოდგენილი. თუმცა, NDH-ის შექმნის შემდეგ, გერმანიის რაიხი ცენტრალურ იდეოლოგიურ ორიენტირად იქცა და წარმოდგენილი იყო, როგორც ხორვატიის მოკავშირე, დამცველი და მეგობარი. ეს ტრანსფორმაცია პოლიტიკური დამოკიდებულების, იდეოლოგიური სინქრონიზაციის, ცენზურისა და მედიალანდშაფტის სისტემატური რესტრუქტურიზაციის კომბინაციის შედეგი იყო. 1941 წლიდან რეჟიმის მიერ კონტროლირებადი პრესა სულ უფრო მეტად ითვისებდა ნაციონალ-სოციალისტური პროპაგანდის ელემენტებს და იყენებდა პრესას NDH-ის ლეგიტიმაციისთვის, მოსახლეობის მობილიზებისა და იდეოლოგიური მტრების შესაქმნელად. პარალელურად, ანტიფაშისტურმა მიწისქვეშა პრესამ შექმნა კონტრ-საზოგადოებრივი სფერო, რომელიც ომისა და პოლიტიკური წესრიგის აღტერნატიულ ინტერპრეტაციას სთავაზობდა.

შესაბამისად, კვლევის შედეგები ადასტურებს კვლევის ჰიპოთეზას, რომ პოლიტიკურმა ტრანსფორმაციებმა და იდეოლოგიურმა სტრუქტურებმა უზრუნველყვეს ნაცისტური გერმანიის წარმოჩენა ხორვატიულ პრესაში. ისინი ასევე აჩვენებენ გაზეთების მნიშვნელობას, როგორც აქტიური პოლიტიკური აქტორების და არა ისტორიული მოვლენების უბრალოდ პასიური ამსახველები. ავტორიტარიზმისა და ფაშიზმის პირობებში, პრესა ფუნქციონირებდა, როგორც ცენზურის, პროპაგანდის, პოლიტიკური მობილიზაციისა და იდეოლოგიური ბრძოლის ინსტრუმენტი. ხორვატიის შემთხვევა კიდევ ერთხელ აჩვენებს, თუ როგორ შეიძლება სწრაფად შეიცვალოს მედია დისკურსი, როდესაც პოლიტიკური ძალაუფლება, ინსტიტუციური სტრუქტურები და საერთაშორისო ალიანსები ტრანსფორმირდება. შემდგომმა კვლევამ შეიძლება გააფართოვოს საკვლევი კორპუსი და ზაგრებში გამოშვებული პრესის გარდა გაანალიზოს სხვა რეგიონული გაზეთები; ასევე შეადაროს ხორვატიული პრესა სხვა სახელმწიფოების მედიალანდშაფტებს, რომლებიც პოლიტიკურად ან სამხედრო თვალსაზრისით იყვნენ ნაცისტური გერმანიის მოკავშირეები. ასეთი შედარებითი კვლევა ხელს შეუწყობს პოლიტიკურ დამოკიდებულებას, პროპაგანდასა და ნაციონალ-სოციალისტური გერმანიის წარმომადგენლობას შორის ურთიერთობის უფრო ფართო გაგებას 1933-1945 წლების ევროპულ მედიაში.

Structural Misalignment in Civic Campaigns: The Adaptive Campaign Architecture Model (ACAM)

Levan Katamadze

(Lane Kirkland Fellow at the University of Warsaw)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12160

l.qatamadze@gmail.com || ORCID: 0009-0000-0849-3792

Abstract: This study introduces the Adaptive Campaign Architecture Model (ACAM), a diagnostic framework that treats structural misalignment among a campaign's core components as a primary explanation for civic campaign failure. Drawing on social movement theory, strategic communication scholarship, and conflict analysis, ACAM organizes campaign design around five interdependent components: environmental constraints, organizational capacities, audience dynamics, strategic communication, and mobilization dynamics. The study's main theoretical contribution is the integration of Christopher Moore's Circle of Conflict into campaign audience diagnostics. This shifts the foundational audience question from demographic segmentation to conflict positioning: not only who audiences are, but how they are situated within the specific social conflict a campaign seeks to influence.

The framework is applied to two contrasting Polish civic campaigns: *Solidarność*, the labor and civic movement of the early 1980s, and *Ogólnopolski Strajk Kobiet*, the contemporary women's rights movement, with the analysis focusing on the period from 2016 to 2022. These cases were selected for maximum structural contrast. *Solidarność* operated under conditions of scarcity of independent information, state repression, and organizational illegality. *Strajk Kobiet* operated in a digitally saturated hybrid media environment shaped by algorithmic fragmentation and deep value-based polarization. A comparative analysis reveals that *Solidarność* achieved sustained institutional impact despite extreme constraints, displaying a high degree of structural alignment. At the same time, *Strajk Kobiet* generated extraordinary visibility and genuine discursive impact but struggled to convert peak mobilization into durable institutional change. The findings emphasize three points: visibility alone is not a reliable indicator of impact; misalignment becomes visible only through relational rather than component-level analysis; and alignment is a continuous process rather than a design-stage achievement.

Keywords: Adaptive Campaign Architecture Model (ACAM); Structural Misalignment; Civic Campaigns; Strategic Communication; Conflict Diagnostics.

Introduction

When civic campaigns underperform, the problem may lie not only in weak ideas or insufficient resources, but in the failure of their core components to work together. Mobilization outpaces organizational capacity. Messaging loses coherence as it travels across platforms. Donor requirements push communication in directions audiences will not follow. These structural gaps, rather than any single tactical error, account for some of the most persistent patterns of campaign failure in contemporary civic communication.

Existing theoretical frameworks address parts of this problem but do not integrate them. Resource Mobilization Theory examines how campaigns acquire and deploy resources but often treats them as inputs rather than as dynamic elements that require continuous alignment (Tarrow, 2011; McCarthy & Zald 1977). Strategic communication scholarship focuses on message design, audience targeting, and channel selection, but tends to examine these in isolation from organizational capacity and mobilization dynamics (Hallahan et al. 2007). Social

movement theory maps the political opportunity structures within which campaigns operate. Still, it does not fully account for the internal architectural conditions that determine whether campaigns can sustain pressure over time (McAdam 1996). None of these traditions, taken alone, explains what happens when their respective domains stop functioning coherently together.

This study addresses that gap by introducing the Adaptive Campaign Architecture Model (ACAM), a diagnostic framework that treats structural misalignment as a primary explanation for civic campaign failure. ACAM organizes campaign design around five interdependent components: environmental constraints, organizational capacities, audience dynamics, strategic communication, and mobilization dynamics. Its central claim is that campaign effectiveness is not primarily a function of visibility, resources, or tactical sophistication, but of whether these components work together coherently under the specific conditions a campaign faces.

A distinctive feature of ACAM is its integration of Christopher Moore's Circle of Conflict as an audience diagnostic tool (Moore 2014). Originally developed for mediation practice, Moore's typology distinguishes between data-based, value-based, structural, interest-based, and relationship conflicts. Applied to campaign design, this framework shifts the core audience question from demographic segmentation to conflict positioning: not who audiences are in general, but how they are situated within the specific social conflict a campaign is attempting to influence. This integration provides a systematic basis for diagnosing why identical messages produce radically different responses across audience groups and for designing communication strategies calibrated to conflict dynamics rather than audience characteristics alone.

Accordingly, the study asks: How can structural alignment and misalignment among a campaign's core components help account for divergent impact trajectories across contrasting civic campaign environments?

The framework is applied through a comparative analysis of two contrasting Polish civic campaigns: *Solidarność*, the labor and civic movement of the early 1980s, and *Ogólnopolski Strajk Kobiet*, analyzed from 2016 to 2022. These cases were selected for maximum structural contrast. *Solidarność* operated under conditions of scarcity of independent information, state censorship, and organizational illegality, yet sustained coordinated pressure for sixteen months. *Strajk Kobiet* operated in a digitally saturated environment with unprecedented mobilization capacity, yet struggled to convert peak engagement into durable institutional change. The contrast makes patterns of alignment and misalignment visible in ways that a single case could not.

The argument advanced here is direct: campaign effectiveness depends not only on the quality of individual elements, but on the structural coherence of their interaction. Understanding where that coherence holds and where it breaks down is a necessary condition for designing campaigns that convert activity into lasting impact.

1. Theoretical Framework: ACAM and Conflict-Based Audience Diagnostics

1.1. The Alignment Problem in Campaign Design

Campaign design has been theorized primarily through three traditions. Resource Mobilization Theory established that collective action depends not only on shared grievances but on the organizational capacity to act on them (McCarthy & Zald 1977; Tarrow 2011). Strategic communication scholarship defined purposeful coordination of messaging, audience targeting, and channel selection as central to effective campaigns (Hallahan et al. 2007). Social movement theory mapped the external political opportunity structures that shape what campaigns can realistically attempt (McAdam 1996). These traditions have generated substantial insight. What they have not produced is a framework for analyzing how their respective domains interact under implementation pressure.

This absence matters because campaigns often fail at the points where domains meet. A communication strategy may be well designed, but it may exceed the organization's capacity to sustain it. Mobilization may be successful in the short term, but it develops faster than internal structures can absorb. Donor requirements may satisfy institutional accountability while weakening audience credibility. These are not merely tactical errors. They are structural failures and require a structural framework for diagnosis.

ACAM builds on systems thinking, particularly the view that organizations and campaigns should be understood as dynamic configurations requiring continuous calibration rather than as fixed inputs producing predictable outputs (Meadows 2008). Existing approaches address related dimensions of alignment. The McKinsey 7-S framework emphasizes interdependence among organizational elements rather than structure alone (Waterman et al. 1980), while Theory of Change approaches make explicit the assumed relationships among activities, intermediate changes, and intended outcomes (Weiss 1995). ACAM departs from these models in three ways. First, it is designed specifically for civic campaign contexts rather than general organizational management. Second, it integrates conflict analysis directly into audience diagnostics. Third, it centers misalignment rather than alignment as its primary analytical category, treating gaps between components as a central diagnostic explanation for campaign failure rather than as secondary implementation problems.

1.2. The Five Components of Campaign Architecture

ACAM organizes campaign architecture around five interdependent components (see Figure 1). Environmental constraints define the structural conditions within which a campaign operates: political climate, media systems, platform dynamics, donor requirements, and broader technological context. These are not background factors. They determine which strategies are viable and which are likely to fail before implementation begins.

Organizational capacities refer to what a campaign can actually sustain over time: staff, funding, networks, institutional knowledge, and decision-making structures. This is often the

most underestimated component in campaign planning. Strategies are frequently designed for the organization a campaign wishes it were, not the one it actually is.

Audience dynamics move beyond demographic segmentation to examine how audiences are positioned within the specific social conflict a campaign seeks to influence. This is where Moore's conflict typology enters the framework.

Strategic communication addresses framing, message discipline, and channel selection, with particular attention to the tension between reach and coherence. In hybrid media systems, amplification is often easier to achieve than consistency—campaigns that optimize for reach without managing interpretive diversity risk fragmentation under scale (Chadwick 2013).

Mobilization dynamics describe how campaigns build and sustain engagement over time. Mobilization is not a single event but a sequence of events. Its pace must match what the organization can genuinely support. When mobilization outpaces organizational capacity, campaigns generate energy they cannot channel, producing rapid peaks followed by dissipation (Tufekci 2017; Bennett & Segerberg 2012).

Structural alignment refers to the degree to which these five components support one another under the conditions a campaign faces. Misalignment occurs when one component develops in a way that destabilizes the others: when mobilization exceeds capacity, when communication loses coherence under scale, or when audience strategy misreads the conflict environment.

In ACAM, adaptation refers to the continuous recalibration of relationships among the five components as campaign conditions change. New political constraints, shifts in audience positioning, changes in organizational capacity, or unexpected mobilization can render a previously coherent strategy misaligned. Adaptation therefore does not mean constant tactical change; it means using feedback from the campaign environment to restore coherence without losing strategic direction.

Impact is treated here as multidimensional. Mobilizational impact refers to participation and collective engagement; discursive impact refers to changes in public language, framing, and issue visibility; and institutional impact refers to changes in policy, law, organizational practice, or decision-making. ACAM does not assume that these dimensions develop together: a campaign may achieve substantial mobilizational or discursive impact without producing immediate institutional change.

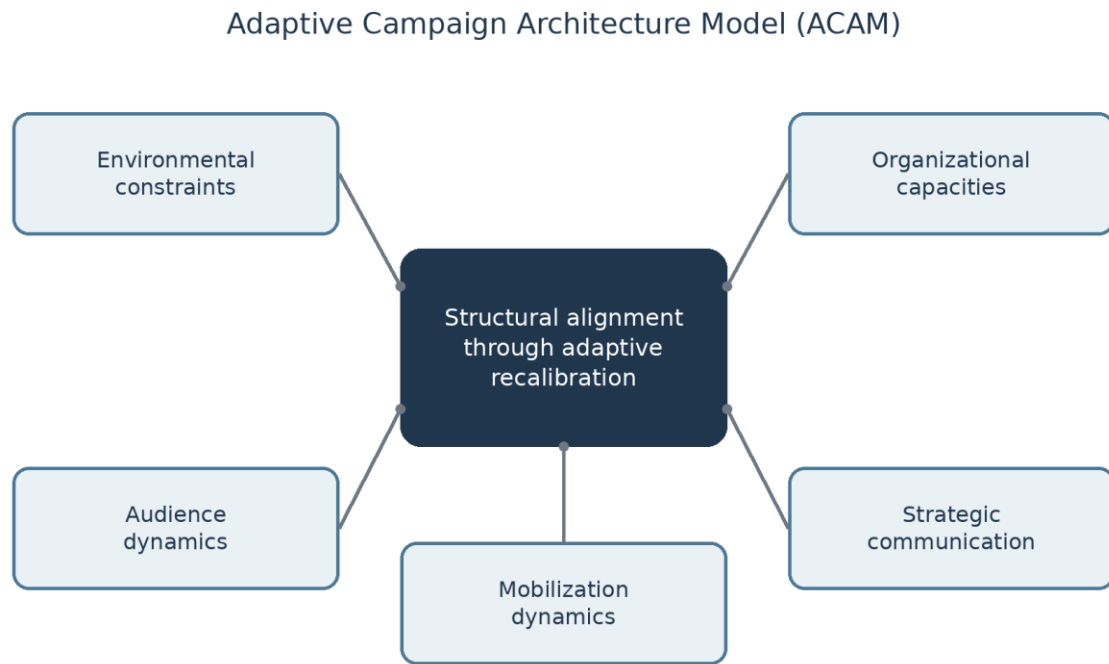

Figure 1: Adaptive Campaign Architecture Model (ACAM)

1.3. Moore's Circle of Conflict as an Audience Diagnostic Tool

The integration of Moore's Circle of Conflict into campaign audience analysis is the study's primary theoretical contribution. Moore (2014) distinguishes five sources of conflict: data-based, value-based, structural, interest-based, and relationship-based. Each requires a different intervention logic. Applied to campaign design, the typology reframes the foundational audience question from "Who are we trying to reach?" to "How are these people positioned within the conflict we are trying to influence?"

Data-based conflicts arise when the primary barrier is missing or contested information. When this is the actual source of resistance, clear and credible communication can be effective. The difficulty is that campaigns often misidentify value-based resistance as data-based, applying informational strategies where identity and moral frameworks are the operative variables.

Value-based conflicts are rooted in beliefs, identities, and moral frameworks. In such contexts, factual messaging alone is often insufficient because audiences interpret information through existing moral and identity frameworks and pre-existing commitments (Moore 2014; Graff & Korolczuk 2022). Narrative framing, symbolic communication, and identity resonance are therefore more likely to matter than information alone.

Structural and interest-based conflicts involve power imbalances, institutional barriers, and perceived gains and losses. Communication is necessary but insufficient here. Campaigns operating in structural conflict environments must combine messaging with advocacy, coalition-building, and collective pressure that addresses the underlying distribution of power.

Relationship-based conflicts are driven by mistrust, historical grievance, or broken communication. No single campaign cycle can repair such conflict, but campaigns can avoid deepening it through consistency, transparency, and long-term relational investment.

This typology has three practical implications. First, it shifts audience analysis from static segmentation to dynamic conflict mapping. Second, it explains why identical messages produce different responses across audience groups. Third, it provides a diagnostic basis for a communication strategy that demographic or psychographic profiling cannot offer. If the conflict type is misread, the communication strategy will be structurally misaligned regardless of its technical quality.

2. Methods

This study employs a qualitative, interpretive design oriented toward framework development and empirical application rather than hypothesis testing. The goal is to apply ACAM across contrasting empirical contexts, assess whether its categories reflect dynamics observed in practice, and refine the model based on what the cases reveal. Qualitative methodology is appropriate because structural alignment and misalignment involve meaning, context, and interaction among components that cannot be reduced to numerical indicators (Denzin & Lincoln 2011).

The study combines two elements. First, a review of literature on social movements, strategic communication, conflict analysis, and campaign evaluation established the theoretical foundation and informed the construction of ACAM. Second, a comparative analysis applies the framework to two empirical cases selected for maximum structural contrast and assesses its analytical utility. The development of ACAM was also informed by the author's practitioner experience in civic campaign design across civil society and media contexts in Georgia and the broader post-Soviet region.

The two cases were selected for analytical contrast rather than representativeness. *Solidarność* operated in a state-socialist system characterized by scarcity of independent information, organizational illegality, and the risk of Soviet military intervention. *Ogólnopolski Strajk Kobiet* operated in a digitally saturated hybrid media environment characterized by information abundance, algorithmic fragmentation, and value-based polarization. The goal is analytical rather than statistical generalization: the study examines whether the dynamics identified by the framework appear across structurally different conditions (Yin 2018). It should be noted that both cases enter this analysis already framed by established historiography: *Solidarność* as a movement of ultimate institutional success, *Strajk Kobiet* as one of high visibility with a contested institutional outcome. This prior framing constrains the interpretive independence that the analysis can claim and is treated here as a limitation rather than a neutral starting point. The cases are therefore not treated as equivalent tests from which the independent causal effect of alignment can be isolated. Their different institutional outcomes may also reflect differences in political regime, historical period, the nature of the campaigns' claims, and international context. The comparison is used instead to examine how alignment operates within, and interacts with, these different conditions.

Published scholarly and historical material concerning both cases was analyzed through the ACAM framework, which served as an analytical lens rather than a rigid coding scheme. Alignment was assessed through five interpretive criteria applied consistently across both cases: context-strategy fit, referring to whether strategic choices corresponded to the political and media environment; capacity-strategy fit, referring to whether campaign ambitions matched available organizational resources; conflict-audience fit, referring to whether communication reflected how different audiences were positioned within the conflict; message stability, referring to whether core framing remained coherent across channels and constituencies; and mobilization-capacity fit, referring to whether the pace and scale of engagement could be sustained by the organization. The criteria were assessed qualitatively rather than through a numerical scoring system. Alignment was identified where relationships among the five components were broadly mutually supportive; partial alignment where some relationships were supportive while others created tensions, or where alignment varied across periods or dimensions of impact; and misalignment where tensions between components constrained or destabilized the campaign's broader architecture. These categories were applied comparatively and should be understood as interpretive assessments rather than standardized measurements. The comparative analysis focused on recurring patterns of alignment and misalignment, with particular attention to how organizational capacity, platform dynamics, and political pressure shaped relationships among the five ACAM components.

3. Results

3.1. Solidarność: Structural Alignment under Systemic Constraint

Solidarność emerged in August 1980 within a state-socialist system in which the Polish United Workers' Party controlled both political power and the public information infrastructure. Independent civic organizations were illegal, independent publishing was heavily restricted and frequently criminalized, and the state held a monopoly over broadcast media and the press (Touraine et al. 1983). From an ACAM perspective, this created an environmental configuration with almost no accessible public communication channels and no formal political space for organized opposition.

Two environmental conditions were strategically decisive. The first was the position of the Catholic Church. Unlike most institutions in the state-socialist system, the Church retained a degree of organizational autonomy that the state did not fully eliminate. Church buildings provided assembly spaces, parish networks facilitated communication, and religious authority gave the movement symbolic legitimacy that the state could not easily delegitimize without risking broader social conflict (Ost 2005). The second condition was geopolitical: the possibility of Soviet military intervention, reinforced by the memory of Hungary in 1956 and Czechoslovakia in 1968, constrained every mobilization decision.

In response, Solidarność developed an organizational architecture that was simultaneously decentralized and coordinated. It was organized through inter-factory strike committees functioning as semi-autonomous units connected by shared goals and communication protocols rather than by a single hierarchical command (Arato 1981). This structure created resilience. Repression of individual nodes did not automatically destroy the

broader network. By 1981, Solidarność had grown to approximately ten million members, reflecting its extraordinary penetration into Polish society (Touraine et al. 1983).

The conflict Solidarność navigated was layered. On the surface, it was an interest-based conflict over wages and working conditions. Beneath that lay a structural conflict over the distribution of power between state and society. Beneath both was a value-based conflict about dignity, truth, and civic participation. The movement's communication strategy addressed all three layers simultaneously, which helps explain its capacity to mobilize workers, intellectuals, Catholic activists, and reform-minded communists within a shared frame.

Without access to state-controlled mass media, Solidarność developed an alternative communication system through independent publications, strike bulletins, and interpersonal networks. This system traded reach for trust. It could not communicate with everyone, but what it communicated was credible precisely because it operated outside official channels. The "21 demands" presented at the Gdańsk Shipyard negotiations in August 1980 illustrate this strategy. The demands were concrete enough to function as negotiating claims and broad enough to transform a labor dispute into a claim about the character of Polish society. Their public posting on the shipyard gate also created an accountability structure that neither side could easily ignore.

From an ACAM perspective, the movement's use and suspension of strikes can be interpreted as a pattern of strategic restraint. Strikes functioned as negotiating instruments rather than solely as expressions of collective protest, while the risk of escalation constrained mobilization decisions (Touraine et al. 1983). This restraint reflected a strategic understanding that escalation beyond certain thresholds could invite intervention beyond the movement's capacity to absorb.

Across the five ACAM components, Solidarność achieved high structural alignment. Environmental constraints were addressed through organizational forms designed to operate under repression. Communication prioritized trust over reach because trust was the scarcer resource. Mobilization was paced to match both organizational capacity and external risk. This alignment was visible first in the movement's path to the Gdańsk Agreements and the legal recognition of an independent trade union in a Soviet-bloc state, and subsequently in its capacity to sustain coordinated pressure for sixteen months. The imposition of martial law in December 1981 marks the framework's limit: structural alignment determines how effectively a campaign operates within its environment, but it cannot determine the environment itself.

3.2. Ogólnopolski Strajk Kobiet: Visibility and Misalignment in a Hybrid Media System

The environment in which Ogólnopolski Strajk Kobiet operated was structurally different. The fundamental constraint was not a scarcity of independent information but information abundance. Sustaining attention required continuous content production across multiple platforms. The movement also operated within a political environment in which reproductive rights had become central to broader cultural polarization (Graff & Korolczuk 2022).

The immediate catalyst for the movement's most significant mobilization was the Constitutional Tribunal's ruling of October 22, 2020, which effectively banned abortions in cases of severe fetal abnormality. The ruling was issued by a tribunal whose legitimacy was

itself contested. This context positioned the conflict as simultaneously value-based, structural, and relational: about bodily autonomy and religious morality, about institutional power and democratic norms, and about deep mistrust toward state institutions.

Strajk Kobiet reflects what Bennett and Segerberg (2012) describe as connective action: coordination enabled by digital platforms without formal organizational infrastructure. This model dramatically lowered barriers to participation. Within days of the October 2020 ruling, protests had spread to more than four hundred cities and towns across Poland (Graff & Korolczuk 2022). The same organizational fluidity that enabled rapid scaling also created challenges for retaining participants and maintaining strategic coherence between peak events. Earlier analysis of the 2016 mobilization similarly described it through the logic of connective action, emphasizing flexible participation and limited centralized control over the movement's message (Korolczuk 2016).

The conflict at the center of Strajk Kobiet was primarily value-based and identity-driven. Disagreements about abortion rights in Poland are not primarily disagreements about facts. They reflect incompatible moral frameworks concerning bodily autonomy, fetal life, religion, and citizenship. In such conditions, factual persuasion across the divide is structurally limited.

The movement's communication strategy was well calibrated to the mobilization phase. The red lightning bolt symbol created rapid recognition and emotional identification. It was simple, reproducible, and visually powerful. It allowed people to signal participation with minimal friction and helped generate a shared movement identity in a fragmented media environment. However, the same interpretive openness that strengthened mobilization weakened strategic consolidation. For some audiences, the symbol signified opposition to the specific abortion ruling. For others, broader feminist politics. For others, general opposition to the ruling party. This plurality expanded the coalition in the short term but may also have complicated the development of sustained, focused institutional pressure.

Platform governance formed part of the movement's broader communication environment. In hybrid media systems, platform rules, algorithmic visibility, and advertising structures influence which messages circulate and how consistently they reach different audiences (Chadwick 2013; Couldry & Hepp 2017). This creates an additional tension between symbolic communication designed for broad circulation and more specific political or informational content.

The mobilization following the October 2020 ruling was extraordinary in speed and scale. Within three weeks, an estimated 430,000 people had participated in protests across Poland (Graff & Korolczuk 2022). This was a genuine strategic achievement. It demonstrated the movement's capacity to generate substantial social pressure, while the government delayed the publication and implementation of the ruling. The structural problem emerged afterward. Once the triggering event receded from the news cycle, sustaining engagement required either a new external stimulus or an organizational infrastructure capable of maintaining momentum without one. The movement had limited access to both.

The movement's trajectory was not uniformly characterized by weak institutional conversion. The 2016 Black Protest contributed to the withdrawal of an earlier proposal for a near-total abortion ban, demonstrating that the movement was capable of translating mobilization into an immediate political outcome (Kowalewski 2024). The diagnosis of partial misalignment developed here therefore applies primarily to the mobilization cycle that followed the October 2020 ruling, rather than to the movement's entire history between 2016 and 2022.

The Strajk Kobiet case, therefore, reveals a partial alignment amid significant internal tensions. The communication strategy was well aligned with the digital environment. Mobilization capacity was impressive. The misalignment lay primarily between mobilization dynamics and organizational capacity: the movement could scale rapidly but could not sustain what it had generated. At the discursive level, it changed how abortion rights were discussed in Polish public life. At the institutional level, the October 2020 ruling remained in effect. Institutional conversion was not entirely absent. The protests also contributed to a wider sociolegal mobilization, including the Women's Complaint submitted to the European Court of Human Rights by more than one thousand Polish women. This legal mobilization did not reverse the ruling, but it demonstrates that part of the movement's energy was redirected into sustained institutional action (Kubal 2023). The remaining gap between discursive influence and reversal of the ruling is precisely the kind of pattern ACAM is designed to diagnose.

3.3. Comparative Analysis

The comparison shows that constraints do not disappear across historical periods; they change form. Solidarność faced a scarcity of independent information, censorship, and repression. Strajk Kobiet faced information abundance, algorithmic fragmentation, and polarized interpretation. In the first case, the central challenge was reaching people through trusted channels. In the second, it was preserving coherence in a media environment that amplified widely but unevenly.

The cases also show how Moore's conflict typology operates differently across contexts. Solidarność's "21 demands" addressed interest-based, structural, and value-based conflict simultaneously, enabling cross-constituency mobilization. Strajk Kobiet operated in a primarily value-based conflict environment, in which effective communication to mobilize core supporters also hardened opposition. This created a structural trap: a moderate message risked losing mobilizational force, while a confrontational message strengthened identity but made cross-partisan institutional coalition-building harder.

Table 1 synthesizes this comparison by mapping how the two movements engaged with Moore's five conflict types (Source: Author's analysis based on the case literature).

Conflict type	Solidarność	Ogólnopolski Strajk Kobiet
Interest-based	Economic demands within the "21 demands," including wages and working conditions	Secondary to the movement's dominant value-based claims; material and healthcare consequences were present but did not provide its primary public frame
Structural	The demand for an independent trade union directly challenged the distribution of power between state and society	The contested legitimacy of the Constitutional Tribunal positioned reproductive rights within a

Conflict type	Solidarność	Ogólnopolski Strajk Kobiet
		broader conflict over institutional authority and the rule of law
Value-based	Freedom of expression, dignity, truth, and civic participation provided a shared moral frame	The red lightning bolt and confrontational protest slogans expressed identity-driven opposition to religious and political authority over bodily autonomy
Relationship-based	The Catholic Church functioned as a trusted intermediary, partly compensating for the state's lack of legitimacy	The Catholic Church became an object of mistrust and protest, symbolizing institutional involvement in restrictions on reproductive autonomy
Data-based	Present but not central to the movement's dominant framing	Present in debates over reproductive health and the consequences of the ruling, but secondary to value-based and structural conflict

Table 1. Conflict Positioning Across Cases

Table 1 makes visible a structural reversal that neither case reveals as clearly on its own: the Catholic Church occupies opposite positions within the relationship-based conflict layer. For Solidarność, it functioned as a source of trust, infrastructure, and symbolic legitimacy; for Strajk Kobiet, it became an object of mistrust and protest. This inversion illustrates a broader implication of conflict-based audience diagnostics: the same institution can function as either a strategic asset or a liability depending on how audiences are positioned toward it. Audience relationships should therefore be diagnosed within the specific conflict environment rather than treated as stable characteristics.

The comparison supports ACAM's central claim while not establishing alignment as the sole cause of divergent outcomes. Solidarność operated with severely restricted access to state-controlled mass media but displayed a high degree of structural alignment. Strajk Kobiet achieved exceptional public visibility and mobilizational reach but displayed partial misalignment, particularly between mobilization dynamics and organizational capacity. Their different trajectories become more intelligible when relationships among campaign components are examined alongside differences in political regime, historical period, and conflict environment.

4. Discussion

4.1. Structural Misalignment as an Explanatory Category

The comparison illustrates the study's central claim: campaign effectiveness is not primarily a function of visibility, resources, or tactical sophistication, but of whether a campaign's core components function coherently under pressure. Solidarność achieved sustained institutional impact despite severely restricted access to public media. Strajk Kobiet generated extraordinary visibility and genuine discursive impact while struggling to convert that visibility into institutional change. The quality of individual elements alone does not fully account for the difference. ACAM directs attention to the degree to which those elements operated as a coherent system.

This finding has implications for how campaign failure is diagnosed. Standard evaluation frameworks assess reach, engagement, and participation independently. They are

therefore poorly suited to detecting misalignment, because misalignment appears in relationships between components rather than in the performance of individual components. A campaign can perform well on visibility metrics even as its architecture fragments. By the time this fragmentation appears in outcomes, strategic damage may already have occurred.

ACAM shifts the evaluative question from “how much did the campaign do?” to “how well did its components work together, and what did that coherence produce?” This does not make quantitative metrics irrelevant. It places them within a broader diagnostic framework capable of distinguishing activity from impact.

4.2. The Contribution of Moore’s Conflict Typology

The integration of Moore’s Circle of Conflict addresses a persistent gap in campaign design and strategic communication theory. Demographic segmentation and psychographic profiling tell campaigns who their audiences are. They do not explain how those audiences are positioned within a specific social conflict, and that positioning often determines how messages will be received.

The Solidarność case demonstrates the value of multi-layered conflict framing. The movement’s communication addressed economic interests, structural injustice, and the values of dignity and civic participation simultaneously. This allowed it to mobilize groups that would not normally belong to the same campaign constituency. The Strajk Kobiet case demonstrates the limits imposed by value-based conflict environments. The movement’s symbolic and emotional communication was effective for mobilization but less effective for the consolidation required for institutional change.

The practical implication is clear: conflict type diagnosis should precede communication strategy. Campaigns that misread conflict type will often generate activity that deepens the very barriers they seek to overcome. Applying informational strategies to value-based resistance or symbolic mobilization to relationship-based distrust produces misalignment, even when the message is professionally designed.

4.3. Alignment as an Ongoing Process

Structural alignment is not achieved once and then maintained automatically. It requires continuous diagnostic attention as contexts shift. In the Solidarność case, alignment was maintained through active calibration of mobilization pace, organizational capacity, and external risk. In the Strajk Kobiet case, the alignment problem was not simply an initial design issue but a deeper organizational issue. The connective action model that enabled rapid scaling did not provide the infrastructure needed for sustained consolidation.

Three recurring forms of misalignment emerge from the comparative analysis. Communication drift occurs when the scale or speed of messaging exceeds coordination capacity. Mobilization instability occurs when engagement intensity exceeds the organization's capacity to support it. Audience misalignment occurs when the communication strategy no longer aligns with how audiences are positioned in the conflict. These problems are difficult to detect solely from output metrics. They require attention to relationships among components.

For campaign designers, the framework implies that diagnostic work should precede strategic commitment. Context mapping, conflict type diagnosis, and organizational capacity assessment are not preliminary formalities. They are the conditions on which coherence depends. Donor timelines, media opportunity windows, and internal pressures often push campaigns to produce messages before diagnostic work is complete. ACAM provides a basis for identifying when that pressure is likely to produce misalignment.

4.4. Ethical Boundaries of Conflict-Based Audience Diagnostics

Conflict-based audience diagnostics must remain subject to clear ethical boundaries. Understanding how audiences are positioned within a conflict should not be used to exploit vulnerability, intensify fear, conceal the identity of the communicator, or manipulate people through deceptive personalization. Within ACAM, strategic coherence includes consistency between campaign objectives, public claims, and actual organizational conduct. Transparency, factual integrity, audience autonomy, and the long-term preservation of trust are therefore not external constraints on campaign effectiveness; they are part of the architecture that makes sustained civic influence possible.

5. Conclusion

This study introduced the Adaptive Campaign Architecture Model as a diagnostic framework for understanding campaign effectiveness as a systemic property rather than the outcome of individual decisions. Applied to two structurally contrasting Polish civic campaigns, the framework identified patterns of alignment and misalignment that help interpret different impact trajectories beyond the analysis of individual campaign components.

The study's main theoretical contribution is the integration of Moore's Circle of Conflict into campaign audience diagnostics. This integration shifts the foundational audience question from demographic segmentation to conflict positioning. It provides a systematic basis for diagnosing why identical messages produce radically different responses across audience groups and for designing communication strategies calibrated to specific conflict dynamics.

Three findings warrant emphasis. First, visibility alone is not a reliable indicator of impact. Campaigns that generate high engagement without internal coherence may peak and dissipate before converting activity into structural change. Second, misalignment is rarely visible in individual component performance. It becomes apparent only when relationships between components are examined. Third, alignment is not a state to reach but a process to maintain. Contexts shift, audiences move, resources change, and a campaign architecture that was coherent at launch can become misaligned within months.

The framework has limits. It was developed and applied in a single national context. Its claims require validation across different political systems, media environments, and cultural settings. It also assumes a level of organizational capacity and strategic intentionality that smaller or more loosely structured initiatives may not possess. Finally, ACAM is currently intended for diagnostic rather than predictive use. External shocks, spontaneous mobilization, and unexpected political disruptions can alter campaign trajectories in ways no structural framework can fully anticipate. Relatedly, because alignment in both cases was assessed retrospectively against known outcomes, the framework has not yet been tested prospectively

against campaigns whose trajectories remain undetermined. Applying ACAM in real time to campaigns still in progress is a necessary next step to test whether its diagnostic categories carry predictive, not only interpretive, value.

These limits suggest directions for future research. Cross-national validation would test the framework's generalizability. Research on internal organizational dynamics would clarify how authority conflicts and approval structures disrupt campaign architecture from within. Empirical research on AI integration would examine how algorithmic tools affect alignment across real campaign cycles.

Campaign effectiveness, this study argues, is ultimately an architectural question. It depends not on how loudly a campaign communicates, how quickly it mobilizes, or how widely its content travels, but on whether its internal components hold together under pressure long enough to convert activity into something that lasts. Understanding that logic is the first condition for designing campaigns that remain effective in environments increasingly working against them.

Acknowledgements

This article was developed during the Lane Kirkland Scholarship Program (2025–2026) at the University of Warsaw. The author gratefully acknowledges the Program and the University for their academic and institutional support.

References

- Arato 1981:** Arato, Andrew; 'Civil society against the state: Poland 1980–81'. *Telos*, 47, pp.23–47. [DOI: 10.3817/0381047023](https://doi.org/10.3817/0381047023)
- Bennett & Segerberg 2012:** Bennett, W. Lance & Segerberg, Alexandra; 'The logic of connective action: Digital media and the personalization of contentious politics'. In *Information, Communication & Society*, 15 (5), pp. 739–768. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.670661>
- Chadwick 2013:** Chadwick, Andrew; *The hybrid media system: Politics and power*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199759477.001.0001>
- Couldry & Hepp 2017:** Couldry, Nick & Hepp, Andreas; *The mediated construction of reality*. Polity Press.
- Denzin & Lincoln (Eds.) 2011:** Denzin, Norman K. & Lincoln, Yvonna S. (Eds.), *The SAGE handbook of qualitative research* (4th ed.), Sage.
- Graff & Korolczuk 2022:** Graff, Agnieszka & Korolczuk, Elżbieta; *Anti-gender politics in the populist moment*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003133520>
- Hallahan et al. 2007:** Hallahan, Kirk; Holtzhausen, Derina; van Ruler, Betteke; Verčič, Dejan & Sriramesh, Krishnamurthy; *Defining strategic communication*. *International Journal of Strategic Communication*, 1 (1), pp. 3–35. <https://doi.org/10.1080/15531180701285244>
- Kowalewski 2024:** Kowalewski, Maciej; 'The dynamics of protest participation patterns: Analysis of the Polish case'. In *International Review of Sociology*, 34 (3), pp. 529–542. <https://doi.org/10.1080/03906701.2024.2417654>

- Korolczuk 2016:** Korolczuk, Elżbieta; ‘Explaining mass protests against abortion ban in Poland: The power of connective action’. *Zoon Politikon*, 7, pp. 91–113.
- Kubal 2023:** Kubal, Agnieszka; ‘The Women’s Complaint: Sociolegal mobilization against authoritarian backsliding following the 2020 abortion law in Poland’. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, 31(3), pp. 585–605.
<https://doi.org/10.1080/25739638.2023.2258609>
- McAdam 1996:** McAdam, Doug; ‘Conceptual origins, current problems, future directions’. In D. McAdam, J. D. McCarthy, & M. N. Zald (Eds.), *Comparative perspectives on social movements: Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*, Cambridge University Press, pp. 23–40.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511803987.003>
- McCarthy & Zald 1977:** McCarthy, John D. & Zald, Mayer N.; ‘Resource mobilization and social movements: A partial theory’. In *American Journal of Sociology*, 82 (6), pp. 1212–1241. <https://doi.org/10.1086/226464>
- Meadows 2008:** Meadows, Donella H.; *Thinking in systems: A primer*. Chelsea Green Publishing.
- Moore 2014:** Moore, Christopher W.; *The mediation process: Practical strategies for resolving conflict* (4th ed.), Jossey-Bass.
- Ost 2005:** Ost, David; *The defeat of Solidarity: Anger and politics in postcommunist Europe*. Cornell University Press.
- Tarrow 2011:** Tarrow, Sidney; *Power in movement: Social movements and contentious politics* (3rd ed.). Cambridge University Press.
- Touraine et al. 1983:** Touraine, Alain; Dubet, François; Hegedus, Zsuzsa & Wiewiorka, Michel; *Solidarity: The analysis of a social movement: Poland 1980–1981*. Cambridge University Press.
- Tufekci 2017:** Tufekci, Zeynep; *Twitter and tear gas: The power and fragility of networked protest*. Yale University Press.
- Waterman et al. 1980:** Waterman, Robert H.; Peters, Thomas J. & Phillips, Julien R.; ‘Structure is not organization’. In *Business Horizons*, 23 (3), pp. 14–26.
[https://doi.org/10.1016/0007-6813\(80\)90027-0](https://doi.org/10.1016/0007-6813(80)90027-0)
- Weiss 1995:** Weiss, Carol H.; ‘Nothing as practical as good theory: Exploring theory-based evaluation for comprehensive community initiatives for children and families’. In J. P. Connell, A. C. Kubisch, L. B. Schorr, & C. H. Weiss (Eds.), *New approaches to evaluating community initiatives: Concepts, methods, and contexts*, Aspen Institute, pp. 65–92.
- Yin 2018:** Yin, Robert K.; *Case study research and applications: Design and methods* (6th ed.). Sage.

სტრუქტურული აცდენა სამოქალაქო კამპანიებში: კამპანიის ადაპტაციური არქიტექტურის მოდელი (ACAM)

ლევან ქათამაძე

(ლევან კირკლენდის სტიპენდიანტი ვარშავის უნივერსიტეტში)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12160

l.qatamadze@gmail.com || ORCID: 0009-0000-0849-3792

შესავალი

როდესაც სამოქალაქო კამპანია დასახულ მიზნებს ვერ აღწევს, წარუმატებლობის მიზეზი ყოველთვის სუსტი იდეა ან რესურსების ნაკლებობა როდია. ხშირად მობილიზაციის ტემპი გაცილებით სწრაფად იზრდება, ვიდრე ეს ორგანიზაციის რეალურ შესაძლებლობებს შეესაბამება; სტრატეგიული გზავნილი სხვადასხვა ციფრულ პლატფორმაზე გაბნევისას კარგავს შინაარსობრივ ერთიანობას, ხოლო კამპანიის ავტორები აუდიტორიის განწყობებს აფასებენ კონფლიქტის სიდრმისეული ბუნების გაუთვალისწინებლად. ცალკეული ტაქტიკური ელემენტები შესაძლოა გამართულად ფუნქციონირებდეს, თუმცა მათ შორის ჰარმონიული კავშირის არარსებობა მთლიანი სისტემის მარცხს განაპირობებს.

1. თეორიული ჩარჩო

ACAM კამპანიის არქიტექტურას ხუთ ურთიერთდამოკიდებულ კომპონენტად აყალიბებს:

- **გარემოს შეზღუდვები:** მოიცავს პოლიტიკურ კონტექსტს, მედიასისტემის სპეციფიკას, ონლაინ პლატფორმების ფუნქციონირების ლოგიკას, დონორთა მოთხოვნებსა და ტექნოლოგიურ გარემოს.
- **ორგანიზაციული შესაძლებლობები:** განსაზღვრავს იმას, თუ რისი შენარჩუნება შეუძლია კამპანიას რეალურად - ადამიანური და ფინანსური რესურსების, ინსტიტუციური ცოდნის, პარტნიორული ქსელებისა და გადაწყვეტილების მიღების მექანიზმების გათვალისწინებით.
- **აუდიტორიის დინამიკა:** აღწერს სამიზნე ჯგუფების პოზიციონირებასა და ქცევას კონკრეტულ სოციალურ კონფლიქტში.

- **სტრატეგიული კომუნიკაცია:** აერთიანებს საკითხის ნარატიულ წარმომადგენელს (ფრეიმინგს), გზავნილების თანმიმდევრულობასა და საკომუნიკაციო არსებობის ოპტიმალურ შერჩევას.
- **მობილიზაციის დინამიკა:** გულისხმობს მონაწილეთა მოზიდვას, მათ ხანგრძლივ ჩართულობასა და სამოქალაქო ენერგიის მიმართვას კონკრეტული ცვლილებებისკენ.

სტრუქტურული თანხვედრა მიიღწევა მაშინ, როდესაც ეს კომპონენტები ერთმანეთს აძლიერებენ. აცდენა ხდება იმ შემთხვევაში, როდესაც, მაგალითად, მობილიზაციის მასშტაბი აჭარბებს ორგანიზაციულ შესაძლებლობებს, ან ფართო გავრცელების პროცესში გზავნილი კარგავს თავდაპირველ შინაარსს. მოდელში ადაპტაცია ნიშნავს კომპონენტებს შორის არსებული ურთიერთკავშირების უწყვეტ ჰარმონიზაციას და არა ტაქტიკურ დონეზე ქაოსურ, განუწყვეტელ ცვლილებებს.

ACAM-ის ერთ-ერთი გამორჩეული მახასიათებელი აუდიტორიის დიაგნოსტიკის ინსტრუმენტად კრისტოფერ მურის „კონფლიქტის წრის“ (Moore 2014) ინტეგრირებაა. მედიაციის პრაქტიკისთვის შექმნილი მურის ტიპოლოგია ერთმანეთისგან მიჯნავს მონაცემებზე, ღირებულებებზე, სტრუქტურაზე, ინტერესებსა და ურთიერთობებზე დაფუძნებულ კონფლიქტებს. ეს ჩარჩო აუდიტორიის ანალიზის ფუნდამენტურ კითხვას ცვლის: დემოგრაფიული სეგმენტაციის სანაცვლოდ, იგი პირველ პლანზე აყენებს **აუდიტორიის პოზიციონირებას კონფლიქტში**. მთავარი ხდება არა სამიზნე ჯგუფის აღწერა, არამედ მისი ადგილი იმ სოციალურ დაპირისპირებაში, რომლის შეცვლაც კამპანიას სურს. სწორედ ეს ინტეგრაცია იძლევა პასუხს იმაზე, თუ რატომ იღებს სხვადასხვა ჯგუფი იდენტურ გზავნილს სრულიად განსხვავებულად და უზრუნველყოფს სტრატეგიის მორგებას უშუალოდ კონფლიქტის დინამიკაზე.

2. მეთოდოლოგია

კვლევა ეფუძნება თვისებრივ, ინტერპრეტაციულ მიდგომას. ორი სამოქალაქო კამპანია შერჩეულია არა სტატისტიკური წარმომადგენლობითობისთვის, არამედ მოდელის ფუნქციონირების შესამოწმებლად რადიკალურად განსხვავებულ სოციალურ-პოლიტიკურ პირობებში.

შეფასების პროცესში გაანალიზდა:

- სტრატეგიული არჩევანის შესაბამისობა გარემოს შეზღუდვებთან და ორგანიზაციულ შესაძლებლობებთან;
- აუდიტორიის პოზიციონირების გათვალისწინება კონფლიქტის სტრუქტურაში;
- ბირთვული გზავნილის შინაარსობრივი სიმყარე და ერთიანობა;
- მობილიზაციის ტემპის მართვისა და შენარჩუნების უნარი.

ეკლესიის მიზანს წარმოადგენს ანალიტიკური და თეორიული განზოგადება (Yin 2018).

3. დისკუსია - ორი სამოქალაქო კამპანიის ანალიზი

3.1. Solidarność: სტრუქტურული თანხვედრა სისტემური შეზღუდვების პირობებში

Solidarność დაიბადა 1980 წელს, ავტორიტარულ სისტემაში, სადაც მმართველი პარტია სრულად აკონტროლებდა პოლიტიკურ ძალაუფლებასა და საჯარო საინფორმაციო სივრცეს (Touraine et al. 1983). დამოუკიდებელი ორგანიზაციების საქმიანობა იკრძალებოდა, ხოლო მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები სახელმწიფოს მკაცრი კონტროლის ქვეშ იყო.

ასეთ პირობებში სტრატეგიულ საყრდენად კათოლიკური ეკლესია იქცა: ტაძრები გამოიყენებოდა შეკრების უსაფრთხო სივრცეებად, სამრევლო ქსელები უზრუნველყოფდნენ ინფორმაციის გავრცელებას, ხოლო ინსტიტუციური ავტორიტეტი მოძრაობას საზოგადოებრივ ლეგიტიმაციას ანიჭებდა (Ost 2005). პარალელურად, საბჭოთა სამხედრო ინტერვენციის მუდმივი საფრთხე მოძრაობისგან მაღალ დისციპლინასა და სიფრთხილეს მოითხოვდა.

მოძრაობამ ჩამოაყალიბა დეცენტრალიზებული, თუმცა მკაცრად კოორდინირებული ქსელური სტრუქტურა: საწარმოთაშორის გაფიცვის კომიტეტებს გააჩნდათ მოქმედების ავტონომია, თუმცა მათ აერთიანებდათ საერთო სტრატეგიული მიზნები და შეთანხმებული საკომუნიკაციო პრინციპები (Arato 1981). „21 მოთხოვნა“ ოსტატურად აერთიანებდა სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხებს (ხელფასები, სამუშაო პირობები) ფუნდამენტურ პოლიტიკურ და ღირებულებით მოთხოვნებთან (დამოუკიდებელი პროფკავშირები, გამოსატვის თავისუფლება,

ადამიანის ღირსება). ამ სტრატეგიამ შესაძლებელი გახდა მუშების, ინტელექტუალებისა და კათოლიკე აქტივისტების კონსოლიდაცია.

ოფიციალური მედიისგან იზოლირებულმა *Solidarność*-მა ალტერნატიულ გზას მიმართა და აქცენტი იატაკქვეშა გამოცემებსა და უშუალო კომუნიკაციაზე გადაიტანა. გავრცელების შეზღუდული მასშტაბის მიუხედავად, ამ მეთოდმა ინფორმაციისადმი მაღალი სანდოობა უზრუნველყო. ამასთან, მოძრაობა გაფიცვებს განიხილავდა არა ემოციურ, უკონტროლო პროტესტად, არამედ სტრატეგიულად მართვად და პოლიტიკური ზეწოლის ქმედით ბერკეტად.

ACAM-ის მოდელით *Solidarność*-ის ანალიზი მაღალ სტრუქტურულ თანხვედრას ავლენს: მოძრაობის ორგანიზაციული სტრუქტურა რეპრესიულ გარემოზე იყო მორგებული, კომუნიკაცია დაფარვის არეალის ნაცვლად სანდოობაზე აიგო, ხოლო მობილიზაციის დინამიკა შიდა რესურსებსა და გარე საფრთხეებს აბალანსებდა. 1981 წლის დეკემბერში სამხედრო მდგომარეობის შემოღებამ კი **ACAM-ის მოდელის** ანალიტიკურ ზღვარს წარმოაჩინა: შიდა კომპონენტების თანხვედრა კამპანიას არსებულ პირობებში ოპტიმალურად მოქმედების საშუალებას აძლევს, თუმცა იგი ვერ იცავს მას რადიკალური გარეგანი შოკებისგან.

3.2. Ogólnopolski Strajk Kobiet: ხილვადობა და ნაწილობრივი აცდენა

Ogólnopolski Strajk Kobiet სრულიად ახალ საინფორმაციო რეალობაში ფუნქციონირებდა, სადაც მთავარი დაბრკოლება არა ინფორმაციის ნაკლებობა, არამედ მისი სიჭარბე, ალგორითმული ფრაგმენტაცია და მწვავე საზოგადოებრივი პოლარიზაცია იყო. საკონსტიტუციო ტრიბუნალის 2020 წლის 22 ოქტომბრის გადაწყვეტილებამ აბორტის ფაქტობრივი აკრძალვის შესახებ კონფლიქტში ერთდროულად გამოკვეთა ღირებულებითი, ინსტიტუციური და პოლიტიკური განზომილებები.

ციფრულ პლატფორმებზე აგებულმა მოქნილმა კოორდინაციამ გააადვილა მასების ჩართვა, რამაც პროტესტი 400-ზე მეტ ქალაქში გავრცელა და სამკვირაში დაახლოებით 430,000 მონაწილე შემოიკრიბა (Graff & Korolczuk 2022). „წითელმა ელვამ“ ძლიერი ვიზუალური იდენტობა შექმნა, თუმცა ამ სიმბოლოს ფართო ინტერპრეტაციის გამო გაძნელდა პროტესტის მოთხოვნების ერთიანი სტრატეგიული მიზნის გარშემო კონსოლიდაცია.

სტრუქტურულმა მოქნილობამ ხელი შეუწყო სწრაფ ზრდას, თუმცა ფორმალური ინფრასტრუქტურისა და მართვის მკაფიო მოდელის არარსებობამ გაართულა ხალხის შენარჩუნება პროტესტის პიკის შემდეგ. როდესაც თემამ მე-

დიის ყურადღების ცენტრში აღვიღო დამო, მოძრაობისთვის რთული აღმოჩნდა საკმარისი ორგანიზაციული შესაძლებლობების განვითარება, რათა ეს მასობრივი ენერგია ხანგრძლივ პოლიტიკურ ცვლილებებად გადაეთარგმნა.

აღნიშნული შეფასება არ უარყოფს მოძრაობის ისტორიულ შედეგებს: 2016 წლის „შავმა პროტესტმა“ ხელი შეუწყო აბორტის თითქმის სრულად აკრძალვის შესახებ კანონპროექტის უკან გაწვევას (Kowalewski 2024), ხოლო 2020 წლის მოვლენები მოგვიანებით საერთაშორისო სამართლებრივ ბრძოლაში გადაიზარდა (Kubal 2023). ნაწილობრივმა აცდენამ თავი იჩინა უშუალოდ 2020 წლის პიკურ ფაზაში, როდესაც მობილიზაციის მასშტაბმა გადააჭარბა შიდა ორგანიზაციულ შესაძლებლობებს.

4. შედარებითი ანალიზი

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია კონფლიქტის ტიპოლოგია:

კონფლიქტის ტიპი	Solidarność	Ogólnopolski Strajk Kobiet
ინტერესებზე დაფუძნებული	ეკონომიკური მოთხოვნები: ხელფასები და სამუშაო პირობები.	მეორეხარისხოვანი; ჯანდაცვა-სა და მატერიალურ შედეგებთან დაკავშირებული საკითხები.
სტრუქტურული	დამოუკიდებელი პროფკავშირი და ძალაუფლების გადანაწილება.	ტრიბუნალის ლეგიტიმურობა, კანონის უზენაესობა და ინსტიტუციური კრიზისი.
ღირებულებებზე დაფუძნებული	სამოქალაქო თავისუფლება, ადამიანის ღირსება და სიმაღლე.	არჩევანის თავისუფლება, ფემინისტური დღის წესრიგი და სეკულარიზმი.
ურთიერთობებზე დაფუძნებული	ეკლესია - საზოგადოებრივი ნდობისა და ლეგიტიმაციის საყრდენი.	ეკლესია - ინსტიტუციური უნდობლობისა და პროტესტის სამიზნე.
მონაცემებზე დაფუძნებული	არსებობდა, თუმცა არ წარმოადგენდა წამყვან ჩარჩოს.	სამედიცინო და სამართლებრივი ინფორმაცია რეპროდუქციულ ჯანმრთელობაზე.

ცხრილი 1: კონფლიქტის ტიპოლოგია და შემთხვევების შედარება

ორი შემთხვევის შედარება აჩვენებს, რომ გარემოებრივი შეზღუდვები ეპოქის ცვლილებასთან ერთად არ ქრება, არამედ იცვლის ფორმას: *Solidarność* ოპერირებდა ინფორმაციული დეფიციტისა და ცენზურის პირობებში, ხოლო *Strajk Kobiet* - ინფორმაციული სიჭარბისა და ალგორითმული ფრაგმენტაციის გარემოში. კათოლიკური ეკლესიის რადიკალურად საპირისპირო როლი ორ კამპანიაში ადასტურებს, რომ ერთი და იგივე ინსტიტუტი, კონფლიქტის სტრუქტურიდან გამომდინარე, შეიძლება მოქმედებდეს როგორც რესურსი ან როგორც ბარიერი. ამასთან, შემთხვევების განსხვავებული შედეგები მხოლოდ სტრუქტურული თანხვედრით ვერ აიხსნება და მათზე გავლენას ახდენდა პოლიტიკური რეჟიმი, ისტორიული პერიოდი და კონფლიქტის განსხვავებული გარემოც.

5. დასკვნა

ACAM-ის მიხედვით, კამპანიის ეფექტიანობას განსაზღვრავს არა ცალკეული ელემენტების ხილვადობა, არამედ მათ შორის არსებული სტრუქტურული ჰარმონია. მოდელი კამპანიის ზემოქმედების სამ დონეს გამოყოფს: ხალხის მობილიზაციას, საზოგადოებრივი დღის წესრიგის ფორმირებასა და ინსტიტუციურ ცვლილებას. *Strajk Kobiet*-ის მაგალითმა აჩვენა, რომ ხალხის მასობრივი გამოსვლა და თემის საყოველთაო განხილვა ავტომატურად ვერ უზრუნველყოფს საკანონმდებლო თუ პოლიტიკურ ცვლილებებს, თუ კამპანიას არ გააჩნია ამისთვის საჭირო ორგანიზაციული სტრუქტურა.

მოდელს აქვს გარკვეული შეზღუდვები: იგი ამ ეტაპზე ეყრდნობა ერთი ქვეყნის კონტექსტში ჩატარებულ შედარებით ანალიზს და ატარებს დიაგნოსტიკურ, და არა პროგნოზულ ხასიათს. მიუხედავად ამისა, ACAM მკვლევარებსა და პრაქტიკოსებს სთავაზობს მნიშვნელოვან ანალიტიკურ ჩარჩოს: კამპანიის შეფასებისას ცენტრალური კითხვა უნდა იყოს არა მხოლოდ „რამდენად ხმა-მაღალი ან მასშტაბური იყო კამპანია?“, არამედ „რამდენად შეთანხმებულად იმოქმედა მისმა კომპონენტებმა და რა მდგრადი შედეგი წარმოშვა ამ სტრუქტურულმა თანხვედრამ?“

Upward/Downward and Forward/Backward: Orientational Metaphors in Georgian Political Discourse¹

Tamar Guchua

(Akaki Tsereteli State University, Georgia)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12161

tamar.guchua@atsu.edu.ge || ORCID: 0009-0001-5246-4291

Abstract: Orientational metaphors are among the fundamental cognitive mechanisms through which humans conceptualize abstract concepts based on their perception of physical space (Lakoff & Johnson, 1980; Kövecses, 2010; Dancygier & Sweetser, 2014). Georgian political discourse is rich in such metaphors, in which concepts such as power, hierarchy, progress, and failure are expressed through metaphorical mappings grounded in spatial categories. This paper examines orientational metaphors in Georgian political discourse from an anthropolinguistic perspective, focusing on how political concepts – such as power, authority, and the dynamics of political development – are metaphorically represented through the spatial oppositions *upward/downward* and *forward/backward*.

The research is grounded in conceptual metaphor theory and discourse analysis. The illustrative material consists of political texts, including public speeches by politicians, interviews, and social media posts and comments from media outlets. The adopted methodology enables the analysis of discursive data within linguistic, cultural, and social contexts. This approach reveals points of intersection between language, culture, and politics and demonstrates that: (a) The orientational metaphors *upward/downward* and *forward/backward* function not only as cognitive tools but also as mechanisms for evaluating concepts along positive and negative dimensions; (b) in political discourse, orientational metaphors frequently shift across domains, as illustrated by examples related to social status ("*upper-level person*," "*low-ranking individual*"), power ("*looking down on someone*"), moral value ("*fall into moral decay*"), and developmental dynamics ("*the country is moving forward*," "*the country is drowning in a swamp*"). From an anthropological and discourse-analytic perspective, orientational metaphors highlight culturally marked meanings and ethnospecific patterns in Georgian political language

Keywords: Orientational Metaphor, Georgian Language, Political Discourse

Introduction

The idea that the perception of space is a cognitive process dates back at least to Kant. In his 1768 work *On the First Ground of the Distinction of Regions of Space*, Kant challenged Leibniz's view that space is merely a set of relations between objects. He introduced the concept of incongruent counterparts to describe cases that appear symmetrical at first glance but are in fact mirror images and do not correspond in space – for example, the right and left hands. Reflection on this problem led Kant to conclude that space possesses its own internal orientation, which cannot be fully grasped through abstract geometric descriptions alone. The fundamental axes of spatial differentiation (*right/left*, *up/down*, *front/back*) are distinct and

¹ This research [YS-24-546] has been supported by Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia.

depend on the sensory experiences of our bodies, which are structured by our minds (Kant 1768/1991: 27).

Since the 1970s, with the emergence of cognitive linguistics, oppositional pairs such as *upward/downward*, *forward/backward*, and related spatial contrasts have been actively discussed from a linguistic perspective. Research has shown that these oppositions are not merely neutral descriptions of space but function in language not only for deictic purposes but also for metaphorical ones. For the sake of clarity, several relevant studies are briefly reviewed below.

In 1973, Osgood and Richards published a joint study in which they traced the origin of polar oppositions in human thought, using the ancient Chinese philosophical text *I Ching* (Book of Changes) as a prime example. The text begins with the words attributed to Confucius: “Heaven is high, the earth is low; thus the Creative and the Receptive are determined. In correspondence with this difference between low and high, inferior and superior places are established.” According to Osgood and Richards, such oppositions are interconnected like *yang* and *yin*, with *yang* representing a positive parameter and *yin* a negative one (Osgood & Richards 1973: 380).

In 1974, William Nagy, in his dissertation *Figurative Patterns and Redundancy in the Lexicon*, was among the first scholars to examine recurring figurative expressions in language, including spatial metaphors of the UP/DOWN type. These metaphors convey indirect meanings and illustrate how speakers project their embodied physical experiences onto abstract concepts (Nagy 1974: vii). Nagy’s dissertation also provides a detailed discussion of regularities in the expansion of lexical meanings along the vertical axis, including patterns such as *high/low*, *rise/fall*, and related structures.

In 1980, William Nagy’s research provided a solid foundation for Lakoff and Johnson’s seminal work *Metaphors We Live By*. Building on Nagy’s model, the authors introduced a new approach to the interpretation of spatial metaphors, designating cases in which abstract concepts are assigned a direction in space as orientational metaphors (Lakoff & Johnson 1980: 14).

Later, Mark Johnson (1987) devoted a separate study to the role of bodily experience in shaping abstract concepts. Zoltán Kövecses (2000) proposed the idea of *body-based constructionism* (BBC), according to which social meanings are not formed solely through language but are grounded in human physical experience. Levinson and Wilkins (2006), in their review of research conducted at the Max Planck Institute for Psycholinguistics (MPI), likewise note that human spatial cognition is variable and, in some cases, based on incommensurate conceptual systems.

The aim of this study is to identify and analyze orientational metaphors in Georgian political discourse from an anthropolinguistic perspective and to demonstrate how political concepts – such as power, authority, and the dynamics of event development – are metaphorically represented through the spatial parameters *upward/downward* and *forward/backward*.

The binary oppositions of the orientational metaphors *upward/downward* and *forward/backward*, as types of cognitive models, are considered universal according to

evaluative parameters of *good/bad*. This universality is grounded in human bodily and spatial experience. In Western social, religious, and political discourses, events with positive connotations are oriented upwards and forwards, whereas negative events are oriented downwards and backwards. For example, above us lie power and consciousness, below us decline and death. In terms of progress and development, ahead represents the future and improvement, while behind is associated with regression or stagnation. Notably, the Georgian language replicates this cognitive model almost exactly.

As noted, orientational metaphors are universal; however, it is important to consider cultural specificity in order to examine the semantic load of these oppositions in different languages, as well as their interpretation and frequency of use. For instance, while Western culture – including Georgian – actively employs metaphors related to the spatial parameters of *up* and *forward* to signify power and progress, early Eastern political language rarely relies on such linguistic images. In the Eastern tradition, metaphors of *near/far* and *center/periphery* are comparatively more common (Lewis 1991: 11–12). Whereas Western culture typically represents the hierarchy of power along a vertical axis, descending from top to bottom, Eastern culture often conceptualizes it horizontally, in terms of proximity to or distance from the center.²

Examining the semantic frameworks of orientational metaphors in Georgian political discourse allows us to observe how the speech community transforms abstract political concepts into concrete, spatially imaginable categories.

1. Methodology

The research is grounded in Conceptual Metaphor Theory and anthropolinguistic analysis, allowing the examination of discursive data within linguistic, cultural, and social contexts. The material covers contemporary Georgian political discourse, reflecting current trends and practices in political communication. It includes public speeches by politicians, interviews, social media posts, and media commentary.

Examples are purposefully selected to provide a representative sample of texts containing orientational metaphors along the vertical (upward/downward) or horizontal (forward/backward) axes, and referring to political or socio-cultural concepts such as power, governance, democracy, progress, or crisis. This purposeful sampling ensures the inclusion of diverse political contexts and communicative situations.

Each case is analyzed for: (a) the literal translation of the metaphor; (b) contextual information (source, date, speaker/writer); (c) the political concept it conveys (e.g., hierarchy,

² According to Arab historians, the Caliph al-Mansur developed the plan for a “circular city” in 758 because such a city was considered superior to a square city. The circular form ensures equal distances from the center (the monarch’s central location) in all directions, unlike a square city, where some districts are closer to the center than others (Lewis 1991: 23). The metaphor of the “center” is further supported by Arab geographers, who regarded Iraq as the center of the world and the Caliph’s residence as the center of Baghdad. To emphasize this centrality, the metaphor of the “navel of the world” was employed.

authority, progress, regression).³ Comparative analysis with Western and Eastern cultural models is conducted to assess both the universality and cultural specificity of these metaphors.

Cases are also examined in terms of cultural context, political relevance, and ideological load. This approach allows us to identify: (a) which metaphors along the vertical (upward/downward) and horizontal (forward/backward) axes are attested in contemporary Georgian political discourse, and (b) how orientational metaphors structure the linguistic expression of political concepts.

2. Discussion

2.1. Upward / Downward

Orientational metaphors are cognitive structures grounded in regular patterns of human bodily and social experience. Research indicates that, from an early age, children perceive the association between up/down orientation and power/powerlessness, reflecting how adults – physically taller and in positions of authority – exhibit and regulate behavior (Dancygier & Sweetser 2014: 24). These experience-based associations consequently shape metaphorical projections, through which height is interpreted as a semantic domain of power.

The metaphorical opposition upward/downward, which corresponds to the dichotomy of good and bad, is also prominently represented in Christian texts. For example: “...*for God is in heaven, and you are on earth; therefore let your words be few*” (Ecclesiastes 5:2) – a reference to hierarchical distinction; and “*And you, Capernaum, who are exalted unto heaven, shall be brought down to Hades...*” (Matthew 11:23) – here, the up/down opposition metaphorically indicates moral status and punishment. In biblical texts, space is not merely geographic: heaven symbolizes faith, while earth represents distance from faith or the fall into sin.

In Western culture, power is metaphorically represented as a vertical hierarchy. In this paradigm, high status is associated with “being at the top,” while low status is associated with “being at the bottom.” In such a hierarchical model, the top is associated with order, control, and authority, whereas the bottom is associated with subordination, limited access to resources, and exclusion from decision-making processes. The metaphor of the vertical axis of power does not exist merely as an abstract symbol; it is embedded in social institutions and relationships. In Georgian political discourse, expressions such as ზემდგომი ორგანოები (*zemdgomi organoebi* – Eng. “superior bodies”), მაღალი თანამდებობის პირები (*mağali tanamdebobis pirebi* - Eng. “high-ranking officials”), and ქვედა რგოლები (*kveda rgolebi* - Eng. “lower echelons”) are common, indicating that the spatial imagination of power in our culture is strongly verticalized.

³ All illustrative material in this article has been translated verbatim to preserve the nuances of the original Georgian metaphors. Consequently, some phrasing may diverge from idiomatic English usage.

In 2018, during the presidential campaign, when a journalist asked, “You always speak to us from a pedestal; why do you speak to us as if you are at the top and we are at the bottom?”⁴ President Salome Zurbishvili’s response has since become a widely cited quote in Georgian political discourse:

Salome Zurbishvili: “The president should be with the people, but remain a little above at the same time.” (Tabula 2018).⁵

Later, in 2024, amid political controversy, the Speaker of Parliament criticized the former president’s statement as follows:

Shalva Papuashvili: “Zurbishvili has said that the president should be with the people, but a little higher. I think she has risen too high and looks down on us, the Georgian people” (1TV 2024).⁶

The vertical hierarchy of power is reflected in the Georgian metaphorical expression ზემოდან ყურება (*zmodan qureba* - lit. “to look down on”). The formula of appeal and warning ზემოდან ნუ მიყურებ (*zmodan nu miqureb* - lit. do not look down on me) conveys the meaning “do not belittle me” or “do not be arrogant.” The English expression “look down on someone” has a similar meaning, indicating a belief that one is superior to another, while “look up to” signifies admiration or striving to become better (Cambridge Dictionary 2025). This metaphor is frequently confirmed in Georgian political discourse:

“It seems that some countries are looking down on us. I don’t know what they think – that we are a new democracy and need special guardianship?” (Facebook 2024).⁷

“This is humiliating and looks down on the Georgian people” (1tv 2023).⁸

“We now have a government that looks at the oligarch from the bottom up and at its people from the top down” (Tabula 2015).⁹

The upward/downward orientational metaphorical model is exemplified in the Georgian threatening expression მიწასთან გაგასწორებ (*micastan gagascoreb* - lit. “I will raze you to the ground”), which means “to harm someone” – literally, “to take away someone’s entire

⁴ „პედესტალიდან გველაპარაკებით სულ, რატომ გველაპარაკებით ისე, თითქოს თქვენ ზევით ხართ და ჩვენ ქვევით?“

⁵ Tabula 2018: „სალომე ზურაბიშვილი: პრეზიდენტი უნდა იყოს ხალხთან, მაგრამ მაინც ზევით უნდა იყოს“.

⁶ 1TV 2024: „შალვა პაპუაშვილი: ზურაბიშვილს ნათქვამი აქვს, პრეზიდენტი ხალხთან უნდა იყოს, ოღონდ ცოტა მაღლა, მგონი, ნამეტანი ზემოთ აიწია და ძალიან ზემოდან გვიყურებს ქართველ ხალხს“.

⁷ Facebook 2024: „ჩანს, რომ ზემოდან გვიყურებს ზოგიერთი, არ ვიცი, რა ჰგონიათ, რომ ახალი დემოკრატია ვართ და განსაკუთრებული მეურვეობა გვჭირდება“.

⁸ 1tv 2023: „ეს არის დამამცირებელი და ზემოდან ყურება ქართველი ხალხისადმი“.

⁹ Tabula 2015: „ჩვენ გვყავს ახლა მთავრობა, რომელიც ოლიგარქს უყურებს ქვემოდან ზემოთ და თავის ხალხს ზემოდან ქვემოთ“.

height” (Sakhokia 1979: 406). This metaphor aligns with the model described in conceptual metaphor theory, according to which “height” represents power and dignity, while “ground” symbolizes social and moral downfall. The expression “raze to the ground” – used metaphorically to signify insulting or destroying someone or something – is frequently attested in Georgian political discourse:

“Saakashvili razed the commission's work to the ground, calling it a ‘leech’ and a ‘parasite of the state’” (Radio Liberty 2007).¹⁰

“Firing professionals for political reasons will raze the civil service to the ground” (Facebook 2025).¹¹

“This will raze our economy to the ground” (Facebook 2023).¹²

In Georgian political discourse, the vertical axis of power and the orientational metaphor “down” are prominently reflected in widespread protest expressions such as “*down with the Russian regime*,” “*down with the Russian Empire*,” and “*down with the dictatorship*.” The metaphorical formula “down with X” signifies the symbolic lowering of the opponent’s authority to the bottom of the vertical hierarchy. Interestingly, this expression is also found in English-language political texts with similar content. The slogan *Down with the King!* was first voiced in 1640 in the context of opposition movements against King Charles I in England and Scotland. Twentieth-century political discourse was similarly saturated with such formulaic calls, including *Down with tyranny!* *Down with fascism!* and *Down with capitalism!*

The following Georgian metaphorical expressions are associated with the lower end of the hierarchical vertical: ძირის გამოთხრა (*žiris gamotxra* - lit. “to dig out the base”), which means “to scold, to expose all shortcomings, to cause harm, or to betray someone” (Sakhokia 1979: 843). This metaphor is frequently attested in Georgian political discourse:

“Anti-Western rhetoric digs out the base of U.S.–Georgia relations” (Publica 2024).¹³

“This path digs out the base of Georgian democracy” (Tabula 2012).¹⁴

“Anti-American sentiment will be fueled and, ultimately, the base of security will be dug out” (Radio Liberty 2002).¹⁵

In the illustrated examples, the “base” functions as a metaphor for the solid support of a structure – whether a political relationship, a democratic order, or a security system. In this context, “digging up the base” does not merely signify criticism or censure, but also the

¹⁰ Radio Liberty 2007: „სააკაშვილმა მიწასთან გაასწორა კომისიის მუშაობა, მას სახელმწიფოს წუერბელა და პარაზიტი უწოდა“.

¹¹ Facebook 2025: „პროფესიონალების პოლიტიკური ნიშნით გათავისუფლება სულ მიწასთან გაასწორებს საჯარო სამსახურს“.

¹² Facebook 2023: „ეს გააჩანაგებს და მიწასთან გაასწორებს ჩვენს ეკონომიკას“.

¹³ Publica 2024: „ანტიდასავლური რიტორიკა ძირს უთხრის აშშ-საქართველოს ურთიერთობას“.

¹⁴ Tabula 2012: „ეს გზა ძირს უთხრის ქართულ დემოკრატიას“.

¹⁵ Radio Liberty 2002: „ანტიამერიკული გრძნობები გაღვივდება და, საბოლოო ჯამში, უსაფრთხოებას ძირი გამოეთხრება“.

undermining of that support, an action that can ultimately lead to the collapse of the vertical hierarchy.

The negative connotation of the “downward” orientational metaphor is further confirmed by a Georgian saying: ძირს ნუ მიგდებ სიტყვას (*zirs nu migdeb sitqvas* - lit. “don’t throw my word down”) – meaning “Don’t belittle my word” (Sakhokia 1979: 844). This metaphor is part of the widely recognized cognitive schema described by Lakoff and Johnson (1980: 16), a semantic ordering according to which events with positive connotations are oriented upwards, while those with negative connotations are oriented downwards.

The vertical hierarchy of power in the Georgian language is represented by the metaphor of a social ladder, on whose steps people ascend and descend. This is reflected in common Georgian expressions such as: მაღალი თანამდებობა უჭირავს (*magali tanamdeboba uciravs* - lit. “he holds a high position”), თავისი კარიერის მწვერვალზეა (*tavisi kariaris mcvervalzea* - lit. “he is at the peak of his career”), ძირს ჩამოეშვა (*zirs čamoešva* - lit. “he has fallen down”), and დაბლა დაეშვა (*dabla daešva* - lit. “he has descended”).

Descent is also expressed in Georgian through the metaphor of ფსკერი (*pskeri* - Eng. seafloor). For instance, ფსკერზე დაშვება (*psk'erze dašveba* - lit. “to sink to the seafloor”), meaning degradation. It should be noted that in Georgian the word ფსკერი (*pskeri* – Eng. seafloor) coincides in meaning with ძირი (*ziri* – Eng. bottom) – both directly and metaphorically. The difference is that “*pskeri*” is often used in a context related to water. Given this nuance, several illustrative cases are presented below, with literal translations to make the Georgian metaphor visible in English:

“The long-awaited European path, turning from a hopeless route uphill or sinking to the seafloor again” (Radio Liberty 2020).¹⁶

“He has sunk to the seafloor in his enjoyment of power, so that every word he utters is utterly shameful and criminal” (Tabula 2021).¹⁷

“This level of immorality is the seafloor” (Tabula 2021).¹⁸

In Georgian political discourse, the metaphor of the “seafloor” is used with two primary meanings: a) as a reference to moral and political failure, a decline in values, and b) as a reference to existential crisis and social decline.

Another Georgian expression that belongs to the group of “downward” orientational metaphors is ჭაობში ჩაფლობა (*čaobši čaploba* - lit. “to drown in a swamp”). For example:

¹⁶ Radio Liberty 2020: „ნანატრი ევროსაგზური და უიმედო გზიდან აღმართისკენ გადახვევა თუ ისევ ფსკერზე დაშვება“.

¹⁷ Tabula 2021: „ძალაუფლების ტეობაში ისეთ ფსკერზე დაეშვა, რომ მისი ყველა სიტყვა უკიდურესად სამარცხვინო და დანაშაულის შემცველია“.

¹⁸ Tabula 2021: „ამორალობის ეს დონე არის ფსკერი“.

“While Ivanishvili and Saakashvili are bickering with each other, the country is drowning in a swamp” (on.ge 2020).¹⁹

“Look at how its political elite behaves – most of them are drowning in a swamp of corruption” (Facebook 2025).²⁰

“The country is drowning in a swamp of hopelessness” (Interpressnews 2020).²¹

‘Swamp’ is a metaphor for a physically heavy and movement-restricting environment, while ‘drowning’ accurately replicates a human physical experience of vertically downward movement, or sinking. The expression ‘drowning in a swamp’ in political discourse refers to a crisis situation that leads to developmental delays and political degradation. The opposite meaning is the “upward” orientation metaphor of ჭაობიდან ამოყვანა (*chaobidan amoqvana* - lit. “to lift out of the swamp”; for instance, “lifting the country out of the swamp”) – often used in political communication as a strategic rhetorical tool, through which a politician emphasizes their own or someone else's ability to save the country and its people from a difficult socio-political situation.

An upward orientation in space is associated with metaphors of growth and ascension, signifying progress and improvement:

“Georgia moved up two places to 94th position, rising in the rankings” (Radio Liberty 2014).²²

“It is necessary to raise the level of education among young people, which includes knowledge of political ideologies” (Facebook 2017).²³

Thus, the orientational metaphors *upward/downward* in the Georgian language create a vertical schema that closely mirrors the well-known cognitive model in conceptual metaphor theory: GOOD IS UP / BAD IS DOWN and MORE IS UP / LESS IS DOWN.

2.2. Forward / Backward

Orientational metaphors related to forward/backward parameters are frequently used in languages to represent time through spatial movement. For example, one common conceptual metaphor is mapping time onto space, where earlier events are spatially positioned 'before' (in front of) later events. At first glance, the connection of this metaphor to our physical experience is evident. Imagine a person following a path: the sections of the path already traveled lie behind them, while the sections yet to be traveled lie ahead (Dancygier & Sweetser 2014: 169). Accordingly, future and past events (like sections of the path) are metaphorically defined in

¹⁹ on.ge 2020: „სანამ ივანიშვილი და სააკაშვილი ერთმანეთში კინკლაობენ, ქვეყანა ეფლობა ჭაობში“.

²⁰ Facebook 2025: „ნახეთ, როგორ იქცევა მისი პოლიტიკური ელიტა - უმეტესობა კორუფციის ჭაობშია ჩაფლული“.

²¹ Interpressnews 2020: „ქვეყანა უპერსპექტივობის ჭაობშია ჩაფლული“.

²² Radio Liberty 2014: „საქართველო ორი ადგილით მაღლა, 94-ე პოზიციაზე დაწინაურდა“.

²³ Facebook 2017: „აუცილებელია ახალგაზრდებში განათლების დონის ამაღლება, რაც მოიცავს პოლიტიკური იდეოლოგიების ცოდნას“.

relation to the present (the person) in the following way: the past is behind us, the future is in front of us; the past has passed, the present is ongoing, and the future is approaching.

According to Lakoff and Johnson, the conceptualization of time is inconceivable without metaphor: “we have no fully fleshed-out concept of time-in-itself. All of our understandings of time are relative to other concepts such as motion, space, and events” (Lakoff & Johnson 1999: 137). In addressing this issue, linguists introduce the concepts of “spatial time” and the “time orientation metaphor,” noting that in many cases the metaphorization of time is grounded in our physical movement through space (Lakoff & Johnson 1999: 140). Thus, in Western culture, the concept of time is metaphorically represented on a horizontal axis, based on our FRONT/BACK bodily experience.

Lera Boroditsky (2001) discusses the metaphorization of time based on experimental evidence and concludes that time is conceptualized through horizontally or vertically oriented metaphors, which vary across cultures. In Eastern cultures, a vertical (upward/downward) representation of time is common. For example, in Mandarin Chinese, the past is perceived as above us, while the future is below us. A similar vertical model coexists with the horizontal one in Japanese and Korean. This pattern may be related to the Eastern tradition of spatial perception and the so-called vertical writing culture, in which records were written and read from top to bottom, with “down” corresponding to each subsequent stage.

The metaphorical representation of time along a horizontal axis, in terms of forward/backward orientation, is a virtually universal experience, although the specific concepts oriented in each direction and their associated connotations vary across cultures. For example, some languages conceptualize the future as behind us and the past as in front of us. Such languages include Aymara in South America, the Trique language of Mexico, Maori in New Zealand, and Ancient Greek in Europe (Kövecses 2005: 252). The American poet Henry David Thoreau, in his 1854 autobiography, described his life as similar to that of the Puri Indians. It is said of these people that “for yesterday, today, and tomorrow they have only one word, and they express the variety of meaning by pointing backward for yesterday, forward for tomorrow, and overhead for the passing day” (Thoreau 1854: 122). Thus, the diversity of orientational metaphors across cultures can be explained by the underlying basis of metaphorization. In some languages, the metaphor of time is oriented toward the results of action; accordingly, the past (the result of what has already been done) is before us, while the future, as yet uncertain, is behind us.

In Georgian, time-related orientational metaphors reflect the FORWARD/BACKWARD paradigm in conceptual metaphor theory. Grounded in our bodily experience – humans naturally move forward rather than backward – progress and forward movement are intuitively associated with success, improvement, and development. In political discourse, concepts with positive connotations are frequently expressed using “forward”-oriented metaphors:

“The country is developing, the economy is moving forward, and there is no terror of business, as has been the case for years; we will continue to move forward” (1tv.ge 2024).²⁴

“We are winning together: forward, Georgia; forward to Europe” (Interpressnews 2025).²⁵

In contrast, orientational metaphors associated with the "backward" direction are unambiguously negative:

“The democratic backsliding in Georgia is deeply concerning” (Radio Liberty 2025).²⁶

“Do you know what hurts me? That we are wasting so much time and the country is not only stagnating in one place, but also going backwards” (Facebook 2025).²⁷

Forward/backward-oriented metaphorical schemes are grounded in the experience of time as linear movement in space. A striking example is that, within the framework of “backward”-oriented metaphors, the concept of “return” frequently appears in Georgian, symbolizing backward movement and signaling the danger of regression or a return to the past:

“There is a feeling in Georgian society that Georgia is returning backward, toward the past” (Facebook 2021).²⁸

“He is pro-Russian, and his goal is to return Georgia to the Russian swamp” (Interpressnews 2023).²⁹

In Georgian, as in other Western cultures, progress and regression are directly linked to the horizontal representation of time. Both metaphorical systems are interrelated and mutually reinforcing. According to conceptual metaphor theory, time is perceived as an object that moves forward, runs, or flies (cf. დრო მიდის – *dro midis*, lit. time goes by; დღემ გაირბინა – *dǧem gairbina*, lit. “the day has flown by”; წლები მიფრინავენ – *c’lebi miprinaven*, lit. “the years fly by”, etc.). Accordingly, such representations in political speech establish a metaphorical framework for perceiving development: forward movement in space → time → progress.

In Georgian, based on spatial orientation, the expression უკუსვლა (*uk’usvla* - lit. “walking backward”) is semantically aligned with უკან დახევა (*uk’an daxeva* - lit. “taking a step back”); however, despite this similarity, their metaphorical meanings might not coincide. While უკუსვლა (*uk’usvla*) clearly refers to regression, უკან დახევა (*uk’an daxeva*) may also

²⁴ 1tv.ge 2024: „ქვეყანა ვითარდება, ეკონომიკა წინ მიდის, არ ხდება ბიზნესის ტერორი, როგორც წლების განმავლობაში იყო, განუგრობოთ წინსვლას“.

²⁵ Interpressnews 2025: „ვიმარჯვებთ ერთად, წინ საქართველო, წინ ევროპისკენ“.

²⁶ Radio Liberty 2025: „საქართველოში დემოკრატიული უკუსვლა ღრმად შემაშფოთებელია“.

²⁷ Facebook 2025: „იცით რა მტკივა? რომ ძალიან დიდ დროს ვკარგავთ და ქვეყანა არათუ ერთ ადგილას ჩერდება, უკან-უკან მიდის“.

²⁸ Facebook 2021: „ქართულ საზოგადოებაში არსებობს განცდა, რომ საქართველო უკან, წარსულში ბრუნდება“.

²⁹ Interpressnews 2023: „ის პრორუსია და მისი მიზანია საქართველოს უკან - რუსულ ჭაობში დაბრუნება“.

function as a metaphor for giving up or surrender. For example, cf. (1) “*Georgia walking backward from the Euro-Atlantic family of states*” (Radio Liberty 2021)³⁰ and (2) “*Amid growing protests, the government takes a step back and withdraws the bill*” (Radio Liberty 2023).³¹ In case (1), we have a metaphor of regression, whereas in case (2), it denotes giving up positions.

In Georgian-language political texts, the metaphor of უკანა ეზო (*uḱana ezo* - lit. backyard) is also frequently attested:

“Russia still considers Georgia its backyard” (Radio Liberty 2019).³²

“This country will not be Russia’s backyard” (Facebook 2025).³³

The metaphor of the “backyard” figuratively refers to a geographical entity that a powerful state or ruler considers its sphere of influence. In Georgian, this metaphor is primarily used to describe Georgian-Russian relations and signals the threat of sovereignty being constrained – the danger that Russia still perceives the post-Soviet space as its sphere of influence. The metaphor of the “backyard” is also familiar in Western political discourse, where it is used to demonstrate US dominance. For example, “*America’s backyard*” refers to regions under the influence or control of the United States, particularly Latin America.

The orientational metaphor უკანა პლანზე (*uḱana planze* - lit. in the background, to the back plan) is also frequently attested in Georgian political language, representing a conceptual model of marginalization, loss of priority, or neglect. In the material of the Georgian National Corpus, this model is clearly demonstrated in the following examples: ყველა ნაბიჯი უნდა გადაიდგას გარდა ეროვნული ინტერესების უკანა პლანზე დაყენებისა (Eng. “Every step must be taken except for putting national interests in the background, აფხაზეთის თემამ ჩვენი პრიორიტეტების ნუსხაში უკანა პლანზე გადაიწია (Eng. “The issue of Abkhazia has moved to the background in our list of priorities”),³⁴ and other similar examples. In all cases, the spatial parameter *backward* functions as an evaluative cognitive model, where political actors conceptualize the decline of an issue's importance as a physical movement into the background.

Another oppositional pair in Georgian belongs to the group of orientational metaphors based on the forward/backward parameters: ცხვირწინ (*cxvirčin* - lit. in front of the nose) and ზურგს უკან (*zurgs uḱan* - lit. behind the back).

³⁰ Radio Liberty 2021: „საქართველომ უკან დაიხია ევროატლანტიკურ სახელმწიფოთა ოჯახში“.

³¹ Radio Liberty 2023: „მზარდი პროტესტის ფონზე მთავრობამ უკან დაიხია და კანონპროექტიც გაიწვია“.

³² Radio Liberty 2019: „რუსეთი კვლავაც თავის უკანა ეზოდ მოიაზრებს საქართველოს“.

³³ Facebook 2025: „არ იქნება ეს ქვეყანა რუსეთის უკანა ეზო“.

³⁴ Georgian National Corpus (GNC), Political Texts sub-corpus, <http://gnc.gov.ge>

ცხვირწინ (*cxvirçin*) - „right there, close by” (Sakhokia 1979: 823), literally translated as „in front of the nose”³⁵ is a metaphorical expression frequently attested in political discourse, emphasizing that the subject of conversation or the event under discussion is obvious and visible:

“While the US and Europe are focused on Ukraine, Georgia has been snatched from in front of their noses” (Radio Liberty 2025).³⁶

“The problem is that even though this information was right in front of the noses of Georgian law enforcement, they did not react to it” (Interpressnews 2023).³⁷

“The elections were stolen right from in front of our noses in all the big cities” (Facebook 2021).³⁸

In Georgian political discourse, the metaphorical element ცხვირწინ (*cxvirç'in* - lit. “in front of the nose”) is attested across a wide range of themes, primarily to describe territorial security, obvious corrupt actions, or visible political manipulations. As for the metaphorical element, ზურგს უკან (*zurgs uk'an* - lit. “behind someone’s back”) indicates the secrecy and unreliability of the object or event under discussion. In Georgian culture, “back” is also a symbol of strength and hope, as evidenced by several figurative expressions in the language: ზურგის გამაგრება (*zurgis gamagreba* - lit. “strengthening one’s back”) – being hopeful; ზურგის მიცემა (*zurgis micema* - lit. “giving one’s back”) – helping or getting out of trouble; ზურგის შექცევა (*zurgis šekceva* - lit. “turning one’s back”) – avoiding (Sakhokia 1979: 213–214). It is noteworthy that in the 'Political Texts' sub-corpus of the Georgian National Corpus, the following collocations stand out due to their high frequency of use: *zurgs uk'an* (lit. “behind someone’s back”), *zurgi šeakcia* (lit. “He turned his back”), and *zurgs gvimagrebs* (“He strengthens our back”).³⁹ This circumstance once again confirms the systematic metaphorical use of spatial parameters in political language.

The phrase “behind the back” in Georgian political discourse carries a strongly negative connotation, being associated with secrecy, manipulation, lack of control, and betrayal:

“Any deal made behind our backs will not work; Ukraine will continue to resist, and Europe will continue to support Ukraine” (1tv.ge 2025).⁴⁰

³⁵ Interestingly, in English, similar expressions reflect other spatial parameters, such as “right” and “under.” For example, “be (right) under your nose.”

³⁶ Radio Liberty 2025: „სანამ აშშ და ევროპა უკრაინაზე არიან გადართულნი, საქართველო ცხვირწინ აწაპნეს“.

³⁷ Interpressnews 2023: „პრობლემა ის არის, რომ ეს ინფორმაცია ცხვირწინ რომ ელო ქართველ სამართალდამცავებს, მათ ამაზე რეაგირება არ გააკეთეს“.

³⁸ Facebook 2021: „არჩევნები ცხვირწინ აგვწაპნეს ყველა დიდ ქალაქში“.

³⁹ Georgian National Corpus (GNC), Political Texts sub-corpus, <http://gnc.gov.ge>

⁴⁰ 1tv.ge 2025: „ჩვენს ზურგს უკან ნებისმიერი გარიგება არ იმუშავებს, უკრაინა გააგრძელებს წინააღმდეგობას და ევროპა გააგრძელებს უკრაინის მხარდაჭერას“.

“Don’t think that if you turn your back on the EU, we will pursue you back” (Facebook 2024).⁴¹

“The decision to disperse the Tbilisi rally was made behind my back” (Tabula 2021).⁴²

The opposition of the orientational metaphors (1) *in front of the nose* and (2) *behind the back* is grounded in the natural model of human bodily experience: a person looks forward and sees what is in front of them, while the space behind remains invisible. Therefore, in political discourse, the first metaphor is associated with openness and control, whereas the second conveys betrayal and lack of control.

In Georgian, the spatial parameter “forward” is also associated with another metaphorical expression: “to put someone or something in front of everything”. A parallel form is attested as “to put it above everything else”. In both cases, the metaphor conveys giving someone or something priority:

“Nothing can stop the progress of the Georgian people as long as the homeland and the Lord stand in front of everything else” (1tv.ge 2024).⁴³

“Homeland and sovereignty stand above all else” (Facebook 2025).⁴⁴

Although both expressions in Georgian (“*putting forward*” and “*putting up*”) carry a similar semantic load and relate to the same concept, their metaphorical basis is grounded in different spatial dimensions: horizontal (“forward”) and vertical (“upward”).

3. Conclusion

Linguistic constructs grounded in spatial-somatic experiences play an important role in the description and understanding of political reality. Political concepts that are qualitatively abstract (for example, security, democracy, and economic well-being) are transformed into spatially imaginable categories through orientational metaphors, making them easier to grasp.

The analysis presented reveals that upward/downward orientational metaphors in Georgian political discourse systematically reflect the concepts of power, hierarchy, authority, and moral evaluation: “*upward*” is associated with power, control, progress, and value superiority, whereas “*downward*” expresses decline, failure, crisis, and degradation. At the same time, metaphors based on forward/backward parameters show the dynamics of time and development: “*forward*” signifies progress, movement, and orientation toward the future, while “*backward*” indicates regression, delay, and the threat of returning to the past.

The examples we have considered, based on Georgian-language political texts – “*raising the level of education*”, “*economic growth*”, “*sinking to the seafloor*”, “*digging the base*”, “*drowning in the swamp*”, “*the country’s moving forward*”, and “*democracy’s moving backward*” – belong to the UP IS GOOD / DOWN IS BAD and PROGRESS IS FORWARD /

⁴¹ Facebook 2024: „არ გეგონოთ, რომ თუ EU-ს ზურგს შეაქცევთ, უკან გამოგედევნებით“.

⁴² Tabula 2021: „თბილისის მიტინგის დარბევის გადაწყვეტილება ჩემს ზურგს უკან მიიღეს“.

⁴³ 1tv.ge 2024: „ვერაფერი შეაჩერებს ქართველი ხალხის წინსვლას, ვიდრე სამშობლო და უფალი ყველაფერზე წინ დგას“.

⁴⁴ Facebook 2025: „სამშობლო და სუვერენიტეტი ყველაფერზე მაღლა დგას“.

REGRESS IS BACKWARD groups of orientational metaphors. They precisely mirror the semantic frameworks found in Western culture: upward and forward → positive events; downward and backward → negative events. However, despite these similarities, in Georgian political communication, ზემოთ ყოფნა (lit. being on top) does not always imply a respected status. For instance, ზემოდან ყურება (lit. looking down) carries a negative connotation, indicating the arrogance of the political elite; ზემოდან მიღებული გადაწყვეტილება (lit. a decision from above) highlights the vertical structure of power and suggests authoritarianism; meanwhile, მიწაზე დაშვება (lit. landing on the ground) can have a positive meaning, referring to adjusting one's perspective to reality and recognizing the genuine concerns of voters.

Notably, orientational metaphors in Georgian political discourse frequently shift across domains, as illustrated by examples related to social status (*“upper-level person,” “low-ranking individual”*), power (*“looking down on someone”*), moral value (*“fall into moral decay”*), and developmental dynamics (*“the country is moving forward,” “the country is drowning in a swamp”*).

While orientational metaphors (upward/downward, forward/backward) are rooted in universal physical experiences, their specific linguistic realization within Georgian political culture is more polarized and frequently exhibits ethnospecific characteristics. For instance, the phrase “to raze to the ground” functions as a Georgian linguistic icon; here, the “ground” is perceived not merely as the lowest point on a vertical axis, but as a symbol of the deprivation of dignity. In English, *razing to the ground* primarily denotes the physical destruction of structures. In contrast, within Georgian political discourse, it serves as a potent metaphor for personal or institutional annihilation and humiliation.

The metaphor of the “backyard” is equally significant from an ethnospecific perspective. While in the American context, “backyard” typically signifies a geopolitical sphere of influence (e.g., Latin America), in Georgian discourse, it carries a traumatic connotation. It is inextricably linked to existential fears regarding national security, the loss of sovereignty, and subordination to Russian imperial influence. Thus, whereas “America’s Backyard” may imply dominance for an American, “Russia’s Backyard” serves as a symbol of humiliation and imminent danger for a Georgian.

Furthermore, the metaphor of “return” represents a distinct case in Georgian political rhetoric. In English-language discourse, “backward” movements are generally used to denote regression in socio-economic indicators or a retreat from liberal values. In the Georgian context, however, the concept of “return” is closely linked to historical trauma. It evokes a regression into the Russian orbit and a return to the chaos of the 1990s.

References

- Boroditsky 2001:** Boroditsky, Lera; ‘Does language shape thought? Mandarin and English speakers’ conceptions of time’, in *Cognitive Psychology*, 43(1), pp. 1–22.
- Dancygier & Sweetser 2014:** Dancygier, Barbara & Sweetser, Eve; *Figurative Language*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Johnson 1987:** Johnson, Mark; *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Kant 1768/1991:** Kant, Immanuel; ‘On the first ground of the distinction of regions in space (Original work published 1768)’, in J. van Cleve & R. E. Frederick (Eds.), *The philosophy of right and left: Incongruent counterparts and the nature of space*, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, pp. 27–34.
- Kövecses 2000:** Kövecses, Zoltán; *Metaphor and emotion: Language, culture, and body in human feeling*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Kövecses 2005:** Kövecses, Zoltán; *Metaphor in culture: Universality and variation*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff & Johnson 1980:** Lakoff, George & Johnson, Mark; *Metaphors We Live By*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Lakoff & Johnson 1999:** Lakoff, George & Johnson, Mark; *Philosophy in the flesh: The embodied mind and its challenge to Western thought*. New York, NY: Basic Books.
- Levinson & Wilkins 2006:** Levinson, Stephen C. & Wilkins, David P.; ‘The background to the study of the language of space’, in S. C. Levinson & D. P. Wilkins (Eds.), *Grammars of space: Explorations in cognitive diversity*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 3–21.
- Lewis 1991:** Lewis, Bernard; *The political language of Islam*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Nagy 1974:** Nagy, William E.; *Figurative Patterns and Redundancy in the Lexicon*. PhD. dissertation, University of California at San Diego.
- Osgood & Richards 1973:** Osgood, Charles E. & Richards, Meredith Martin; From Yang and Yin to and or but. *Language*, 49(2), 380–412.
- Sakhokia 1979:** Sakhokia, Tedore; *Kartuli xaṭovani siṭqva-tkmani* [Georgian Figurative Words and Expressions]. Tbilisi: Merani.
- Thoreau 1854:** Thoreau, Henry David; *Walden; or, life in the woods*. Boston: Ticknor and Fields.

Dictionary

Cambridge Dictionary (n.d.). Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/>

Language corpora

Georgian National Corpus (GNC) (n.d.). Retrieved from <http://gnc.gov.ge>

Online Media

1Tv.ge <https://1tv.ge/news>

Facebook <https://www.facebook.com/>

Interpress News <https://www.interpressnews.ge/>

On.ge <https://on.ge/>

Publika <https://publika.ge/>

Radio Liberty <https://www.radiotavisupleba.ge/>

Tabula <https://tabula.ge/>

ზემოთ/ქვემოთ და წინ/უკან: ორიენტაციული მეტაფორები ქართულ პოლიტიკურ დისკურსში⁴⁵

თამარ გუჩუა

(აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12161

tamar.guchua@atsu.edu.ge || ORCID: 0009-0001-5246-4291

რეზიუმე

შესავალი

ორიენტაციული მეტაფორა ერთ-ერთ ფუნდამენტურ კოგნიტიურ მექანიზმს წარმოადგენს, რომლის მეშვეობითაც ადამიანები აბსტრაქტულ ცნებებს ფიზიკური სივრცის აღქმის საფუძველზე წარმოვიდგენთ. ამგვარი მეტაფორებით დატვირთულია ქართული პოლიტიკური დისკურსი, სადაც ისეთი კონცეპტები, როგორებიცაა ძალაუფლება, იერარქია, პროგრესი ან მარცხი, სწორედ სივრცით კატეგორიებზე აგებული მეტაფორების მეშვეობით გამოიხატება.

მე-20 საუკუნის 70-იანი წლებიდან, კოგნიტიური ლინგვისტიკის ჩამოყალიბებასთან ერთად, აქტიურად იწყება ორიენტაციული მეტაფორების, მათ შორის, *ზემოთ/ქვემოთ*, *წინ/უკან* ტიპის ოპოზიციური წყვილების განხილვა ლინგვისტური პერსპექტივიდან, იმის ჩვენება, რომ ისინი უბრალოდ სივრცის ნეიტრალურ აღწერებს არ წარმოადგენენ და ენაში არა მხოლოდ დეიქტური, არამედ მეტაფორული დანიშნულებითაც ფუნქციონირებენ (Osgood & Richards 1973, Nagy 1974, Lakoff & Johnson 1980, Kovecses 2000).

წინამდებარე კვლევის მიზანია ქართულ პოლიტიკურ დისკურსში ორიენტაციული მეტაფორების გამოვლენა და განხილვა ანთროპოლინგვისტიკური პოზიციიდან; პოლიტიკური კონცეპტების მეტაფორული რეპრეზენტაციის ჩვენება შემდეგი სივრცითი პარამეტრების მიხედვით: *ზემოთ/ქვემოთ* და *წინ/უკან*.

⁴⁵ კვლევა განხორციელდა შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტის [YS-24-546] ფარგლებში.

1. მეთოდოლოგია

კვლევა ეფუძნება კონცეპტუალური მეტაფორის თეორიასა და ანთროპო-ლინგვისტურ ანალიზს. აღნიშნული მიდგომა საშუალებას იძლევა დისკურსული მონაცემები ენობრივ, კულტურულ და სოციალურ ჭრილში გაანალიზდეს.

საილუსტრაციო მასალა წარმოდგენილია თანამედროვე ქართული პოლიტიკური დისკურსიდან და მოიცავს შემდეგი ხასიათის ტექსტებს: პოლიტიკოსთა საჯარო გამოსვლები, ინტერვიუები, სოციალური მედიის პოსტები და მედიასაშუალებების კომენტარები. მასალა შერჩეულია მიზანმიმართულად ისე, რომ შესაძლებელი იყოს ორიენტაციული მეტაფორების ფართო სპექტრის ჩვენება და მათი ფუნქციური თუ იდეოლოგიური დატვირთვის ანალიზი. ანალიზის პროცესში გამოყოფილია და ერთმანეთისგან არის გამიჯნული *ზემოთ/ქვემოთ* და *წინ/უკან* ორიენტაციული მეტაფორები. თითოეული შემთხვევა განხილულია კულტურული კონტექსტის, პოლიტიკური მნიშვნელობისა და იდეოლოგიური დატვირთვის მიხედვით.

პრობლემისადმი ამგვარი მიდგომა საშუალებას იძლევა დავაკვირდეთ ა) თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ დისკურსში *ზემოთ/ქვემოთ* და *წინ/უკან* სივრცით პარამეტრებზე დაფუძნებული რომელი მეტაფორები დასტურდება და ბ) როგორია ორიენტაციული მეტაფორების როლი პოლიტიკური კონცეპტების ენობრივ გამოსატყაობაში.

2. დისკუსია

ემპირიული მასალის ანალიზი ცხადყოფს, რომ სივრცით-სომატურ გამოცდილებებზე დაფუძნებული ენობრივი კონსტრუქციები მნიშვნელოვანია პოლიტიკური რეალობის აღწერისა და შემეცნების თვალსაზრისით. ის პოლიტიკური ცნებები, რომლებიც თვისებრივად აბსტრაქტულია (მაგალითად, უსაფრთხოება, დემოკრატია, ეკონომიკური კეთილდღეობა), ორიენტაციული მეტაფორების მეშვეობით სივრცეში წარმოსახვად კატეგორიებად გარდაიქმნება და შედარებით მარტივად აღსაქმელი ხდება.

კვლევა ცხადყოფს, რომ *ზემოთ/ქვემოთ* ორიენტაციული მეტაფორები ქართულ პოლიტიკურ მეტყველებაში სისტემურად უკავშირდება ძალაუფლების, იერარქიის, ავტორიტეტისა და მორალური შეფასების კონცეპტებს. „*ზემოთ*“ ასოცირდება ძალასთან, კონტროლთან, პროგრესსა და ღირებულებით

უპირატესობასთან, ხოლო „*ქვემოთ*“ – დაქვეითებასთან, მარცხთან, კრიზისსა და დეგრადაციასთან. ამავე დროს, *წინ/უკან* პარამეტრებზე დაფუძნებული მეტაფორები ძირითადად ასახავენ დროისა და განვითარების დინამიკას: „*წინ*“ კონცეპტუალიზდება როგორც პროგრესი, მოძრაობა და მომავლისკენ ორიენტაცია, ხოლო „*უკან*“ – როგორც რეგრესი, შეფერხება და წარსულში დაბრუნების საფრთხე.

ჩვენ მიერ ქართულენოვანი პოლიტიკური ტექსტების საფუძველზე განხილული მაგალითები – „*განათლების დონის ამაღლება*“, „*ეკონომიკური ზრდა*“, „*ფსკერზე დაშვება*“, „*ძირის გამოთხრა*“, „*ჭაობში ჩაფლობა*“ , „*ქვეყნის წინსვლა, დემოკრატიის უკუსვლა*“ – მიეკუთვნება ორიენტაციულ მეტაფორათა UP IS GOOD / DOWN IS BAD და PROGRESS IS FORWARD / REGRESS IS BACKWARD ჯგუფებს და იმეორებენ დასავლურ კულტურაში არსებულ სემანტიკურ ჩარჩოებს: *ზემოთ* და *წინ* // პოზიტიური მოვლენები; *ქვემოთ* და *უკან* // ნეგატიური მოვლენები. თუმცა, მიუხედავად ამ მსგავსებისა, ქართულ პოლიტიკურ კომუნიკაციაში „*ზემოთ ყოფნა*“ ყოველთვის არ ნიშნავს პატივსაცემ სტატუსს და მას ყოველთვის არ აქვს პოზიტიური კონოტაცია. მაგალითად, „*ზემოდან ყურება*“ ნეგატიური შინაარსის მატარებელი მეტაფორაა და პოლიტიკური ელიტის ქედმაღლობაზე მიუთითებს; „*ზემოდან წამოსული გადაწყვეტილება*“ ძალაუფლების ვერტიკალსა და ავტორიტარიზმზე ამახვილებს ყურადღებას; „*მიწაზე დაშვება*“ კი შესაძლოა პოზიტიურიც იყოს და ნიშნავდეს რეალო- ბისადმი თვალის გასწორებას, ამომრჩეველთან ახლოს ყოფნას და მისი რეალური პრობლემების დანახვას.

საგულისხმოა, რომ პოლიტიკურ დისკურსში ადგილი აქვს ორიენტაციული მეტაფორების დომენთაშორის გადანაცვლებასაც, რაც ვლინდება შემდეგ მაგალითებში: სოციალური სტატუსი („*ზემდგომი პირი*“, „*ქვედა რგოლის წარმომადგენელი*“), ძალაუფლება („*ზემოდან ყურება*“), მორალურ ღირებულებაზე მითითება („*ფსკერზე დაშვება*“), განვითარების დინამიკა („*ქვეყანა წინ მიიწევს*“, „*ქვეყანა ჭაობში ეფლობა*“).

3. დასკვნა

მიუხედავად იმისა, რომ ორიენტაციული მეტაფორები (*ზემოთ/ქვემოთ*, *წინ/უკან*) უნივერსალურ ფიზიკურ გამოცდილებას ეფუძნება, მათი კონკრეტული ენობრივი რეალიზაცია ქართულ პოლიტიკურ კულტურაში შედარებით

უფრო პოლარიზებულია და ხშირად ავლენს ეთნოსპეციფიკურ ხასიათს. მაგალითად, „*მიწასთან გასწორება*“ ქართული ენობრივი ხატია, სადაც მიწა აღქმულია არა უბრალოდ ვერტიკალური ღერძის დაბალ წერტილად, არამედ ღირსების წართმევის სიმბოლოდ. ინგლისურენოვან ტექსტებში გამონათქვამი *'raze to the ground'* ძირითადად შენობების ნგრევასთან ასოცირდება, ქართულ პოლიტიკურ მეტყველებაში კი იგი პიროვნული ან ინსტიტუციური განადგურების, დამცირების მეტაფორაა.

ეთნოსპეციფიკური თვალსაზრისით საინტერესოა „*უკანა ეზო*“ მეტაფორაც. მაშინ, როდესაც ამერიკულ კონტექსტში *backyard* უბრალოდ გავლენის სფეროს (მაგალითად, ლათინურ ამერიკას) აღნიშნავს, ქართულ პოლიტიკურ მეტყველებაში მას ტრავმული კონოტაცია აქვს, ასოცირდება ეროვნულ უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ შიშებთან, სუვერენიტეტის დაკარგვასთან და რუსული იმპერიალისტური გავლენების ქვეშ მოქცევასთან. თუკი ამერიკელისთვის *'America's Backyard'* („*ამერიკის უკანა ეზო*“) დომინაციის გამომხატველი მეტაფორაა, ქართველისათვის „*რუსეთის უკანა ეზო*“ დამცირებისა და საფრთხის სიმბოლოა.

ქართულ პოლიტიკურ მეტყველებაში ასევე სპეციფიკური შემთხვევაა „*უკან დაბრუნების*“ მეტაფორაც. ინგლისურენოვან დისკურსში *backward* მეტაფორა ძირითადად სოციალურ-ეკონომიკური რეგრესის, ლიბერალური ღირებულებების დაკარგვის აღსანიშნად გამოიყენება. ქართულში კი დაბრუნების მეტაფორა კონკრეტულ ისტორიულ ტრავმას უკავშირდება და რუსულ ორბიტაზე, 90-იანი წლების ქაოსში დაბრუნებასთან ასოცირდება.

A Corpus-Driven Analysis of the Inaugural Speeches of Georgian Presidents (1991-2024): A Politolinguistic Analysis of Political Discourse and Presidential Rhetoric

Julian Hasche
(Frankfurt University)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12162

julian.hasche@gmail.com || ORCID: 0009-0002-3878-8457

Abstract: The present study provides a corpus-driven analysis of the eight inaugural addresses delivered by Georgian presidents between 1991 and 2024, examining them as a distinct genre of political communication. The corpus was annotated using a UDPipe-based model and subsequently corrected manually. The analysis considers speech and sentence length, lexical frequencies, and collocations ranked by their logDice scores. In addition, the most frequent content words are compared with those in the Georgian National Corpus. The findings reveal a clear predominance of vocabulary relating to the state, the nation, and political institutions. The addresses also differ considerably in length and thematic emphasis, with both addresses marking the beginning of a second term being substantially longer than the corresponding first-term addresses. The diachronic distribution suggests a possible shift from state-building and institution-building in the earlier addresses towards international and European integration and, in the most recent address, a stronger emphasis on national and traditional values. The collocation analysis further identifies thematic associations with territorial integrity, electoral institutions, economic policy, democracy, freedom, family, and national identity. The findings highlight the potential of corpus-driven methods for identifying linguistic patterns and developing hypotheses for qualitative research on Georgian political discourse.

Keywords: Corpus Linguistics; Political Linguistics; Inaugural Addresses; Georgian Political Discourse; Collocation Analysis.

1. Introduction

In his speech at Mikheil Kavelashvili's inauguration ceremony on 29 December 2024, Shalva Papuashvili made the following statement about the office of president:

“To be president means to be the head of state, but not the ruler of the state; to be a symbol of statehood and independence, but not a political activist; to be loyal to the country, not to personal ambitions. This is the boundary of integrity that some find difficult to recognize and easy to cross.”¹

This was not merely a description of the role of Georgian presidents; it also addressed the preceding controversies surrounding Mikheil Kavelashvili's election and the replacement of the previous officeholder, Salome Zourabichvili. For the first time, Georgia's presidential election had been conducted indirectly by an electoral commission composed of members of

¹ „იყო პრეზიდენტი ნიშნავს იყო სახელმწიფოს მეთაური, მაგრამ არა სახელმწიფოს მმართველი. იყო სახელმწიფოებრიობისა და დამოუკიდებლობის სიმბოლო, მაგრამ არა პოლიტიკური აქტივისტი. იყო ქვეყნის და არა პირადი ამბიციების ერთგული. ეს ის ფაქიზის ზღვარია, რომლის დანახვაც ზოგიერთს გაუჭირდა და ადვილად გადალახა.“ (Parliament of Georgia 2024: 6:36–7:00)

the newly elected parliament resulting from the election of 26 October 2024. The legitimacy of that parliament, however, was questioned both by opposition groups in Georgia and, to some extent, internationally. For this reason, the European Parliament adopted a resolution rejecting the legitimacy of Kavelashvili's election and declared the outgoing incumbent, Zourabichvili – who had denounced the parliamentary elections and aligned herself with the opposition – to remain the legitimate president of Georgia (European Parliament 2025; Kirby 2024).

The political dynamics surrounding the inauguration and the controversies associated with it demonstrate that inauguration ceremonies, particularly presidential inaugurations, rank among a state's central political events. Owing to their considerable symbolic significance and their performative function within the democratic process, they constitute fundamental acts of state. Depending on the scope of executive authority involved, they may also entail far-reaching shifts in political power. Inaugurations are therefore perceived as key events in, or indicators of, the democratic process. They are furthermore highly significant for the forthcoming term of office because, following the swearing-in ceremony, newly elected presidents address the public in speeches outlining their political programmes for the coming years. In Georgia, this has occurred without exception. Papuashvili's statement illustrates that these ceremonies consequently also lie at the centre of political struggles. Rather than offering a simple definition of presidential duties, he advances an interpretive frame within the struggle over the legitimacy of the presidency.

This particular genre of political speech therefore appears to be an especially significant object of inquiry in political linguistics, whose premise is that language should be examined as a central means of political action.

The present study examines all inaugural addresses delivered by Georgian presidents between 1991 and 2024. Accordingly, all inaugural addresses given since the country gained independence on 9 April 1991 up to the present are to be examined comprehensively as a speech genre. Since no comprehensive political-linguistic analysis of these addresses has yet been conducted, this article seeks to explore the subject openly and without imposing a restrictive research question. For this reason, a corpus-driven analytical approach has been selected. The purpose of this approach is to identify significant similarities and differences in language that may point the way towards more in-depth analyses. The study's open-ended research question is therefore: What parallels and differences can be observed in an analysis of all inaugural addresses delivered between 1991 and 2024? The study adopts a primarily linguistic perspective. Its purpose is neither to compare the proclamations made in these speeches with actual political practice, nor to evaluate the political messages conveyed, nor to assess the legitimacy of the respective inaugurations.

The study begins with an overview of research on inaugural addresses and political linguistics in Georgia. This is followed by a presentation of the theoretical and methodological framework, with particular attention to the corpus-driven methodology that forms the basis of the study's analytical approach. The analysis itself follows, and its findings are subsequently discussed in relation to the research question. Hypotheses for further research are then formulated. The study concludes by identifying additional avenues for research based on the empirical data analysed.

2. Overview of Research

Although the study of rhetoric and rhetorical analysis has a long history extending back to antiquity, political linguistics is a comparatively young subdiscipline of linguistics. The beginnings of the linguistic analysis of political language can be traced, among other contexts, to post-war Germany and the examination of the language used by the National Socialist regime. Particularly in recent decades, the linguistic study of political language has developed dynamically into a distinct and systematic subdiscipline. Armin Burkhardt's 1996 article *Politolinguistik. Versuch einer Ortsbestimmung* ("Political Linguistics. An Attempt at Situating the Field") can be regarded as foundational both in naming and shaping the discipline (Niehr 2022: 1–9). By now, a wide range of publications on both the theoretical and methodological aspects of political linguistics is available. An introduction to the subdiscipline is provided, for example, in Thomas Niehr's 2014 book *Einführung in die Politolinguistik: Gegenstände und Methoden* ("Introduction to Political Linguistics: Topics and Methods").

The concepts and methods of discourse linguistics and corpus linguistics are important both to political linguistics in general and to the present analysis. Relevant contributions can be found, for instance, in the 2008 edited volume *Methoden der Diskurslinguistik: Sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene* ("Methods of Discourse Linguistics: Linguistic Approaches to the Transtextual Level"). The present study draws particularly on Noah Bubenhofer's contribution to this volume, *Diskurse berechnen? Wege zu einer korpuslinguistischen Diskursanalyse* ("Computing Discourses? Approaches to Corpus Linguistic Discourse Analysis").

Political linguistics is a relatively new but developing field of research in Georgia. A landmark work for the subdiscipline in Georgia is the multivolume edited collection *პოლიტიკური ზეპირმეტყველების დისკურსი* ("The Discourse of Political Speech"), published in 2020 and edited by Manana Tandašvili.

The collection *საქართველოს პრეზიდენტების საინაუგურაციო სიტყვები 1991–2004* ("The Georgian President's Inaugural Speeches 1991–2004"), edited by Malxaz Macaberize (2007), deals explicitly with the inaugural addresses of Georgian presidents. It not only serves as a collection of primary sources but also includes an introduction and a concluding political analysis by the editor, with particular emphasis on the topoi and narratives found in the individual speeches.

The study *საქართველოს პრეზიდენტების საინაუგურაციო სიტყვების ლინგვისტური ანალიზი* ("A Linguistic Analysis of the Inaugural Speeches of Georgian Presidents") (Kēñiašvili et al. 2020) covers the inaugural addresses delivered between 1991 and 2013. It identifies the topics and talking points addressed in the speeches and compares their occurrence. However, it does not provide an in-depth analysis of linguistic expression, rhetorical devices, or argumentative strategies. One example of an analysis focusing on a specific speech is Mariana Kevxišvili's (2019) article *სალომე ზურაბიშვილის საინაუგურაციო სიტყვა* ("Salome Zurabišvili's Inaugural Speech"), which examines the speech from a political-science perspective, with particular attention to its epideictic character.

Another example of the analysis of a particular inaugural address within a specific analytical framework is the present author's earlier study, *Argumentative Speech Analysis of Zviad Gamsakhurdia's First Speech as the President of Georgia* (Hasche 2025). This study uses topos analysis to examine Zviad Gamsakhurdia's argumentative strategy in his inaugural address. Both studies limit their analysis to a single speech and pursue specific research questions.

It can therefore be concluded that no systematic and comprehensive examination of the inaugural addresses of Georgian presidents has yet been undertaken. Moreover, the corpus of these speeches has not yet been analysed using a corpus-driven methodology.

3. Theoretical and Methodological Framework

At the outset, it is necessary to ask what inaugural addresses are and which characteristics define them. Campbell and Jamieson (1985) emphasise the programmatic character of inaugural addresses in relation to the forthcoming term of office. These speeches do not pursue short-term objectives or formulate specific calls to action. Instead, they are characterised by a contemplative and timeless quality. They function, in a sense, as the new administration's calling card and repeatedly serve as a point of reference throughout its term in office. Furthermore, both the ritual act of investiture and the address itself embody the democratic process. In their speeches, presidents demonstrate their intention and ability to comply with democratic rules. This can also be understood as a performative act that legitimises their exercise of office. The public in attendance, representing the nation, serves both as a witness and as a symbol of the symbiotic relationship between the people and the government. The executive represents the people while simultaneously deriving its legitimacy from them (Campbell & Jamieson 1985: 394–408).

This characterisation indicates that inaugural addresses can indeed be regarded as a distinct genre. First, they are closely linked to specific situations, usually formal inauguration ceremonies, and to particular officeholders. Second, the objectives of these speeches are distinctive. In addressing the public, speakers demonstrate both their willingness and their ability to uphold the democratic process while presenting their political vision in programmatic terms. The form of an inaugural address, however, is not governed by a fixed structure. Although certain conventional elements recur, such as greetings to those present or expressions of gratitude for the support received, the mode of delivery, thematic emphases, and linguistic form appear to be determined by individual considerations. The analysis of inaugural addresses therefore constitutes a productive area of political-linguistic research, particularly for research questions approached from a diachronic perspective.

Following the ninth of Wolfgang Teubert's (2005) 25 theses on corpus linguistics, the collection of inaugural addresses is regarded as a corpus in its own right:

“While corpus linguistics may make use of the categories of traditional linguistics, it does not take them for granted. It is the discourse itself, and not a language-external taxonomy of linguistic entities, which will have to provide the categories and

classifications that are needed to answer a given research question. This is the corpus-driven approach.” (Teubert 2005: 4)

Accordingly, the present author understands the corpus-driven approach as a means of investigating patterns of language use in which answers to the research question emerge from the discourse under examination itself, without defining the categories of such patterns *a priori*.

The methodological framework draws on Noah Bubenhofer’s (2008) approach, which examines the possibilities of corpus-linguistic discourse analysis within the broader field of discourse-linguistic methodology. Bubenhofer’s primary concern is the identification of patterns of language use. Since these patterns recur within discourse, they can be regarded as indicators of discursive practice, although they are not posited prior to the analysis. Bubenhofer (2008: 407–410) identifies two principal advantages of examining such patterns:

1. They enable the content of discourses to be described through the patterns of linguistic action themselves.
2. The analytical procedure can be formalised more easily than content-oriented approaches such as topos or metaphor analysis, making it better suited to large datasets.

Regarding the selection of suitable texts, Bubenhofer (2008: 412–414) points to the precision and recall problem that arises when relevant texts are defined too narrowly according to content-based criteria. As a solution, he proposes including all texts that address a particular topic, regardless of the extent to which they engage with it. He also advocates an inductive analytical procedure in which discourses are defined not only thematically but also as clusters of similar patterns of language use. The resulting matches can then be examined further, for example by analysing random samples drawn from the complete dataset.

As a method for identifying patterns of language use, Bubenhofer proposes collocation analysis, which can be used to identifying strongly associated co-occurrences of words. The analytical value of the results can be further enhanced by comparing them with a reference corpus and calculating their statistical significance (Bubenhofer 2008: 415–420). He also argues that it may be productive to complement the initial corpus-driven approach with a subsequent corpus-based procedure. The corpus-driven approach can thus serve as a means of generating hypotheses, which can then be examined using corpus-based methods (Bubenhofer 2008: 421–423).

The analysis of the inaugural addresses draws on Bubenhofer’s framework to obtain objective and statistically grounded data on the language used by Georgian presidents. These data can subsequently serve as the basis for developing hypotheses to be pursued in further research. The research question therefore aims to identify fundamental patterns using corpus-linguistic methods and, for the first time, to subject inaugural addresses as a genre to systematic analysis.

Following Bubenhofer’s framework, the methodological procedure for the present study is designed as follows. Since the analysis focuses on a specific genre of political language, namely the inaugural addresses of Georgian presidents, the corpus is clearly delimited. The study examines both the individual texts and the corpus as a whole.

An initial overview of the corpus is obtained by calculating the number of words, the number of sentences, and the average sentence length in words for each speech and for the corpus as a whole. This is followed by a frequency analysis of the most common lexical items in the complete corpus and in each individual speech. In the present study, the analysis of lexical items primarily refers to the examination of content words. The results are then compared with the most frequent lexical items in the Modern Georgian component of the GNC (Georgian National Corpus). To identify the patterns of language use described by Bubenhofer, collocations are analysed both in the corpus as a whole and in the individual speeches. In addition, the 15 highest-ranked collocations in the corpus as a whole are compared with their co-occurrence frequencies and logDice scores in the GRC (Georgian Reference Corpus). The more extensively curated and annotated GNC Modern Georgian was used for the frequency comparison, whereas the GRC was selected for the collocation analysis because of its larger empirical basis.²

These research aims impose clear requirements on the analytical method. The corpus must undergo tokenisation, morphological analysis, part-of-speech tagging, and dependency parsing. In particular, the accurate extraction of lemmas and dependency relations is essential for the proposed analysis of patterns of language use. As a starting point for the analysis, an initial model for annotating the linguistic data was trained using UDPipe 1.3.0, with the data processed in CoNLL-U format (Straka et al. 2016). The model was trained and evaluated using version 2.18 of the UD Georgian GNC treebank (Meurer 2026), which is derived from texts in the Georgian National Corpus and comprises 1,878 sentences and 23,425 tokens.

A model was trained on the provided training dataset and subsequently evaluated on the test dataset. In the end-to-end evaluation, it achieved an F1 score of 98.50% for word tokenisation and 90.45% for sentence segmentation. When segmentation errors were included, the model achieved scores of 80.99% for UPOS tagging, 80.53% for lemmatisation, 64.43% for UAS, and 55.50% for LAS. The results for this initial model indicate reliable word tokenisation and generally adequate sentence segmentation. The accuracy of part-of-speech tagging and lemmatisation is approximately 81%, indicating room for improvement. Dependency parsing performs considerably less well, particularly when both the syntactic head and the dependency relation label must be predicted correctly.

This preliminary experiment demonstrates the potential of a more sophisticated and extensively trained tool for future research on political language. Developing such a tool would require a substantially larger training dataset, a more intensive training process, and more nuanced evaluation at each stage of iterative training. Greater use of domain-specific texts would also be beneficial in producing a reliable tool. Given the manageable size of the corpus and the exploratory research question, which initially aims to provide a general account of this specific genre, the present study focuses on the preparation and examination of this particular text corpus. To establish an accurate dataset suitable for the corpus-driven approach, the corpus was annotated and subsequently subjected to error checking and file preparation. The GNC

² Both corpora are part of the Georgian National Corpus (*The Georgian National Corpus*. Retrieved July 23, 2026, from <http://gnc.gov.ge/>)

parser served as a reference for validation. An example of the resulting annotation is provided below (Fig. 1):

# sent_id = 30									
# text = ეროვნულმა ხელისუფლებამ რეალური პერსპექტივა შეუქმნა საქართველოს თავდაცვის სისტემის ფორმირებას.									
1	ეროვნულმა	ეროვნული	ADJ	A_Erg_Att	Case=Erg	2	amod	_	_
2	ხელისუფლებამ	ხელისუფლება	NOUN	N_Erg_Sg	Case=Erg Number=Sing	5	nsubj	_	_
3	რეალური	რეალური	ADJ	A_Nom_Att	Case=Nom	4	amod	_	_
4	პერსპექტივა	პერსპექტივა	NOUN	N_Nom_Sg	Case=Nom Number=Sing	5	obj	_	_
5	შეუქმნა	შექმნა	VERB	V_Act_Aor_Pv_S:3Sg_DO:3_IO:3	Mood=Ind Number[subj]=Sing Person[io]=3 Person[obj]=3 Person[subj]=3 Tense=Past VerbForm=Fin				
6	საქართველოს	საქართველო	PROPN	N_Prop_Top_Area_Gen	Case=Gen NameType=Geo	7	nmod	_	_
7	თავდაცვის	თავდაცვა	NOUN	N_Gen_Sg	Case=Gen Number=Sing	8	nmod	_	_
8	სისტემის	სისტემა	NOUN	N_Gen_Sg	Case=Gen Number=Sing	9	nmod	_	_
9	ფორმირებას	ფორმირება	NOUN	N_VN_Pv_Dat_Sg	Case=Dat Number=Sing VerbForm=Vnoun	5	iobj	_	_
SpaceAfter=No									
10	.	.	PUNCT	Punct_Period	_	5	punct	_	_

Fig. 1: Example sentence from the annotated corpus after manual correction

4. Analysis

The linguistic data underlying the corpus are directly linked to the inaugurations of Georgian presidents. As a fundamental speech act, the inaugural address constitutes a fixed component of these ceremonies, although its length and linguistic form are not subject to prescribed criteria. In every case, the situational context makes it possible to distinguish the inaugural address clearly from other verbal utterances made during the ceremony. Moreover, the texts of all the speeches were published following the ceremonies, which further underscores their programmatic function for the respective terms of office. In accordance with the research focus, the published speech texts form the basis of the analysis. The study therefore does not examine prosodic and delivery-related features such as pronunciation, intonation, and pauses. Video and audio recordings of the ceremonies were nevertheless consulted when analysing the situational context. The corpus includes only the inaugural addresses themselves. It excludes speeches delivered by other individuals during the ceremonies, as well as institutionalised speech acts such as the oath of office, whose wording is prescribed by Article 51 of the Georgian Constitution.

4.1. Overview of the Corpus of Inaugural Speeches

Eight presidential inaugurations have taken place since Georgia regained independence on 9 April 1991 (Tab. 1). In two cases, the president had already served a previous term and had therefore undergone an earlier inauguration: Eduard Shevardnadze was inaugurated for a second time on 9 April 2000, and Mikheil Saakashvili on 20 January 2008.

An overview of the venues shows that all inauguration ceremonies except that of Salome Zourabichvili were closely associated with the Parliament building in Tbilisi. Zourabichvili's ceremony took place within the Baṭonis cixe fortress complex in Telavi, eastern Georgia, which served as the residence of the kings of Ḳaxeti during the seventeenth and eighteenth centuries. The other ceremonies were held either in the parliamentary chamber, in the courtyard of the Parliament building, or in the square in front of Parliament adjoining the central Rustaveli Avenue.

Date	Speaker	Location of the speech
7 June 1991 ³	Zviad Gamsakhurdia	Tbilisi, plenary chamber of the Parliament building
26 November 1995 ⁴	Eduard Shevardnadze	Tbilisi, in front of the Parliament building on Rustaveli Avenue
9 April 2000 ⁵	Eduard Shevardnadze	Tbilisi, in front of the Parliament building on Rustaveli Avenue
25 January 2004 ⁶	Mikheil Saakashvili	Tbilisi, in front of the Parliament building on Rustaveli Avenue
20 January 2008 ⁷	Mikheil Saakashvili	Tbilisi, in front of the Parliament building on Rustaveli Avenue
17 November 2013 ⁸	Giorgi Margvelashvili	Tbilisi, courtyard of the Parliament building
16 December 2018 ⁹	Salome Zourabichvili	Telavi, Baṭonis cixe
29 December 2024 ¹⁰	Mikheil Kavelashvili	Tbilisi, plenary chamber of the Parliament building

Tab. 1: Presidential Inauguration Ceremonies in Georgia since 9 April 1991

³ Gamsakhurdia, Z. (1991, June 11). *Sakartvelos respublikis prezidentis baṭon zviad gamsaxurdias gamosvla sakartvelos respublikis uzenaesi sabṭos sesiaze 1991 ḱlis 7 ivniss*. Sakartvelos Respublika, 114(134), 1.

⁴ Ševardnaṡe, E. (1995, November 27). *Uaxloes 5–10 ḱeliḱadši sakartvelo eḱonomiḱurad da ḱulṭurulad ert-erti aḱvavebuli kveḱana gaxdeba*. Sakartvelos Respublika, No. 175, 1–2.

⁵ Ševardnaṡe, E. (2000, April 30). *Sakartvelos prezidentis eduard ševardnaṡis sainauguracio siṡḱva*. In M. Macaberize (Ed.), *Sakartvelos prezidentebis sainauguracio siṡḱvebi* (1991–2004) (pp. 39–53). Axali Azri.

⁶ Saakašvili, M. (2004, January 26). *Inauguracia. mixeil saakašvilis siṡḱva ḱarmoṡkmuli picis dadebis sazeimo ceremonialze*. 24 Saati, 20(569), A1–A3.

⁷ Saakašvili, M. (2008, January 21). *Saakašvilis gamosvla inauguraciaze – sruli ṡeksṡi*. Civil.ge. <https://old.civil.ge/geo/article.php?id=17342>

⁸ Margvelašvili, G. (2013, November 17). *Prezident margvelašvilis sainauguracio gamosvla*. Civil.ge. <https://civil.ge/ka/archives/152398>

⁹ Zurabišvili, S. (2018, December 16). *Salome zurabišvilis sainauguracio siṡḱva – sruli ṡeksṡi*. Radio Tavisupleba. <https://www.radiotavisupleba.ge/a/29659012.html>

¹⁰ Ḳavelašvili, M. (2024, December 29). *Mixeil ḱavelašvilis sainauguracio siṡḱva*. GHN. <https://www.ghn.ge/news/323454-mikheil-qavelashvilis-sainauguratsio-sitqva>

An overview of the word counts (Tab. 2) reveals considerable differences in the length of the inaugural addresses. The longest speech, delivered by Gamsakhurdia, contains 2,586 words and is therefore 137.47% longer than the shortest speech, delivered by Margvelashvili, which contains 1,089 words. In terms of average sentence length, Kavelashvili's speech has the highest value at 16.89 words per sentence, followed by Saakashvili's first inaugural address at 16.65 words per sentence. By contrast, the average sentence length in Zourabichvili's speech is 36.06% lower than that in Kavelashvili's speech. The two addresses delivered at the beginning of a second term also merit attention: Shevardnadze's speech in 2000 and Saakashvili's speech in 2008. Both are considerably longer than their respective first inaugural addresses. Shevardnadze's second address is 55.13% longer, while Saakashvili's is 95.07% longer. The differences in average sentence length are smaller. From 1995 to 2000, the average sentence length in Shevardnadze's addresses decreased by 6.44%, while that in Saakashvili's addresses decreased by 13.51% from 2004 to 2008.

Speech	Total number of words	Sentences	Average number of words per sentence
Gamsakhurdia (1991)	2,586	177	14.61
Shevardnadze I (1995)	1,598	117	13.66
Shevardnadze II (2000)	2,479	194	12.78
Saakashvili I (2004)	1,299	78	16.65
Saakashvili II (2008)	2,534	176	14.40
Margvelashvili (2013)	1,089	75	14.52
Zourabichvili (2018)	1,437	133	10.80
Kavelashvili (2024)	1,115	66	16.89
Total	14,137	1,016	13.91

Tab. 2: Overview of Speech Lengths: Word Count, Sentence Count, and Average Number of Words per Sentence

4.2. Quantitative Analysis of the Most Frequent Terms

The analysis of the ten most frequent lexical items in the corpus as a whole (Fig. 2) shows that *sakartvelo* ("Georgia") is particularly prominent. It is the most frequent item in the corpus, with 275 occurrences, and its frequency is 177.78% higher than that of the second most frequent item, *kveqana* ("country"). In terms of parts of speech, most of the high-frequency items are nouns: *sakartvelo* ("Georgia"), *kveqana* ("country"), *xalxi* ("people"), *prezidenti* ("president"), and *çeli* ("year"). *saxelmçipo* ("state") can be used as either a noun or an adjective. The adjectives are *axali* ("new"), *didi* ("big"), and *erovnuli* ("national"). The only verb among the ten most frequent items is *kona* ("to have [INAN]"). Semantically, most of these lexical items are directly related to the state and the nation. This corresponds to Josef Klein's concept of institutional vocabulary, which he regards as the category most readily classified as the specialised language of politics (Klein 1989: 5–6).

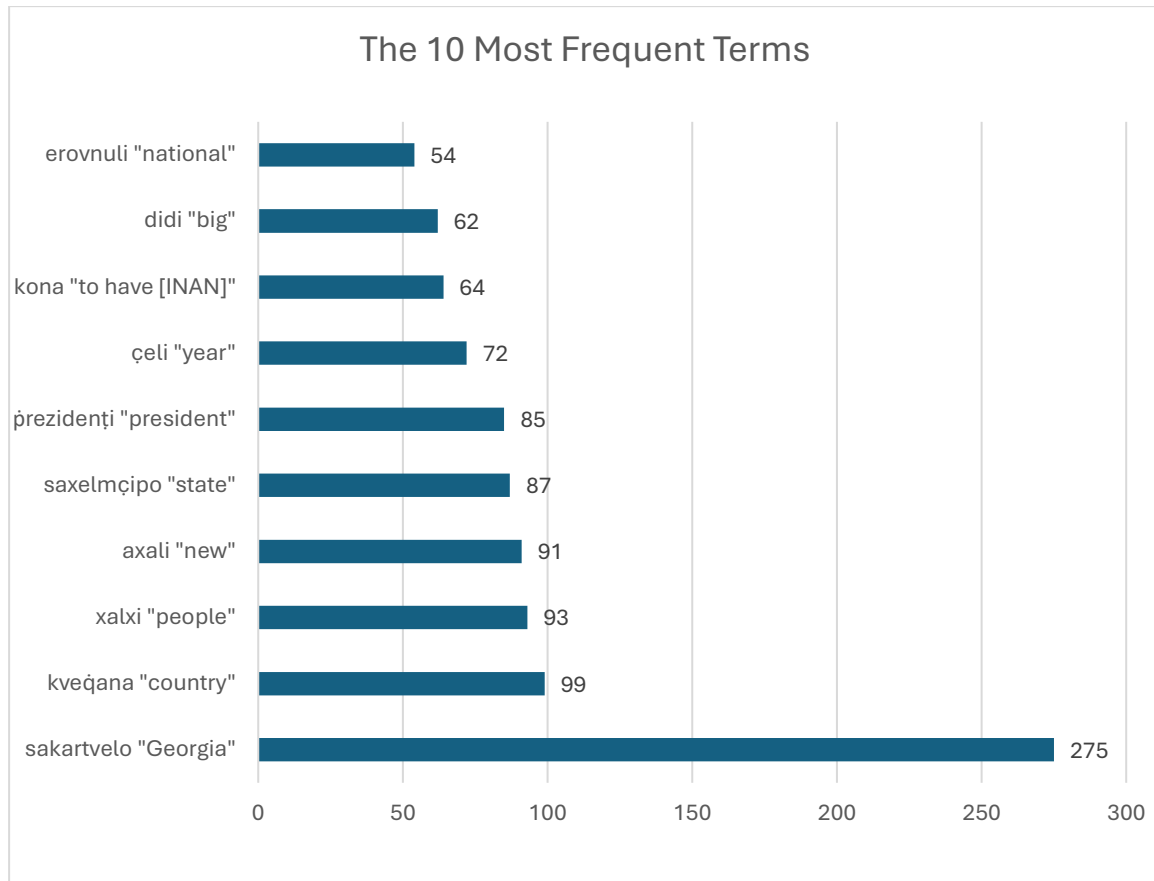

Fig. 2: The 10 Most Frequent Terms in the Corpus of Inaugural Speeches

A comparison with the ten most frequent content words in the Modern Georgian component of the GNC (Fig. 3), based here on the simplified lemmas, reveals only one shared item: the verb *kona* ("to have [INAN]"). It is also notable that five of the ten items are verbs. Furthermore, almost all the nouns have a direct connection to human beings. This is explicit in *ḡaci* ("human; man"), while other items denote parts of the body, such as *tavi* ("head; self"), *xeli* ("hand"), and *tvali* ("eye"). This comparison yields two observations. First, the ten most frequent content words in the inaugural-address corpus differ markedly from those in the Modern Georgian component of the GNC. Second, within the scope of this comparison, references to the state and the nation emerge as prominent semantic features of the inaugural-address corpus.

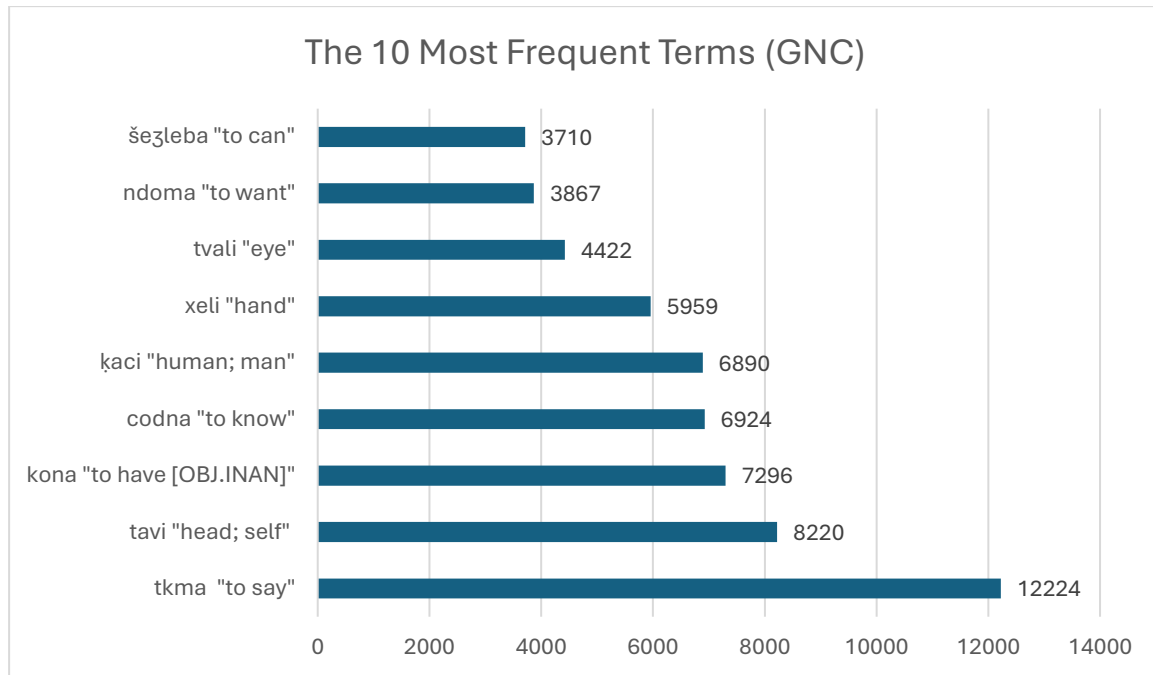

Fig. 3: The 10 Most Frequent Terms in GNC Modern Georgian

An analysis of the most frequent lexical items in the individual speeches (Tab. 3 and 4) confirms the dominance of institutional vocabulary throughout the corpus. In almost every speech, *sakartvelo* ("Georgia") is the most frequent item. The exceptions are the speeches by Gamsakhurdia and Kavelashvili, in which it ranks second. Their most frequent items, *saxelmçipo* ("state") and *kartveli* ("Georgian"), respectively, are nevertheless also closely associated with the state and the nation. Among the three most frequent items in each speech, words that do not appear in the ten most frequent items of the complete corpus occur only in the addresses by Margvelashvili and Zourabichvili. These are *saertašoriso* ("international") and *gza* ("way"), respectively.

Legal vocabulary is represented by *samartlebrivi* ("legal") in Gamsakhurdia's address and Ševardnaze's first address. An international dimension is expressed by *saertašoriso* ("international") in Margvelashvili's speech, *msoplio* ("world") in Shevardnadze's second speech, and *evropuli* ("European") in Zourabichvili's speech. Depending on the context, lexical items referring to the future, the present or the past include *çeli* ("year") and *dro* ("time"), as well as *taoba* ("generation") and *ocneba* ("dream") in Saakashvili's first address. *gza* ("way") in Zourabichvili's speech and *ištoria* ("history") in Kavelashvili's speech may also be interpreted in this manner. References to elections occur in Shevardnadze's second address and in Margvelashvili's address.

Lexical items from the social and economic sphere include *uzrunvelqopa* ("provision; to provide") in Gamsakhurdia's speech, *socialuri* ("social") in Shevardnadze's first speech, *sigaribe* ("poverty") in Saakashvili's second speech, and *ganvitareba* ("development") and *eķonomikuri* ("economic") in Margvelashvili's speech. Examples of positive value words, or *Hochwertwörter* ("high-value words") in the terminology of Hermanns (1994), include *tavisupleba* ("freedom") in Saakashvili's first speech; *demokraṭia* ("democracy") and

tavisupleba (“freedom”) in his second speech; and *girebuleba* (“value”), *tavisupleba* (“freedom”), and *mšvidoba* (“peace”) in Kavelashvili’s speech.

The only term relating to religion among the ten most frequent items in any individual speech is *eklesia* (“church”) in Gamsakhurdia’s address. Terms with a combative connotation include *dacva* (“defence; to defend”) in Margvelashvili’s speech and the more explicit *brzola* (“fight”) in Kavelashvili’s speech.

Overall, this analysis again reveals the predominance of nouns, despite the occurrence of several verbs and their corresponding verbal-noun forms. The most frequent lexical items in all the speeches differ markedly from the ten most frequent content words in the Modern Georgian component of the GNC and can largely be assigned to the sphere of institutional vocabulary.

Rank	Gamsakhurdia	Shevardnadze I	Shevardnadze II	Saakashvili I
1	<i>saxelmčipo</i> “state” (51)	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (28)	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (54)	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (41)
2	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (45)	<i>saxelmčipo</i> “state” (24)	<i>čeli</i> “year” (39)	<i>xalxi</i> “people” (14)
3	<i>erovnuli</i> “national” (29)	<i>prezidenți</i> “president” (22)	<i>axali</i> “new” (37)	<i>kveqana</i> “country” (13)
4	<i>poliṭikuri</i> “political” (23)	<i>axali</i> “new” (18)	<i>programa</i> “program” (34)	<i>kona</i> “to have [INAN]” (13)
5	<i>sistema</i> “system” (22)	<i>konstitucia</i> “constitution” (13)	<i>prezidenți</i> “president” (33)	<i>dro</i> “time” (15)
6	<i>samartlebrivi</i> “legal” (18)	<i>xelisupleba</i> “government” (13)	<i>didi</i> “big” (26)	<i>kartveli</i> “Georgian” (10)
7	<i>xelisupleba</i> “government” (18)	<i>programa</i> “program” (12)	<i>saxelmčipo</i> “state” (20)	<i>mtavroba</i> “government” (9)
8	<i>eklesia</i> “church” (17)	<i>parlamenti</i> “parliament” (10)	<i>kveqana</i> “country” (14)	<i>taoba</i> “generation” (8)
9	<i>kartveli</i> “Georgian” (17)	<i>socialuri</i> “social” (10)	<i>msoplio</i> “world” (13)	<i>ndoma</i> “to want” (8)
10	<i>uzrunvelqopa</i> “provision; to provide” (16)	<i>kveqana</i> “country” (10)	<i>arčevnebi</i> “elections” (12)	<i>ocneba</i> “dream” (8)

Tab. 3: Top 10 Most Frequent Lexical Items in the Individual Speeches

Rank	Saakashvili II	Margvelashvili	Zourabichvili	Kavelashvili
1	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (45)	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (24)	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (25)	<i>kartveli</i> “Georgian” (19)
2	<i>xalxi</i> “people” (29)	<i>kveqana</i> “country” (21)	<i>kveqana</i> “country” (15)	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (16)
3	<i>axali</i> “new” (19)	<i>saertašoriso</i> “international” (9)	<i>gza</i> “way” (12)	<i>xalxi</i> “people” (13)
4	<i>tavisupleba</i> “freedom” (18)	<i>poliṭikuri</i> “political” (8)	<i>regioni</i> “region” (12)	<i>siqvaruli</i> “love; to love” (11)

5	<i>kona</i> “to have [INAN]” (18)	<i>ganvitareba</i> “development” (7)	<i>saxelmçipo</i> “state” (12)	<i>ğirebuleba</i> “value” (11)
6	<i>šejleba</i> “to can” (16)	<i>eķonomiķuri</i> “economic” (7)	<i>prezidenți</i> “president” (11)	<i>tavisupleba</i> “freedom” (10)
7	<i>demokrația</i> “democracy” (14)	<i>mokalake</i> “citizen” (7)	<i>gāzliereba</i> “to strengthen” (10)	<i>samšoblo</i> “homeland” (9)
8	<i>didi</i> “big” (14)	<i>arčevnebi</i> “elections” (6)	<i>evropuli</i> “European” (10)	<i>brzola</i> “fight” (9)
9	<i>dge</i> “day” (14)	<i>gağrmaveba</i> “to deepen” (6)	<i>šejleba</i> “to can” (10)	<i>iștoria</i> “history” (8)
10	<i>siğaribe</i> “poverty” (14)	<i>dacva</i> “defence; to defend” (6)	<i>čirveba</i> “to make difficult” (10)	<i>mšvidoba</i> “peace” (8)

Tab. 4: Top 10 Most Frequent Lexical Items in the Individual Speeches (Continued)

4.3. Collocation Analysis

The collocation analysis used a symmetric five-token window, included nouns, proper nouns, verbs, adjectives, and adverbs as potential collocates, applied minimum frequencies of three for each pair and five for each lemma, and ranked the results by their logDice scores. The 15 highest-ranked collocations in the corpus as a whole are presented in Table 5. In addition to predominantly nominal combinations, such as *teritoriuli mtlianoba* (“territorial integrity,” literally “territorial wholeness”), several combinations function as predicates. One example is the combination of *dadeba* (“to place”) and *pici* (“oath”), which forms the verbal phrase *pics dadebs* (“to swear an oath”).

At the semantic level, co-occurrences that can be classified as institutional vocabulary predominate. These include *socialur-eķonomiķuri çqoba* (“socio-economic system”) and *šejarağebuli zala* (“armed force”), as well as combinations specifically related to elections, such as *saarčevno ķomisia* (“electoral commission”). Two combinations belong to the economic sphere: *iapi* (“cheap”) with *ķrediți* (“credit”), and *investicia* (“investment”) with *mozidva* (“to attract”). Particularly noteworthy is *teritoriuli mtlianoba* (“territorial integrity”), which has the highest logDice score. The collocation of *apxazi* (“Abkhaz”) and *osi* (“Ossetian”) refers to the titular ethnic groups of Abkhazia and South Ossetia, two breakaway regions that are outside the control of the Georgian government but are recognised by most states as parts of Georgia. Given this political context, the collocation may also be associated indirectly with the issue of territorial integrity, although this interpretation requires qualitative examination of its contexts of use.

Rank	Lemma 1	Lemma 2	Co-occurrence	LogDice
1	<i>mtlianoba</i> “wholeness” (9)	<i>teritoriuli</i> “territorial” (8)	8	13.9125
2	<i>investicia</i> “investment” (6)	<i>mozidva</i> “to attract” (5)	5	13.8625
3	<i>iapi</i> “cheap” (7)	<i>ķrediți</i> “credit” (7)	6	13.7776

Rank	Lemma 1	Lemma 2	Co-occurrence	LogDice
4	<i>baṭoni</i> “Mr.” (9)	<i>tavmždomare</i> “chairman” (6)	6	13.6781
5	<i>socialur-eḱonomikuri</i> “socio-economic” (5)	<i>çqoba</i> “system” (5)	4	13.6781
6	<i>šeṭana</i> “to carry in” (5)	<i>çvlili</i> “contribution” (5)	4	13.6781
7	<i>90-iani</i> “90s” (5)	<i>dasaçqisi</i> “beginning” (8)	5	13.6215
8	<i>šeiaragebuli</i> “armed” (13)	<i>zala</i> “force” (23)	13	13.5305
9	<i>apxazi</i> “Abkhaz” (11)	<i>osi</i> “Ossetian” (6)	6	13.4975
10	<i>dadeba</i> “to place” (13)	<i>pici</i> “oath” (9)	7	13.3479
11	<i>gaḱeteba</i> “to make” (17)	<i>qvelaperi</i> “everything” (12)	9	13.3119
12	<i>ḱomisia</i> “commission” (7)	<i>saarčevno</i> “electoral” (6)	4	13.2996
13	<i>saarčevno</i> “electoral” (6)	<i>centraluri</i> “central” (7)	4	13.2996
14	<i>mecniereba</i> “science” (5)	<i>xelovneba</i> “art” (5)	3	13.2630
15	<i>organo</i> “organ” (12)	<i>samartaldamcavi</i> “law-enforcing” (5)	5	13.2345

Tab. 5: Overview of the Top 15 Collocations in the Corpus (Ranked by logDice Score)

A comparison of the collocations presented in Table 5 with their occurrences in the GRC (Tab. 6) reveals substantially higher co-occurrence frequencies in the GRC due to its larger size. The logDice scores therefore provide a more appropriate basis for comparison. All 15 combinations have lower logDice scores in the GRC than in the inaugural-address corpus, suggesting that these lexical associations are stronger in the inaugural addresses.

The smallest difference can be observed for *teritoriuli mtlianoba* (“territorial integrity”), which has the highest logDice score in both datasets (13.9125 in the inaugural-address corpus and 13.4433 in the GRC). This suggests that it is an established lexical combination that is also particularly prominent in the inaugural addresses. Several other institutionally and politically relevant combinations remain comparatively strong in the GRC, including *saarčevno ḱomisia* (“electoral commission”), *saarčevno centraluri* (“central electoral”), *šeiaragebuli zala* (“armed force”), and *samartaldamcavi organo* (“law-enforcement body”). By contrast, combinations such as *socialur-eḱonomikuri çqoba* (“socio-economic system”), *baṭoni tavmždomare* (“Mr Chairman”), and *mecniereba xelovneba* (“science and art”) have substantially lower association scores in the GRC. Their high logDice scores in Table 5 may therefore reflect their domain-specific prominence in political discourse and, consequently, their strong representation in this small and thematically specialised corpus of inaugural addresses.

Lemma 1	Lemma 2	Co-occurrence	LogDice
<i>mtlianoba</i> “wholeness” (23,515)	<i>teriṭoriuli</i> “territorial” (21,229)	15,210	13.4433
<i>investicia</i> “investment” (17,490)	<i>mozidva</i> “to attract” (5,465)	1,830	11.3511
<i>iapi</i> “cheap” (7,250)	<i>kreḏiṭi</i> “credit” (9,865)	336	9.3293
<i>baṭoni</i> “Mr.” (105,027)	<i>tavmždomare</i> “chairman” (111,458)	1,603	7.9227
<i>socialur-eḱonomikuri</i> “socio-economic” (3,530)	<i>çqoba</i> “system” (7,593)	12	5.1437
<i>šetana</i> “to carry in” (39,834)	<i>çvlili</i> “contribution” (12,682)	5,812	11.8243
<i>90-iani</i> “90s” (5,929)	<i>dasaçqisi</i> “beginning” (30,538)	1,287	10.1755
<i>šeiaragebuli</i> “armed” (31,651)	<i>zala</i> “force” (147,863)	14,007	11.3201
<i>apxazi</i> “Abkhaz” (40,957)	<i>osi</i> “Ossetian” (21,269)	4,105	11.0779
<i>dadeba</i> “to place” (34,538)	<i>pici</i> “oath” (4,079)	1,199	9.9907
<i>gaḱeteba</i> “to make” (151,145)	<i>qvelaperi</i> “everything” (181,699)	11,893	10.1933
<i>ḱomisia</i> “commission” (86,289)	<i>saarčevno</i> “electoral” (69,732)	16,994	11.8014
<i>saarčevno</i> “electoral” (69,732)	<i>ceṇṭraluri</i> “central” (41,531)	10,298	11.5665
<i>mecniereba</i> “science” (21,801)	<i>xelovneba</i> “art” (28,457)	374	7.9298
<i>organo</i> “organ” (38,372)	<i>samartaldamcavi</i> “law-enforcing” (18,868)	4,480	11.3245

Tab. 6: Frequencies and LogDice Scores in the GRC for the 15 Collocations Listed in Tab. 5 (Presented in the Order of Their Ranking in Tab. 5)

The final analysis of the five highest-ranked collocations in each speech (Tab. 7) provides the following concise characterisations of the identified associations:

Gamsakhurdia: restoration of independence, the Soviet Union, and economic transformation

Shevardnadze I: institutional state-building, government, civil society, and the Church

Shevardnadze II: economic reforms, the market economy, local self-government, and the judiciary

Saakashvili I: the people, citizens, Europe, and a political vision for Georgia

Saakashvili II: social and economic issues, as well as democracy and freedom

Margvelashvili: civil rights, economic development, and international relations

Zourabichvili: the presidency, the European state, and Georgia’s place in the world

Kavelashvili: national strength, family, the people, and traditional values

Speech	Rank	Lemma 1	Lemma 2	Co-occurrence	LogDice
Gamsakhurdia	1	<i>daxmareba</i> “assistance” (6)	<i>done</i> “level” (7)	6	14.0000
	2	<i>ḡavširi</i> “union” (8)	<i>sabčota</i> “Soviet” (6)	5	13.5146
	3	<i>gadasvla</i> “transition” (6)	<i>sabazro</i> “market (Adj.)” (6)	4	13.4150
	4	<i>aḡdgena</i> “restoration” (7)	<i>damouḡidebloba</i> “independence” (9)	5	13.3219
	5	<i>adgili</i> “place” (6)	<i>axali</i> “new” (7)	4	13.2996
Shevardnadze I	1	<i>ṡipi</i> “type” (5)	<i>xelisupleba</i> “government” (13)	8	13.8301
	2	<i>sazogadoeba</i> “society” (7)	<i>samokalako</i> “civil” (6)	5	13.6215
	3	<i>sṡruḡtura</i> “structure” (6)	<i>ṡipi</i> “type” (5)	4	13.5406
	4	<i>eklesia</i> “church” (5)	<i>saxelmṡipo</i> “state” (24)	9	13.3119
	5	<i>mṡenebloba</i> “construction” (6)	<i>samartlebrivi</i> “legal” (7)	4	13.2996
Shevardnadze II	1	<i>90-iani</i> “90s” (5)	<i>dasacḡisi</i> “beginning” (6)	5	13.8625
	2	<i>ekonomiḡa</i> “economy” (11)	<i>sabazro</i> “market (Adj.)” (6)	7	13.7199
	3	<i>adgilobrivi</i> “local” (9)	<i>tvitmmartveloba</i> “self-government” (6)	5	13.4150
	4	<i>erovnuli</i> “national” (10)	<i>sakme</i> “affair” (9)	6	13.3370
	5	<i>sasamartlo</i> “judicial” (5)	<i>xelisupleba</i> “authority” (11)	5	13.3219
Saakashvili I	1	<i>mtavroba</i> “government” (9)	<i>xalxi</i> “people” (14)	8	13.4764
	2	<i>adgili</i> “place” (5)	<i>evropuli</i> “European” (5)	3	13.2630
	3	<i>titoeuli</i> “every” (7)	<i>mokalake</i> “citizen” (7)	3	12.7776
	4	<i>mokalake</i> “citizen” (7)	<i>ḡvela</i> “all” (22)	6	12.7270
	5	<i>ocneba</i> “dream” (8)	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (41)	8	12.3853
Saakashvili II	1	<i>iapi</i> “cheap” (7)	<i>ḡrediṡi</i> “credit” (6)	6	13.8845

Speech	Rank	Lemma 1	Lemma 2	Co-occurrence	LogDice
	2	<i>ketildgeoba</i> “welfare” (5)	<i>ojaxi</i> “family” (7)	4	13.4150
	3	<i>ganmavlobaši</i> “during” (6)	<i>çeli</i> “year” (14)	5	13.0000
	4	<i>demoḡraṡia</i> “democracy” (15)	<i>tavisupleba</i> “freedom” (18)	7	12.7630
	5	<i>mteli</i> “whole” (13)	<i>msoplio</i> “world” (6)	4	12.7521
Margvelashvili	1	<i>gaḡrmaveba</i> “to deepen” (5)	<i>urtiertoba</i> “relation” (6)	4	13.5406
	2	<i>dacva</i> “protection” (6)	<i>upleba</i> “right” (5)	3	13.1255
	3	<i>ganvitareba</i> “development” (7)	<i>eḡonomiḡuri</i> “economic” (7)	3	12.7776
	4	<i>upleba</i> “right” (5)	<i>ḡvela</i> “all” (10)	3	12.6781
	5	<i>mokalake</i> “citizen” (7)	<i>ḡvela</i> “all” (10)	3	12.4975
Zourabichvili	1	<i>ḡrezidenṡi</i> “president” (11)	<i>ḡvela</i> “all” (9)	5	13.0000
	2	<i>evroḡuli</i> “European” (10)	<i>saxelmḡipo</i> “state” (12)	4	12.5406
	3	<i>ḡrezidenṡi</i> “president” (11)	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (25)	6	12.4150
	4	<i>evroḡuli</i> “European” (10)	<i>tanamedrove</i> “modern” (8)	3	12.4150
	5	<i>msoplio</i> “world” (7)	<i>regioni</i> “region” (12)	3	12.3370
Kavelashvili	1	<i>sakartvelo</i> “Georgia” (16)	<i>ḡlieri</i> “strong” (6)	8	13.5406
	2	<i>ojaxi</i> “family” (8)	<i>ḡlieri</i> “strong” (6)	5	13.5146
	3	<i>kartveli</i> “Georgian” (19)	<i>xalxi</i> “people” (13)	9	13.1699
	4	<i>ḡargi</i> “good” (5)	<i>ḡvela</i> “all” (6)	3	13.1255
	5	<i>eri</i> “nation” (6)	<i>ḡirebuleba</i> “value” (11)	4	12.9125

Tab. 7: Overview of the Top Five Collocations in Each Speech (Ranked by logDice Score)

5. Discussion and Hypotheses

The corpus-driven analysis of the inaugural addresses shows that terms from the domains of the state, the nation, and institutions occur particularly frequently. At the same time, there are clear differences between the addresses and the GNC Modern Georgian corpus used as an illustrative reference corpus. These divergences should initially be understood as indications of the lexical and thematic characteristics of political inaugural addresses. Since these addresses

constitute an institutionally defined genre, the frequent occurrence of state-related and institutional vocabulary is generally to be expected.

From a diachronic perspective, a shift in thematic emphasis can be observed. While the older addresses focus primarily on state-building and institution-building, international and particularly European orientations subsequently gain in importance. By contrast, the most recent address displays a stronger tendency toward emotionally charged and nationally oriented rhetoric. However, this development should not be understood as a linear process. Instead, the respective thematic emphases are likely influenced by the historical and political context, as well as by the political orientation and communicative objectives of the individual speakers.

Particularly revealing are the cases in which the same individual delivered two inaugural addresses as a result of serving two terms in office. In both cases examined, the second address displays a substantial increase in word count compared with the respective preceding address. The linguistic patterns also point to differences in thematic emphasis. A detailed comparative analysis could determine whether these differences can be attributed to changing political circumstances, a shift in political priorities, or the particular conditions associated with assuming office for a second time. The comparison of multiple addresses delivered by the same person therefore constitutes a relevant question for further research.

The collocation results provide preliminary indications that quantifying expressions may be more prominent in some of the recent addresses. This can be interpreted as an indication of increasingly inclusive and generalising rhetoric. Expressions that mark totality, general validity, or collective belonging may linguistically include broader sections of society. Whether the quantifiers consistently perform an inclusive function, however, can only be determined through a qualitative analysis of their respective contexts of use.

Overall, the findings must be interpreted with methodological caution. The analysis of frequent words and collocations provides indications of potential core concepts and thematic emphases in the individual addresses. However, the statistical association between two expressions does not directly reveal how a concept is evaluated in terms of content. A collocation alone cannot demonstrate either a positive or a negative stance. The quantitative findings must therefore be supplemented and critically assessed through qualitative contextual analysis.

There are also limitations at the technical level. The model used is still at an early experimental stage, meaning that errors must be expected despite the subsequent manual review. Furthermore, as the overview of total word counts demonstrates, the corpus of inaugural addresses is comparatively small. The patterns identified should therefore not be generalised without further examination. Although inaugural addresses constitute a particularly relevant genre of political communication because of their legitimising, performative, and programmatic functions, they do not permit general conclusions about the overall language use or thought patterns of the politicians concerned. This is particularly important given the different historical contexts in which the addresses were delivered.

The following hypotheses can be derived from the findings and should be examined in further research:

1. The diachronic distribution suggests a possible shift from an emphasis on state-building and institution-building toward international and European integration and, in the most recent address, toward a stronger emphasis on national values and emotionally charged rhetoric.
2. The relative prominence of terms relating to state-building, institution-building, and institutional consolidation may stand in tension with that of terms from the domains of family and traditional values.
3. The legitimising function of inaugural addresses is established both performatively through the act of inauguration itself and linguistically through the prominent use of state-related and institutional vocabulary.
4. The programmatic character of the addresses is reflected in the range of political topics they cover, with the relative emphasis placed on these topics varying according to the historical context and the political orientation of the respective speakers.
5. The frequency, linguistic embedding, and functional use of high-value terms such as *democracy*, *independence*, and *freedom* are expected to vary according to the speaker and their political orientation.
6. A detailed analysis of the inaugural addresses is expected to show that state-related and institutional collocations have stronger association scores than in the reference corpus.

6. Conclusion

The present study has identified specific lexical and thematic patterns in Georgian inaugural addresses. Terms relating to the state, the nation, and institutions occur particularly frequently and clearly distinguish the addresses from the illustrative reference corpus. The comparison of the 15 highest-ranked collocations with the GRC further supports this interpretation, as all of them have lower logDice scores in the GRC than in the inaugural-address corpus. At the same time, the comparatively high association score of *teritoriuli mtlianoba* (“territorial integrity”) in both datasets suggests that it is an established expression. The findings also point to diachronic changes: the thematic emphasis tends to shift from state-building and institution-building, through an international and European orientation, towards a stronger focus on national values.

The comparison with the GRC presented in Table 6 provides further evidence of the distinctive lexical profile of the inaugural addresses. All 15 collocations identified in the inaugural-address corpus have lower logDice scores in the GRC. This supports the assumption that these patterns of language use are more pronounced in the inaugural addresses than in the reference corpus.

The analysis thus demonstrates the potential of a specialised corpus of political speeches. Owing to their institutional, legitimising, and programmatic functions, inaugural addresses constitute a particularly relevant genre of political communication. At the same time, the study demonstrates the potential of an annotation model used for the analysis of political

language, although its results must be interpreted cautiously because of the model's early stage of development, the possibility of analytical errors, and the limited size of the corpus.

Further research should expand the corpus by including additional texts and supplement the quantitative findings with more detailed qualitative contextual analyses. In addition to frequent words and collocations, future studies could systematically examine verbs, grammatical structures, and other functional linguistic phenomena. A comparison between the inaugural addresses and other speeches delivered by the same politicians would also be particularly informative. Such a comparison would make it possible to determine more precisely which linguistic patterns characterize the inaugural-address genre and which reflect each speaker's individual style.

References

- Bubenhofer 2008:** Bubenhofer, Noah; 'Diskurse berechnen? Wege zu einer korpuslinguistischen Diskursanalyse', in J. Spitzmüller & I. H. Warnke (Eds.), *Methoden der Diskurslinguistik: Sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene*, De Gruyter, pp. 407–434. <https://doi.org/10.1515/9783110209372.6.407>
- Burkhardt 1996:** Burkhardt, Armin; 'Politolinguistik: Versuch einer Ortsbestimmung', in J. Klein & H. Diekmannshenke (Eds.), *Sprachstrategien und Dialogblockaden: Linguistische und politikwissenschaftliche Studien zur politischen Kommunikation*. De Gruyter, pp. 75–100. <https://doi.org/10.1515/9783110812534.75>
- European Parliament 2025, February 13:** *MEPs: Georgia's self-proclaimed authorities have no legitimacy*. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20250204IPR26689/meps-georgia-s-self-proclaimed-authorities-have-no-legitimacy>
- Gamsaxurdia 1991, June 11:** Gamsaxurdia, Zviad; *Sakartvelos respubliḱis prezidentis baṭon zviad gamsaxurdias gamosvla sakartvelos respubliḱis uzenaesi sabḱos sesiaze 1991 ḱlis 7 ivniss*. Sakartvelos Respubliḱa, 114(134), 1.
- GNC:** *The Georgian National Corpus*. Retrieved July 23, 2026, from <http://gnc.gov.ge/gnc/page?page-id=gnc-main-page>
- Hasche 2025:** Hasche, Julian; 'Argumentative speech analysis of Zviad Gamsakhudria's first speech as the president of Georgia'. In *Caucasus Journal of Social Sciences*, 18(1), pp. 108–124. <https://doi.org/10.62343/cjss.2025.262>
- Hermanns 1994:** Hermanns, Fritz; *Schlüssel-, Schlag- und Fahnenwörter. Zu Begrifflichkeit und Theorie der lexikalischen „politischen Semantik“*. Erste Fassung eines Überblicksartikels zum Forschungsstand in Sachen Schlüsselwort- und Schlagworttheorie und -forschung für den Ergebnisband des Teilprojekts C5 „Bedeutungskonstitution im Dialog“ des Sonderforschungsbereichs 245 „Sprache und Situation“. Heidelberg/Mannheim 81.

- Kenčiašvili et al. 2020:** Kenčiašvili, Natia; Kolkidašvili, Ana; Očikize, Cisia & Suliašvili, Sofio; 'Sakartvelos prezidentebis sainauguracio sitqvebis lingvisturi analizi'. In M. Tandašvili (Ed.), *Kartuli politiki zepirmetqvelebis diskursi*, Vol. 1, Tbilisi: Iverioni, pp. 354–366.
- Kevxišvili 2019:** Kevxišvili, Mariana; 'Salome Zurabišvilis sainauguracio sitqva'. In *Politika*, 2 (14), pp. 1–15.
- Kirby 2024, November 28:** Kirby, Paul; *Georgians join mass rally as president urges protest at 'rigged vote'*. BBC News. <https://www.bbc.com/news/articles/cjr424zvw2po>
- Klein 1989:** Klein, Josef; 'Wortschatz, Wortkampf, Wortfelder in der Politik'. In J. Klein (Ed.), *Politische Semantik: Bedeutungsanalytische und sprachkritische Beiträge zur politischen Sprachverwendung*. Westdeutscher Verlag, pp. 3–50.
https://doi.org/10.1007/978-3-322-91068-4_1
- Macaberize (Ed.) 2007:** Macaberize, Malkhaz; 'Sakartvelos prezidentebis sainauguracio sitqvebi (1991–2004)'. *Axali Azri*.
- Margvelašvili 2013, November 17:** Margvelašvili, Giorgi; *Prezident margvelašvilis sainauguracio gamosvla*. Civil.ge. <https://civil.ge/ka/archives/152398>
- Meurer 2026:** Meurer, Paul; *UD Georgian GNC* (Version 2.18). Universal Dependencies. https://universaldependencies.org/treebanks/ka_gnc/
- Niehr 2014:** Niehr, Thomas; *Einführung in die Politolinguistik: Gegenstände und Methoden*. Vandenhoeck & Ruprecht. <https://doi.org/10.36198/9783838541730>
- Niehr 2022:** Niehr, Thomas; 'Politolinguistik – Bestandsaufnahme und Perspektiven'. In H. Kämper & A. Plewnia (Eds.), *Sprache in Politik und Gesellschaft: Perspektiven und Zugänge*. De Gruyter. pp. 1–16. <https://doi.org/10.1515/9783110774306-002>
- Parliament of Georgia 2024, December 29:** *Sakartvelos prezidentis inauguracia 2024 çlis 29 deķemberi* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=cNvhCEi5C1s>
- Qavelašvili 2024, December 29:** *Mixeil qavelašvilis sainauguracio sitqva*. GHN. <https://www.ghn.ge/news/323454-mikheil-qavelashvilis-sainauguratsio-sitqva>
- Saakašvili 2008, January 21:** Saakašvili, Mikheil; *Saakašvilis gamosvla inauguraciaze – sruli teksti*. Civil.ge. <https://old.civil.ge/geo/article.php?id=17342>
- Saakašvili 2004, January 26:** Saakašvili, Mikheil; *Inauguracia. mixeil saakašvilis sitqva çarmoķmuli picis dadebis sazeimo ceremonialze*. 24 Saati, 20(569), A1–A3.
- Straka et al. 2016:** Straka, Milan; Hajič, Jan & Straková, Jana; *UDPipe: Trainable pipeline for processing CoNLL-U files performing tokenization, morphological analysis, POS tagging and parsing*. In *Proceedings of the Tenth International Conference on Language Resources and Evaluation* (pp. 4290–4297). European Language Resources Association. <https://aclanthology.org/L16-1680/>

Ševardnaze 2000, April 30: Ševardnaze, Eduard; ‘Sakartvelos prezidentis eduard ševardnazis sainauguracio siṭqva’. In M. Macaberiṣe (Ed.), *Sakartvelos prezidentebis sainauguracio siṭqvebi* (1991–2004). Axali Azri, pp. 39–53.

Ševardnaze 1995, November 27: Ševardnaze, Eduard; ‘Uaxloes 5–10 ṗeliṗadṣi sakartvelo eḡonomiḡurad da ḡuḡturulad ert-erti aḡvavebuli kveḡana gaxdeba’. In *Sakartvelos Respubliḡa*, No. 175, 1–2.

Tandašvili (Ed.) 2020: Tandašvili, Manana (Ed.); *Kartuli poliṭiḡuri zepirmetḡvelebis diḡursi* (Vols. 1–3). Tbilisi: Iverioni.

Zurabišvili 2018: December 16: ‘Salome zurabišvilis sainauguracio siṭqva – sruli ṭekṣṭi’. *Radio Tavisupleba*. <https://www.radiotavisupleba.ge/a/29659012.html>

საქართველოს პრეზიდენტების საინაუგურაციო
გამოსვლების კორპუსზე დაფუძნებული კვლევა (1991-2024):
პოლიტიკური დისკურსისა და საპრეზიდენტო რიტორიკის
პოლიტოლინგვისტური ანალიზი

იულიან ჰაშე

(ფრანკფურტის გოეთეს უნივერსიტეტი)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12162

julian.hasche@gmail.com || ORCID: 0009-0002-3878-8457

შესავალი

პოლიტიკურ ლინგვისტიკაში ინაუგურაცია განისაზღვრება როგორც ძალაუფლების ლეგიტიმაციის, პოლიტიკური მითოლოგიზაციისა და რიტუალური კომუნიკაციის უმნიშვნელოვანესი აქტი. ეს არ არის მხოლოდ ფორმალური ცერემონია, არამედ სპეციფიკური პოლიტიკური დისკურსის ნაწილი, სადაც ენა საზოგადოებრივი კონსენსუსის შექმნის მთავარი ინსტრუმენტია. შესაბამისად, პოლიტიკურ ლინგვისტიკაში საინაუგურაციო სიტყვას პოლიტიკური კომუნიკაციის დამოუკიდებელ ჟანრად მიიჩნევენ.

ინაუგურაციას განსაკუთრებული პოლიტიკური მნიშვნელობა აქვს: ეს არის სიმბოლური და პერფორმანსული სახელმწიფო აქტი – ახლადარჩეული სახელმწიფოს მეთაურის (პრეზიდენტის) ან მაღალი თანამდებობის პირის უფლებამოსილების ოფიციალურად ამოქმედების საზეიმო ცერემონია, რომელიც თავის თავში აერთიანებს დემოკრატიულ ლეგიტიმაციას, პოლიტიკურ წარმომადგენლობას და პროგრამულ კომუნიკაციას. ინაუგურაცია თავად შეიძლება გახდეს პოლიტიკური დაპირისპირების საგანი პოლიტიკური დინამიკის კონტექსტში, რაც საქართველოს მეექვსე პრეზიდენტის – მიხეილ ყაველაშვილის 2024 წელს ჩატარებულმა ინაუგურაციამაც აჩვენა.

ჩვენი კვლევა მოიცავს 1991-2024 წლებს და მიზნად ისახავს დამოუკიდებელი საქართველოს ექვსი პრეზიდენტის: ზვიად გამსახურდიას, ედუარდ შევარდნაძის, მიხეილ სააკაშვილის, გიორგი მარგველაშვილის, სალომე ზურაბიშვილისა და მიხეილ ყაველაშვილის საინაუგურაციო გამოსვლების ანალიზს, კერძოდ, პრეზიდენტთა საინაუგურაციო გამოსვლებს

შორის არსებული ენობრივი პარალელებისა და მსგავსება-განსხვავებების წარმოჩენას. საგანგებოდ გვინდა აღვნიშნოთ, რომ ჩვენი ინტერესის საგანს არ წარმოადგენდა პოლიტიკური განცხადებების შედარება პრეზიდენტების მიერ განხორციელებულ შემდგომ სამთავრობო პრაქტიკასთან, არც საინაუგურაციო სიტყვაში წარმოდგენილი პოზიციების შეფასება ან ცალკეული ინაუგურაციების ლეგიტიმურობის განსჯა არ იყო ჩვენი კვლევის ამოცანა. სტატიაში ძირითადად ყურადღება გამახვილებულია საინაუგურაციო გამოსვლების ლინგვისტურ, კორპუსზე დაფუძნებულ ანალიზზე, რომელიც მიზნად ისახავს გამოსვლების სტრატეგიული მოდელებისა და ენობრივი თავისებურებების გამოვლენას და შემდგომი თვისებრივი კვლევისათვის საფუძვლის შექმნას.

1. პრობლემის მიმოხილვა

პოლიტოლინგვისტიკა შედარებით ახალი დარგია, რომელიც პოლიტიკურ დისკურსს იკვლევს, როგორც პოლიტიკური ქმედების არსებით ინსტრუმენტს. მოცემული კვლევისთვის განსაკუთრებით რელევანტურია პოლიტიკური მეტყველების დისკურსული და კორპუსლინგვისტური მიდგომები. საქართველოში პოლიტოლინგვისტიკა ჯერ კიდევ ჩამოყალიბების პროცესშია, თუმცა ბოლო წლებში მეცნიერების ეს დარგი მნიშვნელოვნად განვითარდა. პოლიტიკური მეტყველება სულ უფრო ხშირად ხდება მეცნიერთა კვლევის ობიექტი, იქმნება პოლიტიკური ზეპირმეტყველების ტექსტური ბაზები, დაარსდა ქართული პოლიტიკური ზეპირმეტყველების დისკურსის ქრესტომათიის სერია, პოლიტიკური მეტყველების ცალკეული ასპექტები განხილულია სადისერტაციო ნაშრომებში; მათ შორისაა საქართველოს პრეზიდენტების საინაუგურაციო გამოსვლების ზოგადი ანალიზი, რომელშიც განხილულია პოლიტიკური ტოპოსები, ეპიდემიკური მახასიათებლები ან არგუმენტაციის სტრატეგიები. თუმცა, საქართველოს პრეზიდენტების ყველა საინაუგურაციო გამოსვლის, როგორც ერთიანი კორპუსის სისტემური შესწავლა და განსაკუთრებით კორპუსზე დაფუძნებული (corpus-driven) ანალიზი, დღემდე არ განხორციელებულა.

2. თეორიული და მეთოდოლოგიური ჩარჩო

საინაუგურაციო მიმართვები ინსტიტუციურად შეზღუდულ ჟანრად აღიქმება. ისინი, როგორც წესი, არ ისახავენ მიზნად მოკლევადიან სამოქმედო

მიზნებს, არამედ აყალიბებენ პროგრამულ პოლიტიკურ ხედვას მომავალი საპრეზიდენტო ვადისთვის. ამავდროულად, სიტყვას პერფორმანსული ხასიათი აქვს და ლეგიტიმაციის ფუნქცია გააჩნია: სახელმწიფოს მეთაური თავს ხალხის წარმომადგენლად წარმოაჩენს და დემოკრატიული პრინციპებისადმი ერთგულების დემონსტრირებას ახდენს. მიუხედავად განმეორებადი ელემენტებისა, როგორებიცაა მისაღმება და მადლობა, საინაუგურაციო ტექსტებს არ გააჩნიათ სავალდებულო ენობრივი ან თემატური სტრუქტურა.

მეთოდოლოგიურად კვლევა მიჰყვება კორპუსზე დაფუძნებულ (კორპუს-დრივენ) მიდგომას. კატეგორიები წინასწარ მაქსიმალურად არ არის განსაზღვრული; პირიქით, რელევანტური მოდელები თავად შესასწავლი დისკურსიდან უნდა გამოიკვეთოს. ნოა ბუბენჰოფერის მოსაზრებაზე დაყრდნობით, ჩვენს კვლევაში განმეორებადი ენობრივი სტრუქტურები განიხილება როგორც დისკურსული ინდიკატორები.

კორპუსი მოიცავს საქართველოს პრეზიდენტთა რვა საინაუგურაციო გამოსვლას: ზვიად გამსახურდია (1991), ედუარდ შევარდნაძე (1995 და 2000), მიხეილ სააკაშვილი (2004 და 2008), გიორგი მარგველაშვილი (2013), სალომე ზურაბიშვილი (2018) და მიხეილ ყაველაშვილი (2024). კვლევის პროცესში შევისწავლეთ ინაუგურაციის გამოქვეყნებული ტექსტები; ამასთან, საინაუგურაციო აქტის თანმხლები ფაქტორები, როგორიცაა ფიცის დადება ან სხვა პირთა გამოსვლები, კვლევაში არ არის გათვალისწინებული, ისევე როგორც პრეზიდენტთა გამოსვლის პროსოდიული მახასიათებლები.

საინაუგურაციო გამოსვლები გაანალიზებულია სტატისტიკურად – სიტყვებისა და წინადადებების რაოდენობის, წინადადების საშუალო სიგრძის, ყველაზე ხშირად გამოყენებული ტერმინებისა და მათი კოლოკაციების მიხედვით. საინაუგურაციო გამოსვლებში სიტყვათა სიხშირე შედარებულია „ქართული ენის ეროვნული კორპუსის“ ქვეკორპუსების მონაცემებთან, კერძოდ, თანამედროვე ქართული ენის ეროვნულ კორპუსში (GNC) დადასტურებულ სიხშირესთან, ხოლო ჩვენთვის განსაკუთრებით საინტერესო კოლოკაციები – ქართული ენის რეფერენციულ ქვეკორპუსთან (GRC).

ლინგვისტური ანოტაციისთვის გამოყენებულ იქნა UDPipe მოდელი, რომელიც გაწვრთნილია UD Georgian GNC Treebank-ზე, რომელმაც ძალიან კარგი შედეგები აჩვენა ტოკენიზაციის კუთხით, თუმცა მეტყველების ნაწილების განსაზღვრის, ლემატიზაციისა და, განსაკუთრებით, დამოკიდებულებების

პარსინგის (Dependency Parsing) თვალსაზრისით ნაკლებად ეფექტური აღმოჩნდა. ამიტომ, კორპუსის ავტომატური ანალიზის შემდგომ საკვლევი მასალა ხელით გადამოწმდა და გასწორდა. ჩვენ მიერ გამოყენებული ეს ტექნიკური მიდგომა და კვლევის პროცედურა აჩვენებს ავტომატიზებული მეთოდების პოტენციალს და მისი გაუმჯობესების აუცილებლობას ქართული ენის პოლიტოლინგვისტური კვლევისათვის მომავალში.

3. ანალიზი

საკვლევად აღებული რვა საინაუგურაციო გამოსვლა ერთად მოიცავს 14,137 სიტყვასა და 1,016 წინადადებას. გამოსვლების მოცულობა მკვეთრად განსხვავდება ერთმანეთისაგან. მაგალითად, ზვიად გამსახურდიას 1991 წლის საინაუგურაციო სიტყვა (2,586 ტოკენი) ყველაზე გრძელია საინაუგურაციო გამოსვლის ტექსტებს შორის, ხოლო გიორგი მარგველაშვილის 2013 წლის საინაუგურაციო სიტყვა (1,089 ტოკენი) – ყველაზე მოკლე. წინადადებაში სიტყვათა საშუალო რაოდენობის თვალსაზრისით ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი აქვს მიხეილ ყაველაშვილს (16.89 სიტყვა, 2024 წ.), ხოლო ყველაზე დაბალი – სალომე ზურაბიშვილს (10.80 სიტყვა 2018 წ.). განსაკუთრებით საინტერესო აღმოჩნდა ედუარდ შევარდნაძისა და მიხეილ სააკაშვილის მეორე საინაუგურაციო სიტყვების ანალიზი: ორივე მნიშვნელოვნად გრძელია მათ პირველ გამოსვლებთან შედარებით. შევარდნაძის მეორე საინაუგურაციო სიტყვა დაახლოებით 55 პროცენტით, ხოლო სააკაშვილის მეორე გამოსვლის – დაახლოებით 95 პროცენტით.

სიტყვათა სიხშირული ანალიზი მკაფიოდ აჩვენებს საქართველოს პრეზიდენტთა ინსტიტუციურ და ნაციონალურ ენობრივ პროფილს. მთლიანი კორპუსის ყველაზე ხშირი სიტყვაა „საქართველო“ (275-ჯერ). სხვა განსაკუთრებით ხშირად გამოყენებული კონცეპტებია: „ქვეყანა“, „ხალხი“, „პრეზიდენტი“, „სახელმწიფო“, „წელი“, „ახალი“, „დიდი“ და „ეროვნული“. ამგვარად, საინაუგურაციო გამოსვლების ლექსიკაში დომინირებს სახელმწიფო, ერი და პოლიტიკური ინსტიტუციები. ამ კუთხით GNC კორპუსთან შედარებამ აჩვენა მკვეთრი განსხვავება საინაუგურაციო ტექსტებსა და თანამედროვე ქართულ ენას შორის: ორივე კორპუსის ათ ყველაზე ხშირ სრულმნიშვნელოვან სიტყვას შორის მხოლოდ ერთი პირდაპირი თანხვედრაა. ცალკეულ გამოსვლებშიც „საქართველო“ თითქმის ყოველთვის პირველ ადგილზეა

სიხშირული თვალსაზრისით; ამასთან, გამსახურდიასთან დომინირებს „სახელმწიფო“, ყაველაშვილთან კი – „ქართველი“.

საგულისხმოა, რომ საინაუგურაციო გამოსვლების კონტენტანალიზმა გამოავლინა ინდივიდუალური და ისტორიული აქცენტები. საქართველოს პრეზიდენტების ადრეული პერიოდის გამოსვლებში მნიშვნელოვნად ჭარბობს სამართლებრივი და ინსტიტუციური შინაარსის ლექსიკა. შემდგომ პერიოდში (მაგალითად, მარგველაშვილისა და ზურაბიშვილის გამოსვლებში) წინა პლანზე გადმოდის საერთაშორისო და ევროპული კონტექსტები. სოციალური და ეკონომიკური პოლიტიკის თემები ვლინდება ისეთ ცნებებში, როგორიცაა „სიღარიბე“, „განვითარება“ ან „ეკონომიკური“. მის გვერდით ხშირად გვხვდება პოზიტიური პოლიტიკური ღირებულებითი ცნებები: „თავისუფლება“, „დემოკრატია“, „მშვიდობა“ და „ღირებულებები“.

დასახელებულ ცნებათა კოლოკაციების ანალიზი ადასტურებს ზემოთ დასახელებულ ენობრივ პროფილს. განსაკუთრებით ძლიერი სიტყვათშესამეზობი: „ტერიტორიული მთლიანობა“, „ინვესტიციების მოზიდვა“, „შეღავათიანი კრედიტი“, „სოციო-ეკონომიკური სისტემა“, „შეიარაღებული ძალები“ და „საარჩევნო კომისია“. შესიტყვება „ტერიტორიული მთლიანობა“ აღწევს ყველაზე მაღალ logDice მაჩვენებელს. ტექსტების სტატისტიკურ დამუშავებაში logDice გამოიყენება კოლოკაციების კავშირის სიძლიერის შესაფასებლად. იგი აჩვენებს, თუ რამდენად ხშირად და ექსკლუზიურად გვხვდება ორი კონკრეტული სიტყვა ერთად ტექსტში, უბრალო შემთხვევითობის გამორიცხვით.

კოლოკაციების კავშირის სიძლიერის (logDice) მაღალი მაჩვენებელი გვიჩვენებს, რომ ეს სიტყვები პრეზიდენტების გამოსვლებში შემთხვევით კი არ გვხვდება, არამედ პოლიტიკური დისკურსის საყრდენია. მაგალითად, აფხაზეთისა და ოსების მუდმივად ერთად მოხსენიება მიუთითებს აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის კონფლიქტის არსებობაზე და სტატისტიკურად ამტკიცებს კონფლიქტების თემის უცვლელ აქტუალობას.

GRC კორპუსთან შედარებით, საინაუგურაციო გამოსვლების კორპუსში შემაჯავლ 15 ყველაზე მაღალი შეფასების კოლოკაციას აქვს უფრო მაღალი logDice მაჩვენებელი. შესაბამისად, ეს კავშირები პრეზიდენტთა გამოსვლებში განსაკუთრებით მკვეთრად არის გამოხატული, თუმცა კოლოკაცია „ტერიტორიული მთლიანობა“ ქართული ენის რეფერენციალურ კორპუსშიც დამკვიდრებული შესიტყვებაა.

პრეზიდენტების საინაუგურაციო გამოსვლებიდან თითოეული ტექსტის ხუთი ყველაზე ძლიერი კოლოკაცია იძლევა ძირითადი თემების გამოყოფის საშუალებას. ზვიად გამსახურდია ყურადღებას ამახვილებს დამოუკიდებლობის აღდგენაზე, საბჭოთა კავშირისა და საქართველოს ეკონომიკურ ტრანსფორმაციაზე. ედუარდ შევარდნაძე პირველ საინაუგურაციო გამოსვლაში (1995 წელს) ყურადღებას ამახვილებს საქართველოს სახელმწიფოებრივი და ინსტიტუციური მშენებლობის, მთავრობის, სამოქალაქო საზოგადოების განვითარებისა და სახელმწიფოსა და ეკლესიას შორის ურთიერთობის რეგულაციებზე; მეორე, 2000 წლის საინაუგურაციო გამოსვლაში კი წინა პლანზე გადმოდის ეკონომიკური რეფორმები, საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლა, ცვლილებები ადგილობრივ თვითმმართველობასა და სასამართლო სისტემაში. მიხეილ სააკაშვილი 2004 წელს ყურადღებას ამახვილებს საზოგადოებაზე, მოქალაქეებზე, ევროპასა და საქართველოს მომავალ ურთიერთობებზე; 2008 წელს კი წინა პლანზე გადმოდის სოციალურ-ეკონომიკური საკითხები; ასევე, დემოკრატია და თავისუფლება. გიორგი მარგველაშვილი ყურადღებას ამახვილებს სამოქალაქო უფლებებზე, ეკონომიკურ განვითარებაზე და საერთაშორისო ურთიერთობებზე. სალომე ზურაბიშვილი კი საგანგებოდ გამოყოფს პრეზიდენტობის ინსტიტუტს, ევროპულ სახელმწიფოსა და საქართველოს პოზიციას მსოფლიოში. მიხეილ ყაველაშვილის გამოსვლა სრულიად განსხვავდება წინა პრეზიდენტების საინაუგურაციო გამოსვლებისაგან თემატური თვალსაზრისით. აქ ძირითადი თემებია ეროვნული ძლიერება, ოჯახი, ერი და ტრადიციული ღირებულებები.

4. დისკუსია და პიპოთეზები

კვლევის ზემოთ წარმოდგენილი შედეგები ადასტურებს სახელმწიფოს, ერის და სახელმწიფო ინსტიტუციების სფეროდან აღებული ცნებების განსაკუთრებულ სიხშირეს. ამავედროულად, დიაქრონულად შეინიშნება თემატური აქცენტების ცვლილება: ადრეული გამოსვლები უფრო მეტად კონცენტრირდება სახელმწიფო და ინსტიტუციურ მშენებლობაზე; მოგვიანებით, საერთაშორისო და, განსაკუთრებით, ევროპული ორიენტაცია გადმოდის წინა პლანზე; ხოლო შემდგომდროინდელ გამოსვლაში ფოკუსი გადატანილია ეროვნულ ღირებულებებზე, რომელიც ემოციური რიტორიკით არის გადმოცემული.

თემატური აქცენტების ცვლილება არ უნდა იქნას გაგებული როგორც წრფივი პროცესი სახელმწიფოს პოლიტიკაში. ისტორიული კონტექსტი, პოლიტიკური ორიენტაცია და ცალკეული პრეზიდენტების კომუნიკაციური მიზნები გავლენას ახდენს მათ საინაუგურაციო გამოსვლებში კონკრეტული თემატური აქცენტების გამოჩენაზე.

განსაკუთრებით საინტერესოა იმ ორი პრეზიდენტის საინაუგურაციო გამოსვლების შედარება, რომლებსაც ორ-ორი საინაუგურაციო გამოსვლები ჰქონდათ. ორივე შემთხვევაში მეორე ვადის დასაწყისში წარმოთქმული სიტყვა მნიშვნელოვნად ვრცელია, რაც შესაძლოა მიუთითებდეს შეცვლილ პოლიტიკურ პირობებზე, პრიორიტეტებზე ან თანამდებობის ხელახლა დაკავების სურვილზე.

გარდა ამისა, ზოგიერთ უახლეს საინაუგურაციო გამოსვლაში შეიმჩნევა კვანტიფიცირებადი და განზოგადებული გამოთქმების უფრო ინტენსიური გამოყენება. ეს შესაძლოა რიტორიკულად ემსახურებოდეს უფრო ფართო საზოგადოებრივი ჯგუფების ჩართვას, რაც, შემდგომში, აუცილებლად უნდა გადამოწმდეს თვისებრივად.

კვლევა ხაზს უსვამს მეთოდოლოგიურ შეზღუდვებს. სიტყვების სიხშირე და კოლოკაციები მიუთითებს გამოსვლების შესაძლო ძირითად კონცეფციებზე, თუმცა არ იძლევა ცალსახა დასკვნის გამოტანის საშუალებას, თუ როგორ ფასდება გამომსვლელის მიერ ესა თუ ის ცნება, ან როგორ გამოიყენება იგი არგუმენტაციაში. კვლევის შემდგომ ეტაპზე რაოდენობრივი მიგნებები უნდა შეივსოს კონტექსტუალური ანალიზით.

დამატებითი შეზღუდვები გამომდინარეობს ანოტაციის მოდელის ექსპერიმენტული მდგომარეობიდან და კორპუსის მცირე ზომიდან. კვლევა გვიჩვენებს შიდასახელმწიფოებრივი (ინსტიტუციური) პრობლემებიდან ქვეყნის საგარეო (საერთაშორისო-ევროპულ) საკითხებზე ორიენტირებას, და ბოლოს, ეროვნულ ღირებულებებზე გადასვლის ტენდენციას. ამასთან, შეინიშნება ინსტიტუციური ენის ლეგიტიმაციის ფუნქციისა და ისეთი მაღალი ღირებულების სიტყვების განსხვავებული გამოყენება, როგორიცაა „დემოკრატია“, „დამოუკიდებლობა“ და „თავისუფლება“.

კვლევის შედეგად ჩამოყალიბებულია შემდეგი თეზისები:

1. დიაქრონული განაწილება მიუთითებს აქცენტის შესაძლო გადანაცვლებაზე სახელმწიფო და ინსტიტუციური მშენებლობიდან

საერთაშორისო და ევროპული ინტეგრაციისკენ. ამის საპირისპიროდ, უახლეს საინაუგურაციო სიტყვაში აქცენტი გადადის ეროვნული ღირებულებების ხაზგასმაზე და ემოციურად უაღრესად დატვირთულია რიტორიკის ელემენტებით.

2. ამასთან, შეიმჩნევა სახელმწიფო მშენებლობასთან, ინსტიტუციურ მშენებლობასთან და ინსტიტუციურ კონსოლიდაციასთან დაკავშირებული ცნებების ფარდობითი უპირატესობა, რაც ეწინააღმდეგება ოჯახისა და ტრადიციული ღირებულებების სფეროდან აღებული ცნებების უპირატესობას.

3. საინაუგურაციო სიტყვების ლეგიტიმაციური ფუნქცია იქმნება როგორც პერფორმანსულად – თავად თანამდებობის დაკავების აქტით, ასევე ენობრივად – სახელმწიფოსთან დაკავშირებული და ინსტიტუციური სიტყვიერი ფორმულირებების გამოყენებით საინაუგურაციო გამოსვლაში.

4. საინაუგურაციო სიტყვების პროგრამული ხასიათი აისახება მათში განხილული პოლიტიკური თემების მრავალფეროვნებაში, სადაც ამ თემების ფარდობითი წონა იცვლება ისტორიული კონტექსტისა და შესაბამისი ორატორის პოლიტიკური ორიენტაციის მიხედვით.

5. საგულისხმოა, რომ ისეთი მაღალი ღირებულების სიტყვების სიხშირე, ენობრივი ჩართულობა და ფუნქციური გამოყენება, როგორებიცაა „დემოკრატია“, „დამოუკიდებლობა“ და „თავისუფლება“, იცვლება კონკრეტული ორატორისა და მისი პოლიტიკური ორიენტაციის მიხედვით.

6. საინაუგურაციო სიტყვების დეტალური ანალიზი აჩვენებს, რომ სახელმწიფოსთან დაკავშირებულ და ინსტიტუციურ კოლოკაციებს აქვთ უფრო მაღალი ასოციაციური მაჩვენებლები, ვიდრე ქართული ენის რეფერენციალურ კორპუსში, რაც გასაკვირი არ არის თემატური კორპუსებისათვის.

5. დასკვნა

კვლევის შედეგები მიუთითებს საქართველოს პრეზიდენტების საინაუგურაციო სიტყვების ლექსიკურ და თემატურ პროფილზე, რაც, ზოგადად, დამახასიათებელია პოლიტიკური ენისათვის. სახელმწიფო, ერი და

ინსტიტუციების სფეროდან აღებული ცნებები მაღალი სიხშირით გამოირჩევა და მკვეთრად განასხვავებს საინაუგურაციო გამოსვლების კორპუსს თანამედროვე ქართული ენისა და რეფერენციული კორპუსებისგან. ამავდროულად, ვლინდება დიაქრონული ცვლილებები ძირითად ცნებებსა და კოლოკაციებში: სახელმწიფო და ინსტიტუციური მშენებლობიდან, საერთაშორისო და ევროპული ორიენტაციის გავლით, ეროვნულ ღირებულებებზე ძლიერ საზგასმამდე.

კვლევა წარმოაჩენს თემატური, ჩვენს შემთხვევაში, პოლიტიკური ენობრივი კორპუსისა და კორპუსზე დაფუძნებული კვლევების მნიშვნელობას პოლიტოლინგვისტიკისთვის. თუმცა, მცირე კორპუსის, შესაძლო ანოტაციური შეცდომებისა და წმინდა რაოდენობრივი მონაცემების შეზღუდული სიზუსტის გამო, შედეგები ფრთხილად უნდა იქნას ინტერპრეტირებული. მომავალმა კვლევებმა მასალა სხვა ტექსტებითაც უნდა გააფართოვოს და რაოდენობრივი მიგნებები სისტემურად დაუკავშიროს თვისებრივ კონტექსტუალურ ანალიზს. განსაკუთრებით საინტერესო იქნება ზმნების, გრამატიკული სტრუქტურებისა და სხვა ფუნქციური ფენომენების შესწავლა, ასევე საინაუგურაციო სიტყვების შედარება ამავე პოლიტიკოსების სხვა გამოსვლებთან. ასე უფრო ზუსტად განისაზღვრება, თუ რომელი ენობრივი მოდელებია დამახასიათებელი საინაუგურაციო სიტყვის ჟანრისთვის და რომელი – პრეზიდენტის ინდივიდუალური სტილისთვის.

Analysis of Function Words in Georgian Political Discourse: A New Perspective

Anastasia Kamarauli

(Batumi Shota Rustaveli State University)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12163

a.kamarauli@web.ge || ORCID: 0009-0008-2258-8307

Abstract: This study presents a quantitative linguistic and register-analytic investigation into the political rhetoric of Georgia's first president, Zviad Gamsakhurdia. Analysing a corpus of 25 selected texts divided into three functional registers (official announcements, direct addresses, and interviews), the paper explores the systematic variation of the Type-Token Ratio (TTR), Guiraud's index, and lexical density across different modes of discourse. Drawing on Halliday's register theory and Gregory's diatypic variation model, the research examines how the cognitive constraints of spoken and written channels shape the micro-linguistic patterns of political language, demonstrating that political discourse occupies a hybrid position between spoken and written modalities. The mathematical dependency of lexical diversity measures on text length is methodologically addressed through corrective transformations like the Guiraud index. Furthermore, the study contextualises the empirical results within the morphosyntactic typology of the Georgian language. The findings reveal that while Gamsakhurdia's spontaneous discourse in interviews shifts toward a function-word-rich, relational clausal grammar, his texts overall maintain an exceptionally high lexical density, demonstrating a deeply compressed, nominal phrasal grammar traditionally attributed to highly planned written language. Methodologically, the analysis indicates that standard quantitative metrics exhibit significant limitations when applied to Georgian as a synthetic language. Consequently, the study argues for the development of language-specific adaptation models to ensure the valid application of metrics such as TTR and lexical density to morphosyntactically complex languages.

Keywords: Corpus Linguistics; Political Linguistics; Georgian Political Discourse; Function Words.

Introduction

The study of political rhetoric has traditionally relied primarily on qualitative, hermeneutic methods. However, with the establishment of quantitative linguistics and corpus linguistics, a paradigm shift has occurred: linguistic structures, stylistic patterns, and rhetorical strategies can now be analysed mathematically and statistically. Political speeches, especially those from periods of existential national crises, offer an ideal field of study for these quantitative approaches.

A central starting point for any quantitative text analysis is the fundamental distinction between types and tokens (the so-called type-token distinction). While tokens denote the total number of all word forms occurring in the text, types represent the number of unique, non-redundant word forms. Based on this, the lexical structure can be further refined by dividing the texts into content words (lexical units) such as nouns, main verbs, and adjectives, and function words (structural units) such as conjunctions, pronouns, and prepositions. This functional division forms the basis for calculating lexical density and grammatical weight, which serve as primary indicators of a text's information content, administrative character, and syntactic complexity. Early studies concluded that high lexical density is primarily found in

highly condensed written texts, while spoken language requires more function words and thus has a comparatively lower lexical density.

However, applying these standard quantitative metrics to real-world corpora presents significant mathematical and typological challenges. First, classic metrics like the TTR suffer from a severe text-length dependency: as a text grows longer, words inevitably repeat, causing the vocabulary growth curve to flatten degressively. Consequently, raw TTR values across texts of unequal length are not directly comparable. Second, and more profoundly, standard quantitative metrics exhibit significant limitations when applied to synthetic and agglutinative languages like Georgian. While analytic languages like English encode grammatical relationships through separate, independent function words, synthetic languages morphologically integrate case, postpositions, tense, and even copula verbs directly into a single nominal or verbal stem. Standard whitespace-based tokenizers treat these highly synthesized clusters as single graphemic tokens, thereby systematically underrepresenting functional elements, artificially inflating lexical density, and distorting lexical richness indices.

This study addresses these theoretical and methodological challenges by conducting a register-analytic and quantitative investigation into the political rhetoric of Zviad Gamsakhurdia, Georgia's first president, during the turbulent period of 1991–1993. Gamsakhurdia's speeches occupy a unique, hybrid register-theoretic position between written and spoken modalities. By evaluating a curated corpus of 25 texts, this paper explores the systematic variation of lexical diversity and density across different modes of political communication.

The article is structured as follows: Chapter 1 (Theoretical Framework) establishes the register-linguistic foundation of the study. Chapter 2 (Methodology) describes the corpus of 25 selected texts and details the computerlinguistic workflow, explaining the comparative use of the GNCAnalyzer and the FunctionalWordAnalyzer. Chapter 3 (Empirical Findings and Register-Analytic Results) presents the quantitative results. It provides an overview before dissecting the statistical variations within the three specific registers: Official Announcements, Direct Addresses, and Interviews. Chapter 4 (Discussion and Theoretical Implications) critically evaluates the typological limitations of the data. Using a comparative case study of Text #10 and Text #24, it demonstrates the precise mathematical distortion caused by postpositions and copulas, contextualizing the findings within modern Georgian NLP schemas. Chapter 5 (Conclusion) summarises the key insights, reflects on the methodological integration of corpus statistics and discourse analysis, and outlines future directions for digital Kartvelology.

1. Theoretical Framework

1.1 Characteristics of spoken and written language

In the early stages of research on written versus spoken language, written language was often considered the true, logical, and normative standard, while spoken language was seen as incomplete, flawed, or structurally “weak”. Halliday (1989) demonstrated in his book that this view is incorrect. Spoken and written language are structurally and functionally equivalent, but they operate on entirely different principles because they fulfil different evolutionary and social roles.

Halliday examines the process of writing, in which spoken language is transformed into written language (Halliday 1989: 92ff.). He demonstrates how one and the same content can be translated step by step from a typically spoken (congruent) to a typically written (metaphorical) structure. On the way from spoken to written language, the syntactic architecture changes systematically: verbs become nouns (nominalisation), conjunctions become prepositions, and adverbs become adjectives.

Halliday defines this change as grammatical metaphor. A dynamic process is not represented grammatically as a verb, but metaphorically as a noun (a thing). From this grammatical difference, Halliday derives two fundamentally different ways in which people experience and linguistically structure reality.

Spoken language (*World of Happening*; Halliday 1989: 93) is dynamic and process-oriented. It presents the world as a constant flow of events, actions, and interactions. Its complexity lies in its grammatical intricacy—that is, in how many clauses are flexibly, fluently, and dynamically linked through logical connections (Halliday 1989: 76ff.).

Written language (*World of Things*; Halliday 1989: 93) is static and product-oriented. It freezes the flow of events by nominalizing processes and transforming them into fixed, measurable “objects.” This allows for a synoptic view: The world is represented as a stable system of things and categories that are logically related to one another (Halliday (1989: 61ff.).

This functional and situational understanding of written and spoken language inevitably has profound implications for the syntactic structure and grammatical architecture of a text, as the different communicative conditions are directly reflected in lexico-grammatical patterns. This structural realization of register variation manifests itself at the micro-linguistic level in a changed distribution of vocabulary as well as in the density of specific word classes – dimensions that can be empirically measured using quantitative measures. As Stubbs notes “Speech and writing are polarized terms referring to clusters of characteristics which typically occur together, but which are logically independent. Thus much written language is standard, formal, planned, edited, public and non-interactive, whereas spoken language is typically casual, spontaneous, private and face-to-face” (Stubbs 1996: 64).

The quantitative research of political speeches requires a theoretical model that understands linguistic variation as a functional correlate of the respective communication situation. A central foundation for this is provided by register theory, which assumes that lexico-grammatical patterns are significantly shaped by the situational context and the communicative purpose. According to Biber (2012), fundamental differences in syntactic and lexical organisation can be demonstrated along the continuum between conversational orality and informational written prose.

While spoken registers rely heavily on a clause-based grammar, informative, written registers are characterized by a phrasal grammar. The clausal grammar of spoken language manifests itself in a significantly higher frequency of finite clauses (such as adverbial and complement clauses) as well as pronouns and adverbials. In interactive exchange, these grammatical structures serve to dynamically establish syntactic relationships and secure argumentative connections. In contrast, the phrasal grammar of written, informative texts

condenses information into complexly modified noun phrases. Typical features of this style are a high density of nouns, attributive adjectives, and prepositional modifiers (Biber 2012: 24f).

These dimensions of register variation are further explored at the text level through the concept of text cohesion. Max Louwerse et al. (2004) demonstrate that spoken and written language differ particularly in their global and local cohesion mechanisms. While purely word-based analyses often blur the distinction between orality and literacy, the multidimensional analysis of cohesive features (Dimension 1: Speech versus writing) reveals a clear demarcation. Spoken registers are characterized by a high pronoun density, concrete, figurative language, and a high degree of ambiguous quantification. Written registers, on the other hand, rely on a dense network of local and global cohesion, realized through semantic sentence and paragraph similarities and explicit argument overlaps (Louwerse et al. 2004: 845).

1.2 Political language between spoken and written language

In Michael Gregory's (1967) system for differentiating varieties, linguistic variations based on the situational circumstances of actual language use are classified as diatypic varieties (Gregory 1967: 194). These reflect recurring functional features of how language is used in specific situations.

To systematically describe these socio-linguistical conditions, Gregory uses a model consisting of three situational categories and their corresponding contextual equivalents at the linguistic level: the purposive role of the user determines the field of discourse, the addressee relationship determines the tenor of discourse, and the medium relationship determines the mode of discourse (Gregory 1967: 184f).

The differentiation of political language into the "language of politicians" on the one hand and the "language of politics" on the other can be precisely categorized within Gregory's diatypic variation model from a register-theoretical perspective. While the person-centred, situational "language of politicians" is primarily linked to a phonic medium relationship, the highly institutionalized "language of politics" manifests itself predominantly in the graphic medium of writing. This dual orientation results in a hybrid positioning of political language, which, within the mode of discourse, spans a broad continuum of transitional forms.

Gregory's systematic sub-classification of the user's medium relationship allows for a precise representation of this functional range: it extends from forms of spontaneous speaking, such as dialogic conversation or argumentative monologuing in debates and interactive interviews, to the planned speaking of what is written, which in prepared political speeches deliberately imitates a rhetorical immediacy in the mode "*written to be spoken as if not written*", to purely administrative texts, contracts, or legal texts, which are primarily conceived as "*written not necessarily to be spoken*" for silent reading (Gregory 1967: 189). The concrete lexico-grammatical form of these diverse varieties is determined in Gregory's paradigm by the continuous interaction of the discourse mode with the discourse field (shaped by the pragmatic intention or purposive role) and the discourse tenor (determined by the social role and the addressee relationship between actors and the public).

Political speeches are generally prepared and thus pre-written, even if the speaker may stage an artificial spontaneity. Depending on how closely the written draft is aligned with the actual speaking situation, political speeches can be classified into two subcategories:

A. Written to be spoken as if not written

The speech largely creates its own situation and its own contextual relationship patterns, has a clearly defined beginning and end, and is significantly more compact and self-contained than spontaneous conversations.

These texts exhibit a statistically higher occurrence of the grammatical patterns favoured by spontaneous speech than other written texts. At the same time, they differ from genuine spontaneous speech in that they use pronouns and deictics without intra-textual references far less frequently, since the text largely autonomously constitutes its situation and must be self-sufficient.

B. Written to be spoken¹

Other speeches make no attempt to conceal their written origin. Since listeners cannot “turn back a page” during an oral presentation to review what has been said, these texts must take into account the irreversible, sequential nature of auditory information processing. Linguistically, this manifests itself in a high frequency of planned, deliberate, and varied repetitions (premeditated varied repetition) at the grammatical and, in particular, lexical levels, distributed throughout the text to ensure comprehensibility and rhetorical effectiveness.

Beyond mere mode, political speeches are structured both in terms of content and social context by the dimensions of field and tenor. Correlating with the speaker’s purposive role, the Field of Discourse determines whether the speech assumes a specialized (technical) or non-specialized role. Specialized roles require a restricted collocation range and the frequent occurrence of specific grammatical patterns (such as passive constructions or complexly modified noun phrases for precise and economical definition; Gregory 1967: 186).

1.3 Token-type-relation and lexical density

The central starting point for any quantitative text analysis is the fundamental distinction between types (unique word forms) and tokens (the total number of all running word forms). The standard type-token-ratio (TTR) expresses the percentage ratio of unique word forms to the total number of words in a text.

Research distinguishes between two interpretations of the TTR, as a characteristic of vocabulary richness of a text or as a model for information flow in a text. However, in modern quantitative and applied linguistics, the TTR is considered highly problematic and of only very limited value for measuring actual lexical richness, which is why the TTR is used more as a metric for the information flow of a text (Wimmer 2005: 361f; Popescu et al. 2009: 232f).

¹ Gregory (1967, 192f).

In its standard form, however, the TTR has a significant deficiency: it does not distinguish between semantically meaningful content words and purely grammatical function words, which diminishes its significance for the actual lexical richness.

To capture the lexical structure of a text more precisely, vocabulary is functionally divided into two main categories (Johansson 2008: 66).

- **Content words (autosemantic lexemes):** nouns, main verbs, and adjectives that convey the actual conceptual core and semantic content.
- **Function words (synsemantic lexemes):** conjunctions, pronouns, prepositions, auxiliary verbs and articles that establish syntactic relationships and ensure grammatical cohesion.

In stylometrics it is assumed that high-frequency function words function as unconscious “minor encoding habits” of the author, remaining stable completely independent of the text’s content. Therefore, statistical analyses enable corresponding author identification (Tuldava 2005). However, Fred J. Damerau (1975) proposes a significant limitation to this assumption. Using Poisson distribution tests², he demonstrates that the frequency of function words in real texts is by no means purely random or mechanically distributed. Instead, many function words (especially pronouns like “he” or “his”) exhibit considerable context and topic dependence (Damerau 1975: 272).

Furthermore, open and closed word classes behave fundamentally differently with regard to their lexical variability: While open word classes fluctuate strongly thematically and thus exhibit a high and volatile TTR, closed word classes show an extremely low, almost constant TTR and a flat distribution structure across all registers (Van Gijssel et al. 2006: 959ff.).

This leads to a syntactic paradox: Complex sentence structures (such as causal connectives) necessitate a high frequency of function words.

These massively inflate the number of tokens in the denominator but provide relatively few new types for the numerator, which statistically pushes the overall TTR downwards.

The systematic alternation between a nominally dense, function-word-poor phrasal grammar (high lexical density) and a syntactically linked, function-word-rich clausal grammar (low lexical density) thus directly reflects the specific rhetorical and pragmatic purpose of a speech situation.

From this functional division of vocabulary, the measure of lexical density is directly derived, which expresses the ratio of content words to function words or to the total text length and serves as a primary indicator of the information content, the administrative character and the syntactic complexity of a text. Early linguistic theoretical studies showed that a high lexical density primarily occurs in highly condensed written non-fiction texts, while spoken language requires a significantly higher proportion of structural and function words and therefore has a

² The Poisson distribution models the probability of a given number of discrete events occurring within a fixed interval or sample space under the assumption of complete independence and a constant average rate.

comparatively lower lexical density (Johansson 2008: 65). More generally, the following can be said: written texts have a much higher lexical density, while spoken language usually has a low density (Stubbs 1996: 72ff.).

Stubbs uses the following formula for lexical density: $\text{Lexical density} = 100 \times L/N^3$ (Stubbs 1996: 72). This normalises the value and makes it directly comparable across texts of different lengths. However, Halliday takes a different approach. According to him, the clause is the primary grammatical unit in which human experience and statements (processes, actions or events) are linguistically structured. Therefore, he relies on the clause when calculating the lexical density. Lexical density as the number of content words per clause (instead of the total number of words) directly measures “information packaging” – i.e. the question of how tightly a speaker or writer packs information into a single cognitive processing unit. At the same time, he also mentions that the definition of a partial sentence can also be problematic (Halliday 1989: 61ff.).

Despite its widespread use, the classic type-token relation as well as the lexical density suffers from a fundamental mathematical weakness: it is extremely dependent on the total length of the text. Since words inevitably repeat themselves over the course of a longer text, the vocabulary growth curve flattens out degressively. As a result, longer texts always have a lower TTR than shorter texts, purely mathematically speaking, because the growth rate of new words eventually converges to zero in sufficiently long texts (Popescu 2009: 36). Raw TTR values from corpora or text segments with unequal text lengths are therefore not directly comparable statistically. Moreover, this distribution is not a static phenomenon but is subject to mathematical regularities, which are described, among other things, by Zipf’s law. While extreme statistical distortions can occur in very short texts, and these relationships only stabilize in longer texts, increasing text length simultaneously necessitates more complex syntactic constructions. To ensure argumentative coherence across longer stretches of text, an increasing number of functional “bracket” words (structural function words) are required. Because these closed word classes recur frequently in a continuous text, they massively inflate the number of tokens in the denominator without providing any significant new types for the numerator. This grammatical redundancy artificially lowers the TTR with increasing text volume and thus systematically distorts the measurement of actual lexical richness.

To conclude, both metrics suffer from a fundamental mathematical weakness: they are extremely text length dependent. Since words inevitably repeat themselves as the length of the text increases, the curve of vocabulary growth flattens out, which means that, purely mathematically, longer texts always have a lower TTR than shorter texts. Since the growth rate of new words converges to zero for sufficiently long texts, raw TTR values across texts of unequal length are not directly statistically comparable.

³ L = Number of lexical items, N = Number of all items (Token).

1.4 Methodological limitations and challenges of classic quantitative approaches

The quantitative modelling of linguistic structures encounters a fundamental methodological hurdle in empirical practice: almost all statistical measures based on word frequency distributions vary systematically and non-linearly with text length. Koplenig (2024) demonstrates that supposedly universal linguistic constants such as “information density” or “semantic density” are, in reality, almost entirely mathematically determined by text volume. Since vocabulary grows less than proportionally but steadily with text length according to Herdan’s law, an increasing number of tokens leads, purely statistically, to a changed frequency structure. If this length effect is not methodically controlled (for example, through mathematical normalisation, residual analysis, or dividing the corpus into equally sized segments/chunks) massive spurious correlations threaten to artificially generate linguistic effects.

In order to compensate for this length dependence of the TTR, various formulas and mathematical transformations for linearisation have been proposed in quantitative linguistics.

Van Hout and Vermeer (2007) compare various TTR alternatives designed to reduce the influence of token size. These include:

- **Index of Guiraud ($V / \sqrt{N}$)⁴:** This formula uses the square root of the token count in the denominator.
- **Index of Herdan ($\log V / \log N$):** A logarithmic transformation.
- **D-Measure / VOCD:** A computer-based resampling method that compares the empirical TTR curve of a text with a mathematical model curve as token size increases, in order to estimate the stable parameter D.
- **Advanced Guiraud (AG) and Measure of Lexical Richness (MLR):** Frequency band-based correction methods that weight words based on their rarity in large reference corpora, since rare words have been mathematically proven to indicate greater richness.

In the empirical comparisons of Van Hout and Vermeer (2007), Guiraud often performs best, since taking the square root represents a suitable middle ground, as it does not overemphasize the denominator in contrast to the uncorrected TTR and at the same time avoids the excessive logarithmic damping that occurs in Herdan’s method, which artificially flattens stylistic differences (Van Hout and Vermeer 2007: 136).

Besides mentioning the Index of Guiraud and VOCD, Johansson additionally names Theoretical Vocabulary as an alternative. This is a random sampling method in which samples of a fixed size (e.g. 100 words) are repeatedly drawn from the text to compare the number of types, independent of length (Johansson 2008: 63f).

These TTR corrections primarily aim to linearize the purely mathematical dependence of vocabulary diversity on text length, but they all share a fundamental conceptual weakness: they treat vocabulary as a structurally homogeneous mass, although the TTR behaves

⁴ N is the number of words (Token) and V is the number of different words (Type).

differently when broken down to POS (part of speech) (Van Gijssel et al. 2006: 959ff.). These purely quantitative indices do not differentiate between the semantic function of individual word forms and neglect the fact that closed word classes (function words) and open word classes (content words) follow completely different mathematical and syntactic rules in discourse.

Although lexical density provides a more robust picture of the informational character, its empirical implementation suffers from the need for prior, often error-prone syntactic segmentation or automated word-class classification. However, the problem can begin with what is even defined as a word and therefore as a POS (Popescu 2009: 5ff.). Since the TTR seems to be influenced by POS, considerations regarding the POS should not be neglected when dealing with TTR and lexical density (Van Gijssel et al. 2006: 962). Furthermore, the boundary between grammatical and lexical units remains linguistically fluid, which makes an objective, distribution-independent separation difficult.

A mathematically elegant way out of this dilemma is offered by Popescu with the concept of the h-point. The h-point is based on the fixed-point theory of continuous functions and is defined for discrete frequency distributions as the point on a rank-frequency curve at which the rank r of a word exactly corresponds to its absolute frequency $f(r)$ ($r = f(r)$) (Popescu 2009: 17ff.).

From a linguistic-theoretical perspective, the h-point functions as an objective, intrinsic dividing line of the vocabulary, which does not require external dictionaries or subjective POS categorisations.

The pre-h area ($r \leq h$): By definition, the high-frequency grammatical function words (synsemantics such as articles, pronouns, and prepositions) gather in the foremost positions before the point h , ensuring the syntactic cohesion of the text.

The post-h area ($r > h$): Behind this lies the much larger class of rarer content words (autosemantics), which carry the actual semantic load and theme of the text (Popescu 2009: 17).

Popescu demonstrates that the h-point not only objectively divides the functional vocabulary but can also be used for the precise mathematical modelling of text length dependency. Since the h-point is related to the total text length (N), the disruptive length effect can be completely neutralized via the invariant parameter $a = N/h^2$. On this basis, Popescu defines a length-independent measure of actual vocabulary richness with the index R_1 ($R_1 = 1 - (F(h)^5 - (h^2 / 2N))$) (Popescu 2009: 33).

By subtracting the cumulative relative frequency of function words up to the h-point the index R_1 measures the pure diversity of the thematic vocabulary beyond the grammatical auxiliary constructions.

Another fundamental methodological challenge for quantitative measures such as the TTR and lexical density arises from the significant typological differences between synthetic

⁵ $F(h)$ is the cumulative relative frequency up to the h-point.

and analytic languages. While analytic languages like English primarily encode grammatical relationships through word order and separate, independent function words, synthetic and agglutinative languages (such as Georgian) rely on a complex internal word structure. Here, tense, aspect, subject, or case information is morphologically integrated directly into a single word form. As Koplenig demonstrates, this means that synthetic languages require significantly fewer words (tokens, N) than analytic languages to convey the same propositional message (Koplenig 2024: 18). Since classical unigram-based approaches and information-theoretic measures completely ignore internal morphological complexity and word structure, this leads to systematic distortions in cross-linguistic comparisons. For TTR, this means that synthetic languages, due to their smaller number of tokens, can systematically exhibit different (often higher) TTR values for the same content, as shorter texts mathematically achieve higher ratios than longer ones. A similar situation exists with lexical density as it is highly language-dependent (Johansson 2008: 65f). Languages with a strongly bound morphology exhibit a systematically higher proportion of content words, since grammatical relations are realized as affixes directly attached to the word and do not appear as separate function words in the text, artificially inflating the density. Popescu arrives at similar results when comparing various synthetic and analytical languages, the differences are mathematically visible (Popescu 2009: 24, 43, 47f).

Additionally, the linguistic phenomenon of homonymy represents a fundamental source of error in the automated calculation of quantitative metrics like TTR and lexical density. Since standard, unigram-based word counts segment texts purely graphemically at the token level, identical orthographic forms are counted as one and the same type, even if they belong to completely different classes syntactically and semantically. If measures such as TTR are to serve as a representation of semantic information flow or lexical diversity, such homonymous forms must necessarily be counted as distinct types. In languages where homonyms occur more frequently, the systematic oversight of these subtle semantic distinctions leads to an artificial levelling of the type count in raw word form counts without prior morphosyntactic tagging, thus distorting the measurement results (Popescu 2009: 234).

In corpus linguistic practice and in the standard calculation of the type-token ratio (TTR), punctuation is conventionally ignored or completely removed during text cleaning, since a word form is usually strictly defined graphemically as a sequence of letters between two spaces. However, for the analysis of political language, it can be argued that this methodological exclusion distorts the rhetorical and structural reality of the text. Political speeches occupy a special hybrid position: They belong to the register of “written to be spoken”. To recap what has been said, the communication of information must be structured in a highly sequential and rhythmic manner.

In this rhetorical framework, punctuation assumes a fundamental functional role in the written concept of speech: it is the graphic correlate of acoustic-prosodic design. Punctuation marks encode pauses, speech rhythms, changes in pace, and rhetorical caesuras, which are essential for creating an artificial sense of spontaneity.

Although punctuation marks are not autosemantic lexemes with independent conceptual content, they thus have a direct impact on text semantics and cognitive information processing. They mark the boundaries of clauses, which, according to Halliday, represent the primary units of meaning for structuring human experience. The placement of periods, commas, or dashes controls logical relationships (such as causality or contrast), disambiguates meanings, and shifts semantic weight within the sentence. They function as visual and rhetorical brackets that structure the flow of argumentation across larger sections of text and support text cohesion.

The explicit consideration of punctuation in quantitative analyses of political discourses (not as lexical units, but as structural and semantically distinct functional elements) therefore offers a methodological advantage. It makes it possible to operationalize the complex interplay of rhythmic structure, syntactic complexity, and rhetorical pragmatism that fundamentally characterises the strategic architecture of political language.

Nevertheless, the investigation of punctuations is extremely difficult to systematize in empirical practice. Punctuation marks cannot be counted as homogeneous units analogous to simple orthographic word forms, since they fulfil completely different pragmatic functions depending on the syntactic context. Therefore, in order to validly include these structural elements in quantitative analyses, a theoretically and methodologically sound model must be developed first.

2. Methodology

The empirical basis of this study is a text selection from 25 speeches by Zviad Gamsakhurdia.⁶ Methodologically, this work follows a “Type B” study design (Biber 2012: 12f). This means that the register-analytic comparison does not take place at an abstract system level, but rather focuses on the quantitative density and distribution of lexico-grammatical features in real, individual texts as primary units of observation.

In order to systematically capture the diatypical variation in the corpus, the 25 texts are assigned to three functional registers. These can be classified according to the taxonomy of the medium relationship and the mode of discourse established by Gregory (1967).

1. Official announcements (declarations): These are highly formal, written administrative texts with a highly informative and impersonal character. In Gregory’s scheme, these texts fall under speaking non-spontaneously, or more precisely under the category of “the speaking of what is written”.

2. Direct addresses (appeals): These speeches, aimed at the general public or the Georgian people, have a strong persuasive, mobilizing and appealing character. They are also essentially part of speaking what is written. In contrast to purely administrative announcements, however, they attempt to fake conventional immediacy and rhetorical spontaneity. They are therefore classified as “written to be spoken as if not written”. According to Gregory, political-rhetorical speeches and sermons explicitly fall under this type because, although they represent planned,

⁶ These and other speeches can be found in the political subcorpus of the Georgian National Corpus (<http://gnc.gov.ge/>).

prepared behaviour, they specifically imitate the typical favourite grammatical patterns of spontaneous speech.

3. Interviews: These interactive, more spontaneous or semi-structured question-and-answer scenarios with journalists have a distinct argumentative justification structure. In contrast to prepared speeches, they are based on the situational primary category of speaking spontaneously.

For the quantitative analysis of the texts, an analysis program implemented in Python (Kamarauli & Tsetskhladze 2026) and a tool for analysing function words written in Java (Kamarauli & Kamarauli 2025). were used. In the GNCAnalyzer, which is based on the GNC parsing API, the punctuation marks had to be retained in the first step because the downstream sentiment model required the continuous text to be segmented into syntactically complete sentences. However, this inclusion of punctuation marks was no longer necessary to determine the function words and the lexical variety, which is why the punctuation was subsequently removed for the final calculation of the statistical key figures here.

In addition, minimal methodological differences in tokenisation and classification led to minor deviations in the raw data generated: In the GNCAnalyzer, the recognition of the function words was based on an automated stop word list of the statistically most frequently occurring word forms of the GNC, whereas the FunctionalWordAnalyzer operates on the basis of a manually compiled, dedicated list of Georgian function words. The absolute total token count also differs slightly because the GNCAnalyzer uses the tokenisation of the GNC parser, while the FunctionalWordAnalyzer used a simple graphemic filter that extracted all pure word forms without taking complex morphosyntactic structures into account. For the final evaluation, the punctuation-corrected token and type values from the GNCAnalyzer were used and merged with the more precise function word frequencies from the FunctionalWordAnalyzer. These discrepancies can be used to clearly illustrate how sensitive quantitative style measures and information-theoretic indices react to even minimal, seemingly trivial deviations in data processing.

#	Text	Text Type
1	მიმართვა ქართველი ერისადმი 24.06.1992	Direct address
2	მიმართვა 21.06.1992	Direct address
3	მიმართვა 12.07.1992	Direct address
4	განცხადება 24.06.1992	Official announcements
5	განცხადება 26.06.1992	Official announcements
6	მიმართვა რუსეთის პრეზიდენტს 07.07.1992	Direct address
7	მიმართვა	Direct address

8	პასუხი შეკითხვებზე 31.07.1992	Interview
9	განცხადება 07.08.1992	Official announcements
10	მიმართვა 05.08.1992	Direct address
11	მიმართვა 09.08.1992	Direct address
12	განცხადება 12.07.1992	Official announcements
13	განცხადება 14.08.1992	Official announcements
14	მიმართვა 21.08.1992	Direct address
15	მიმართვა 23.08.1992	Direct address
16	მიმართვა 05.08.1992	Direct address
17	მიმართვა 19.08.1992	Direct address
18	მიმართვა 19.08.1992	Direct address
19	განცხადება 05.09.1992	Official announcements
20	მიმართვა 07.09.1992	Direct address
21	ინტერვიუ „ნაროდნაია პრავდა“, №41	Interview
22	პასუხი შეკითხვებზე 19.06.1993	Interview
23	ღია წერილი 05.02.1992	Direct address
24	ინტერვიუ 12.06.1992	Interview
25	პრესკონფერენცია 03.07.1991	Interview

Table 1: Analysed Texts

Based on these values, the simple TTR was calculated for the respective text, then the Guiraud index and the lexical density were calculated. Only Gamsakhurida's text passages were taken into account in the interviews, so the values do not refer to the entire interviews. In the following chapter the results will be presented and discussed.

3. Empirical Findings and Register-Analytic Results

To provide a systematic overview of the quantitative and structural composition of the corpus under investigation, the following table presents the basic statistical parameters for all 25 analysed texts by Zviad Gamsakhurdia.

In addition to the absolute frequencies of word occurrences (tokens) and unique word forms (types), the table also records the differentiated proportions of function and content words, as well as the readability score, the classic TTR, the length-corrected Guiraud index, and the percentage lexical density for each individual text contribution.

#	Token	Type	Funct. Words	Lex. Words	Readability	TTR	Guiraud	Lexical Density
1	147	117	15	133	65.81	0.80	9.65	90.48
2	363	198	42	308	78.19	0.55	10.39	84.85
3	176	110	28	145	76.45	0.63	8.29	82.39
4	171	117	26	141	81.32	0.68	8.95	82.46
5	218	152	24	190	69.41	0.70	10.29	87.16
6	128	86	15	113	80.95	0.67	7.60	88.28
7	219	141	23	196	87.45	0.64	9.53	89.50
8	2132	824	397	1729	57.29	0.39	17.85	81.10
9	555	297	91	466	74.36	0.54	12.61	83.96
10	592	352	98	497	68.11	0.59	14.47	83.95
11	539	307	75	455	66.58	0.57	13.22	84.42
12	95	65	12	83	62.44	0.68	6.67	87.37
13	131	101	13	118	81.84	0.77	8.82	90.08
14	36	30	3	33	87.42	0.83	5.00	91.67
15	108	73	15	93	77.00	0.68	7.02	86.11
16	609	345	96	516	70.24	0.57	13.98	84.73
17	118	99	13	107	73.34	0.84	9.11	90.68
18	597	319	87	506	75.78	0.53	13.06	84.76
19	251	178	42	209	73.93	0.71	11.24	83.27
20	534	291	65	467	85.62	0.54	12.59	87.45
21	3232	1164	546	2663	61.32	0.36	20.47	82.39
22	913	471	173	750	67.94	0.52	15.59	82.15
23	1452	658	229	1206	73.85	0.45	17.27	83.06
24	648	369	102	538	58.35	0.57	14.50	83.02
25	3224	996	619	2594	54.71	0.31	17.54	80.46

Table 2: Quantitative Analysis

The data clearly illustrates the declining behaviour of TTR: The highest TTR values are found in the shortest texts, such as #14 (36 tokens, TTR = 0.83) and #17 (118 tokens, TTR = 0.84).

Conversely, the longest texts exhibit the lowest TTR values, particularly #25 (3,224 tokens, TTR = 0.31) and #21 (3,232 tokens, TTR = 0.36). This systematic decrease in TTR is purely mathematical, as grammatical function words inevitably repeat themselves with increasing text length.

The Guiraud index, which attempts to mitigate this length effect by taking the square root of the denominator, significantly alters the picture:

While text #14, despite its extremely high TTR of 0.83, achieves only a very low Guiraud value of 5.00, the longest text (#21), despite a low TTR of 0.36, exhibits the highest vocabulary richness according to Guiraud (20.47).

This empirically demonstrates that while longer texts show a lower relative growth rate of new words due to statistical saturation, the absolute diversity of the developed vocabulary is, as expected, far greater.

The lexical density is high in all texts and almost consistently exceeds 80%. This suggests that Gamsakhurdia's political language, even in spoken context, possesses a highly information-rich, nominally structured form typical of carefully prepared written texts.

To systematically capture the diatypical variation, the 25 texts were divided into three functional registers. This classification reflects different characteristics of the medium and the rhetorical purpose.

3.1 Direct Addresses

Text	Token	Type	Funct. Words	Lex. Words	Readability	TTR	Guiraud	Lexical Density
1	147	117	15	133	65.81	0,80	9,65	90,48
2	363	198	42	308	78.19	0,55	10,39	84,85
3	176	110	28	145	76.45	0,63	8,29	82,39
6	128	86	15	113	80.95	0,67	7,60	88,28
7	219	141	23	196	87.45	0,64	9,53	89,50
10	592	352	98	497	68.11	0,59	14,47	83,95
11	539	307	75	455	66.58	0,57	13,22	84,42
14	36	30	3	33	87.42	0,83	5,00	91,67
15	108	73	15	93	77.00	0,68	7,02	86,11
16	609	345	96	516	70.24	0,57	13,98	84,73
17	118	99	13	107	73.34	0,84	9,11	90,68
18	597	319	87	506	75.78	0,53	13,06	84,76
20	534	291	65	467	85.62	0,54	12,59	87,45
23	1452	658	229	1206	73.85	0,45	17,27	83,06

Table 3: Quantitative Analysis - Direct addresses

The direct addresses and appeals (a total of 14 texts) are characterized by a highly persuasive and mobilizing nature. They are formally prepared, but deliberately imitate rhetorical immediacy in the “*written to be spoken as if not written*” mode.

This register exhibits the greatest internal variance. It ranges from extremely short like #14 (36 tokens) to comprehensive, programmatic speeches like #23 (1,452 tokens).

The degressive vocabulary growth can be seen in this register. The ultra-short address (#14) achieves a TTR of 0.83, while the longest appeal (#23) drops to a TTR of 0.45, but increases to a significantly higher Guiraud score of 17.27.

Despite its persuasive, orally oriented character, the lexical density remains extremely high, ranging from 82.39% (#3) to 91.67% (#14). Gamsakhurdia achieves a rhetorical balancing act here: he conveys highly condensed, metaphorical, and patriotic core concepts (high lexical density), yet clothes them in the rhythmic and syntactic garb of emotionalizing oral speech.

3.2 Official Announcements

Text	Token	Type	Funct. Words	Lex. Words	Readability	TTR	Guiraud	Lexical Density
4	171	117	26	141	81.32	0,68	8,95	82,46
5	218	152	24	190	69.41	0,70	10,29	87,16
9	555	297	91	466	74.36	0,54	12,61	83,96
12	95	65	12	83	62.44	0,68	6,67	87,37
13	131	101	13	118	81.84	0,77	8,82	90,08
19	251	178	42	209	73.93	0,71	11,24	83,27

Table 4: Quantitative Analysis - Official Announcements

The official announcements (#4, #5, #9, #12, #13, #19) represent administrative, highly informative written texts. The texts in this register are consistently short to medium in length (95 to 555 tokens). The lexical density is exceptionally high and stable on average, ranging from 82.46% (#4) to 90.08% in #13.

This finding supports Biber's model of a strongly nominal phrasal grammar. To formulate administrative matters precisely and impersonally, these texts rely on complex noun phrases and high-frequency content words, while the proportion of structural function words (such as pronouns or conjunctions) is deliberately minimized.

3.3 Interviews

Text	Token	Type	Funct. Words	Lex. Words	Readability	TTR	Guiraud	Lexical Density
8	2132	824	397	1729	57.29	0,39	17,85	81,10
21	3232	1164	546	2663	61,32	0,36	20,47	82,39
22	913	471	173	750	67.94	0,52	15,59	82,15
24	648	369	102	538	58.35	0,57	14,50	83,02
25	3224	996	619	2594	54,71	0,31	17,54	80,46

Table 5: Quantitative Analysis - Interviews

The interviews (#8, #21, #22, #24, #25) fall under the category of spontaneous or semi-structured speech in dialogic or argumentative contexts. Since only Gamsakhurdia's own contributions were analysed, the data reflect his genuine oral argumentation practice.

These texts represent the most extensive documents (three of the five texts significantly exceed the 2,000-token threshold).

Due to their considerable length, the interviews exhibit the statistically lowest TTR values (0.31 in #25; 0.36 in #21; 0.39 in #8). However, when this length effect is adjusted using the Guiraud Index, it becomes clear that Gamsakhurdia's active vocabulary was exceptionally rich in these free-speaking situations, as evidenced by the peak values of 20.47 (#21) and 17.85 (#8).

Significantly, the interviews exhibit the lowest lexical density, consistently ranging from 80.46% (#25) to 83.02% (#24). This empirically confirms Halliday's theory of spoken language: in spontaneous dialogue, interactive relationship building and dynamic argumentative linking require a clausal grammar. Gamsakhurdia must increasingly utilize functional linking elements such as pronouns, conjunctions, and relative pronouns, which inflates the number of tokens in the denominator and systematically reduces the lexical density compared to the prepared declarations.

4. Discussion and Theoretical Implications

The empirical application of quantitative metrics to Georgian is further complicated by language-specific morphosyntactic features that systematically distort basic statistical metrics, such as the TTR and Lexical Density, which rely on precise proportions of lexical (content) and functional (grammatical) words. A primary source of statistical bias is the behaviour of Georgian postpositions, which function as the structural equivalents of English prepositions. In Georgian, these elements are split into two categories: cliticised (bound) postpositions, which are orthographically merged with the preceding noun, and free-standing (unbound) postpositions. Word-level tokenizers which segment texts purely based on whitespace and punctuation, fail to capture cliticised functional elements as distinct grammatical units.

This phenomenon can be illustrated in Zviad Gamsakhurdia's speeches:

(1) Text #24

sakartveloši arasodes šecqveṭila brzola damoukideblobisatvis.

<i>sakartvelo-ši</i>	<i>arasodes</i>	<i>šecqveṭila</i>	<i>brzola</i>
Georgia.DAT.SG-in	never	stop.S3SG.PERF	fight.NOM.SG

damoukideblob-is-a-tvis
independence-GEN.SG-EMPH.V-for

'In Georgia, the fight for independence has never ceased.'

(2)

(2) Text #24

moskovs zalian sçirdeba isini damonebul respublikēbši baṭonobisatvis.

<i>moskov-s</i>	<i>zalian</i>	<i>sçirdeba</i>	<i>isini</i>	<i>damonebul</i>
Moscow-DAT.SG	very	need.S3SG.PRES	they.NOM.SG	enslaved.DAT.SG

<i>respublik-eb-ši</i>	<i>baṭonobisatvis</i>
republic-PL-in	domination-GEN.SG-EMPH.V-for

‘Moscow needs them very much to rule in the enslaved republics.’

From a graphemic perspective, sentence (1) consists of exactly five words. However, a morphosyntactic analysis reveals that two essential functional elements are statistically “lost” because they are bound as suffixes: the locative postposition *-ši* in *sakartveloši* (საქართველოში) and the causal-final postposition *-tvis* in *damoukideblobisatvis* (დამოუკიდებლობისათვის). Similarly, sentence (2) contains seven orthographic words, yet it conceals two functional clitics: the locative *-ši* in *respublikēbši* (რესპუბლიკებში) and the final *-tvis* in *baṭonobisatvis* (ბატონობისათვის). Consequently, simple quantitative evaluations artificially deflate the functional token count in the denominator, which in turn distorts the TTR and inflates the Lexical Density index.

Furthermore, Georgian morphosyntax permits the coordinate ellipsis of postpositions. When two coordinate nouns are linked by the conjunction *da* (და/“and”), the postposition is dropped from the first conjunct and attached exclusively to the second noun. Gamsakhurdia utilises this rhetorical structure to appeal to dual audiences:

(3) Text #10

mimartva kartveli xalxisa da msoplio sazogadoebriobisadmi.

<i>mimartva</i>	<i>kartvel-i</i>	<i>xalx-is-a</i>	<i>da</i>
appeal.NOM.SG	Georgian-GEN.SG	people-GEN.SG-EMPH.V	and

<i>msoplio</i>	<i>sazogadoebriob-is-a-dmi</i>
world.GEN.SG	community-GEN.SG-EMPH.V-to

‘Appeal to the Georgian people and the world community.’

An underlying structural decomposition of this phrase reveals a deep-level syntactic symmetry: მიმართვა ქართველი ხალხის-ა-დმი და მსოფლიო საზოგადოებრი-ობისადმი.

Functionally and semantically, the postposition *-dmi* governs both noun phrases. However, on the surface morphosyntactic level, it is realized only once. The first noun *xalxisa* (ხალხისა) is grammatically marked with the genitive case ending followed by the adpositional agreement suffix *-a*, which acts as a structural placeholder for the elided postposition. While a human reader semantically reconstructs the first phrase as *xalxisadmi* (ხალხისადმი), standard automated tokenizers and POS-taggers register only one postposition (*-dmi* as an adposition) and treat *xalxisa* as a bare inflected noun. This structural asymmetry demonstrates that raw graphemic text processing is fundamentally inadequate for synthetic-agglutinative languages like Georgian. Without a deep-level parser that is capable of segmenting multi-word tokens into their constituent lexical and functional morphemes, statistical measures of lexical richness and syntactic weight remain heavily biased.

4.1 Manual Comparison

To empirically test the theoretical necessity of clitic separation and to measure the precise mathematical distortion caused by standard graphemic tokenisation, a manual comparative analysis was conducted on two representative texts – #10 (direct address, “written to be spoken”) and #24 (interview).

The contrastive dataset compares the raw graphemic metrics against a clitic-separated model, where bound postpositions are treated as independent functional tokens. This morphological expansion adds exactly 8 unique postpositional types to both texts.

Metric	#10	#24
Token	592	648
Type	325	369
TTR	0.59	0,57
Functional Words	98	102
Guiraud	14,47	17,27
Bound Postpositional Forms	27	18
Postpositions / Token	≈ 4.56 %	≈ 2.77 %
Postpositions / Type	≈ 8.31%	≈ 4, 88 %
Token with Postpositions	619	666
Type with Postposition	333	377
TTR with Postpositions	0,47 (- 0,12)	0,55 (- 0,02)
Guiraud with Postpositions	13,38 (- 1,09)	14,61 (- 2,66)

Table 6: Statistic with postpositions

Although both texts are of highly comparable graphemic length (592 vs. 648 tokens), they display a striking divergence in their reliance on bound postpositions. In #10 cliticised postpositions constitute 4.56 % of all tokens and 8.31 % of types. In #24 this density drops sharply to 2.77 % of tokens and 4.88 % of types.

This difference strongly correlates with Douglas Biber’s register model. #10 utilises an elaborated phrasal grammar to package complex socio-political concepts and patriotic appeals into dense nominal phrases, which rely on postpositional case-marking and spatial-causal modifiers. #24 shifts toward a verbal clausal grammar characteristic of oral production, where logical relations are expressed through coordinate clauses and independent finite verbs rather than highly synthesized nominal suffixes.

When clitics are separated from their nominal hosts, we witness a counter-intuitive decline in both TTR and Guiraud values. While clitic separation increases the unique vocabulary size slightly (adding the 8 postpositional types to the numerator), it inflates the running token count (the denominator) by a far greater margin (+27 tokens for #10 and +18 tokens for #24). This disproportionate growth in the denominator systematically flattens the vocabulary growth curve, causing both indices to decrease.

However, the magnitude of this drop seems to be register-sensitive. In #10 TTR drops by -0.12 (from 0.59 to 0.47), and Guiraud drops by -1.09. In the verb-heavy #24 TTR only drops by a marginal -0.02 (from 0.57 to 0.55), though Guiraud decreases by -2.66 due to the larger overall text length.

4.2 Functional Phrases

Beyond the morphosyntactic level of individual word forms, a further challenge for computational linguistics arises from the existence of functional phrases and multi-word functional expressions in Georgian.

(4) Text #8

ra tkma unda, aseti saprtxe arsebobs.

<i>ra tkma unda</i>	<i>aset-i</i>	<i>saprtxe</i>	<i>arsebobs</i>
of course	such-NOM.SG	threat.NOM.SG	exist.S3SG.PRES

‘Of course, there is such a threat.’

A good example of this is the focus phrase *ra tkma unda* (რას თქმა უნდა “of course”), which is frequently used in political discourse and functions semantically and pragmatically as a fixed unit in the sense of “natural” or “self-evident.”

Graphemically, however, this phrase consists of three syntactically independent words: the interrogative pronoun *ra* (რას / “what”), the verbal noun *tkma* (თქმა / “say”/ “speak”), and the modal verb *unda* (უნდა / “must”/ “want”).

In a standard, word-based computational linguistic count, this leads to a double distortion:

- The verbal noun *tkma* is incorrectly recorded as an independent content word, even though it is in the grammaticalisation process to a function word unit;
- The phrase artificially inflates the number of tokens in the denominator to three units, even though it should pragmatically be considered a single structural focus element.

Since the current empirical study analysed only isolated function words at the unigram-based level, this phenomenon remains statistically unaccounted for. Therefore, to obtain a methodologically complete and unbiased picture of the actual functional density and vocabulary richness in Georgian, it is essential for future research to systematically identify and disambiguate such formulaic function phrases using dedicated multi-word expression filters and to incorporate them as individual functional units into the statistical models.

4.3 Copula in Georgian

Besides the merging of postpositions, the morphosyntactic realisation of the copula in Georgian represents another systematic source of error for graphemic word counts and POS analyses. The high-frequency auxiliary verb *aris* (არის / “is”; 3rd person singular) can be systematically shortened in Georgian to the enclitic *-a* (-ა) and directly suffixed to the preceding nominal predicate (a noun, adjective, or pronoun) (Hardie & Daraselia 2026, 126f).

(5) Text #8

vpikrob, adamianis bedi missave xelšia.

<i>vpikrob</i>	<i>adamian-is</i>	<i>bed-i</i>	<i>mis-s-a-ve</i>
think.S1SG.PRES	human-GEN.SG	fate-NOM.SG	his/her-DAT.SG-EMPH.V-FOC

xel-ši-a

hand.DAT.SG-in-COP

‘I think a person’s fate is in their own hands.’

In a sentence like the one above, the verb thus graphemically merges into the single orthographic word form *xelšia* (ხელშია / is in the hand).

This cliticisation has immediate, distorting effects on quantitative text measures. Standard word class taggers or simple graphemic tokenizers incorrectly record the merged form *xelšia* as a single noun. As a result, the copula verb “disappears” completely from the statistical analysis.

It is particularly important to emphasize that this phenomenon is by no means a feature solely of informal, spoken language. The reduction of the copula to the suffix *-a* is a fixed, grammatically fully accepted, and standard feature of both spoken and formal written Georgian. It therefore occurs systematically in administrative declarations as well as in spontaneous speech. Without in-depth morphological segmentation that specifically isolates these enclitics,

any unigram-based determination of word class distribution and lexical density remains systematically flawed.⁷

5. Conclusion

This study presents a quantitative and register-analytical investigation of the political rhetoric of Georgia's first president, Zviad Gamsakhurdia, based on 25 selected texts.

The empirical analysis reveals a systematic variation in the TTR, the Guiraud index, and lexical density across different functional registers. While Gamsakhurdia's extemporaneous contributions in interviews exhibit a shift toward a function-word-rich, relationally linked clausal grammar, his texts as a whole are characterized by a high lexical density. This demonstrates the presence of a dense, nominalized phrasal grammar, a characteristic traditionally attributed in register linguistics to highly planned, written registers. The quantitative shift between a nominally dense, function-word-poor structure in official proclamations and a relationally linked structure in interviews thus reflects the speaker's deliberate functional shifts within political discourse. Gamsakhurdia's rhetoric is the result of dynamic self-regulation processes in which he clothes highly condensed, metaphorical and patriotic core concepts in the rhythmic garb of oral speech.

A methodological contribution of this work lies in the identification and systematisation of the typological barriers that arise when classical quantitative metrics are directly applied to Georgian as a highly synthetic language. While the mathematical dependence of the uncorrected TTR on text length has been successfully mitigated by the Guiraud index, empirical findings and theoretical analyses nevertheless demonstrate that unigram-based graphemic counts systematically distort the actual lexical structure of Georgian. The morphological complexity of Georgian leads to significant measurement errors on four levels:

- a) **Cliticisation of Postpositions:** Postpositions (such as *-shi*, *-tvis*) graphemically merge with their nominal stem and are captured by standard, whitespace-based tokenizers as a single lexical token (noun). This “disappearance” of functional units artificially inflates the lexical density and depresses the TTR, as functional tokens are mathematically lost in the denominator. Therefore, treating enclitic elements separately as distinct tokens is essential for adequate quantitative modelling of the Georgian vocabulary.
- b) **Coordinated Ellipsis of Postpositions:** Georgian syntax permits the coordinated ellipsis of postpositions, in which a postposition (such as *-dmi*) is realized only at the last element, even though it semantically governs both noun phrases (e.g., *xalxisa da sazogadoebriobisadmi*). Because automated taggers only capture the first noun as a genitive form without a postposition, a structural asymmetry arises that distorts quantitative frequency data.
- c) **Copula cliticisation:** The high-frequency copula verb *aris* (“is”) merges directly with nominal predicates (e.g., *xelšia*, strictly speaking, this is a location.) in its enclitic form

⁷ See also Tandashwili (2024) on the limitations of standard tools for Caucasian Languages.

-a. This renders the auxiliary verb statistically invisible in unigram-based POS counting, artificially overemphasizing the nominal nature of a text.

- d) Functional phrases:** Functional phrases like *ra tkma unda* (“naturally”) are incorrectly counted as three independent words by word-based counters, and a nominal element (*tkma*) is incorrectly recorded as a content word, even though the phrase pragmatically functions as a single modal particle.

These findings support the methodological warnings of Tandaschwili (2024), who, using Caucasian languages as an example, demonstrates that conventional tools produce highly inaccurate statistics without adaptation to the grammatical properties of the respective target language. They also underscore the relevance of modern corpus-linguistic annotation models, which prescribe consistent multi-word tokenisation for the precise capture of clitics and postpositions, thus aligning theoretical modelling more closely with linguistic reality.

This leads to clear research objectives for future computational and register-linguistic investigations into Georgian. To enable valid comparisons of lexical richness and density, a two-stage statistical data processing procedure must be established as part of the pre-processing. At the lower level, the linguistic peculiarities of each language must be systematically controlled through morphosyntactic annotations and token splitting before cross-linguistic comparisons are made at the upper level. The development of automated filters for identifying and disambiguating formulaic multi-word expressions is necessary in order to feed these into the computational models as individual functional units.

In summary, this study demonstrates that purely statistical modelling of text data without a linguistically sensitive grammatical theory remains incomplete and leads to misinterpretations. Only the close interplay of quantitative metrics, precise computational linguistic tokenisation, and functional register theory allows for a valid reconstruction of the subtle strategic architecture of political language within the tension between nominal condensation and argumentative linking.

Abbreviations

3	3 rd person
COP	copula
DAT	dative
EMPH.V	emphatic vowel
FOC	focus
GEN	genitive

NOM	nominative
S	subject
SG	singular
PERF	perfect
PRES	present
PL	plural

References

- Biber 2012:** Biber, Douglas, 'Register as a predictor of linguistic variation', in *Corpus linguistics and linguistic theory*, 8(1). Berlin/New York: De Gruyter, 9–37. <https://doi.org/10.1515/cllt-2012-0002>.
- Damerau 1975:** Damerau, Fred J., 'The use of function word frequencies as indicators of style', in *Computers and the Humanities*, 9(6). New York: Springer, 271–280. <https://doi.org/10.1007/BF02396290>.
- Gregory 1967:** Gregory, Michael, 'Aspects of varieties differentiation', in *Journal of Linguistics*, 3(2). Cambridge: Cambridge University Press, 177–198. [doi:10.1017/S0022226700016601](https://doi.org/10.1017/S0022226700016601)
- Halliday 1989:** Halliday, Michael A. K., *Spoken and written language*. Oxford: Oxford University Press.
- Hardie & Daraselia 2026:** Hardie, Andrew, & Daraselia, Sophiko, 'A theory for words in Georgian: traditional constructs versus corpus annotation', in Stefanie Wulff & Stefan Th. Gries (eds), *Corpus Linguistics and Linguistic Theory*, 22(1). Berlin/New York: De Gruyter, 115–138. <https://doi.org/10.1515/cllt-2023-0107>.
- Johansson 2008:** Johansson, Victoria, 'Lexical diversity and lexical density in speech and writing: A developmental perspective', in *Working papers/Lund University, Department of Linguistics and Phonetics*, 53, 61–79.
- Kamarauli & Kamarauli 2025:** Kamarauli, Mariam & Kamarauli, Anastasia, 'Unbound and Untamed? A Corpus-Based Exploration of Georgian Function Words', in *Digital Kartvelology*, 4, 160–190. <https://doi.org/10.62235/dk.4.2025.10521>.
- Kamarauli & Tsetskhladze 2026:** Kamarauli, Anastasia & Tatia Tsetskhladze, 'Towards Automatic Analysis of Political Speeches: A Prototype Using the GNC Parsing API', in Kamarauli, Mariam (ed.), *Caucasiology in the Digital Era. A Festschrift for Manana Tandaschwili*. Wiesbaden: Reichert Verlag, 111–144. <https://doi.org/10.29091/9783752003437>.
- Koplenig 2024:** Koplenig, Alexander, Text length strongly matters when analysing word frequency distributions. <https://doi.org/10.31219/osf.io/p5nhd>.
- Louwerse et al. 2004:** Louwerse, Max M., McCarthy, Philip M., McNamara, Danielle S. & Graesser, Arthur C., 'Variation in language and cohesion across written and spoken registers', in *Proceedings of the Annual Meeting of the Cognitive Science Society (Vol. 26, No. 26)*, 843–848. <https://escholarship.org/uc/item/7d8631cr>.
- Popescu 2009:** Popescu, Ioan I., *Word frequency studies (Vol. 64)*. Berlin/New York: De Gruyter.
- Stubbs 1996:** Stubbs, Michael, *Text and corpus analysis: Computer-assisted studies of language and culture*. Oxford: Blackwell.
- Tandaschwili 2024:** Tandaschwili, Manana, 'Statistics in Empirical Translation Studies: Challenges of Rustvelology in the Digital Age', in *Caucasus Journal of Social Sciences*, 17(1), 166–191. <https://doi.org/10.62343/cjss.2024.246>.

- Tuldava 2005:** Tuldava, Juhan, ‘Stylistics, author identification (Stilistik und Autorenbestimmung)’. In Reinhard Köhler, Gabriel Altmann & Rajmund G. Piotrowski (eds), *Quantitative Linguistik/Quantitative Linguistics: Ein internationales Handbuch/An International Handbook*. Berlin/New York: De Gruyter, pp. 368–387.
<https://doi.org/10.1515/9783110155785>
- Van Gijssel et al. 2006:** Van Gijssel, Sophie, Speelman, Dirk, & Geeraerts, Dirk, ‘Locating lexical richness: a corpus linguistic, sociovariational analysis’, in *8es Journées internationales d’Analyse statistique des Données Textuelles*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 961–972.
- Van Hout et al. 2007:** Van Hout, Roeland W. N. M., & Vermeer, Anne R., ‘Comparing measures of lexical richness’, in Helmut Daller, James Milton & Jeanine Treffers-Daller (eds), *Modelling and Assessing Vocabulary Knowledge*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 93–115.
- Wimmer 2005:** Wimmer, Georg, ‘The type–token relation (Das Type–Token-Verhältnis)’, in Reinhard Köhler, Gabriel Altmann & Rajmund G. Piotrowski (eds), *Quantitative Linguistik/Quantitative Linguistics: Ein internationales Handbuch/An International Handbook* (pp. 361–368). Berlin/New York: De Gruyter.
<https://doi.org/10.1515/9783110155785>.

ფუნქციური სიტყვების ანალიზი ქართულ პოლიტიკურ დისკურსში: ახალი პერსპექტივა

ანასტასია ყამარაული

(ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

DOI: 10.62235/mln.4.2026.12163

a.kamarauli@web.ge || ORCID: 0009-0008-2258-8307

შესავალი

პოლიტიკური რიტორიკის შესწავლა ტრადიციულად, ძირითადად თვისებრივ, პერმენენტულ მეთოდებს ეყრდნობოდა. თუმცა, რაოდენობრივი ლინგვისტიკისა და კორპუსლინგვისტიკის დამკვიდრებასთან ერთად მოხდა პარადიგმის ცვლილება: ენობრივი სტრუქტურების, სტილისტური ნიმუშებისა და რიტორიკული სტრატეგიების ანალიზი ახლა მათემატიკურად და სტატისტიკურად არის შესაძლებელი. პოლიტიკური გამოსვლები, რომლებიც ეროვნული კრიზისის პერიოდში იქმნება, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია პოლიტიკური რიტორიკის რაოდენობრივი ანალიზისათვის, ამიტომ 1991-1992 წლებში ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური ზეპირმეტყველების ნიმუშების კვლევა ტექსტის რაოდენობრივი მიდგომებისთვის კვლევის იდეალურ სფეროს წარმოადგენს.

წინამდებარე ნაშრომში მოცემულია საქართველოს პირველი პრეზიდენტის, ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური რიტორიკის კვლევის შედეგები. კვლევა თანამედროვე, სტატისტიკური მეთოდებით არის განხორციელებული.

1. მეთოდოლოგია

სტატიაში წარმოდგენილია პოლიტიკოსის ზეპირმეტყველების რაოდენობრივ-ლინგვისტური და რეგისტრულ-ანალიტიკური გამოკვლევა. ანალიზისთვის ემპირიულ ბაზად აღებულია 25 ტექსტი ქართული ენის ეროვნული კორპუსის პოლიტიკური ქვეკორპუსიდან (<http://gnc.gov.ge/gnc/text-list?session-id=262003632351823>), რომელიც დაყოფილია სამ ფუნქციურ რეგისტრად: ოფიციალური განცხადებები, მიმართვები და ინტერვიუები. კვლევის მიზანია დისკურსის სხვადასხვა მოდალობაში ტიპ-ტოკენის თანაფარდობის (TTR), გიროს ინდექსისა (Guiraud index) და ლექსიკური სიმკვრივის სისტემური ცვალებადობის შესწავლა.

კვლევაში გამოყენებულია დუგლას ბაიბერის (2012) რეგისტრული მოდელი, რომელიც ენის რეალიზაციის ორ ძირითად სტრუქტურას აღწერს:

პირველი სტრუქტურა განიხილება, როგორც **კლავზური გრამატიკა (Clausal Grammar)**, რომელიც დამახასიათებელია ინტერაქციული და სპონტანური ზეპირმეტყველებისთვის. მასში ფიქსირდება ფინიტური ზმნები/ზმნური ფრაზები, ახასიათებს ნაცვალსახელების, ზმნიზედებისა და დაქვემდებარებული კავშირების მაღალი სიხშირე, რაც ემსახურება არგუმენტაციის დინამიკურ განვითარებას.

მეორე სტრუქტურა წარმოადგენს ე.წ. **ფრაზული გრამატიკის (Phrasal Grammar)** შემთხვევას, რომელიც ძირითადად საინფორმაციო წერილობით ენაში რეალიზდება. აქ ინფორმაცია „შეკუმშულია“ რთულად მოდიფიცირებულ სახელურ ფრაზებში, სადაც მაღალია არსებითი სახელების, ატრიბუტული ზედსართავეებისა და თანდებულიანი მოდიფიკატორების სიმკვრივე.

პოლიტიკური ზეპირმეტყველება ხშირად თავსდება წერილობითი ენისა და ზეპირმეტყველების მიჯნაზე, რაც ვლინდება მიკროლინგვისტურ და სტატისტიკურ კანონზომიერებებში. სტატია ეყრდნობა კორპუსლინგვისტიკისა და რეგისტრის თეორიის კლასიკურ მოდელებს, რათა აეხსნათ პოლიტიკური რიტორიკის ჰიბრიდული ბუნება.

2. თეორიული ჩარჩო

ჩვენი კვლევის თეორიულ ჩარჩოდ აღებულია მაიკლ ჰალიდეს რეგისტრების თეორია და მაიკლ გრეგორის დიატიპური ვარიაციის მოდელი.

რეგისტრების თეორიაში ჰალიდე (1989) უარყოფს ტრადიციულ შეხედულებას იმის შესახებ, რომ წერილობითი ენა ნორმატიული სტანდარტია, ხოლო ზეპირმეტყველება — მისი ნაკლოვანი ან სტრუქტურულად სუსტი ვერსია. ჰალიდე ამტკიცებს, რომ ზეპირი და წერილობითი ენა ფუნქციურად თანაბარმნიშვნელოვანია, თუმცა ისინი რეალობის კოდირებას განსხვავებული პრინციპებით ახდენენ. მათ შორის განსხვავების აღსაწერად იგი ორ ფუნდამენტურ კონცეფციას გვთავაზობს:

ზეპირმეტყველებას ჰალიდე ახასიათებს, როგორც დინამიკურ და პროცესზე ორიენტირებულ **ქმედების სამყაროს (World of Happening)**, რომელიც რეალობას წარმოაჩენს, როგორც მოვლენების, მოქმედებებისა და ინტერაქციების უწყვეტ ნაკადს. მისი სირთულე ვლინდება „გრამატიკულ ხლართებში“, ანუ

იმაში, თუ რამდენად მოქნილად უკავშირდება ერთმანეთს წინადადებები (clausal grammar). შესაბამისად, ფუნქციური სიტყვების წილი მასში მაღალია.

წერილობით ენას (წერითმეტყველებას) ჰალიდეი უწოდებს **საგნების სამყაროს (World of Things)**. იგი მას ახასიათებს, როგორც სტატიკურ მოცემულობას, რომელიც „ეინავს“ მოვლენათა ნაკადს ნომინალიზაციის მეშვეობით. აქ ინფორმაცია შეკუმშულია რთულ სახელურ ფრაზებში, რაც იწვევს მაღალ ლექსიკურ სიმკვრივეს. დინამიკური, პროცესზე ორიენტირებული ქმედება ნომინალიზაციის შედეგად გარდაიქმნება ფიქსირებულ ობიექტებად, რაც ქმნის მკვერივ ფრაზულ სტრუქტურას (phrasal grammar).

მაიკლ გრეგორის (1967) ვარიანტების დიფერენცირების სისტემაში, ენის რეალური გამოყენების სიტუაციურ გარემოებებზე დაფუძნებული ენობრივი ვარიაციები კლასიფიცირდება, როგორც დიატიპური ვარიანტები. ეს ასახავს კონკრეტულ სიტუაციებში ენის გამოყენების განმეორებად ფუნქციურ მახასიათებლებს.

ამ სოციოლინგვისტური პირობების სისტემურად აღწერისათვის გრეგორი იყენებს მოდელს, რომელიც შედგება სამი სიტუაციური კატეგორიისა და მათი შესაბამისი კონტექსტუალური ეკვივალენტებისგან ენობრივ დონეზე: ა) **მომხმარებლის მიზანმიმართული როლი** განსაზღვრავს დისკურსის სფეროს, ბ) **ადრესატის ურთიერთობა** განსაზღვრავს დისკურსის ტონს და გ) **მედიუმთან ურთიერთობა** განსაზღვრავს დისკურსის რეჟიმს.

პოლიტიკური ენის დიფერენციაცია, ერთი მხრივ, „პოლიტიკოსების ენაზე“ და მეორე მხრივ, „პოლიტიკის ენაზე“, გრეგორის დიატიპური ვარიაციის მოდელში შეიძლება ზუსტად დაიყოს კატეგორიებად რეგისტრულ-თეორიული პერსპექტივიდან. თუ პიროვნებაზე ორიენტირებული, სიტუაციური „პოლიტიკოსების ენა“ ძირითადად ზეპირმეტყველების მეშვეობით არის დაკავშირებული მედიუმთან, უადრესად ინსტიტუციონალიზებული „პოლიტიკის ენა“ უპირატესად ვლინდება წერის გრაფიკულ საშუალებაში. ეს ორმაგი ორიენტაცია იწვევს პოლიტიკური ენის ჰიბრიდულ პოზიციონირებას, რომელიც დისკურსის რეჟიმში გარდამავალი ფორმების ფართო კონტინუუმს მოიცავს.

ეს კანონზომიერება დაწვრილებით არის აღწერილი და დასაბუთებული დუგლას ბაიბერის მულტიგანზომილებიან მოდელში. ბაიბერის (2012) მიხედვით, რეგისტრული ვარიაციები პირდაპირ აისახება ტექსტის გრამატიკულ არქიტექტურაზე:

- წერილობითი ენა ხასიათდება არსებითი სახელების, ატრიბუტული ზედსართავებისა და თანდებულებიანი მოდიფიკატორების მაღალი სიხშირით. ეს სტილი ტიპურია ინფორმაციული, წერილობითი რეგისტრებისთვის.

- ზეპირმეტყველება ეყრდნობა ზმნურ სტრუქტურებს, ნაცვალსახელებსა და ზმნიზედებს. იგი უზრუნველყოფს დინამიკურ კავშირებს და დამახასიათებელია ინტერაქციული, ზეპირი კომუნიკაციისთვის.

3. დისკუსია

3.1. კორპუსის სტატისტიკური მონაცემები და რეგისტრული ანალიზი

კვლევაში გაანალიზებულია 25 ტექსტი, რომლებიც განაწილებულია 3 ძირითად რეგისტრში. ქვემოთ წარმოდგენილია სტატისტიკური მონაცემები ძირითადი შემთხვევების ცხრილი. როგორც სტატისტიკური მონაცემების შედარება გვიჩვენებს, ტრადიციული რაოდენობრივი მეტრიკები ზვიად გამსახურდიას ზეპირმეტყველებაში მკვეთრად რეაგირებენ ტექსტის ჟანრსა და სიგრძეზე:

ტექსტის ტიპი / №	ტოკენი (Token)	ტიპი (Type)	ფუნქც. სიგვამა	ლექს. სი- ტყვა	TTR	გირო (Guiraud)	ლექს. სიმკვრი- ვე
მიმართვა №14 (მოკლე)	36	30	3	33	0.83	5.00	91.67%
მიმართვა №1	147	117	15	133	0.80	9.65	90.48%
მიმართვა №23 (გრძელი)	1452	658	229	1206	0.45	17.27	83.06%
ოფიც. განცხადება №4	171	117	26	141	0.68	8.95	82.46%
ოფიც. განცხადება №13	131	101	13	118	0.77	8.82	90.08%
ინტერვიუ №21 (გრძელი)	3232	1164	546	2663	0.36	20.47	82.39%
ინტერვიუ №25 (გრძელი)	3224	996	619	2594	0.31	17.54	80.46%

ცხრილი 1: შერჩეული რეზონანსული ტექსტების შედარებითი მონაცემები რეგისტრების მიხედვით

ცხრილში მოცემულ სტატისტიკურ მონაცემთა შედარებითი ანალიზი შემდეგი დასკვნის გამოტანის საშუალებას იძლევა:

- **ოფიციალური განცხადებები** ხასიათდება სტაბილური, მაღალი ლექსიკური სიმკვრივით (82%-დან 90%-მდე). აქ სტრუქტურული ფუნქციური სიტყვების რაოდენობა მინიმუმამდეა დაყვანილი, რათა ინფორმაცია გადაიცეს ზუსტად, ოფიციალურად და არაპერსონალურად.
- **ინტერვიუები** წარმოადგენს სპონტანურ ან ნახევრად სტრუქტურირებულ მეტყველებას. მათში ფიქსირდება ყველაზე დაბალი ლექსიკური სიმკვრივე (დაახლოებით 80-83%), რადგან დიალოგი მოითხოვს კლაუზურ გრამატიკას და ფუნქციური სიტყვების (ნაცვალსახელები, კავშირები, მოდალური სიტყვები) ხშირ გამოყენებას.
- თვალსაჩინოა **TTR-ისა და გიროს ინდექსის** კორელაციული როლი - ტრადიციული TTR (Type-Token Ratio) უკიდურესად მგრძნობიარეა ტექსტის სიგრძის მიმართ. ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკურ ზეპირმეტყველებაში ყველაზე მაღალი TTR ფიქსირდება ულტრამოკლე მიმართვებში (მაგ.: ტექსტი №14, 36 ტოკენი, TTR = 0.83) და ყველაზე დაბალი — გრძელ ინტერვიუებში (მაგ.: ტექსტი №25, 3224 ტოკენი, TTR = 0.31). მიუხედავად დაბალი TTR-ისა, ინტერვიუებში გიროს ინდექსი აღწევს პიკურ მაჩვენებლებს (20.47 და 17.54), რაც ამტკიცებს, რომ თავისუფალი მეტყველებისას გამსახურდიას აქტიური ლექსიკა ბევრად უფრო მდიდარია, ვიდრე მოკლე ტექსტებში.

კვლევამ გვიჩვენა, რომ ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური რიტორიკა ამ კონცეფციების ჭრილში უნიკალურ ჰიბრიდულ პოზიციას იკავებს. მიუხედავად იმისა, რომ მისი გამოსვლები ზეპირმეტყველების ნიმუშია (განცხადებები, მმართვები, ინტერვიუები), მათში შენარჩუნებულია უაღრესად მაღალი ლექსიკური სიმკვრივე და შეკუმშული სახელური ფრაზული სტრუქტურა, რაც ტრადიციულად მხოლოდ წინასწარ დაგეგმილ წერილობით ენას (ანუ დაწერილ ტექსტებს) ახასიათებს.

3.2. მეთოდოლოგიური გამოწვევები ქართული ენისთვის

თეორიული თვალსაზრისით სტატიის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მიღწევაა იმის ჩვენება, რომ დასავლური კომპიუტერული ლინგვისტიკის სტანდარტული ხელსაწყოებით ვერ ხერხდება ქართული ენის სტრუქტურის ზუსტი რაოდენობრივი ანალიზი. ეს კი იწვევს მონაცემთა სისტემურ დამახინჯებას ოთხ ძირითად დონეზე:

ა) **შერწყმული თანდებულები:** სახელზე დართული თანდებულების (Bound Postpositions) სტატისტიკა (ქართული ენის რიგი თანდებულები - მაგ., -ში, -თვის, -ადმი მორფოლოგიურად ერწყმიან სახელის ბრუნვიან ფორმას: სა-ქართველო-[ს]-ში, დამოუკიდებლობ-ის-ა-თვის). სტანდარტული ტოკენიზაციის მათ ერთ სიტყვად (ტოკენად) აღიქვამს, რის გამოც ფუნქციური ერთეულები სტატისტიკიდან იკარგება. ეს ხელოვნურად ზრდის ლექსიკურ სიმკვრივეს და ამცირებს TTR-ს.

ბ) **თანდებულთა კოორდინირებული ელიფსი:** ორი სახელის და კავშირით შეერთებისას თანდებული პირველ სახელთან ელიმინირდება და მხოლოდ მეორე სახელს დაერთვის (მაგ.: ხალხისა და საზოგადოებრიობისადმი). კორპუსული დამუშავებისას პროგრამები პირველ სიტყვას ჩვეულებრივ ავტოსემანტიკურ ელემენტად აღიქვამენ, რითაც „იგნორირებულია“ ქართული ენის სინტაქსური რეალობა.

გ) **ყოფნა ზმნის (კოპულას) კლიტიზაცია:** დამხმარე ზმნა არის შედგენილ შემასმენელში ხშირად -ა სუფიქსის სახით არის წარმოდგენილი, რომელიც ერთვის სახელურ ნაწილს (მაგ.: ხელში არის > ხელშია, ჭეშმარიტება არის > ჭეშმარიტებაა). შედეგად, დამხმარე ზმნა „უჩინარი“ ხდება ავტომატური პროგრამებისთვის.

დ) **ფუნქციური ფრაზები:** მრავალსიტყვიანი ფუნქციური კონსტრუქციები, როგორიცაა, მაგალითად, *რა თქმა უნდა*, პრაგმატულად ერთ ფუნქციურ ფრაზას წარმოადგენს, თუმცა კომპიუტერი მას სამ ცალკე სიტყვად აღიქვამს, რაც ორმაგ მათემატიკურ აცდენას იწვევს.

მათემატიკური უზუსტობის შემთხვევები თვალსაჩინოდ არის წარმოდგენილი ქვემოთ მოცემულ ცხრილში 2:

მეტრიკა / მაჩვენებელი	ტექსტი №10 (მიმართვა)	ტექსტი №10 (თანდებულებით)	ტექსტი №24 (ინტერვიუ)	ტექსტი №24 (თანდებულებით)
--------------------------	--------------------------	------------------------------	--------------------------	------------------------------

ტოკენების საერთო რაოდენობა (N)	592	619 (+27)	648	666 (+18)
უნიკალური ტიპები (V)	325	333 (+8)	369	377 (+8)
მარტივი TTR	0.59	0.47 (-0.12)	0.57	0.55 (-0.02)
გიროს ინდექსი (Guiraud)	14.47	13.38 (-1.09)	17.27	14.61 (-2.66)
შერწყმული თანდებულების წილი ტოკენებში	4.56%	—	2.77%	—

ცხრილი 2: შერწყმული თანდებულების გამოცალკევების გავლენა მეტრიკებზე

როგორც ვხედავთ, თანდებულების გამოყოფის შედეგად, როგორც TTR, ისე გიროს ინდექსი პარადოქსულად მცირდება. ეს ფაქტი აიხსნება იმით, რომ თანდებულების ცალკე ტოკენებად აღიარება მნიშვნელოვნად ზრდის მნიშვნელის (Denominator / სიტყვების საერთო რაოდენობა) მოცულობას, რაც მათემატიკურად უფრო მეტად ასწორებს და დაბლა წევს ლექსიკური მრავალფეროვნების მრუდს. ეს კი ცხადად გვიჩვენებს, რომ სტანდარტული დასავლური ტოკენიზატორები ხელოვნურად „აღარიბებენ“ ქართულ ტექსტს ფუნქციური სიტყვების რაოდენობის თვალსაზრისით და ტექსტის რაოდენობრივი დამუშავებისას გვაძლევენ დამახინჯებულ სურათს.

4. დასკვნა

როგორც სტატიაში წარმოდგენილმა ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური ზეპირმეტყველების კვლევამ გვიჩვენა, ქართული ენის გამოთვლითი და რეგისტრულ-ლინგვისტური კვლევებისთვის ლექსიკური სიმდიდრისა და სიმკვრივის ვალიდური შედარებების უზრუნველსაყოფად, მომავალში წინასწარ უნდა შეიქმნას ემპირიული მასალის სტატისტიკური დამუშავების ორეტაპიანი პროცედურა. ქვედა დონეზე, თითოეული ენის ენობრივი თავისებურებები სისტემატურად უნდა გაკონტროლდეს მორფოსინტაქსური ანოტაციებისა და ტოკენების

დაყოფის გზით, სანამ ზედა დონეზე ჯვარედინი ენობრივი შედარებები განხორციელდება. ფუნქციური ფრაზების იდენტიფიცირებისათვის აუცილებელია ავტომატური ფილტრების შემუშავება, რათა ისინი გამოთვლით მოდულებში არა ცალკეულ ტოკენებად, არამედ ფუნქციურ ერთეულებად იქნეს მიჩნეული.

წარმოდგენილი კვლევა გვიჩვენებს, რომ ტექსტური მონაცემების წმინდა სტატისტიკური მოდელირება ენობრივად ადაპტირებული გრამატიკული მოდულების გარეშე არაზუსტია და არასწორ თეორიულ ინტერპრეტაციებს იწვევს. მხოლოდ რაოდენობრივი მეტრიკის, ზუსტი გამოთვლითი ენობრივი ტოკენიზაციისა და ფუნქციური რეგისტრის თეორიის მჭიდრო ურთიერთქმედება იძლევა პოლიტიკური ენის დახვეწილი სტრატეგიული არქიტექტურის ვალიდური რეკონსტრუქციის საშუალებას.